

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W SZCZECINIE

PLAN URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA SMOLARZ

na okres od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2032 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Program opracowano

w Biurze Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wlkp.

Program wykonała:

Magdalena Małecka

sekretariat@gorzow.buligl.pl
www.gorzow.buligl.pl

Sprawdził:

Akceptuje:

Gorzów Wielkopolski 2023 r.

Spis treści

Wprowadzenie	5
A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA SMOLARZ	6
1. Historia regionu	6
2. Historia gospodarki leśnej i Nadleśnictwa	7
3. Położenie	9
4. Regionalizacja przyrodniczo – leśna	10
5. Regionalizacja geobotaniczna	12
6. Regionalizacja fizyczno – geograficzna	12
7. Regionalizacja klimatyczna	13
8. Miejsce i rola Nadleśnictwa Smolarz w gospodarce przestrzennej regionu	14
9. Porównanie wybranych cech drzewostanów różnych jednostek leśnych	16
10. Grupy funkcji lasów Nadleśnictwa Smolarz	16
11. Charakterystyka kompleksów leśnych	17
B. FORMY OCHRONY PRZYRODY – ISTNIEJĄCE, PROJEKTOWANE I PROPONOWANE....	19
I. Ustawa o ochronie przyrody	19
1. Istniejące, projektowane i proponowane formy prawnej ochrony przyrody w Nadleśnictwie Smolarz	20
2. Rezerваты przyrody - istniejące	20
4. Obszary Natura 2000	24
5. Obszary chronionego krajobrazu	53
6. Pomniki przyrody istniejące	59
7. Pomniki przyrody proponowane	61
8. Użytki ekologiczne	61
9. Ochrona gatunkowa	62
II. Ustawa o lasach	70
1. Gospodarstwo specjalne	71
2. Lasy ochronne	71
III. Inne formy ochrony przyrody	72
1. Obszary węzłowe i korytarze ekologiczne	72
C. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE	74
1. Rzeźba terenu	74
2. Budowa geologiczna	75
3. Typy gleb	75
4. Wody	76
5. Roślinność	79
6. Świat zwierzęcy	81

7. Typy siedliskowe lasu	81
8. Drzewostany	82
9. Ekologiczna ocena stanu lasu	85
10. Inne cenne obiekty przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa Smolarz	90
11. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie Nadleśnictwa Smolarz	108
12. Obiekty kultury materialnej i inne przyrodnicze w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Smolarz	111
D. ZAGROŻENIA.....	115
1. Czynniki biotyczne	115
2. Czynniki abiotyczne	116
3. Czynniki antropogeniczne	118
E. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC W NADLEŚNICTWIE	122
1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego	122
2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych.	123
F. PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY	124
I. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody	124
II. Fakultatywne wskazania ochronne	124
1. Ochrona różnorodności biologicznej	124
2. Działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody	125
3. Zalecenia w zakresie ochrony cennych gatunków roślin naczyniowych	125
4. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych	126
5. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew	126
6. Zalecenia z zakresu ochrony fauny kręgowców	126
7. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców	127
8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach	127
9. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogeniczných w lasach	127
10. Kształtowanie strefy ekotonowej	128
11. Promocja i edukacja ekologiczna	128
PIŚMIENNICTWO	132

Wprowadzenie

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Smolarz jest integralną częścią planu urządzenia lasu na okres od 1.01.2023 r. do 31.12.2032 r.

Aktualnie opracowanie uwzględnia zapisy zawarte w poprzednim Programie Ochrony Przyrody, ustalenia Komisji Założeń Planu i Narady Techniczno – Gospodarczej.

Celem programu jest:

- inwentaryzacja i zobrazowanie bogactwa przyrodniczego lasów;
- wskazanie obiektów do objęcia ochroną;
- przedstawienie istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych;
- ulepszanie metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody;
- umożliwienie, obecnie i w przyszłości porównań i analiz zmian środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków kultury materialnej w lasach.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Smolarz opracowano zgodnie z zapisami § 110 Instrukcji Urządzania Lasu z (CILP, Warszawa 2012 r.), z wykorzystaniem zapisów z „Instrukcji sporządzenia programu ochrony przyrody” (MOŚZNiL Departament Leśnictwa, Warszawa 1996r.) oraz w oparciu o ustawę z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz 672 ze zm.), ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916 z późn.zm.), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. (Dz. U. 2012, poz. 1302) w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu.

Wykonawcą programu jest BULiGL Oddz. w Gorzowie Wlkp.

Program został wykonany na podstawie:

- danych zebranych w trakcie prac urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2021/2022);
- informacji dostarczonych przez Nadleśnictwo Smolarz;
- informacji otrzymanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim.;
- innych informacji zebranych na potrzeby programu.

A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA SMOLARZ

1. Historia regionu¹

Historia tego obszaru jest ściśle powiązana z historią największego miasta regionu – Drezdenka. W dokumentach historycznych można spotkać różne nazwy miejscowości, najczęściej pojawiają określenia *Drzeń* lub *Drzeń*. Najprawdopodobniej wywodzi się ona od nazwy drzewa, leśnej miejscowości składającej się z drewnianych domów bądź też zbudowanej na palach. Kojarzy się też z rdzeniem drzewnym. Na przyjęcie tej nazwy mogło także mieć wpływ leśne i bagniste otoczenie grodu. Obecna nazwa Drezdenko została utworzona od niemieckiej nazwy *Driesen*.

Gród drezdenecki został wzniesiony przez Mieszka I w X wieku na szlaku komunikacyjnym z Poznania na Pomorze. Istnienie grodu było ściśle związane z systemem obronnym na pograniczu polsko-brandenburskim, uzupełniał on funkcje najważniejszego wówczas piastowskiego grodu – Santoka. Za czasów panowania Bolesława III Krzywoustego w Drezdenku utworzono kasztelanię, która obejmowała tereny dzisiejszych współczesnych gmin Drezdenko i Dobiegniew. W XIII lub XIV w. Drzeń uzyskał prawa miejskie najprawdopodobniej w oparciu o zasady lokacyjne prawa magdeburskiego (nie zachował się akt lokacyjny miasta). W latach trzydziestych XIV wieku miasto stało się ośrodkiem pogranicznym Nowej Marchii i przez kolejne lata było przedmiotem sporów między władcami Brandenburgii i Polski. Ostatecznie Drezdenko definitywnie trafiło w skład Nowej Marchii.

W okresie wojny trzydziestoletniej miasto zostało opanowane przez wojska szwedzkie (1639 r.) i znajdowało się w ich władaniu przez kolejnych 10 lat. W 1662 r. Drezdenko zostało niemal w całości zniszczone wskutek wielkiego pożaru. Odbudowane Drezdenko w II poł. XVIII w. kilkakrotnie było zajmowane przez wojska rosyjskie i pruskie zmagające się w czasie wojny siedmioletniej.

Niespokojny dla miasta był także XIX wiek. W okresie wojen napoleońskich na krótko zajęły je wojska francuskie. W 1831 r. okoliczni mieszkańcy byli świadkami przemarszu uchodzących do Francji uczestników powstania listopadowego. W 1871 r. Drezdenko weszło w skład zjednoczonych Niemiec.

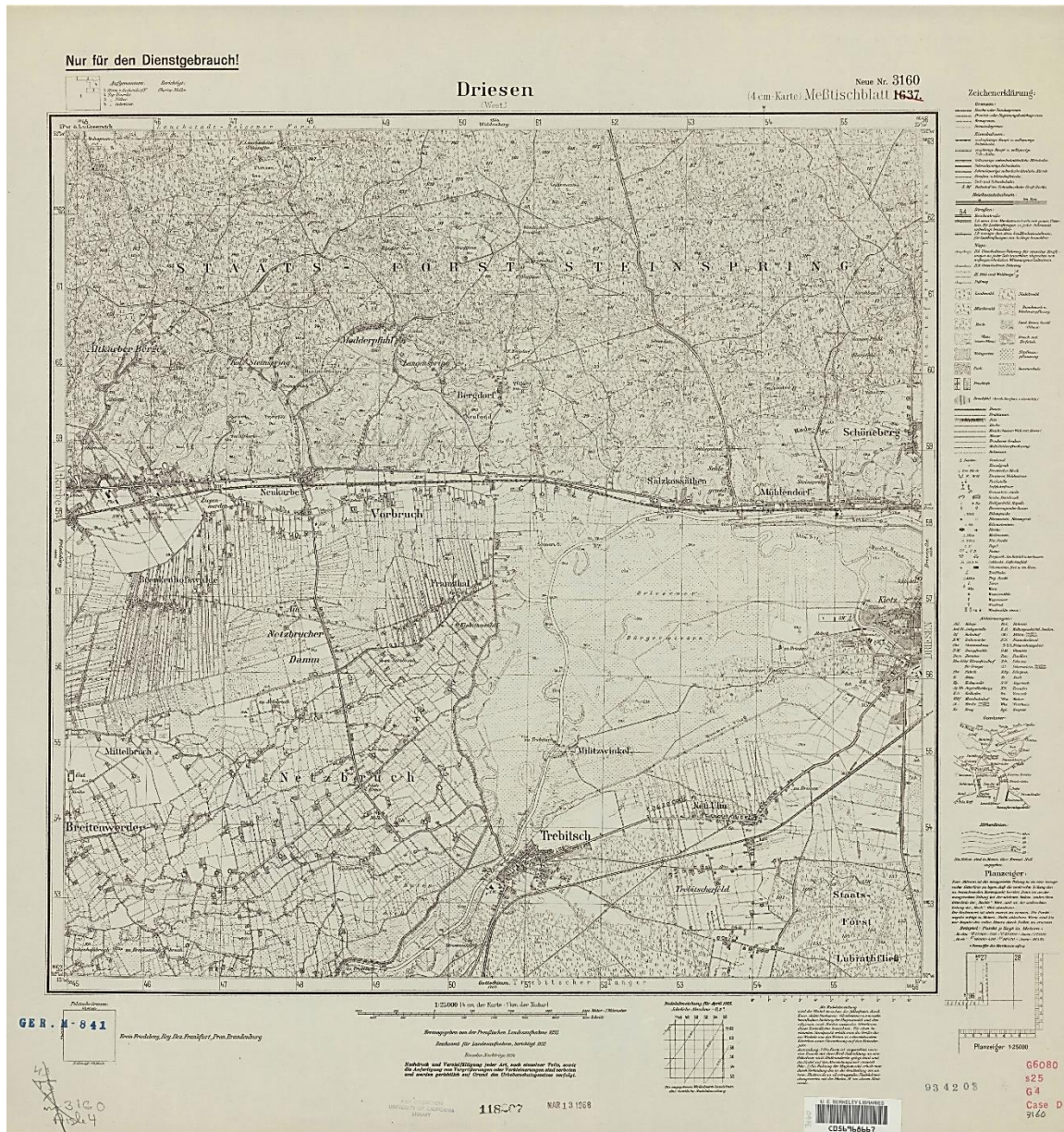
Wiek XX był czasem rozbudowy miasta. Powstały wtedy między innymi ciągi secesyjnych kamienic, charakterystyczny dla ulic Drezdenka. Przed II wojną światową, miasto zostało dozbrojone poprzez przebiegający na wschód od jego granic Wał Pomorski i jego pas umocnień. W latach 1933–1936 zbudowano linię kolejową Skwierzyna – Drezdenko – Stare Bielice, która także miała znaczenie militarne. Takie działania wynikały z faktu, iż w okresie międzywojennym, Drezdenko leżało tuż przy granicy i stanowiło jeden z teoretycznie strategicznych punktów obrony w czasie potencjalnego konfliktu.

---

¹ Źródła:

www.wikipedia.pl
www.drezdenko.pl

Po zakończeniu wojny, w 1945 roku, miasto zostało włączone do Polski. Jego dotychczasowych mieszkańców wysiedlono do Niemiec. Rozpoczął się okres organizacji polskiej administracji, napływ osadników ze wschodu, terenów centralnych i Wielkopolski.

Rysunek 1. Drezdenko i okolice. Mapa: 3160_Driesen_West_kr_1936²

2. Historia gospodarki leśnej i Nadleśnictwa

W XIX w. na terenie obecnie zarządzanym przez Nadleśnictwo Smolarz funkcjonowały dwie jednostki: Nadleśnictwo Smolarz i Nadleśnictwo Drezdenko. Szczególnie cenne były mieszane drzewostany dębowo-sosnowe, porastające wschodnią część N-ctwa Smolarz i przylegające do niego oddziały N-ctwa Drezdenko, oraz drzewostany sosnowe porastające pozostałe obszary nadleśnictw.

² Źródło mapy: www.mapy.amzp.pl

Wskutek prowadzonej rabunkowej gospodarki w drzewostanach dębowo-sosnowych szybko zaczął znikać z nich dąb, a pozostawały prześwietlone drzewostany składające się głównie ze starych sosen i nielicznych brzoź, grabów i buków.

Od początku XX w. przedwojenna gospodarka w byłych lasach państwowych opierała się na założeniach planu sporządzonego w roku 1905 na lata 1905 - 1924. Znaczna część drzewostanów była już użytkowana wielkopowierzchniowymi zrębami zupełnymi., a na żyznych siedliskach stosowano także cięcia przerębowe. Dla sosny przyjęta kolej rębów wynosiła 100 - 120 lat, a dla dębu około 140 lat. Powierzchnie otwarte odnawiano siewem sosny z domieszką dębu i czasami buka. Większość upraw grodzono siatką. Stosowano także na szeroką skalę wprowadzanie dolnych pięter. Drzewostany sosnowe średnich klas wieku na lepszych siedliskach podsiewano dębem, rzadziej bukiem i grodzono.

Pierwsze Nadleśnictwo Smolarz powstało z lasów byłego *Oberförsterei Steinspring* (N-ctwa Smolarz). w maju 1945 r. W 1954 r. na podstawie odpowiednich decyzji administracyjnych z N-ctwa Smolarz wyodrębniono dwie jednostki: N-ctwo Stare Kurowo i N-ctwo Smolarz. W wyniku kolejnej reorganizacji przeprowadzonej w 1974 r. połączono kilka małych nadleśnictw (Stare Kurowo, Drawiny, Drezenko, Smolarz) i ustanowiono nową jednostkę: czteroobrębowe Nadleśnictwo Smolarz.

W 1996 r. nastąpiła ostatnia duża zmiana - część ówczesnego obrębu Smolarz odłączono do nowopowstałego Nadleśnictwa Strzelce Krajeńskie, a pozostałe lasy podzielono ponownie na dwa obręby leśne: Smolarz i Drezenko.

Od 1945 r. gospodarkę leśną prowadzono w lasach Nadleśnictwa na podstawie:

- Przybliżonej tabeli klas wieku;
- Planu prowizorycznego urządzenia lasu;
- Planu definitywnego urządzenia lasu;
- I rewizji planu urządzenia lasu (1971/73 – 1980/82);
- II rewizji urządzenia lasu (1983 – 1992);
- III rewizji urządzenia lasu (1993 – 2002);
- IV rewizji urządzenia lasu (2003 – 2012);
- V rewizji urządzenia lasu (2013 – 2022).

Obecne opracowanie jest składową VI rewizji planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Smolarz.

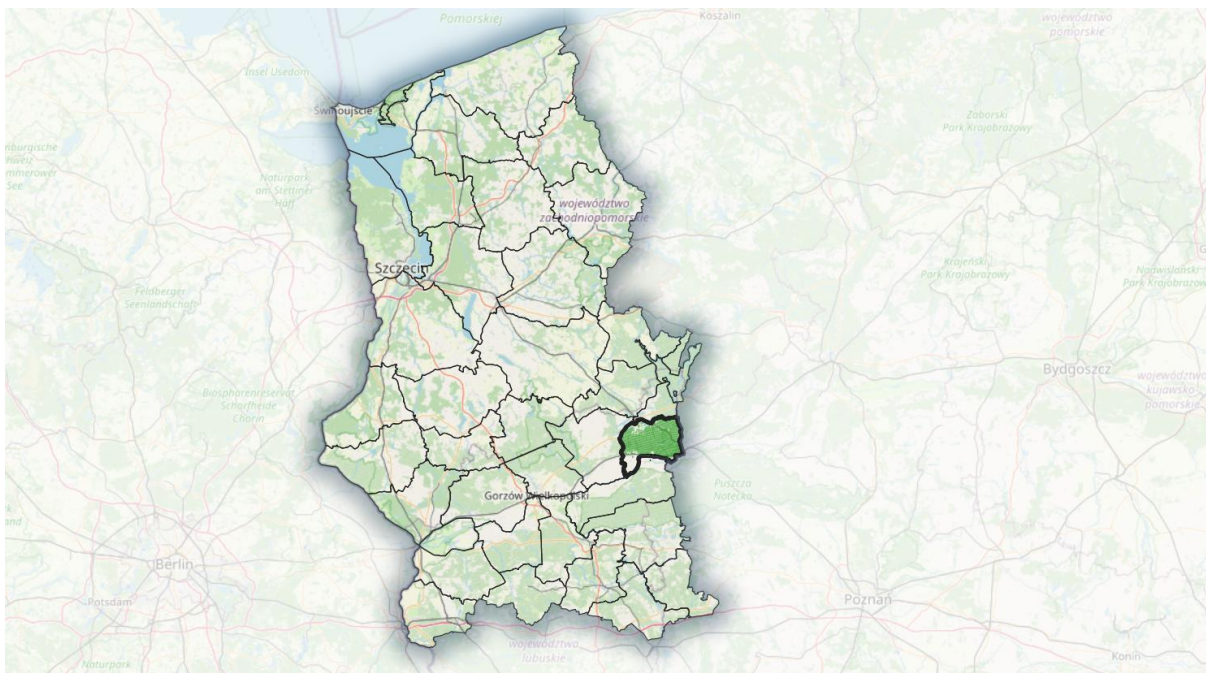
Rysunek 2. Siedziba Nadleśnictwa Smolarcha (Fot. M. Małecka)

3. Położenie

Nadleśnictwo Smolarcha jest nadleśnictwem jednoobróbowym, podzielonym na 12 leśnictw:

1. Dębogóra
2. Ługi
3. Czarny Las
4. Górzyska
5. Smolarcha
6. Przeborowo
7. Mierzęcín
8. Drawiny
9. Sarbinowo
10. Zagórze
11. Bielice
12. Radowo

Nadleśnictwo Smolarcha położone jest w południowo-wschodniej części RDLP w Szczecinie. Od północy sąsiaduje z N-ctwem Głusko, od wschodu z N-ctwem Krzyż (RDLP w Pile), od południowego-wschodu z N-ctwem Potrzebowice (RDLP w Pile), od południa z N-ctwem Karwin, a od zachodu z N-ctwem Strzelce Krajeńskie.

Rysunek 3. Położenie N-ctwa Smolarz na tle jednostek RDLP w Szczecinie

Terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Smolarz obejmuje:

Województwo lubuskie

Powiat: strzelecko-drezdenecki

Miasta: Drezdenko

Gminy: Dobiegniew, Drezdenko, Stare Kurowo, Strzelce Krajeńskie

Województwo wielkopolskie

Powiat: czarnkowsko-trzcianecki

Gmina: Krzyż Wielkopolski

Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa w imieniu Starosty Strzelecko-Drezdeneckiego sprawuje Nadleśniczy na podstawie zawartego porozumienia.

4. Regionalizacja przyrodniczo – leśna

Zgodnie z podziałem Polski na regiony przyrodniczo – leśne³ Nadleśnictwo położone jest w:

Krainie III: Wielkopolsko-Pomorskiej

Mezoregionie: Pojezierza Dobiegniewskiego (III-4)

Równiny Drawskiej (III-5)

Puszczy Noteckiej (III-17)

³ Zielony R., Kliczkowska A. 2012. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010*. CILP. Warszawa

Mezoregion Pojezierza Dobiegniewskiego

Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 613 km² (w tym lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 39%). Spotyka się tu krajobrazy naturalne glacialne pagórkowate, rzadziej równinne i faliste oraz fluwioglacialne równinne i faliste. Powierzchnię tworzą utwory zlodowacenia północnopolskiego, głównie plejstoceńskie (gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe, piaski i żwiry sandrowe). Na południe od Dobiegniewa duże powierzchnie zajmują piaski i mułki kemów – jest to teren pokryty lasem (część Puszczy Drawskiej). We wschodnich rejonach mezoregionu występuje krajobraz roślinny borów mieszanych i grądów w odmianie pomorskiej. W części północno-zachodniej małe obszary zajmuje krajobraz łąkowy w wariantach typowych oraz krajobraz buczyn pomorskich, a w części południowej – dąbrów świetlistych i grądów, tworzący wąski pas przy dolinie Noteci.

Lesistość mezoregionu jest średnia i wynosi 37%. Większe obszary bezleśne występują na północ od Strzelec Krajeńskich oraz w okolicach Bierzwnika i Dobiegniewa. Lasy tworzą duże kompleksy; zajmują około 230 km², z czego 96% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie.

Mezoregion Równiny Drawskiej

Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 1878 km² (w tym lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 75%). Obejmuje szeroki pas piasków i żwirów sandrowych zlodowacenia północnopolskiego, który ciągnie się wzdłuż doliny rzeki Drawy, wypełnionej utworami holoceniowymi (piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły). Miejscami występują powierzchnie glin zwałowych, piasków i żwirów lodowcowych, rzadko w morenach czołowych. Krajobrazy roślinne występują w postaci mozaiki: środkowy pas mezoregionu (z północy na południe) zajmuje krajobraz śródlądowych borów sosnowych i mieszanych w odmianie pomorskiej, południowo-zachodnią część zajmują bory mieszane i łąki w odmianie pomorskiej, natomiast w części północno-zachodniej i północno-wschodniej mezoregionu dominują krajobrazy ubogich dąbrów pomorskich (z niewielkim udziałem buczyn w części północno-wschodniej).

Lesistość mezoregionu jest duża (68%). Lasy tworzą rozległe kompleksy zajmujące około 1276 km², z czego 89% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie, RDLP w Pile i RDLP w Szczecinku.

Mezoregion Puszczy Noteckiej

Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 2710 km² (w tym lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 58%). Krajobraz naturalny stanowi mozaikę krajobrazów zalewowych den dolin i tarasów akumulacyjnych z mniej licznymi krajobrazami fluwioglacialnymi równinnymi i falistymi oraz eolicznymi pagórkowatymi. Na terenach zalewowych głównych rzek mezoregionu – Noteci i Warty, zalegają holoceniowe piaski, żwiry, mady rzeczne, torfy i namuły, natomiast wyżej położone tarasy nadzalewowe zbudowane są z plejstoceńskich piasków, żwirów i mułków rzecznych zlodowacenia bałtyckiego. Obszar urozmaicają potężne wały wydm o wysokości względnej dochodzącej nawet do 40 m. Przeważa krajobraz roślinny śródlądowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie pomorskiej. Zdecydowanie mniejsze powierzchnie, usytuowane głównie wzdłuż Noteci, zajęte są przez

krajobraz łągów jesionowo-olszowych, a pas przy zachodniej i południowo-zachodniej granicy – przez krajobraz łągów jesionowo-wiązowych.

Lesistość mezoregionu jest bardzo duża i wynosi 56%. Lasy tworzą rozległe kompleksy zajmujące około 1525 km², z czego 95% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie oraz RDLP w Poznaniu.

5. Regionalizacja geobotaniczna

Położenie Nadleśnictwa Smolarz zgodnie z regionalizacją geobotaniczną⁴, wykorzystywaną przy określeniu zróżnicowania zespołów roślinnych:

Obszar: Europejskie Lasy Liściaste i Mieszane,

Prowincja: Środkowoeuropejska,

Podprowincja: Południowobałtycka,

Dział: Pomorski (A)

Kraina: Sandrowych Przedpoli Pojezierzy Środkowopomorskich (A.5)

Podkraina: Gorzowska (A.5a)

Okręg: Gorzowski (A.5a.1)

Podkraina: Wałecka (A.5b)

Okręg: Doliny Drawy (A.5b.2)

Dział: Brandenbursko-Wielkopolski (B)

Kraina: Notecko-Lubuska (B.1)

Okręg: Borów Noteckich (B.1.2)

6. Regionalizacja fizyczno – geograficzna

Wg podziału Polski na regiony fizyczno-geograficzne (zmodyfikowanego w 2018 r. na podstawie podziału J. Kondrackiego i A. Richlinga z 1994 r.)⁵ Nadleśnictwo Smolarz położone jest w:

Podobszarze: Pozaalpejskiej Europy Zachodniej (3),

Prowincji: Niżu Środkowoeuropejskiego (31),

Podprowincji: Pojezierzy Południowobałtyckich (314-316),

Makroregionie: Pojezierza Południowopomorskiego (314.6-7),

Mezoregionie: Pojezierza Dobiegniewskiego (314.62),

Równiny Drawskiej (314.63),

Makroregionie: Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (315.3),

Mezoregionie: Kotliny Gorzowskiej (315.33).

---

⁴ J.M. Matuszkiewicz. 1994. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa.

⁵ Jerzy Solon et al. *Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data*. „Geographia Polonica”. 2 (91). s. 143-170.

Mezoregion Pojezierza Dobiegniewskiego⁶ stanowi w znacznej mierze wysoczyznę morenową położoną pomiędzy Równiną Gorzowską i Równiną Drawską. Obejmuje obszar około 580 km². W południowej części mezoregionu rozciąga się pasmo moren czołowych subfazy krajeńskiej zlodowacenia północnopolskiego, z najwyższym położonym punktem na wysokości 118 m n.p.m. Znajduje się tu około 100 jezior, spośród których największym jest Jezioro Osiek.

Mezoregion Równiny Drawskiej⁷ zaliczany jest ze względu na typ mezoregionów do sandrów w granicach ostatniego zlodowacenia, z jeziorami w regionie nizin i obniżeń. Od północy przechodzi w Pojezierze Ińskie i Wysoczyznę Łobeską, od wschodu w Pojezierze Wałeckie, od południa w Kotlinę Gorzowską i od zachodu w Pojezierze Choszczeńskie i Pojezierze Dobiegniewskie. Na Równinie Drawskiej liczne są jeziora wytopiskowe. Większa część równiny porośnięta jest borem sosnowym – Puszcza Drawską.

Mezoregion Kotliny Gorzowskiej⁸ to największy mezoregion pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Od północy graniczy z Równiną Gorzowską, Pojezierzem Dobiegniewskim, Równiną Drawską, Pojezierzem Wałeckim, od południa z Pojezierzem: Łagowskim i Poznańskim, od wschodu z Pojezierzem Chodzieskim, a na zachodzie łączy się z Kotliną Freienwaldzką. Długość Kotliny Gorzowskiej wynosi 120 km, szerokość do 35 km, powierzchnia obejmuje 3740 km². W jej skład wchodzi 4 subregiony: Dolina Dolnej Noteci, Obornicka Dolina Warty, Dolina Dolnej Warty i Międzyrzecze Warty i Noteci.

7. Regionalizacja klimatyczna

Według regionalizacji klimatycznej „Regiony Klimatyczne Polski”⁹ tereny Nadleśnictwa Smolarz leżą w:

- regionie XIII – Dolnej Warty.

Obejmuje zachodni odcinek Kotliny Gorzowskiej. Specyfiką klimatu tego regionu jest stosunkowo bardzo częste występowanie dni z pogodą przymrozkową bardzo chłodną, zazwyczaj z opadem. Liczniejsze niż w wielu innych rejonach są dni z pogodą umiarkowaną ciepłą z dużym zachmurzeniem.

Klimat na obszarze obejmującym teren Nadleśnictwa Smolarz należy do strefy klimatu umiarkowanego, w obszarze przenikania wzajemnego wpływów morskich i kontynentalnych, czego skutkiem są zmienne stany pogodowe, które uzależnione są od rodzaju napływających mas powietrza. Częstotliwość występowania poszczególnych mas powietrza jest nierównomierna. Dominują masy powietrza polarno-morskiego (ok. 45% dni) napływające z zachodu lub północnego zachodu oraz polarno-kontynentalnego (ok. 38% dni) napływające ze wschodu. Przeważają wiatry z kierunku

---

⁶ J. Kondracki. 2014. *Geografia regionalna Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

⁷ M. Kaczanowska (red.). 2002. *Przyroda Pomorza Zachodniego*. OFICYNA IN PLUS. Szczecin.

⁸ J. Kondracki. 2014. *Geografia regionalna Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

⁹ Woś A. 1999. *Klimat Polski*. PWN. Warszawa.

zachodniego (powyżej 13% częstości), południowo-zachodniego (15%) i wschodniego (8%); średnia roczna prędkość wiatru – 2m/s¹⁰.

Wybrane dane klimatyczne ze stacji meteorologicznej w Gorzowie Wlkp. z lat 1991 - 2020¹¹ przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki klimatologiczne dla stacji synoptycznej w Gorzowie Wlkp. w 30-letnim okresie normalnym (1991-2020)

Miesiąc	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Rok
Parametr													
Średnia dobową temperatura powietrza [°C]	-0,1	0,9	4,1	9,5	14	17,3	19,4	19	14,3	9,2	4,3	1,1	9,4
Miesięczna suma opadu [mm]	41,9	34,6	39,4	29,5	57,0	56,7	75,0	56,8	45,5	40,4	38,4	41,6	556,8
Średnia suma usłonecznienia [h]	50,0	72,9	125,9	206,1	244,8	251,1	253,9	236,4	162,9	110,1	49,5	39,6	1803,0
Średnia liczba dni pochmurnych	18,8	14,8	12,7	7,6	8,2	7,7	8,3	6,1	7,9	11,5	17,3	20,4	141,3
Średnia liczba dni pogodnych	1,8	1,8	2,7	4,2	2,9	1,8	2,5	2,7	3,4	2,7	0,9	1,0	28,4

8. Miejsce i rola Nadleśnictwa Smolarz w gospodarce przestrzennej regionu

Uchwałą Nr XXVIII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 lutego 2021 r. przyjęto „Strategię Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030”¹². Dokument ten jest opracowaniem „wyznaczającym strategiczne cele i kluczowe kierunki działań oraz przewidywane instrumenty ich realizacji w rozwoju województwa lubuskiego w kolejnej dekadzie”.

W załączniku do *Strategii*, dotyczącym społecznych, ekonomicznych i przestrzennych uwarunkowań rozwoju województwa lubuskiego przedstawiono diagnozę m. in. leśnictwa oraz stanu i ochrony środowiska w regionie.

W odniesieniu do leśnictwa zapisano:

- lubuskie, w którym lasy zajmują ponad połowę powierzchni województwa, to najbardziej zalesiony region w kraju (49,3% ogólnej powierzchni w 2019 r.) i znajduje się w czołówce zestawienia regionów Polski w obszarze gospodarki leśnej;
- oprócz drewna z lubuskich lasów pozyskiwane są również grzyby leśne – w 2019 r. zebrano 1.500 ton plasując region lubuski na 2. miejscu w kraju;
- w sektorze leśnym w 2018 r. zatrudnionych było 3.112 osób, dając 4. miejsce w kraju.

¹⁰ Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 r.

¹¹ https://klimat.imgw.pl/pl/climate-normals/TSR_AVE

¹² Strategię opracował Zespół roboczy do spraw Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego pod kierunkiem Macieja Nowickiego (Przewodniczący Zespołu), Magdaleny Balak-Hryńkiewicz (Zastępca Przewodniczącego Zespołu).

W odniesieniu do środowiska podkreślono cenne walory przyrodnicze regionu: wysoką lesistość, dużą liczbę jezior, liczne obszary chronione (m.in. parki narodowe, rezerваты przyrody, obszary sieci Natura 2000), unikatowe na skalę europejską osobliwości przyrodnicze oraz czyste, w małym stopniu przekształcone środowisko naturalne (na przeważającej części województwa).

Analiza potencjału i sytuacji regionu oraz jego możliwości rozwoju pozwoliła sformułować następującą misję dla województwa lubuskiego: *Województwo Lubuskie w 2030 roku to „zielona kraina inteligentnych technologii”, cechująca się wysoką jakością życia mieszkańców*. Wyzwania rozwojowe województwa lubuskiego zostały przedstawione w czterech obszarach: sfera społeczna, sfera gospodarcza, sfera przestrzenna oraz sfera zarządzania rozwojem regionu, w związku z czym w *Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030* zaplanowano zawarcie czterech celów strategicznych. W wyniku ich realizacji osiągnięty zostanie cel główny – *inteligentne gospodarowanie potencjałami regionu dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej i przestrzennej oraz wysokiej jakości życia mieszkańców*.

Województwo lubuskie posiada „*Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2017-2020*” przyjęty Uchwałą Nr XXIX/450/17 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 10 kwietnia 2017 roku w sprawie uchwalenia Programu ochrony środowiska dla województwa lubuskiego. Dla dokumentu opracowano „*Prognozę oddziaływania na środowisko Programu Ochrony Środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2017-2020*”.

Program ochrony środowiska porusza szeroko rozumianą problematykę ochrony środowiska na terenie województwa oraz presje, jakim podlegają poszczególne komponenty środowiska. Na podstawie diagnozy stanu środowiska określono cele i kierunki interwencji, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów.

Realizacja celów i zadań zawartych w dokumencie wpisuje się w szereg innych opracowań strategicznych poziomu międzynarodowego, krajowego, regionalnego. Zgodność założeń Programu z tymi dokumentami gwarantuje, że podejmowane działania w skali lokalnej harmonizują z kierunkami rozwoju ustalonymi na wyższych szczeblach administracji.

W celu realizacji zagadnień dotyczących zasobów przyrodniczych (różnorodność biologiczna, flora i fauna, w tym obszary chronione) przewiduje się m.in.:

- zachowanie różnorodności biologicznej poprzez przywracanie, utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków;
- racjonalizację korzystania z zasobów przyrodniczych;
- ograniczenie fragmentacji obszarów przyrodniczych pod wpływem antropopresji;
- ograniczenie skutków zdarzeń naturalnych tj.: pożary lasów, susze, powódzie;
- zwiększenie powierzchni objętych ochroną przyrodniczą i krajobrazową;
- podniesienie poziomu świadomości ekologicznej i zainteresowania środowiskiem przyrodniczym.

Cel strategiczny – Ochrona, odtwarzanie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności.

Cele szczegółowe:

OP 1. Pogłębianie wiedzy o zasobach przyrodniczych województwa.

OP 2. Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, zachowanie lub odtworzenie właściwego stanu ekosystemów i siedlisk oraz populacji gatunków zagrożonych.

OP 3. Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych.

OP 4. Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych.

OP 5. Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.

OP 6. Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobieganie ich skutkom.

OP 7. Ochrona krajobrazów i ochrona korytarzy ekologicznych.

9. Porównanie wybranych cech drzewostanów różnych jednostek leśnych

Wybrane cechy taksacyjne drzewostanów Nadleśnictwa Smolarz na tle innych jednostek:

Tabela 2. Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Smolarz

Jednostka	Średni wiek	Przeciętna zasobność [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Nadleśnictwo Smolarz stan na 01.01.2023	66	315	42,0	78,8
RDLP Szczecin* stan na 01.01.2022 r.	60	279	51,2	72,2
Woj. Lubuskie* stan na 1.01.2022 r.	57	264	69,8	82,6

* źródło: www.bdl.lasy.gov.pl

Tabela 3. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (Wzór 1b.)

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Rezerwat „Jezioro Łubówko”	-	125	538	6	54,9	45,1
Nadleśnictwo Smolarz	lasochronne	66	315	8	32,0	68,0
	ogółem N-ctwo	66	315	8	32,1	67,9

10. Grupy funkcji lasów Nadleśnictwa Smolarz

Zestawienie grup funkcji lasów Nadleśnictwa Smolarz przedstawiają poniższe tabele (powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona):

Tabela 4. Funkcje lasu – zestawienie powierzchni

Funkcja lasu	Nadleśnictwo Smolarz
	Powierzchnia [ha]
lasy gospodarcze	45,93
lasy ochronne	18254,30
rezerwat	61,09
Razem	18361,32

Tabela 5. Kategorie ochronności – zestawienie powierzchni

Kategorie ochronności	Nadleśnictwo Smolarz
	Powierzchnia [ha]
Lasy glebochronne (stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	224.58
Lasy glebochronne (stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, stanowiące drzewostany nasienne, wyłączone z użytkowania rębego)	68.05
Lasy glebochronne (stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, położone w granicach administracyjnych miast i wokół miast)	7.38
Lasy glebochronne (wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	12.1
Lasy glebochronne (wodochronne, stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, położone w granicach administracyjnych miast i wokół miast)	1.05
Lasy wodochronne	26.82
Lasy wodochronne (stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody)	1760.44
Lasy wodochronne (stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej)	15.83
Lasy wodochronne (lasy położone w granicach administracyjnych miast i wokół miast)	1.89
Lasy wodochronne (stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody, lasy położone w granicach administracyjnych miast i wokół miast)	0.29
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody	15309.59
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (lasy położone w granicach administracyjnych miast i wokół miast)	21.99
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej)	134.36
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (stanowiące drzewostany nasienne, wyłączone z użytkowania rębego)	316.51
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (stanowiące stałe powierzchnie badawcze i doświadczalne)	335.09
Lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (stanowiące drzewostany nasienne, wyłączone z użytkowania rębego, stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej)	18.33
Razem	18254,30

11. Charakterystyka kompleksów leśnych

Zgodnie z Zarządzeniem nr 86 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie określenia zasięgu terytorialnego nadleśnictw nadzorowanych przez Regionalną Dyрекję Lasów Państwowych w Szczecinie zasięg terytorialny Nadleśnictwa Smolarz wynosi **281 km²**.

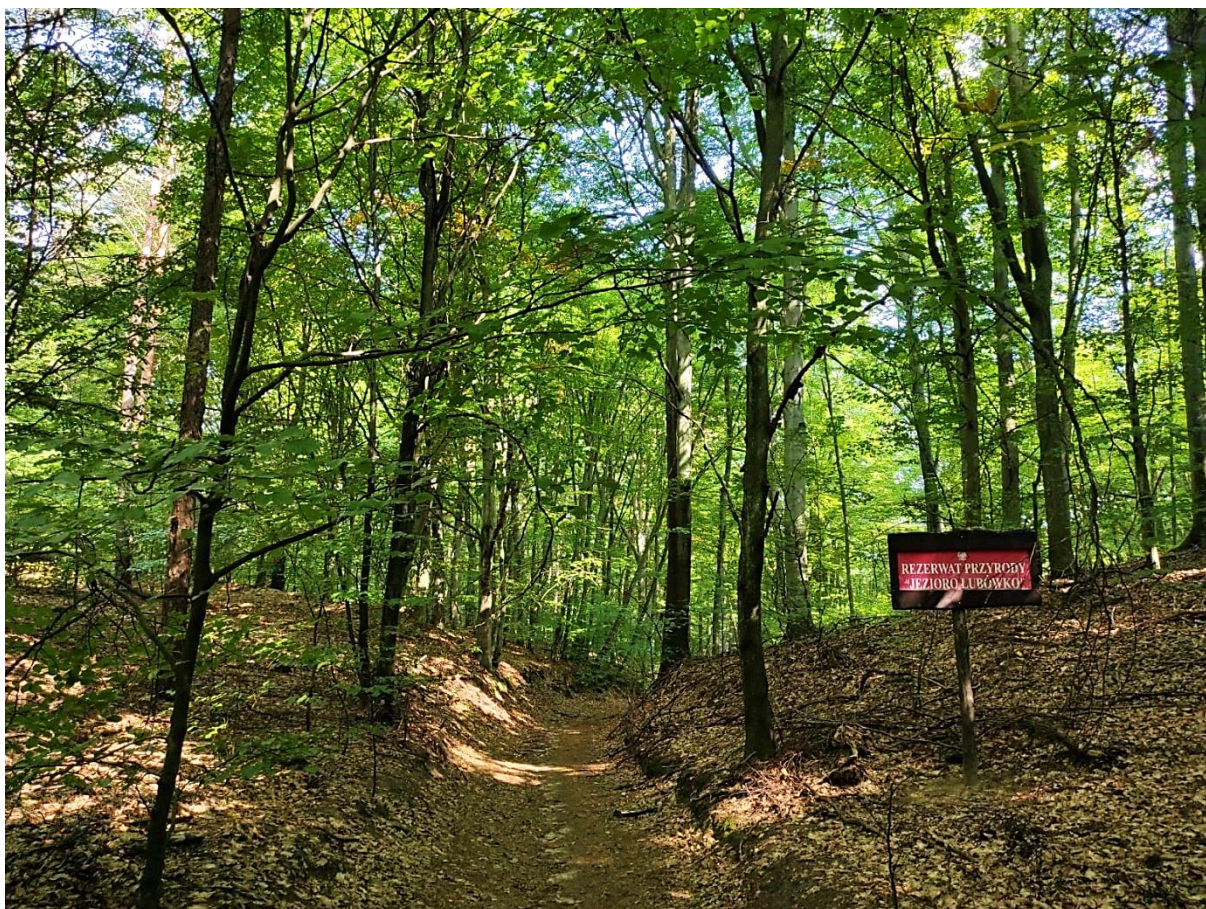
Lasy Nadleśnictwa Smolarz położone są w **75** kompleksach, które w większości przypadków sąsiadują ze sobą poprzez grunty innych zarządców (np. drogi publiczne, rzeki). Lesistość w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Smolarz wynosi ponad **68%**.

Tabela 6. Liczba i wielkość kompleksów leśnych (wyłącznie powierzchnia własności Skarbu Państwa)

Wielkość kompleksu [ha]	Liczba kompleksów	Łączna powierzchnia [ha]	Średnia powierzchnia
1	2	3	4
do 1,00	14	7.99	0.57
1,01 - 5,00	35	80.44	2.30
5,01 - 20,00	18	178.08	9.89
20,01 - 100,00	6	259.42	43.24
100,01 - 500,00	1	153.68	153.68
500,01 - 2000,00	-	-	-
powyżej 2000,00	1	18 214.86	18214.86
OGÓLEM	75	18 894.47	

B. FORMY OCHRONY PRZYRODY – ISTNIEJĄCE, PROJEKTOWANE I PROPONOWANE

Rysunek 4. Tablica urzędowa przy rezerwacie przyrody „Jezioro Łubówko” (Fot. Ł. Sikora)

I. Ustawa o ochronie przyrody

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916 z późn. zm.), która w rozdziale 2 określa formy ochrony przyrody:

- Parki narodowe;
- Rezerваты przyrody;
- Parki krajobrazowe;
- Obszary chronionego krajobrazu;
- Obszary Natura 2000;
- Pomniki przyrody;
- Stanowiska dokumentacyjne;
- Użytki ekologiczne;
- Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

1. Istniejące, projektowane i proponowane formy prawnej ochrony przyrody w Nadleśnictwie Smolarz

Do istniejących form ochrony przyrody (na gruntach N-ctwa) należą:

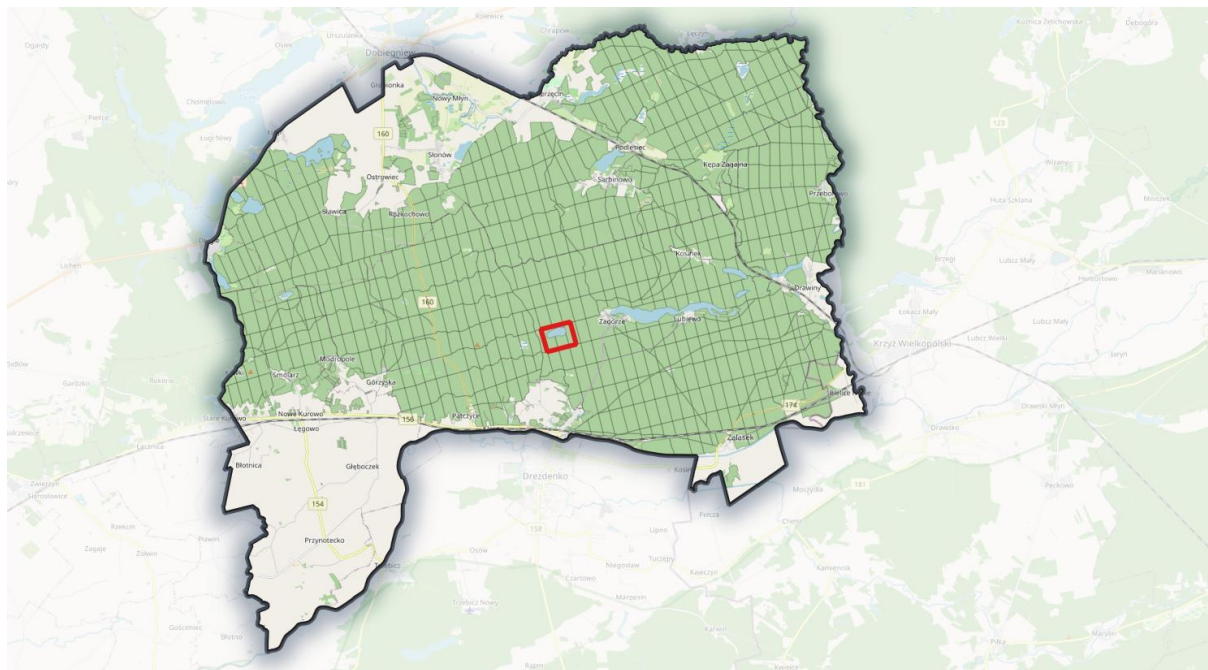
- Rezerваты przyrody (1)
- Obszary Natura 2000 (3)
- Obszary chronionego krajobrazu (2)
- Pomniki przyrody (5)
- Użytki ekologiczne (3)
- Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Ochronę bogactwa przyrodniczego projektuje się i proponuje się rozszerzyć o kolejny rezerwat przyrody i pomnik przyrody.

2. Rezerваты przyrody - istniejące

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz znajduje się jeden rezerwat przyrody.

Rysunek 5. Położenie rezerwatu przyrody „Jeziro Łubówko” na tle N-ctwa Smolarz

Rezerwat przyrody „Jeziro Łubówko”

Rezerwat został uznany Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 8 lipca 1991 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. Nr 25 z 1991 r., poz.

172). Obecny stan prawny został uregulowany i zaktualizowany Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 22 listopada 2022 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Jezioro Łubówko” (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2022 r., poz. 2328).

Rezerwat o powierzchni 78,55 ha położony jest na terenie gminy Drezdenko (powiat strzelecko-drezdenecki).

Rysunek 6. Położenie rezerwatu przyrody na gruntach N-ctwa Smolarz

Cel ochrony:

Zachowanie ze względu na szczególne wartości przyrodnicze i naukowe mozaiki ekosystemów wodnych i leśnych o cechach naturalnych wraz z charakterystycznymi gatunkami roślin i zwierząt, a także utrzymanie ciągłości spontanicznie zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych na obszarze rezerwatu.

Opis przedmiotu poddanego ochronie:

Głównym typem siedlisk występujących w rezerwacie jest las mieszany świeży. Przeważają tu drzewostany bukowo–sosnowe, w mniejszym stopniu bukowe, bukowo–grabowe, świerkowo–brzozowo–sosnowe, bukowo–dębowo–sosnowe, sosnowe, grabowo–bukowo–dębowe i olszowe. Centralną część rezerwatu zajmuje jezioro Łubówko – malowniczy akwen, położony w głębokiej kotlinie o turkusowo–zielonej barwie wody. Jest zbiornikiem mezotroficznym wykazującym cechy oligotrofii wapiennej. Jest to zbiornik głęboki (średnia głębokość przekracza 10 m.), o stromych spadkach dna przy brzegach.

Rysunek 7. Rezerwat przyrody „Jezioro Łubówko” (Fot. A. Sikora)

Istniejące i potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne dla rezerwatu przyrody „Jezioro Łubówko”:

- nieprzewidziane czynniki biotyczne i abiotyczne mogące mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 11 Wojewody Lubuskiego z dnia 15 marca 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody o nazwie „Jezioro Łubówko” (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 17 z 2004 r., poz. 306).

Tabela 7. Ogólna charakterystyka rezerwatów

Lp	Nazwa rezerwatu	Dz.Urz (Nr poz.)	Polożenie		Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia [ha] według		Ważniejsze	
			Oddz.	Gmina Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu ekosystemu	Dz. U.	Planu u. l.	Zbiorowiska, zespoły roślinne	Grupy zwierząt
1.	„Jezioro Łubówko”	Dz. Urz. Woj. Lub. z 22.11. 2022 r., poz. 2328	520c, d, ~c, ~d 521a, b, c, d, f, ~a, ~b 522a, b, c, d, f, g, h, i, j, k, l, m, ~a, ~b	Drezdenko Zagórze	Fitocenotyczny (PFI) zbiorowisk leśnych (ZL)	Lasów mieszanych nizinnych (Imn)	78,55	62,12*	<i>Acydofilna buczyna niżowa; pomorski las bukowo-dębowy; żyzna buczyna niżowa, łęg olszowo-jesionowy; zespół rdestu ziemnowodnego; zespół trzciny pospolitej</i>	Ptaki; płazy, ryby

* powierzchnia rezerwatu w zarządzie N-ctwa

3. Rezerwaty przyrody – projektowane

Na gruntach Nadleśnictwa Smolarz wytypowano obszar projektowany do objęcia ochroną prawną w formie rezerwatu przyrody o nazwie „Torfowisko Linkowo”.

Jeziora i torfowiska Linkowo to unikatowy kompleks wodno-torfowiskowy, dla którego w 2008 r. sporządzono dokumentację projektową rezerwatu przyrody oraz projekt planu ochrony (Kujawa-Pawlaczyk i in. 2008). Składa się on z dwóch basenów wypełniających rozległe zagłębienia terenowe, rozdzielonych mineralną grzędą. W basenie północnym leży eutroficzne jezioro Linkowo otoczone szuwarami trzcinowymi *Phragmitetum australis*, szuwarem turzycy błotnej *Caricetum acutiformis* oraz szerokim szuwarem kłoci wiechowatej *Cladietum marisci*. Od północnego zachodu do jeziora przylega mszar torfowcowy, stanowiący mozaikę dywanowych mszarów turzycowo-torfowcowych *Sphagno-Caricetum rostratae* i wełniankowo-torfowcowych *Sphagno recurvi-Eriophoretum angustifolii*. Obrzeża zajęte są przez łożowisko *Salicetum pentandro-cinereae* oraz brzeziny bagienne *Vaccinio uliginosi-Betuletum*. W basenie południowym leży jezioro Linkówko otoczone szuwarami trzcinowymi *Phragmiteum australis* oraz szczególnie dobrze tu wykształconym szuwarem kłoci wiechowatej *Cladietum marisci*, a od południa rozwinął się uwodniony mszar turzycowo-torfowcowy *Sphagno- Caricetum rostratae* z oczkami wody oraz płyty młodego boru bagiennego *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. Na północny zachód od jeziora znajduje się rozległe torfowisko wysokie, budowane przez kępkowodolinkowy mszar z torfowcem magellańskim *Andromedo-Sphagnetum magellanicum*, porośnięty karłowatą sosną. Występuje tu także kępkowy mszar wełniankowo-torfowcowy *Sphagno recurvi-Eriophoretum vaginati*. Wschodnią część południowego basenu torfowiska zajmują szuwary trzcinowe *Phragmiteum australis* oraz zbiorowisko turzycy sztywnej *Caricetum elatae*. Na obrzeżach i w przesmyku łączącym baseny wykształciły się brzeziny bagienne *Vaccinio uliginosi-Betuletum* oraz olsy torfowcowe *Sphagno squarrosi-Alnetum*. W obiekcie stwierdzono występowanie populacji lipiennika Loesela *Liparis loeselii* (obecnie nie potwierdzone). Dawniej notowano tu występowanie żółwia błotnego *Emys orbicularis* i jego rozród na zboczach na północ od torfowiska, dziś zarośniętych. Obrzeża torfowiska były silnie zarośnięte inwazyjnym gatunkiem obcym – tawułą kutnerowatą *Spiraea tomentosa*, która opanowała także teren w rejonie przesmyku między basenami torfowiska, oraz tworzyła zwarte zarośla pomiędzy tym przesmykiem, a torfowiskiem wysokim w południowej części obiektu. W latach 2008 – 2009 i 2011 – 2013 w obiekcie prowadzone było zwalczanie tawuły kutnerowatej. Zarośla tawuły zostały wyeliminowane, a jej występowanie w obiekcie znacznie ograniczone. Proces ten wymaga jednak stałego monitoringu¹³.

Dnia 9 października 2020 r. do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim został złożony wniosek o utworzenie rezerwatu przyrody „Torfowisko Linkowo”, natomiast dnia 8 kwietnia 2021 przesłana została informacja o aktualnej własności gruntów w granicach projektowanego rezerwatu, zgodnie z którą w skład obiektu wchodzi:

---

¹³ Kujawa-Pawlaczyk J., Pawlaczyk P. 2014. „Torfowiska obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej. Zasoby-stan-ochrona. Wydawnictwo Klubu Przyrodników. Świebodzin.

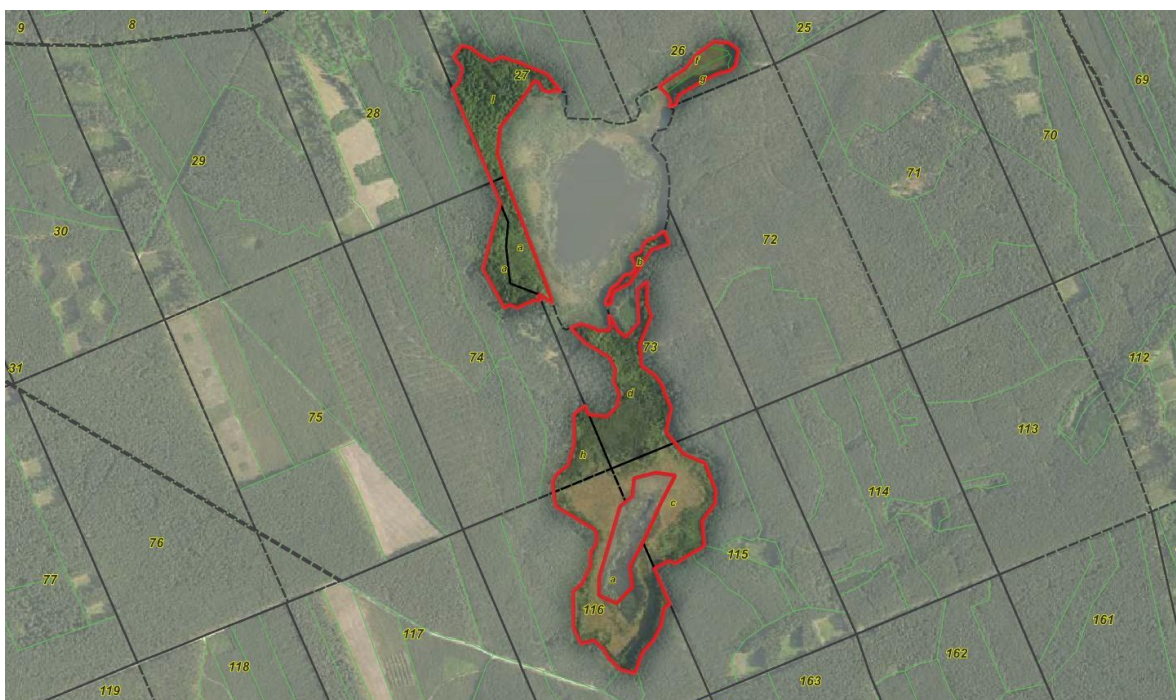

- działki nr 491, 493, 544, 545, 576, 577 w obrębie ewidencyjnym Mierzęcin stanowiące własność Skarbu Państwa w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Smolarz,

- działka nr 443 w obrębie ewidencyjnym Mierzęcin (pokryta wodami jeziora Linkowo) stanowiąca własność Skarbu Państwa w gospodarowaniu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy,

- działka nr 444 w obrębie ewidencyjnym Mierzęcin (pokryta wodami jeziora Linkówko) stanowiąca własność Skarbu Państwa w gospodarowaniu Starosty Strzelecko-Drezdeneckiego (do dnia 31 sierpnia 2024 r. pozostaje w dzierżawie).

Na gruntach N-ctwa Smolarz projektowany rezerwat zajmuje powierzchnię 27,60 ha w leśnictwie Przeborowo oddz. 26f, g, 27l, 73a, b, d, 74a, h, 115c, 116a.

Rysunek 8. Położenie projektowanego rezerwatu przyrody na gruntach N-ctwa Smolarz

4. Obszary Natura 2000

Polska podpisując Traktat Ateński 16 kwietnia 2003 r., stanowiący podstawę prawną przystąpienia kraju do Unii Europejskiej, zobowiązała się do wyznaczenia na swoim terytorium obszarów sieci Natura 2000. Przepisy unijne stanowiące podstawę dla tworzenia sieci Natura 2000 zostały wprowadzone do polskiego prawa wraz z opublikowaniem ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie: Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

- **Dyrektywa Rady 2009/147/WE** (Wild Birds Directive) z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej dyrektywy powołuje się **Obszary Specjalnej Ochrony (OSO)**.

Tabela 8. Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Smolarz

	Powierzchnia [ha]	% pow. nadleśnictwa
Sumaryczna powierzchnia obszarów Natura 2000	34275,77	
Rzeczywista powierzchnia obszarów Natura 2000	19141,27	99,4

Tabela 9. Zestawienie wspólnych powierzchni [ha] obszarów Natura 2000

	PLH320046	PLB320016	PLB080002
PLH320046	X	15134,50	-
PLB320016	15134,50	X	-
PLB080002	-	-	X

➤ **Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046**

Obszar o powierzchni 74416,30 ha. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Decyzja Wykonawcza Komisji (UE) 2022/231 z dnia 16 lutego 2022 r. w sprawie przyjęcia piętnastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2022)854). Dla tego typu obszaru można stosować pełną procedurę z art. 6 Dyrektywy Siedliskowej. Wydaniem rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw środowiska obszar ten formalnie stanie się Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk.

Tabela 10. Zestawienie powierzchni SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Smolarz	74416,30	17198,26	15134,50	78,6
	<p>Leśnictwo Dębogóra oddz.: 22m-r; 44a-k, ~a; 45a-l, ~a, ~b, ~c; 46a-k, ~a, ~b, ~c; ~d; 47a-i, ~a, ~b; 48a-f, ~a, ~b; 49a-h, ~a, ~b; 91a-n, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 92a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 93a-f, ~a, ~b; 94a-j, ~a; 95a-j, ~a, ~b; 96a-l, ~a, ~b; 97a-f, ~a, ~b; 98f-l, ~b, ~c; 99a-l, ~a; 132a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 133a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 134a-m, ~a, ~b; 135a-g, ~a, ~b; 136a-h, ~a, ~b; 137a-c, ~a, ~b; 138a-j, ~a, ~b; 139a-m, ~a, ~b; 140a-p, ~a, ~b; 141a-h, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 142a-c, f-i, ~a; 143f-l, ~a, ~b, ~c; 144a-d, ~a, ~b; 180a-g, ~a, ~b, ~c; 181a-l, ~a, ~b; 182a-g, ~a, ~b; 183a-h, ~a, ~b, ~c; 184a-k, ~a, ~b, ~c; 185a-j, ~a, ~b; 186a-g, ~a, ~b, ~c; 187a-f, ~a, ~b; 188a-c, ~a, ~b, ~c; 189a-h, ~a, ~b, ~c; 190a, b, ~a, ~b, ~c, ~d; 191a-c, ~a, ~b; 192a-i, ~a, ~b, ~c; 193a-h, ~a, ~b; 194a-i, ~a, ~b; 195a-i, ~a, ~b; 259a-g, ~a, ~b; 260a, ~a, ~b; 261a-d, ~a, ~b; 262a-h, ~a, ~b; 263a-d, ~a, ~b; 264a-l, ~a, ~b, ~c; 265a-m, ~a, ~b, ~c; 266a-c, ~a, ~b; 267a, ~a, ~b; 268a-g, ~a, ~b; 269a-h, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Ługi oddz.: 53a-h, ~a, ~b; 54a-k, ~a, ~b, ~c; 55a-k, ~a, ~b; 56a-o, ~a, ~b, ~c, ~d; 57a-o, ~a, ~b, ~c; 58a-i, ~a, ~b; 59a-r, ~a, ~b, ~c; 60a-n, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, ~g; 61a-o, ~a, ~b; 62a-i, ~a, ~b; 63a-p, ~a, ~b; 64a-k, ~a, ~b; 65a-d, ~a, ~b, ~c; 66a-n, ~a, ~b; 67a-g, ~a; 100a-m; 101a-c, ~a, ~b; 102a-i, ~a, ~b; 103a-k, ~a, ~b; 104a-g, ~a; 105a-h, ~a; 106a-p, ~a, ~b; 107a-j, ~a, ~b; 108a-n, ~a, ~b; 109a-h, ~a, ~b; 110a-i, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f;</p>			

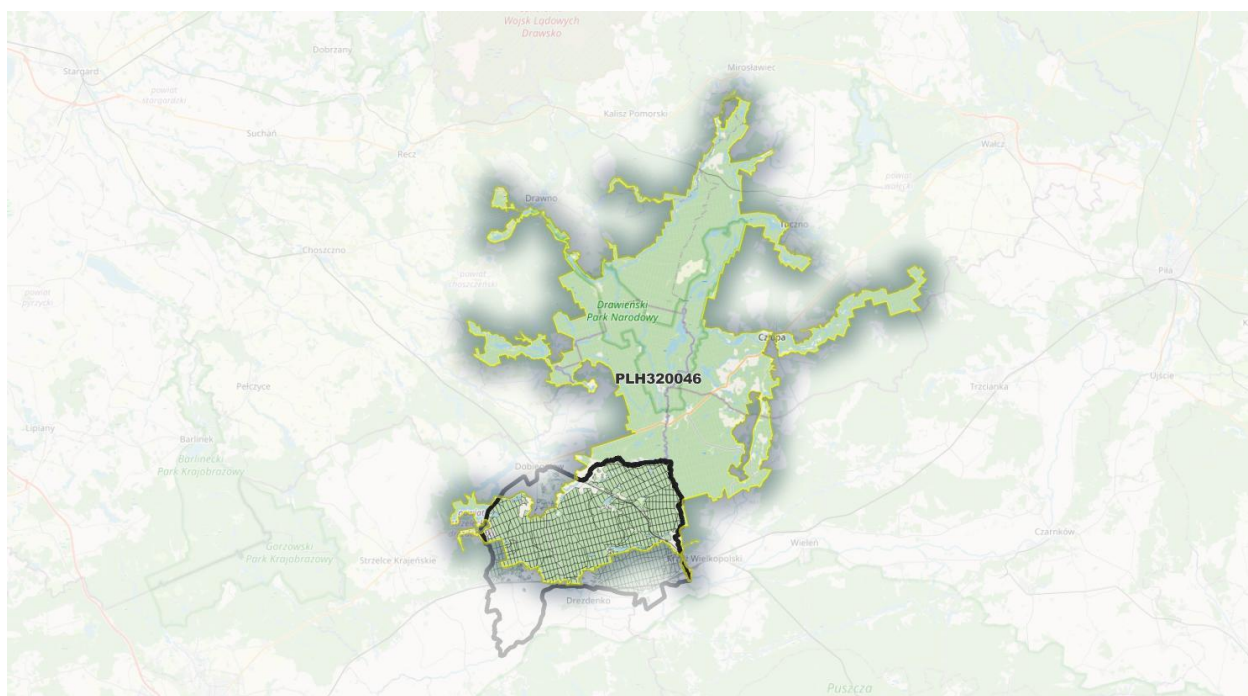
Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
		<p>Leśnictwo Ługi oddz.: 145a-i, ~a, ~b, ~c, ~d; 146a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 147a-f, ~a, ~b; 148a-j, ~a, ~b; 149a-j, ~a, ~b; 150a-j, ~a; 151a-j, ~a, ~b; 152a-g, ~a, ~b; 153a-k, ~a, ~b; 154a-l, ~a, ~b, ~c; 155a-k, ~a, ~b; 156a-g, ~a, ~b, ~c; 157a-g, ~a, ~b; 158a-h, ~a, ~b; 197a-f, ~a, ~b; 198a-d, ~a, ~b; 199a-h, ~a, ~b; 200a-c, ~a, ~b; 201a-i, ~a, ~b; 202a-d, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Czarny Las oddz.: 315a-d, ~a, ~b; 316a-f, ~a, ~b; 317a-j, ~a, ~b, ~c; 318a-i, ~a, ~b; 319a-d, ~a, ~b; 320a-h, ~a, ~b; 321a-i, ~a; 368a-h, ~a; 369a-h, ~a, ~b; 370a-d, ~a, ~b; 371a-g, ~a; 372a-h, ~a, ~b; 373a-g, ~a, ~b; 374a-d, ~a; 420a-d, ~a; 421a-d, ~a, ~b; 422a-f, ~a, ~b; 423a-i, ~a, ~b; 424a-h, ~a; 425a-d, ~a, ~b; 426a-h, ~a, ~b; 427a-f, ~a, ~b; 474a-c, ~a, ~b; 475a-f, ~a, ~b; 476a-i, ~a, ~b; 477a-h, ~a, ~b; 478a-g, ~a, ~b; 479a-f, ~a, ~b; 480a-f, ~a, ~b; 481a-i, ~a; 482a-d, ~a, ~b; 524a-f, ~a, ~b, ~c; 525a-g, ~a, ~b; 526a-i, ~a, ~b; 527a-g, ~a, ~b; 528a-f, ~a, ~b; 529a-d, ~a, ~b; 530a-f, ~a, ~b, ~c, ~d; 531a-r, ~a, ~b, ~c, ~d; 564a-d, ~a; 565a-d, ~a, ~b; 566a-h, ~a, ~b; 567a-g, ~a, ~b; 568a-c, ~a; 569a-c, ~a, ~b; 570a-h, ~a, ~b, ~c, ~d; 571a-f, ~a, ~b, ~c, ~d; 601a-d, ~a, ~b; 602a, b, d, f, g, ~b, ~c; 603a-h, ~a, ~b; 604a-h, ~a, ~b; 605a-d, ~a, ~b; 606a-h, ~a, ~b; 607a-k, ~a, ~b; 639a-z, ax, bx, cx, dx, fx, ~a, ~b, ~c; 640a-i, ~a, ~b, ~c; 641a-k, ~a, ~b, ~c; 642a-k, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Górzyska oddz.: 270a-d, ~a, ~b; 271a-i, ~a, ~b; 272a-k, ~a, ~b, ~c; 273a-f, ~a, ~b, ~c; 274a-l, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, ~g; 275a-l, ~a, ~b, ~c; 276a-i, ~a, ~b, ~c, ~d; 277a-h, ~a, ~b, ~c; 322a-f, ~a; 323a-g, ~a, ~b; 324a-c, ~a; 325a-j, ~a; 326a-d, ~a, ~b, ~c; 327a-g, ~a; 328a-g, ~a; 329a-g, ~a, ~b; 375a-k, ~a; 376a-h, ~a; 377a-f, ~a, ~b; 378a, b, ~a; 379a-i, ~a, ~b, ~c; 380a-l, ~a, ~b; 381a-j, ~a, ~b; 382a-j, ~a; 428a-f, ~a, ~b; 429a, b, ~a, ~b; 430a-i, ~a, ~b; 431a-h, ~a, ~b; 432a-h, ~a, ~b, ~c; 433a-h, ~a, ~b, ~c; 434a-d, ~a, ~b, ~c; 435a-d, ~a, ~b, ~c; 483a-h, ~a, ~b; 484a-i, ~a, ~b; 485a-i, ~a, ~b; 486a-f, ~a, ~b; 487a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 488a-m, ~a, ~b, ~c; 489a-i, ~a, ~b; 490a-i, l-s, ~a, ~b, ~c, ~d; 532a-c, ~a; 533a-h, ~a, ~b; 534a-h, ~a, ~b; 535a-f, ~a, ~b; 536a-g, ~a, ~b; 537a-h, ~a, ~b; 572a-c, ~a, ~b; 573a, b, ~a, ~b; 574a-c, ~a, ~b; 575a, b, ~a, ~b; 576a-f, ~a, ~b; 577a-d, g-i, ~a, ~b; 608a-k, ~a, ~b; 609a-h, ~a, ~b, ~c; 610a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 611a-g, ~a, ~b; 612a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 613a-d, ~a, ~b, ~c, ~d;</p> <p>Leśnictwo Smolarz oddz.: 203a-f, ~a, ~b; 204a-c, ~a; 205a-f, ~a, ~b, ~c; 206a-i, ~a, ~b; 207a-i, ~a, ~b; 278a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 279a-k, ~a, ~b; 280a-g, ~a, ~b, ~c; 281a-l, ~a, ~b; 282a-h, ~a, ~b; 286a, b, f, ~a; 330a-g, ~a, ~b; 331a-f, ~a, ~b; 332a-h, ~a, ~b; 333a-g, ~a, ~b; 334a-g, ~a, ~b; 383a-j, ~a, ~b; 384a-g, ~a, ~b; 385a-d, ~a, ~b; 386a-g, ~a, ~b; 387a-h, ~a, ~b; 436a-d, ~a, ~b; 437a-f, ~a, ~b; 438a-c, ~a, ~b; 439a-h, ~a, ~b; 440a-h, ~a, ~b; 441a-c, ~a, ~b, ~c, ~d; 442a, b, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Przeborowo oddz.: 7a-i, ~a; 8a-m, ~a, ~b; 23a-i, ~a; 24a-h, ~a, ~b, ~c; 25a-g, ~a, ~b, ~c; 26a-g, ~a, ~b, ~c; 27a-l, ~a, ~b; 28a-j, ~a, ~b; 29a-i, ~a; 68a-k, ~a; 69a-g, ~a, ~b; 70a-f, ~a, ~b; 71a-h, ~a, ~b; 72a, b, ~a, ~b; 73a-f, ~a, ~b; 74a-h, ~a, ~b; 75a-j, ~a, ~b; 111a-o, ~a, ~b; 112a-g, ~a, ~b; 113a-g, ~a, ~b; 114a-j, ~a, ~b; 115a-i, ~a, ~b; 116a-h, ~a, ~b; 117a-k, ~a, ~b; 159a-s, ~a, ~b, ~c; 160a-g, ~a, ~b; 161a-f, ~a; 162a-i, ~a; 163a-i, ~a, ~b; 164a-k, ~a, ~b; 165a-k, ~a, ~b; 166a-h, ~a, ~b; 167a-l, ~a, ~b; : 208a-g, ~a, ~b, ~c; 209a-f, ~a, ~b, ~c; 210a-f, ~a, ~b; 211a-l, ~a, ~b, ~c; 212a-d, ~a, ~b; 213a-l, ~a;</p>		

Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
				<p>Leśnictwo Przeborowo oddz.: 214a-g, ~a; 215a-j, ~a, ~b; 216a-f, ~a, ~b; 217a-i, ~a, ~b; 218a-j, ~a, ~b; 219a-m, ~a, ~b; 220a-i, ~a; 221a-j, ~a; 222a-k, ~a; 223a-h, ~a, ~b; 224a-j, ~a; ~b; 225a-m, ~a, ~b; 226a-i, ~a, ~b; 227a-h, ~a, ~b; 228a-k, ~a; 234a-p, ~a, ~b; 235aa-h, ~a; 236a-j, ~a, ~b; 237a-i, ~a, ~b; 238a-i, ~a, ~b; 239a-h, ~a; 240a-j, ~a, ~b; 241a-j, ~a; 242a-i, ~a, ~b; 243a-x, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 244a-s, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Mierzęcin oddz.: 1g-r, ~a, ~b; 2a-m, ~a, ~b; 3a-h, ~a, ~b; ~c; 4a-l, ~a, ~b; 5a-k, ~a, ~b; 6a-g, ~a, ~b; 9a-f, ~a, ~b; 10a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 11a-n, ~a, ~b, ~c; 12a-k, ~a, ~b; 13a-i, ~a, ~b; 14a-j, ~a, ~b; 15a-j, ~a, ~b; 16a-n, ~a, ~b, ~c; 17a-j, ~a, ~b; 18a-c, ~a; 19a-l, ~a; 30a-j, ~a, ~b, ~c; 31a-n, ~a, ~b, ~c, ~d; 32a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 33a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 34a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 35a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 36a-j, ~a, ~b, ~c; 37a-m, ~a, ~b; 38a-j, ~a, ~b; 39a-i, ~a, ~b; 40a-j, ~a, ~b; 41a-k, ~a, ~b, ~c; 76a-, ~a; 77a-f, ~a; 78a-h, ~a; 79a-g, ~a; 80a-h, ~a, ~b; 81a-h, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 82a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 83a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 84a-m, ~a, ~b, ~c; 118a-k, ~a; 119a-i, ~a; 120a-c, ~a; 121a-d, ~a, ~b; 122a-g, ~a; 123a-o, ~a, ~b; 168a-g, ~a, ~b; 169a-l, ~a, ~b; 170a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 171a-p, ~a, ~b, ~c; 229a-i, ~a, ~b; ~c; 230a, b, ~a; 231a-j, ~a, ~b; 232a-d, ~a, ~b, ~c; 233a-h, ~a;</p> <p>Leśnictwo Drawiny oddz.: 287a-z, ~a; 288a-m, ~a, ~b; 289a-k, ~a; 290a-i, ~a; 291a-h, ~a, ~b; 292a-f, ~a; 293a-k, ~a; 294a-j, ~a; 295a-z, ax, bx, ~a, ~b, ~c; 339a-m, ~a; 340a-k, ~a, ~b; 341a-k, ~a, ~b; 342a-h, ~a; 343a-h, ~a; 344a-h, ~a; 345a-g, ~a; 346a-f, ~a, ~b; 347a-r, ~a; 392a-k, ~a; 393a-h, ~a, ~b; 394a-j, ~a, ~b; 395a-i, ~a, ~b; 396a-k, ~a; 397a-k, ~a, ~b; 398a-m, ~a, ~b, ~c; 399a-h, ~a, ~b, ~c, ~d; 400a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 401a-h, ~a, ~b, ~c; 402a-i, ~a, ~b; 403a-p, ~a, ~b; 404a-s, ~a, ~b; 405a-y, ~a, ~b, ~c, ~d; 406a-h, ~a, ~b, ~c; 447a-d, ~a, ~b, ~c; 448a-h, ~a, ~b, ~c; 449a, b, ~a, ~b; 450a-g, ~a, ~b, ~c; 451a-i, ~a, ~b, ~c; 452a-g, ~a, ~b; 453a-p, ~a, ~b, ~c; 454a-j, ~a, ~b; 455a-l, ~a, b, ~c; 456a-n, ~a, ~b, ~c; 457a-k, ~a; 458a-g, ~a; 459a-i, ~a; 460a-d, ~a, ~b; 500a-p; 501a-g, ~a; 502a-h, ~a, ~b; 503a-k, ~a, ~b, ~c; 504a-d, ~a, ~b, ~c; 505a-j, ~a, ~b, ~c; 506a-f, ~a, ~b; 507a-c, ~a, ~b; 508a-g, ~a, ~b; 509a-f, ~a, ~b; 541a-f; 543b-f; 544a, b, ~a; 578a, d, f, g, m, ~a;</p> <p>Leśnictwo Sarbinowo oddz.: 42a-g, ~a; 43a-d, ~a, ~b; 85a-d, ~a; 86a-c, ~a, ~b; 87a-j, ~a, ~b; 88a-f, ~a, ~b; 89a-i, ~a, ~b; 90a-j, ~a, ~b; 124a-n, ~a, ~b; 125a-h, ~a, ~b; 126a-h, ~a, ~b; 127a-y, ~a, ~b; 128a-g, ~a, ~b; 129a-l, ~a, ~b; 130a-h, ~a, ~b; 131a-g, ~a, ~b; 172a-g, ~a, ~b; 173a-h, ~a; 174a-s, ~a; 175a-h, ~a; 176a-n, ~a, ~b, ~c; 177a-n, ~a, ~b, ~c; 178a-k, ~a, ~b; 179a-i, ~a, ~b; 245a-g, ~a; 246a-j, ~a, ~b; 247a-k, ~a, ~b; 248a, b, ~a, ~b; 249a-c, ~a, ~b; 250a-n, ~a, ~b, ~c; 251a-f, ~a, ~b; 252a-g, ~a, ~b; 253a-f, ~a, ~b; 254a-j, ~a, ~b; 255a-p, ~a, ~b; 256a-z, ~a, ~b, ~c; 257a-h, ~a, ~b; 258a-g, ~a, ~b; 296a-d, ~a, ~b; 297a-k, ~a, ~b; 298a-k, ~a, ~b; 299a-g, ~a, ~b; 300a-h, ~a, ~b; 301a-d, ~a, ~b; 302a-h, ~a, ~b; 303a-j, ~a, ~b; 304a-f, ~a, ~b; 348a-h, ~a, ~b; 349a-h, ~a; 350a-k ~a, ~b; 351a-l, ~a, ~b; 352a-j, ~a, ~b; 353a-g, ~a, ~b; 354a-c, ~a, ~b; 355a-f, ~a, ~b; 356a, b, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Zagórze oddz.: 305a-l, ~a, ~b; 306a-i, ~a, ~b; 307a-k, ~a, ~b; 308a-k, ~a, ~b; 309a-h, ~a, ~b; 310a-i, ~a, ~b; 311a-h, ~a, ~b; 312a-g, ~a, ~b; 313a-g, ~a; 314a-h, ~a; 357a-i, ~a, ~b; 358a-i, ~a, ~b, 359a-f, ~a, ~b; 360a-g, ~a, ~b; 361a-c, ~a; 362a-g, ~a, ~b; 363a-g, ~a, ~b; 364a-f, ~a, ~b; 365a-d, ~a, ~b; 366a-d, ~a, ~b; 367a-d, ~a; 407a-h, ~a, ~b; 408a-f, ~a, ~b; 409a, b, ~a, ~b; 410a, b, ~a, ~b; 411a-g, ~a, ~b; 412a-i, ~a, ~b; 413a-h, ~a, ~b; 414a-c, ~a ~b; 415a-d, ~a, ~b; 416a-c, ~a, ~b; 417a-f, ~a, ~b; 418a-g, ~a;</p>

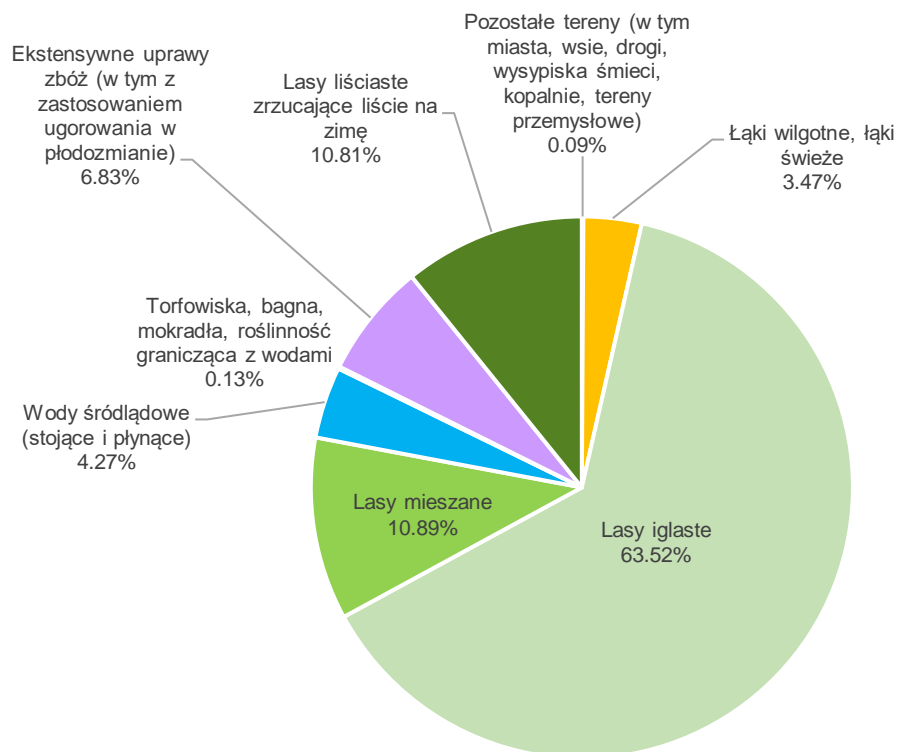

Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
		<p>Leśnictwo Zagórze oddz.: 419a-h, ~a, ~b; 461a-k, ~a, ~b, ~c; 462a-k, ~a, ~b; 463a-h, ~a, ~b; 464a-g, ~a, ~b; 465a-j, ~a, ~b; 466a-d, ~a, ~b; 467a-c, ~a, ~b; 468a-g, ~a, ~b; 469a-f, ~a, ~b; 470a-c, ~a, ~b; 471a-h, ~a, ~b; 472a-i, ~a, ~b; 473a-f, ~a, ~b; 510a-h, ~a, ~b, ~c; 511a-d, ~a, ~b; 512a-d, ~a, ~b; 518a-w, ~a, ~b; 519a-d, ~a, ~b; 520a-d, ~a, ~b, ~c, ~d; 521a-f, ~a, ~b; 522a-m, ~a, ~b; 523a-c, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Bielice oddz.: 545a-c, ~a, ~b; 546a-c, ~a, ~b; 547a-i, ~a, ~b; 548a-d, ~a; 549a, ~a; 614a-f, m, ~a, ~b,</p> <p>Leśnictwo Radowo oddz.: 513a-l, ~a, ~b; 514a-c, ~a, ~b, ~c; 515a-f, ~a, ~b, ~c; 516a-z, ax, bx, cx, dx, fx, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 517a-i, ~a; 557a-g, ~a, ~b; 558a-i, ~a, ~b; 559a-g, ~a, ~b; 560a-f, ~a, ~b; 561a-j, ~a, ~b; 562a-h, ~a, ~b; 563a-c, ~a, ~b; 598d, ~b; 599a, b, ~a; 600a-f, ~a, ~b;</p>		

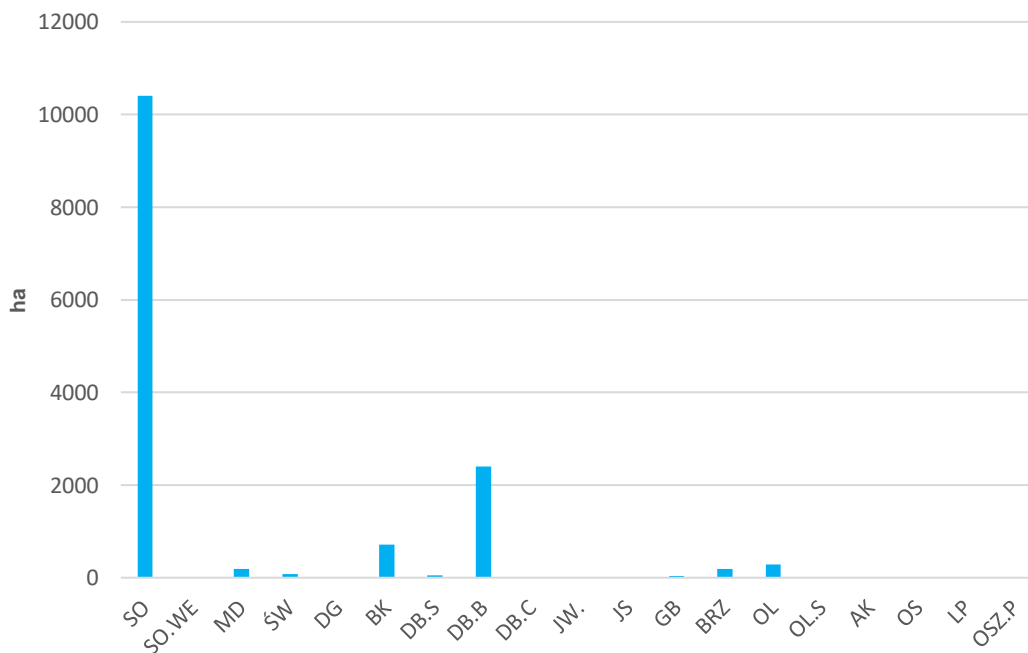
Rysunek 10. Położenie N-ctwa Smolarz na tle obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Ogólna charakterystyka obszaru

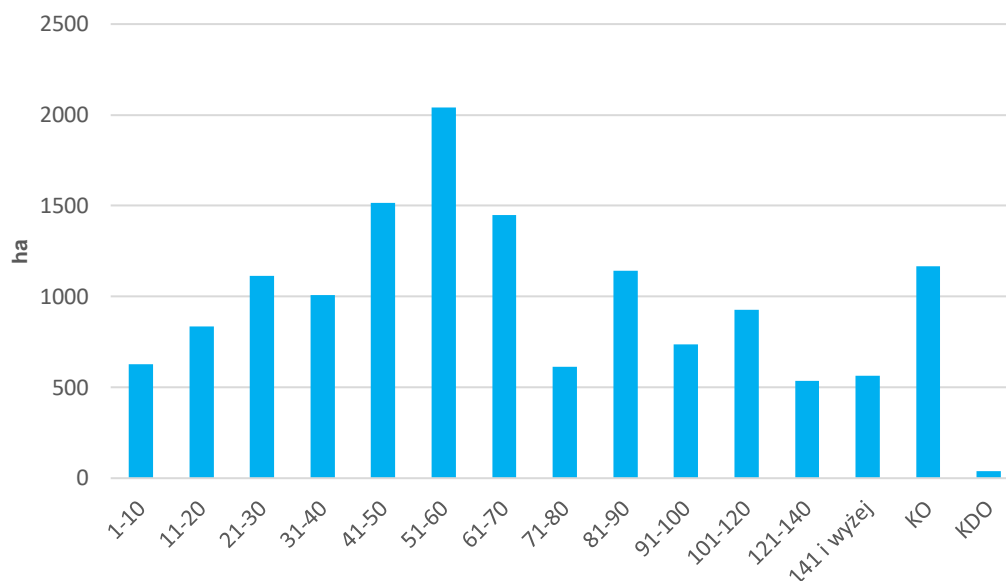
Rysunek 11. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (wg SDF)

Udział gatunków panujących:

Rysunek 12. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących w obszarze PLH320046

Struktura wiekowa:

Rysunek 13. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLH320046

Opis obszaru¹⁴:

Ostoja obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego, położonego na równinie sandrowej, w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W miejscach, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 121 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Obie rzeki meandrują, a ich doliny obramowane są wysokimi skarpami. Na wielu odcinkach rzeki płyną szybko ze względu na duży spadek terenu. Występują tu liczne jeziora (największym z nich jest Jezioro Ostrowieckie - 370 ha), zróżnicowane pod względem trofizmu wód: od dystroficznych, przez mezotroficzne do eutroficznych. W lasach dominują drzewostany sosnowe, jednak duży jest udział buczyn i dąbrów, a niektóre ich płaty mają charakter zbliżony do naturalnego. Występują tu także liczne, małopowierzchniowe, ale bardzo cenne torfowiska przejściowe i kilka dobrze zachowanych torfowisk alkalicznych.

Jakość i znaczenie¹⁵

W ostoi znajdują się dobrze zachowane, cenne siedliska przyrodnicze. W odniesieniu do żyznych i kwaśnych buczyn jest to jeden z ważniejszych obszarów w Polsce – uroczysko Radęcin w Drawieńskim Parku Narodowym i kwaśne buczyny na zboczach doliny Drawy są jednymi z nielicznych w kraju fragmentami buczyn o zachowanej naturalnej dynamice. Obszar ma duże znaczenie dla zachowania zasobów torfowisk przejściowych i alkalicznych, a także jezior różnych typów. Charakteryzuje go także liczne występowanie i bardzo dobry stan zachowania rzek włosienicznikowych. Występują tu bogate populacje wielu rzadkich i zagrożonych gatunków

¹⁴ Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

¹⁵ J. w.

z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG (m in. bobra, wydry). Bardzo bogata jest ichtiofauna, szczególnie reofilna fauna wodna. Ostoja ważna dla nocka dużego *Myotis myotis* – obejmuje przynajmniej dwie duże kolonie lęgowe tego gatunku.

Przedmioty ochrony:

- Siedliska przyrodnicze

Tabela 11. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze)

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Nazwa przedmiotu ochrony	Ogólna ocena wg SDF	Liczba płatów siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa	Powierzchnia wydzieleń, w których zinventaryzowano siedlisko w obszarze na gruntach Nadleśnictwa
1	2	3	4	5	6
1.	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic	B	-	-
2.	3150	Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	B	8	7,70
3.	3160	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	B	1	0,40
4.	3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	A	-	-
5.	6120*	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	C	-	-
6.	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	C	-	-
7.	6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	C	4	1,60
8.	6510	Nizowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	C	20	19,70
9.	7110*	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	B	6	7,40
10.	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	B	23	19,53
11.	7210*	Torfowiska nakredowe	C	1	0,63
12.	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	B	8	17,30
13.	9110	Kwaśne buczyny	B	33	124,48
14.	9130	Żyzne buczyny	B	41	199,20
15.	9160	Grąd subatlantycki	B	-	-
16.	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	B	224	1204,80
17.	9190	Kwaśne dąbrowy	B	186	908,39
18.	91D0*	Bory i lasy bagienne	B	17	28,71

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Nazwa przedmiotu ochrony	Ogólna ocena wg SDF	Liczba płatów siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa	Powierzchnia wydzielona w których zinventaryzowano siedlisko w obszarze na gruntach Nadleśnictwa
19.	91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródłiskowe	B	54	94,35
20.	91T0	Bory chrobotkowe	C	6	32,20

* siedliska o znaczeniu priorytetowym

- **Gatunki roślin i gatunki zwierząt**

Tabela 12. Zestawienie gatunków roślin i gatunków zwierząt stanowiących przedmioty ochrony w SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Informacje dotyczące stanowisk gatunków na gruntach Nadleśnictwa, w granicach SOO.
1	2	3
Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do Dyrektywy 92/43/EWG		
6216 Haczykowiec błyszczący C	Jest gatunkiem światłolubnym, występującym prawie wyłącznie w zbiorowiskach z klasy <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i> – na niskoturzycowych torfowiskach niskich i przejściowych.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1831 Elisma wodna C	Jeziora oligotroficzne o piaszczystym dnie i odczynie pH 6,1–8,2 oraz małej zawartości wapnia.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1903 Lipiennik loesela C	Torfowiska i bagna między poduszkami mchów z podłożem węglanowym.	Brak potwierdzonych informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
4056 Zatoczek łamliwy C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1014 Poczwarówka zwężona B	Preferuje wilgotne łąki, często na pograniczu z trzcinowiskami czy turzycowiskami. Występuje również na	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Informacje dotyczące stanowisk gatunków na gruntach Nadleśnictwa, w granicach SOO.
	obrzeżach bagien i zbiorników wodnych.	
1013 Poczwarówka Geyera B	Siedliska otwarte z wysokim poziomem wód gruntowych, porośnięte niskopiennymi turzycami i mchami, zasilane wodami mineralnymi z wytrącającym się węglanem wapnia.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1016 Poczwarówka jajowata B	Gatunek wilgociolubny, żyjący wśród roślinności szuwarowej, w tym na łąkach trzcin, turzyc i manny mielec, na terenach o podłożu wapiennym i z odpowiednio wysokim poziomem wód gruntowych. Przebywa na podmokłych łąkach, bagnach i mokradłach, brzegach rzek i jezior.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1032 Skójka gruboskorupowa B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1106 Łosoś B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1145 Piskorz B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1149 Koza B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
5339 Różanka B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1163 Głowacz białopłetwy B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1096 Minóg strumieniowy B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1042 Zalotka większa B	Zasiedla obszary torfowiskowe, chętnie przebywa również w środowiskach o podobnym charakterze: leśnych jeziorkach i bagnach.	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru stwierdzono 1 stanowisko gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Informacje dotyczące stanowisk gatunków na gruntach Nadleśnictwa, w granicach SOO.
1060 Czerwończyk nieparek B	Gatunek związany ze środowiskiem wilgotnych łąk i torfowisk niskich.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1037 Trzepla zielona B	Zasiedla wolno płynące nizinne i równinne czyste wody o piaszczystym dnie, jak większe strumienie, rzeki i kanały.	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru stwierdzono 1 stanowisko gatunku.
1084 Pachnica dębowa C	Bezwzględny warunkiem występowania pachnicy dębowej jest obecność odpowiedniej liczby starych, dziuplastych drzew z obszernymi próchnowiskami, będącymi jej jedynym środowiskiem życia. Silnie preferowane są drzewa rosnące w nasłonecznieniu.	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru stwierdzono 2 stanowiska gatunku.
1088 Kozioróg dębosz C	Preferuje dobrze nasłonecznione, ponad 100-letnie drzewa, rosnące pojedynczo lub w niewielkich skupiskach. Lubi też stare, dobrze prześwietlone dąbrowy. Spotkać go można tylko na żywych drzewach.	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru stwierdzono 1 stanowisko gatunku.
1188 Kumak nizinny B	Zasiedla zbiorniki wodne. Spotkać go można nie tylko w dużych stawach i jeziorach, ale również w bardzo małych zbiornikach wodnych, nawet w okresowych, szybko wysychających kałużach i koleinach dróg polnych.	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru stwierdzono 1 stanowisko gatunku.
1166 Traszka grzebieniasta B	Jest gatunkiem ziemnowodnym, spośród wszystkich krajowych traszek jest najsilniej związana ze środowiskiem wodnym. W okresie godowym spotkać ją można w różnego rodzaju zbiornikach wodnych, jak stawy (także w ogrodach),	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru stwierdzono 4 stanowiska gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Informacje dotyczące stanowisk gatunków na gruntach Nadleśnictwa, w granicach SOO.
	rowy, starorzecza. Zasiedla też sadzawki, a nawet doły po torfie, żwirze czy glinianki. Często pojawia się w okolicach źródeł. Preferuje wody stojące, rzadziej wybiera te o wolnym nurcie.	
1220 Żółw błotny B	Zamieszkuje nieduże, zarastające jeziora, oczka wodne, bagna, gęsto zarośnięte i trudno dostępne starorzecza, duże stawy oraz wolno płynące rzeczki z gęstą roślinnością.	Brak potwierdzonych informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.
1352 Wilk B	Wilk występuje w lasach, na równinach, w terenach górskich i bagiennych. Jest gatunkiem terytorialnym. Wyznacza rewir, do którego nie dopuszcza osobników nie należących do watahy.	Gatunek stwierdzony na gruntach całego N-ctwa (obserwacje), brak informacji o potwierdzonym stanowisku lęgowym gatunku na gruntach N-ctwa (konkretne wydzielenie leśne) w granicach obszaru.
1337 Bóbr europejski C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru stwierdzono 25 stanowisk gatunku.
1355 Wydra C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym.	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru stwierdzono 6 stanowisk gatunku.
1324 Nocek duży B	Zamieszkuje głównie w osiedlach ludzkich, latem kryjąc się na dużych strychach, wieżach kościelnych i w innych budowlach. Zimuje w piwnicach, fortyfikacjach, opuszczonych kopalniach, w jaskiniach. Żeruje w dojrzałych lasach z ubogim podszytem, na świeżo skoszonych łąkach, murawach, w sadach ze starymi drzewami.	Brak informacji o stanowisku gatunku na gruntach N-ctwa w granicach obszaru.

Plan zadań ochronnych:

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie

Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2022 r., poz. 5136).

➤ **Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016**

Obszar o powierzchni 190279,05 ha ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179 z 2007 r., poz. 1275).

Tabela 13. Zestawienie powierzchni OSO Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

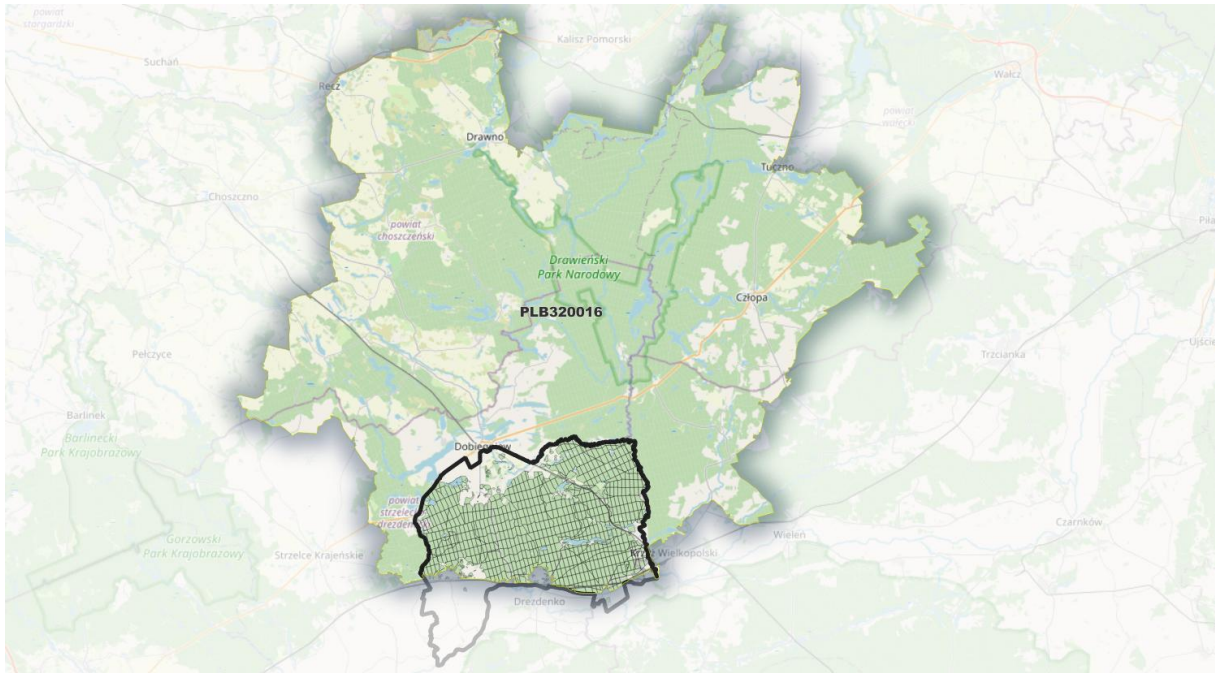
Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
	190279,05	23418,43	19133,40 ¹⁶	99,3
Nadleśnictwo Smolarz	<p>Leśnictwo Dębogóra oddz.: 20a-p; 21a-d, ~a; 22a-y; 44a-k, ~a; 45a-l, ~a, ~b, ~c; 46a-k, ~a, ~b, ~c; ~d; 47a-i, ~a, ~b; 48a-f, ~a, ~b; 49a-h, ~a, ~b; 50a-k, ~a, ~b; 51a-g, ~a, ~b; 52a-h; 91a-n, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 92a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 93a-f, ~a, ~b; 94a-j, ~a; 95a-j, ~a, ~b; 96a-l, ~a, ~b; 97a-f, ~a, ~b; 98a-m, ~a; ~b, ~c; 99a-l, ~a; 132a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 133a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 134a-m, ~a, ~b; 135a-g, ~a, ~b; 136a-h, ~a, ~b; 137a-c, ~a, ~b; 138a-j, ~a, ~b; 139a-m, ~a, ~b; 140a-p, ~a, ~b; 141a-h, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 142a-i, ~a; 143a-l, ~a, ~b, ~c; 144a-d, ~a, ~b; 180a-g, ~a, ~b, ~c; 181a-l, ~a, ~b; 182a-g, ~a, ~b; 183a-h, ~a, ~b, ~c; 184a-k, ~a, ~b, ~c; 185a-j, ~a, ~b; 186a-g, ~a, ~b, ~c; 187a-f, ~a, ~b; 188a-c, ~a, ~b, ~c; 189a-h, ~a, ~b, ~c; 190a, b, ~a, ~b, ~c, ~d; 191a-c, ~a, ~b; 192a-i, ~a, ~b, ~c; 193a-h, ~a, ~b; 194a-i, ~a, ~b; 195a-i, ~a, ~b; 259a-g, ~a, ~b; 260a, ~a, ~b; 261a-d, ~a, ~b; 262a-h, ~a, ~b; 263a-d, ~a, ~b; 264a-l, ~a, ~b, ~c; 265a-m, ~a, ~b, ~c; 266a-c, ~a, ~b; 267a, ~a, ~b; 268a-g, ~a, ~b; 269a-h, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Ługi oddz.: 53a-h, ~a, ~b; 54a-k, ~a, ~b, ~c; 55a-k, ~a, ~b; 56a-o, ~a, ~b, ~c, ~d; 57a-o, ~a, ~b, ~c; 58a-i, ~a, ~b; 59a-r, ~a, ~b, ~c; 60a-n, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, ~g; 61a-o, ~a, ~b; 62a-i, ~a, ~b; 63a-p, ~a, ~b; 64a-k, ~a, ~b; 65a-d, ~a, ~b, ~c; 66a-n, ~a, ~b; 67a-g, ~a; 100a-m; 101a-c, ~a, ~b; 102a-i, ~a, ~b; 103a-k, ~a, ~b; 104a-g, ~a; 105a-h, ~a;</p>			

¹⁶ Powierzchnia ze współwłasnością 0,04 ha

Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
				<p>Leśnictwo Ługi oddz.: 106a-p, ~a, ~b; 107a-j, ~a, ~b; 108a-n, ~a, ~b; 109a-h, ~a, ~b; 110a-i, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 145a-i, ~a, ~b, ~c, ~d; 146a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 147a-f, ~a, ~b; 148a-j, ~a, ~b; 149a-j, ~a, ~b; 150a-j, ~a; 151a-j, ~a, ~b; 152a-g, ~a, ~b; 153a-k, ~a, ~b; 154a-l, ~a, ~b, ~c; 155a-k, ~a, ~b; 156a-g, ~a, ~b, ~c; 157a-g, ~a, ~b; 158a-h, ~a, ~b; 197a-f, ~a, ~b; 198a-d, ~a, ~b; 199a-h, ~a, ~b; 200a-c, ~a, ~b; 201a-i, ~a, ~b; 202a-d, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Czarny Las oddz.: 315a-d, ~a, ~b; 316a-f, ~a, ~b; 317a-j, ~a, ~b, ~c; 318a-i, ~a, ~b; 319a-d, ~a, ~b; 320a-h, ~a, ~b; 321a-i, ~a; 368a-h, ~a; 369a-h, ~a, ~b; 370a-d, ~a, ~b; 371a-g, ~a; 372a-h, ~a, ~b; 373a-g, ~a, ~b; 374a-d, ~a; 420a-d, ~a; 421a-d, ~a, ~b; 422a-f, ~a, ~b; 423a-i, ~a, ~b; 424a-h, ~a; 425a-d, ~a, ~b; 426a-h, ~a, ~b; 427a-f, ~a, ~b; 474a-c, ~a, ~b; 475a-f, ~a, ~b; 476a-i, ~a, ~b; 477a-h, ~a, ~b; 478a-g, ~a, ~b; 479a-f, ~a, ~b; 480a-f, ~a, ~b; 481a-i, ~a; 482a-d, ~a, ~b; 524a-f, ~a, ~b, ~c; 525a-g, ~a, ~b; 526a-i, ~a, ~b; 527a-g, ~a, ~b; 528a-f, ~a, ~b; 529a-d, ~a, ~b; 530a-f, ~a, ~b, ~c, ~d; 531a-r, ~a, ~b, ~c, ~d; 564a-d, ~a; 565a-d, ~a, ~b; 566a-h, ~a, ~b; 567a-g, ~a, ~b; 568a-c, ~a; 569a-c, ~a, ~b; 570a-h, ~a, ~b, ~c, ~d; 571a-f, ~a, ~b, ~c, ~d; 601a-d, ~a, ~b; 602a, b, d, f, g, ~b, ~c; 603a-h, ~a, ~b; 604a-h, ~a, ~b; 605a-d, ~a, ~b; 606a-h, ~a, ~b; 607a-k, ~a, ~b; 639a-z, ax, bx, cx, dx, fx, ~a, ~b, ~c; 640a-i, ~a, ~b, ~c; 641a-k, ~a, ~b, ~c; 642a-k, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Górzyska oddz.: 270a-d, ~a, ~b; 271a-i, ~a, ~b; 272a-k, ~a, ~b, ~c; 273a-f, ~a, ~b, ~c; 274a-l, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, ~g; 275a-l, ~a, ~b, ~c; 276a-i, ~a, ~b, ~c, ~d; 277a-h, ~a, ~b, ~c; 322a-f, ~a; 323a-g, ~a, ~b; 324a-c, ~a; 325a-j, ~a; 326a-d, ~a, ~b, ~c; 327a-g, ~a; 328a-g, ~a; 329a-g, ~a, ~b; 375a-k, ~a; 376a-h, ~a; 377a-f, ~a, ~b; 378a, b, ~a; 379a-i, ~a, ~b, ~c; 380a-l, ~a, ~b; 381a-j, ~a, ~b; 382a-j, ~a; 428a-f, ~a, ~b; 429a, b, ~a, ~b; 430a-i, ~a, ~b; 431a-h, ~a, ~b; 432a-h, ~a, ~b, ~c; 433a-h, ~a, ~b, ~c; 434a-d, ~a, ~b, ~c; 435a-d, ~a, ~b, ~c; 483a-h, ~a, ~b; 484a-i, ~a, ~b; 485a-i, ~a, ~b; 486a-f, ~a, ~b; 487a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 488a-m, ~a, ~b, ~c; 489a-i, ~a, ~b; 490a-s, ~a, ~b, ~c, ~d; 532a-c, ~a; 533a-h, ~a, ~b; 534a-h, ~a, ~b; 535a-f, ~a, ~b; 536a-g, ~a, ~b; 537a-i, ~a, ~b; 572a-c, ~a, ~b; 573a, b, ~a, ~b; 574a-c, ~a, ~b; 575a, b, ~a, ~b; 576a-f, ~a, ~b; 577a-i, ~a, ~b; 608a-k, ~a, ~b; 609a-h, ~a, ~b, ~c; 610a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 611a-g, ~a, ~b; 612a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 613a-d, ~a, ~b, ~c, ~d;</p> <p>Leśnictwo Smolarz oddz.: 203a-f, ~a, ~b; 204a-c, ~a; 205a-f, ~a, ~b, ~c; 206a-i, ~a, ~b; 207a-i, ~a, ~b; 278a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 279a-k, ~a, ~b; 280a-g, ~a, ~b, ~c; 281a-l, ~a, ~b; 282a-h, ~a, ~b; 283a-d, ~a, ~b; 284a-h, ~a, ~b, ~c; 285a-f, ~a, ~b, ~c; 286a-g, ~a, ~b, ~c; 330a-g, ~a, ~b; 331a-f, ~a, ~b; 332a-h, ~a, ~b; 333a-g, ~a, ~b; 334a-g, ~a, ~b; 335a, ~a, ~b; 336a-g, ~a, ~b; 337a-g, ~a; 338a-c, ~a, ~b; 383a-j, ~a, ~b; 384a-g, ~a, ~b; 385a-d, ~a, ~b; 386a-g, ~a, ~b; 387a-h, ~a, ~b; 388a-f, ~a, ~b; 389a-g, ~a, ~b; 390a-f, ~a, ~b; 391a-h, ~a, ~b; 436a-d, ~a, ~b; 437a-i, ~a, ~b, ~c; 438a-c, ~a, ~b; 439a-h, ~a, ~b; 440a-h, ~a, ~b; 441a-c, ~a, ~b, ~c, ~d; 442a, b, ~a, ~b; 443a-l, ~a, ~b; 444a-h, ~a, ~b, ~c; 445a-h, ~a, ~b, ~c, ~d; 446a-d, ~a, ~b, ~c, ~d; 491a-k, m-s, ~a, ~b, ~c; 492a-l, ~a, ~b; 493a-n, ~a, ~b, ~c; 494a-r, ~a, ~b, ~c; 495a-k, ~a, ~b; 496a-d, ~a; 497a-k, ~a, ~b; 498a-l, ~a, ~b; 499a-j, ~a, ~b, ~c; 538a-t, ~a, ~b; 539a, b; 540a-c, h, i, ~a;</p>

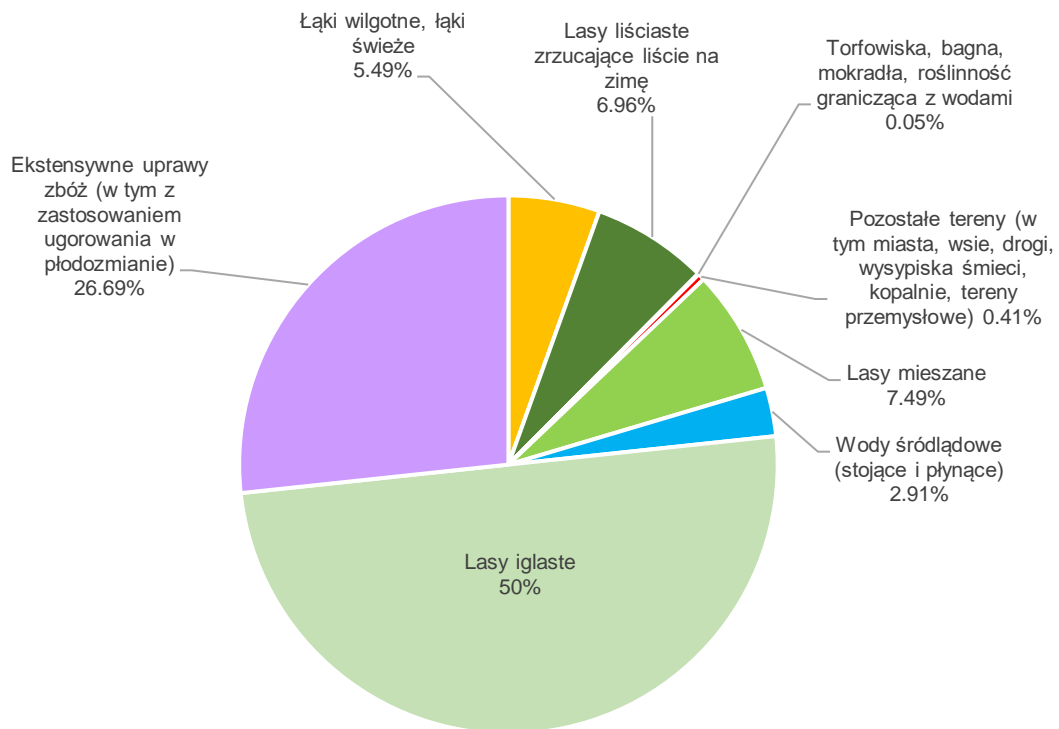
Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
		<p>Leśnictwo Przeborowo oddz.: 7a-i, ~a; 8a-m, ~a, ~b; 23a-i, ~a; 24a-h, ~a, ~b, ~c; 25a-g, ~a, ~b, ~c; 26a-g, ~a, ~b, ~c; 27a-l, ~a, ~b; 28a-j, ~a, ~b; 29a-i, ~a; 68a-k, ~a; 69a-g, ~a, ~b; 70a-f, ~a, ~b; 71a-h, ~a, ~b; 72a, b, ~a, ~b; 73a-f, ~a, ~b; 74a-h, ~a, ~b; 75a-j, ~a, ~b; 111a-o, ~a, ~b; 112a-g, ~a, ~b; 113a-g, ~a, ~b; 114a-j, ~a, ~b; 115a-i, ~a, ~b; 116a-h, ~a, ~b; 117a-k, ~a, ~b; 159a-s, ~a, ~b, ~c; 160a-g, ~a, ~b; 161a-f, ~a; 162a-i, ~a; 163a-i, ~a, ~b; 164a-k, ~a, ~b; 165a-k, ~a, ~b; 166a-h, ~a, ~b; 167a-l, ~a, ~b; .: 208a-g, ~a, ~b, ~c; 209a-f, ~a, ~b, ~c; 210a-f, ~a, ~b; 211a-l, ~a, ~b, ~c; 212a-d, ~a, ~b; 213a-l, ~a; 214a-g, ~a; 215a-j, ~a, ~b; 216a-f, ~a, ~b; 217a-i, ~a, ~b; 218a-j, ~a, ~b; 219a-m, ~a, ~b; 220a-i, ~a; 221a-j, ~a; 222a-k, ~a; 223a-h, ~a, ~b; 224a-j, ~a, ~b; 225a-m, ~a, ~b; 226a-i, ~a, ~b; 227a-h, ~a, ~b; 228a-k, ~a; 234a-p, ~a, ~b; 235aa-h, ~a; 236a-j, ~a, ~b; 237a-i, ~a, ~b; 238a-i, ~a, ~b; 239a-h, ~a; 240a-j, ~a, ~b; 241a-j, ~a; 242a-i, ~a, ~b; 243a-x, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 244a-s, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Mierzęcin oddz.: 1g-r, ~a, ~b; 2a-m, ~a, ~b; 3a-h, ~a, ~b; ~c; 4a-l, ~a, ~b; 5a-k, ~a, ~b; 6a-g, ~a, ~b; 9a-f, ~a, ~b; 10a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 11a-n, ~a, ~b, ~c; 12a-k, ~a, ~b; 13a-i, ~a, ~b; 14a-j, ~a, ~b; 15a-j, ~a, ~b; 16a-n, ~a, ~b, ~c; 17a-j, ~a, ~b; 18a-c, ~a; 19a-l, ~a; 30a-j, ~a, ~b, ~c; 31a-n, ~a, ~b, ~c, ~d; 32a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 33a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 34a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 35a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 36a-j, ~a, ~b, ~c; 37a-m, ~a, ~b; 38a-j, ~a, ~b; 39a-i, ~a, ~b; 40a-j, ~a, ~b; 41a-k, ~a, ~b, ~c; 76a, ~a; 77a-f, ~a; 78a-h, ~a; 79a-g, ~a; 80a-h, ~a, ~b; 81a-h, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 82a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 83a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 84a-m, ~a, ~b, ~c; 118a-k, ~a; 119a-i, ~a; 120a-c, ~a; 121a-d, ~a, ~b; 122a-g, ~a; 123a-o, ~a, ~b; 168a-g, ~a, ~b; 169a-l, ~a, ~b; 170a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 171a-p, ~a, ~b, ~c; 229a-i, ~a, ~b; ~c; 230a, b, ~a; 231a-j, ~a, ~b; 232a-d, ~a, ~b, ~c; 233a-h, ~a;</p> <p>Leśnictwo Drawiny oddz.: 287a-z, ~a; 288a-m, ~a, ~b; 289a-k, ~a; 290a-i, ~a; 291a-h, ~a, ~b; 292a-f, ~a; 293a-k, ~a; 294a-j, ~a; 295a-z, ax, bx, ~a, ~b, ~c; 339a-m, ~a; 340a-k, ~a, ~b; 341a-k, ~a, ~b; 342a-h, ~a; 343a-h, ~a; 344a-h, ~a; 345a-g, ~a; 346a-f, ~a, ~b; 347a-r, ~a; 392a-k, ~a; 393a-h, ~a, ~b; 394a-j, ~a, ~b; 395a-i, ~a, ~b; 396a-k, ~a; 397a-k, ~a, ~b; 398a-m, ~a, ~b, ~c; 399a-h, ~a, ~b, ~c, ~d; 400a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 401a-h, ~a, ~b, ~c; 402a-i, ~a, ~b; 403a-p, ~a, ~b; 404a-s, ~a, ~b; 405a-y, ~a, ~b, ~c, ~d; 406a-h, ~a, ~b, ~c; 447a-d, ~a, ~b, ~c; 448a-h, ~a, ~b, ~c; 449a, b, ~a, ~b; 450a-g, ~a, ~b, ~c; 451a-i, ~a, ~b, ~c; 452a-g, ~a, ~b; 453a-p, ~a, ~b, ~c; 454a-j, ~a, ~b; 455a-l, ~a, b, ~c; 456a-n, ~a, ~b, ~c; 457a-k, ~a; 458a-g, ~a; 459a-i, ~a; 460a-d, ~a, ~b; 500a-p; 501a-g, ~a; 502a-h, ~a, ~b; 503a-k, ~a, ~b, ~c; 504a-d, ~a, ~b, ~c; 505a-j, ~a, ~b, ~c; 506a-f, ~a, ~b; 507a-c, ~a, ~b; 508a-g, ~a, ~b; 509a-f, ~a, ~b; 541a-l; ~a; 542a-k, ~a, ~b; 543a-m, ~a, ~b; 544a, j, ~a, ~b, ~c; 578a-s, ~a; ~b, ~c; 579a-t, ~a, ~b, ~c, ~d; 580a-k, ~a, ~b; 581a-g, ~a, ~b; 582a-f, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Sarbinowo oddz.: 42a-g, ~a; 43a-d, ~a, ~b; 85a-d, ~a; 86a-c, ~a, ~b; 87a-j, ~a, ~b; 88a-f, ~a, ~b; 89a-i, ~a, ~b; 90a-j, ~a, ~b; 124a-n, ~a, ~b; 125a-h, ~a, ~b; 126a-h, ~a, ~b; 127a-y, ~a, ~b; 128a-g, ~a, ~b; 129a-l, ~a, ~b; 130a-h, ~a, ~b; 131a-g, ~a, ~b; 172a-g, ~a, ~b; 173a-h, ~a; 174a-s, ~a; 175a-h, ~a; 176a-n, ~a, ~b, ~c; 177a-n, ~a, ~b, ~c; 178a-k, ~a, ~b; 179a-i, ~a, ~b; 245a-g, ~a; 246a-j, ~a, ~b; 247a-k, ~a, ~b; 248a, b, ~a, ~b; 249a-c, ~a, ~b; 250a-n, ~a, ~b, ~c; 251a-f, ~a, ~b; 252a-g, ~a, ~b; 253a-f, ~a, ~b; 254a-j, ~a, ~b; 255a-p, ~a, ~b; 256a-z, ~a, ~b, ~c; 257a-h, ~a, ~b; 258a-g, ~a, ~b; 296a-d, ~a, ~b; 297a-k, ~a, ~b; 298a-k, ~a, ~b; 299a-g, ~a, ~b; 300a-h, ~a, ~b; 301a-d, ~a, ~b;</p>		

Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
				<p>Leśnictwo Sarbinowo oddz.: 302a-h, ~a, ~b; 303a-j, ~a, ~b; 304a-f, ~a, ~b; 348a-h, ~a, ~b; 349a-h, ~a; 350a-k ~a, ~b; 351a-l, ~a, ~b; 352a-j, ~a, ~b; 353a-g, ~a, ~b; 354a-c, ~a, ~b; 355a-f, ~a, ~b; 356a, b, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Zagórze oddz.: 305a-l, ~a, ~b; 306a-i, ~a, ~b; 307a-k, ~a, ~b; 308a-k, ~a, ~b; 309a-h, ~a, ~b; 310a-i, ~a, ~b; 311a-h, ~a, ~b; 312a-g, ~a, ~b; 313a-g, ~a; 314a-h, ~a; 357a-i, ~a, ~b; 358a-i, ~a, ~b; 359a-f, ~a, ~b; 360a-g, ~a, ~b; 361a-c, ~a; 362a-g, ~a, ~b; 363a-g, ~a, ~b; 364a-f, ~a, ~b; 365a-d, ~a, ~b; 366a-d, ~a, ~b; 367a-d, ~a; 407a-h, ~a, ~b; 408a-f, ~a, ~b; 409a, b, ~a, ~b; 410a, b, ~a, ~b; 411a-g, ~a, ~b; 412a-i, ~a, ~b; 413a-h, ~a, ~b; 414a-c, ~a ~b; 415a-d, ~a, ~b; 416a-c, ~a, ~b; 417a-f, ~a, ~b; 418a-g, ~a; 419a-h, ~a, ~b; 461a-k, ~a, ~b, ~c; 462a-k, ~a, ~b; 463a-h, ~a, ~b; 464a-g, ~a, ~b; 465a-j, ~a, ~b; 466a-d, ~a, ~b; 467a-c, ~a, ~b; 468a-g, ~a, ~b; 469a-f, ~a, ~b; 470a-c, ~a, ~b; 471a-h, ~a, ~b; 472a-i, ~a, ~b; 473a-f, ~a, ~b; 510a-h, ~a, ~b, ~c; 511a-d, ~a, ~b; 512a-d, ~a, ~b; 518a-w, ~a, ~b; 519a-d, ~a, ~b; 520a-d, ~a, ~b, ~c, ~d; 521a-f, ~a, ~b; 522a-m, ~a, ~b; 523a-c, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Bielice oddz.: 545a-i, ~a, ~b, ~c, ~d; 546a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 547a-m, ~a, ~b, ~c; 548a-k, ~a, ~b; 549a-f, ~a, ~b; 550a-k, ~a, ~b; 551a-c, ~a; 583a-f, ~a, ~b; 584a-m, ~a; 585a-m, ~a; 586a-i, ~a; 587a-j, ~a, ~b; 588a-j, ~a, ~b; 589a-k, ~a; 590a-g, ~a; 591a-j, ~a, ~b; 614a-s, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 615a-t, ~a, ~b, ~c, ~d; 616a-t, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 617a-t, ~a, ~b, ~c; 618a-f, ~a; 619a-h, ~a; 620a-g, ~a; 621a, b, ~a, ~b; 622a-g, ~a; 623a-k, ~a, ~b; 624a-f, ~a, ~b; 625a-l, ~a; 626a-f, ~a; 627a-j, ~a; 628a-t, ~a; 643a-h, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, ~g; 644a-o, ~a, ~b, ~c, ~d; 645a-p, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 646a-r, ~a, ~b, ~c; 647a-p, ~a, ~b; 648a-k, ~a, ~b; 649a-j, ~a; 650a-l, ~a; 651a-i, ~a; 652a-g, ~a, ~b; 653a-l, ~a; 654a-l, ~a, ~b; 666a-x, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 667a-i, ~a, ~b; 668a-p, ~a, ~b, ~c; 669a-o, ~a, ~b, ~c; 670a-l, ~a, ~b, ~c; 671a-l, ~a; 672a-k, ~a, ~b; 680a, b, c, f, ~a; 681a-h, ~a, ~b; 682a-m, ~a; 683a-j, ~a, ~b, ~c; 684a, b, d-i, ~a;</p> <p>Leśnictwo Radowo oddz.: 513a-l, ~a, ~b; 514a-c, ~a, ~b, ~c; 515a-f, ~a, ~b, ~c; 516a-z, ax, bx, cx, dx, fx, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 517a-i, ~a; 552a-n, ~a, ~b, ~c, ~d; 553a-i, ~a, ~b, ~c; 554a-i, ~a, ~b, ~c; 555a-i, ~a; 556a-k, ~a; 557a-g, ~a, ~b; 558a-i, ~a, ~b; 559a-g, ~a, ~b; 560a-f, ~a, ~b; 561a-j, ~a, ~b; 562a-h, ~a, ~b; 563a-c, ~a, ~b; 592a-f, ~a; 593a-h, ~a; 594a, ~a; 595a-d, ~a; 596a-h, ~a; 597a-g, ~a, ~b; 598a-k, ~a, ~b; 599a-m, ~a, ~b, ~c; 600a-f, ~a, ~b; 629a-j, ~a, ~b; 630a-h, ~a; 631a-h, ~a; 632a-g, ~a; 633a-l, ~a; 634a-i, ~a, ~b; 635a-n, ~b, ~c; 636a-l, n, r, s, ~b, ~c; ~d, ~f; 655a-i, ~a; 656a-l, ~a; 657a-l, ~a; 658a-k, ~a; 659a-f, ~a; 660a-d, ~a, ~b; 661a-j, ~a; 662a-k, ~a, ~b; 663a-k, ~a, ~b, ~c; 664a-g, ~a, ~b, ~c; 665a-d, ~b, ~c; 673a-c, ~a, ~b; 674a-i, ~a, ~b; 675a-h, ~a, ~b; 676a-g, ~a, ~b; 677a-h, ~a, ~b, ~c; 678a, b, ~a, ~b, ~c; 679a-i, ~a, ~b, ~c; 685a-d, ~a, ~b; 686a-f, ~a; 687a-l, ~a, ~b; 688a-n, ~a, ~b; 689a-k, ~a, ~b</p>

Rysunek 14. Położenie N-ctwa Smolarz na tle obszaru Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

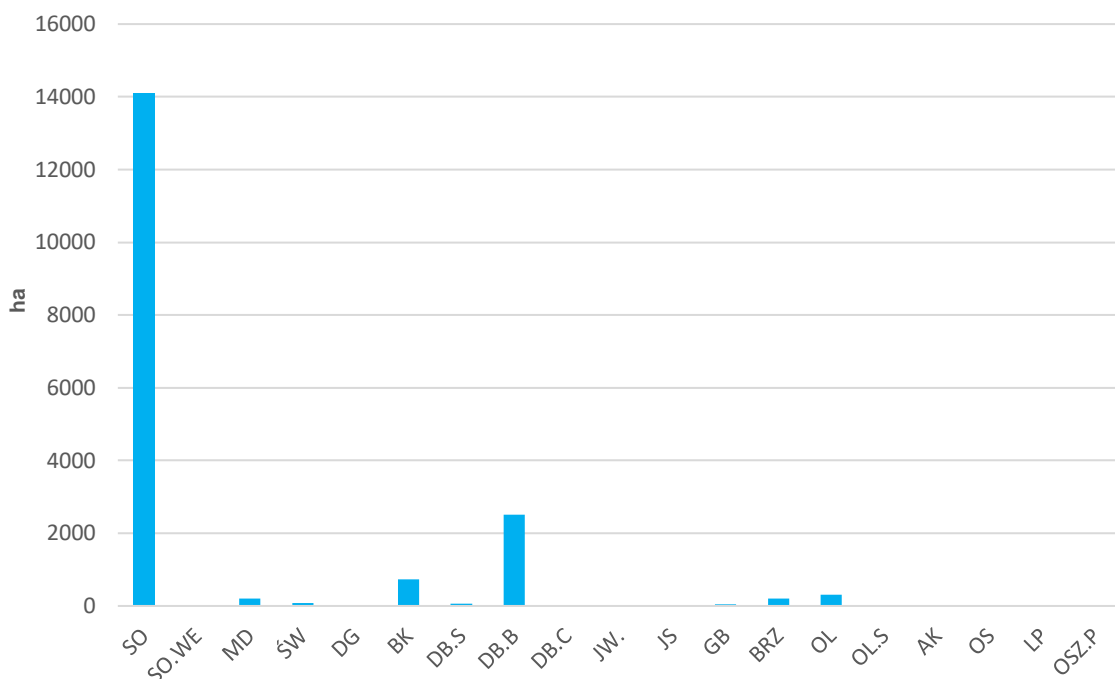
Ogólna charakterystyka obszaru

Rysunek 15. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (wg SDF)

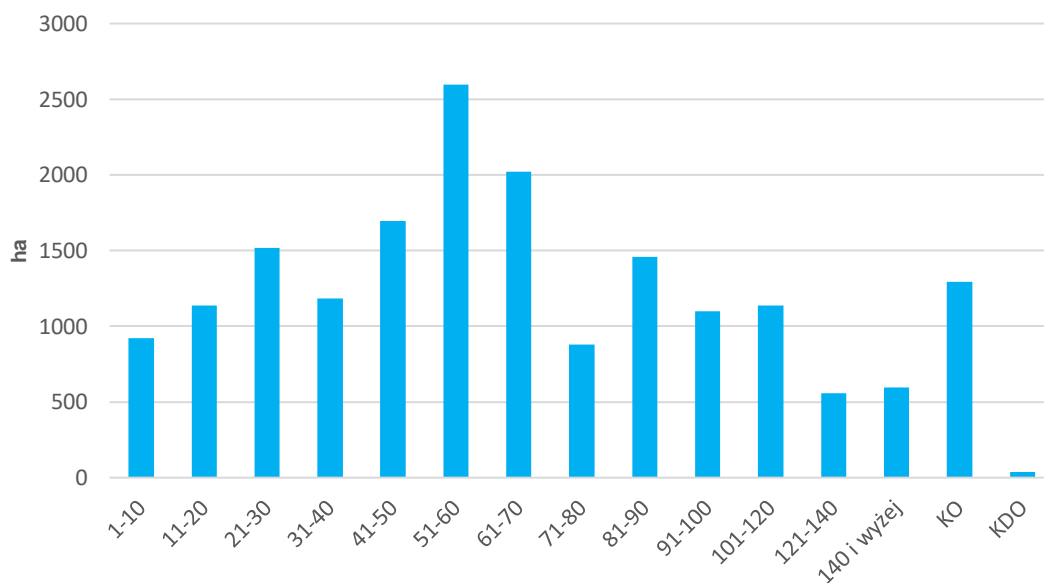

Udział gatunków panujących:

Rysunek 16. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących w obszarze PLB320016

Struktura wiekowa:

Rysunek 17. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLB320016

Opis obszaru¹⁷:

Opisywany obszar specjalnej ochrony ptaków zajmuje rozległy kompleks leśny położony na równinie sandrowej, w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy, a także przyległe obszary pofałdowanych równin morenowych. Rzeźba terenu jest mocno urozmaicona ze względu na duży udział zagłębień wytopiskowych, rynien i dolin oraz obecność stromych stoków. Pod względem

¹⁷ Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

przyrodniczym najcenniejsza jest centralna część ostoi, leżąca w widłach Drawy i jej dopływu- Płocicznej (teren Drawieńskiego Parku Narodowego). Obie rzeki mają bystry nurt i kręte koryta, płyną głęboko wciętymi dolinami o stromych skarpach. Siedliska leśne zdominowane przez bory sosnowe przeplatają się tu z płatami buczyn, grądów, olsów. Część z nich zachowała nadal swój naturalny charakter, natomiast część uległa przekształceniom wynikającym z prowadzonej od kilkuset lat gospodarki leśnej, która m.in. preferowała hodowlę sosny. W urozmaiconym krajobrazie młodoglacjalnym, w którym wzgórza osiągają wysokość do 220 m n.p.m. liczne są obszary wodno-błotne tj.: jeziora, oczka wodne, mokradła, stawy rybne. Jeziora zróżnicowane są pod względem wielkości misy, głębokości czy trofizmu wód. Są to jeziora dystroficzne, mezotroficzne, eutroficzne. Teren urozmaicają dodatkowo rozciągające się w północno-wschodniej części obszaru oraz w okolicach Drawna i Dobiegniewa pola uprawne, łąki i pastwiska.

Jakość i znaczenie¹⁸

W ostoi stwierdzono występowanie ponad 180 gatunków ptaków, z czego 154 to gatunki lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe. Spośród nich 40 gatunków wymienionych jest w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a 18 wpisanych zostało do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Jest to jedna z najważniejszych ostoi lęgowych ptaków drapieżnych w Polsce. Gnieździ się tu m.in.: bielik, rybołów, orlik krzykliwy, kania czarna i kania ruda, błotniak stawowy, trzmieljad oraz puchacz. Lasy Puszczy nad Drawą stanowią jedną z większych ostoi lęgowej populacji żurawia, ważną także w okresie migracji, jak również są istotnym obszarem dla populacji lęgowych takich gatunków jak gągoł, nurogęś, słonka, perkoz dwuczuby, łabędź niemy, czapla siwa, włochatka i sóweczka. Licznie występują tu dzięcioły (czarny, średni, zielony i dzięciołek), muchołówka żałobna, pliszka górska, dogodne warunki mają populacje lęgowe grzywacza, krętogłowa i ptaków wróblowych.

Przedmioty ochrony:

Tabela 14. Zestawienie gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony w OSO Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym)

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
1	2	3
Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do Dyrektywy 92/43/EWG		
A223 Włochatka C	Tajga i inne bory sosnowe, jodłowe lub świerkowe o bogatej strukturze. W Polsce również zasiedla buczyny z domieszkami drzew iglastych, uprawy leśne, młodniki (miejsca schronienia za dnia), polany i zręby, ale	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.

¹⁸ Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	i torfowiska czy doliny rzeczne, czyli okolice przestrzeni otwartych (tu żeruje).	
A229 Zimorodek B	Gniazdowanie i żerowiska nie są związane z lasami. Gatunek ściśle związany ze zbiornikami wodnymi. Zasiedla rzeki, jeziora, starorzecza, żwirownie, a także niewielkie strumienie.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 4 stanowiska gatunku.
A043 Gęgawa C	Gatunek zasiedlający bagna, tereny podmokłe i brzegi zbiorników wodnych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 1 stanowisko gatunku.
A089 Orlik krzykliwy C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową. Zasiedla zwarte, stare i rozległe lasy, przeważnie mieszane i liściaste, w pobliżu pól uprawnych, dolin rzecznych, łąk i pastwisk, na obszarach obfitujących w tereny podmokłe i jeziora.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A028 Czapla siwa C	Płytkie wody przy jeziorach, rzekach i estuariach, trzcinowiska.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 1 stanowisko gatunku.
A021 Bąk C	Zbiorniki wodne z szerokimi szuwarami: naturalne jeziora, stawy hodowlane, glinianki, starorzecza, podmokłe trzcinowiska.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 1 stanowisko gatunku.
A215 Puchacz B	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową. Zasiedla zwarte kompleksy leśne, głównie liściaste, w pobliżu otwartych przestrzeni ze zbiornikami wodnymi, łąkami, tereny mało penetrowane przez człowieka.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa stwierdzono 1 stanowisko gatunku (pzo Lasy Puszczy nad Drawą).
A067 Gągoł B	Zamieszkuje wody słodkie, rzeki, starorzecza, jeziora w strefie lasów liściastych czasem nawet stawy rybne pod warunkiem, że w pobliżu znajdują się stare, dziuplaste drzewa.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 7 stanowisk gatunku.
A224 Lelek C	Suche, świetliste bory sosnowe w pobliżu łąk, pól, polan, zrębów, młodników. Preferuje też lasy poprzecinane porębami, ich skraje, ale może też wyprowadzić lęg na terenach bez zwartych drzewostanów. Spotkać go można na wrzosowiskach, zarastających	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	pożarzyskach i wydmach z młodymi kompleksami leśnymi.	
A197 Rybitwa czarna C	Zasiedla starorzecza i rozlewiska oraz spokojne zatoki, z roślinnością pływającą niezbędną do założenia gniazd.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A030 Bocian czarny C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową. Najczęściej gniazduje na starych drzewach, w lasach liściastych i mieszanych, w pobliżu bagien, łąk, cieków oraz zbiorników wodnych, gdzie żeruje.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A081 Błotniak stawowy C	Zasiedla trzciniowiska wokół jezior i stawów rybnych, torfowiska z zaroślami wierzbowymi, oczka wodne wśród pól uprawnych, gęsto obrosnięte szuwarami tereny podmokłe, zbiorniki zaporowe, starorzecza, wiklinowe zarośla.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 1 stanowisko gatunku.
A207 Siniak C	Lasy liściaste i mieszane z dziuplastymi drzewami. Preferuje stare buczyny i bory ze starymi drzewami. Unika bezleśnych przestrzeni.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 18 stanowisk gatunku.
A038 Łabędź krzykliwy C	Gniazduje na niewielkich i płytkich zbiornikach wodnych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A036 Łabędź niemy B	Gniazduje na niewielkich i płytkich zbiornikach wodnych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 3 stanowiska gatunku.
A236 Dzięcioł czarny C	Bory iglaste, lasy mieszane, rzadziej lasy liściaste, ale też zadrzewienia i duże parki miejskie.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 33 stanowiska gatunku.
A320 Mucholówka mała C	Występuje w starych liściastych i mieszanych lasach nizin, wyżyn i gór o bogatym podszyciu.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 8 stanowisk gatunku.
A217 Sóweczka C	Starodrzewy (iglaste i mieszane) o bogatej strukturze, zwłaszcza podszytu, tajga, preferuje wysokopienne bory świerkowe, świerkowo-jodłowe i mieszane z polanami i młodnikami. Poza okresem lęgowym spotykana częściej w lasach mieszanych i liściastych, gdzie łatwiej o pokarm. Teren, gdzie przebywa musi być bogaty w dzieńne kryjówki, dziuple wysokie drzewa oraz otwarte przestrzenie, gdzie na	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	polanach, śródleśnych łąkach lub torfowiskach może polować	
A127 Żuraw C	Miejsca lęgowe stanowią siedliska podmokłe. Kluczowym miejscem są śródleśne mokradła oraz zabagnione doliny rzeczne i brzegi zbiorników wodnych, w tym jezior i stawów rybnych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 27 stanowisk gatunku.
A075 Bielik B	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową. Gniazduje w starych lasach, w pobliżu zbiorników wodnych, nad którymi żeruje.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa wyznaczono 3 strefy ochrony.
A022 Bączek C	Rozległe, ale też mniejsze, trzcinowiska okolic stawów, bagien i starorzeczy lub w wiklinie nadrzecznych brzegów.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A070 Nurogęś B	Czyste, bieżące lub stojące wody w lasach lub górach – okolice wielkich i rybnych jezior oraz rzek o zadrzewionych brzegach. Preferuje lasy liściaste i mieszane, ale korzysta też z kęp i samotnych drzew. Poza okresem lęgowym przebywa nad wszelkimi płytkimi zbiornikami.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 1 stanowisko gatunku.
A073 Kania czarna B	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową. Osiedla się w pobliżu terenów otwartych z dużą ilością zbiorników wodnych; gniazda buduje w niewielkiej odległości od skraju lasu (50-100 m); żeruje głównie nad wodą.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa stwierdzono 1 stanowisko gatunku – obserwacje (pzo Lasy Puszczy nad Drawą).
A074 Kania ruda C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową. Preferuje starsze drzewostany liściaste z terenami otwartymi, szczególnie w pobliżu zbiorników wodnych; żeruje głównie poza lasem.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa stwierdzono 1 stanowisko gatunku – obserwacje (pzo Lasy Puszczy nad Drawą).
A094 Rybołów A	Lasy, w których można znaleźć liczne duże, niezarośnięte zbiorniki wodne. Preferuje skraje starych borów sosnowych, wybrzeża morskie, zadrzewione brzegi rzek i jezior oraz różnego typu rozlewiska i mokradła.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku. Jedno stanowisko znajduje się poza lasem, ale w bezpośrednim sąsiedztwie gruntów N-ctwa Smolarz.
A072 Trzmielojad C	Różnego rodzaju lasy; preferuje stare, świetliste drzewostany	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	liściaste i mieszane, zwłaszcza przylegające do terenów otwartych, np. polan, łąk, pól, lub poprzecinane zrębami, rzadziej bory.	
A005 Perkoz dwuczuby C	Jeziora i stawy, rzadziej wolno płynące rzeki, z pasem przybrzeżnych trzcin.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A120 Zielonka C	Zbiorniki z gęstym pasem trzcin, sitowia i inną roślinnością bagienną na brzegach wód stojących. Preferuje styk niewielkich obszarów wolnego lustra wody z pasem roślin lub zwałowiska trzciny.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A119 Kropiatka C	Płytkie, gęsto zarośnięte zbiorniki wodne otoczone podmokłymi łąkami.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A155 Słonka B	Zasiedla i lęgnię się na świetlistych podmokłych lub wilgotnych lasach mieszanych i liściastych z warstwą ziół i krzewów, również w borach z bogatym podszytem, bagnach, olsach, nad płytkimi strumieniami leśnymi i na podmokłych zagłębieniach terenu.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 3 stanowiska gatunku.
A165 Samotnik C	Zadrzewione bagna. Na łągowiska wybiera głównie olsy i łągi, zarośnięte torfowiska na brzegach śródlęśnych jezior, otwarte muliste podłoża i rowy.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono 2 stanowiska gatunku.

Plan zadań ochronnych:

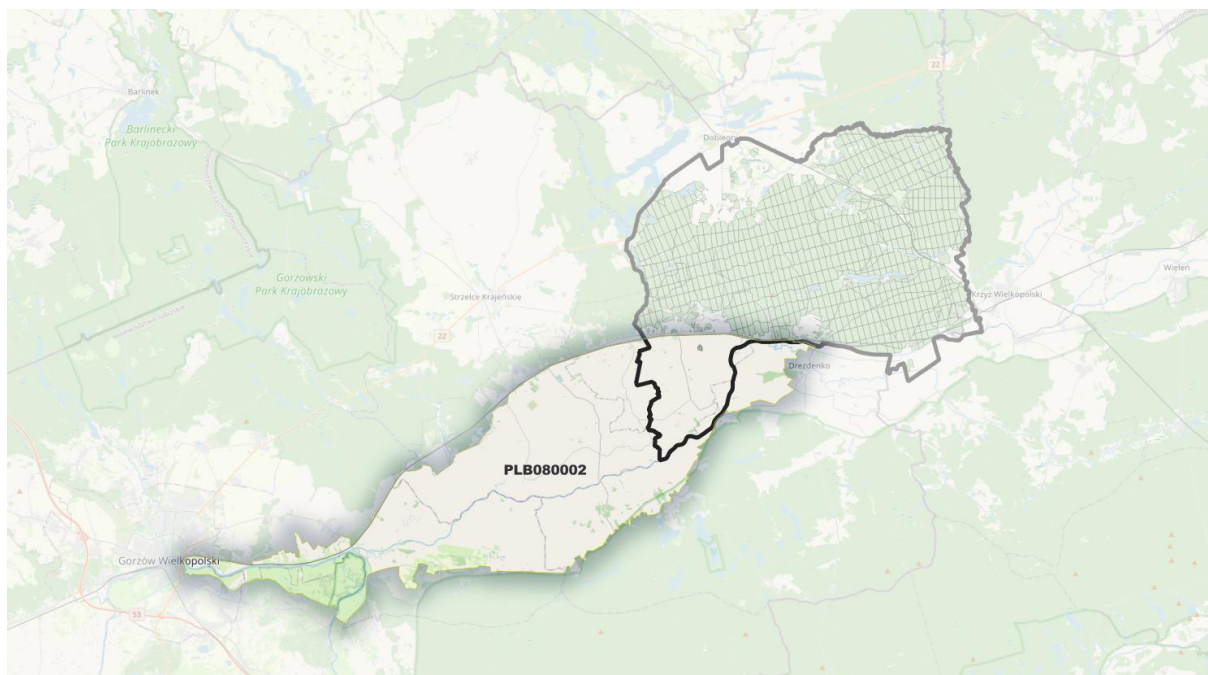
Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 października 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2021 r., poz. 4596).

➤ **Dolina Dolnej Noteci PLB080002**

Obszar o powierzchni 24943,56 ha ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 179 z 2007 r., poz. 1275).

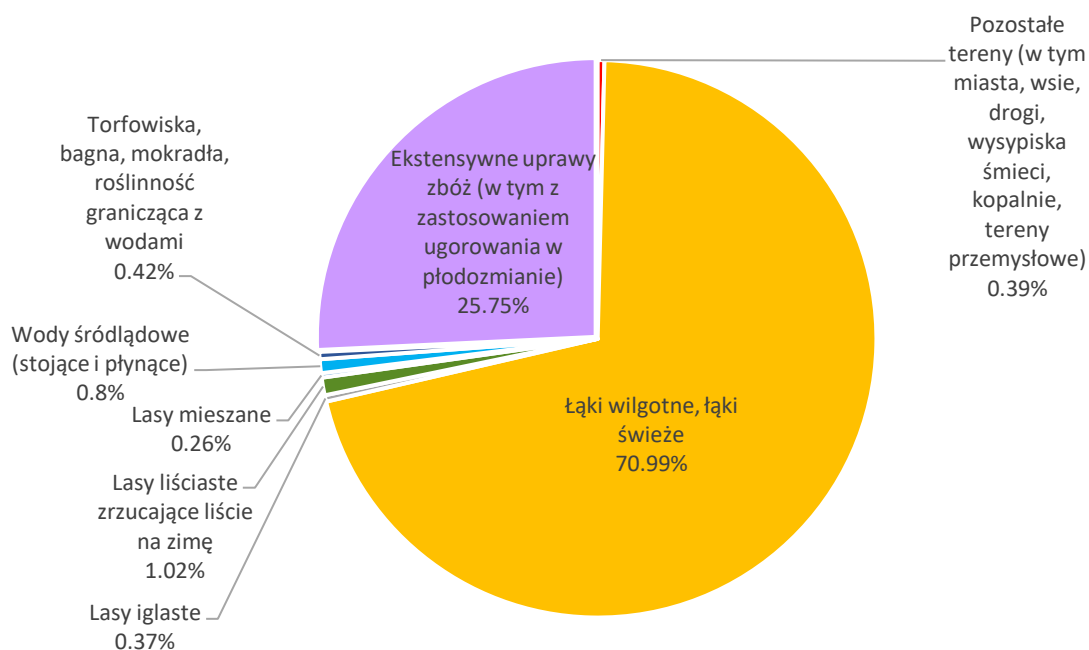
Tabela 15. Zestawienie powierzchni OSO Dolina Dolnej Noteci PLB080002

Dolina Dolnej Noteci PLB080002	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Smolarz	24943,56	3358,07	7,87	0,05
Oddział, pododdział	Leśnictwo Smolarz oddz.: 538w, x, y, z, 539h, i			

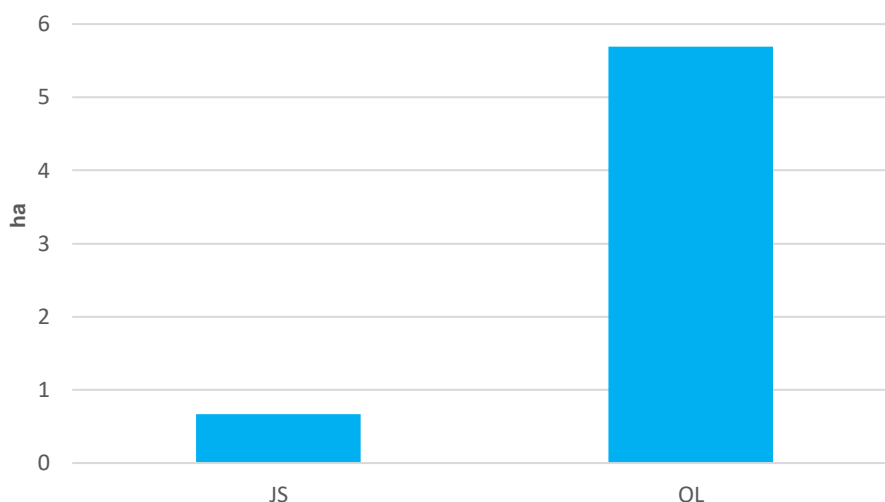
Rysunek 18. Położenie N-ctwa Smolarz na tle obszaru Dolina Dolnej Noteci PLB080002

Ogólna charakterystyka obszaru

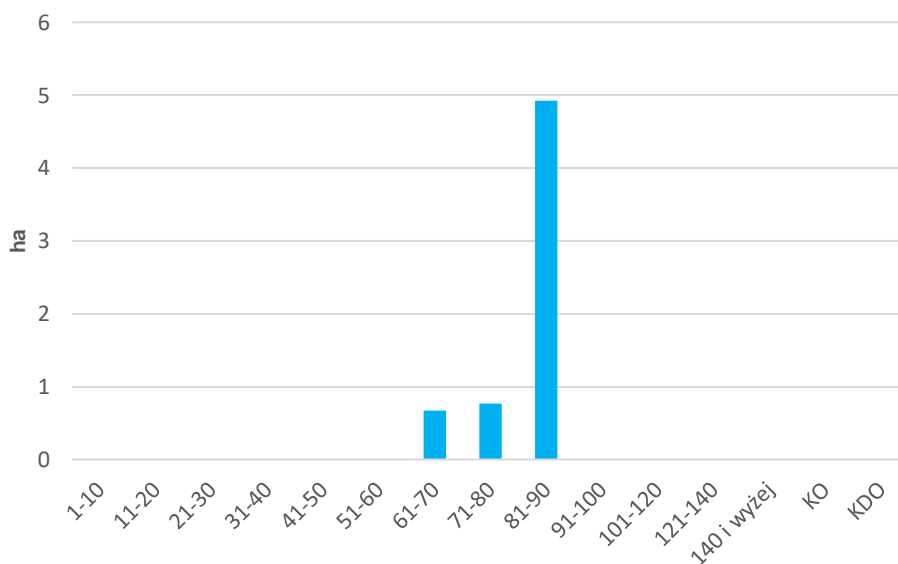
Rysunek 19. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002 (wg SDF)

Udział gatunków panujących:

Rysunek 20. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących w obszarze PLB080002

Struktura wiekowa:

Rysunek 21. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLB080002

Opis obszaru¹⁹:

Ostoja położona w Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej obejmuje zachodni odcinek doliny Noteci między przewężeniem doliny pod Drezdenkiem a ujściem Noteci do Warty koło Santoka oraz niewielki fragment doliny Warty pomiędzy ujściem Noteci a Gorzowem Wielkopolskim. Główną częścią ostoi jest jedno z 4 charakterystycznych rozszerzeń pradoliny. Charakter doliny jest mocno zróżnicowany. Odcinek między Drezdenkiem a Santokiem jest odmienny od obszarów położonych w górę rzeki – przeważają tu grunty orne i tereny zabudowane. Ponad 50% obszaru stanowi mozaika rozproszonej zabudowy wiejskiej, gruntów użytkowanych rolniczo, łąk i pastwisk. Większe

¹⁹ Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002

powierzchnie podmokłe łąki zajmują wzdłuż rzeki (w rejonie Goszczanowca, Gościmia oraz między Trzebiczem a Drezdenkiem). Znaczna część z nich to okresowo zalewane i podtapiane turzycowiska. Noteć jest tu rzeką wolnopłynącą, bez jazów piętrzących i śluz. Wzdłuż rzeki, na prawie całym odcinku, znajdują się wały przeciwpowodziowe. Obszar międzywala (około 450-500 m) stanowi mozaika łąk kośnych i pastwisk, zbiorowisk szuwarowych, starorzeczy i inicjalnych lasów łęgowych. Starorzecza są w większości odcięte od rzeki, przez co szybko następuje ich zarastanie i łądowienie. W okresie wiosennych wezbrań zalaniu bądź podtopieniu ulegają tereny położone na międzywale. Na zawału rozlewiska tworzą się jedynie w okolicach Goszczanowca i Gościmia oraz na nieobwałowanym fragmencie między Drezdenkiem i Trzebiczem. Ostoja jest praktycznie bezleśna. Niewielkie powierzchnie zajmują tu lasy wierzbowe, olsy oraz lokalnie na wydmach suche bory sosnowe (w płatach po kilka-kilkadziesiąt hektarów).

Jakość i znaczenie²⁰:

W ostoi stwierdzono łącznie 26 łęgowych gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 38 gatunków regularnie migrujących nie wymienionych w ww. załączniku. Kryteria uznania za przedmioty ochrony obszaru sieci Natura 2000 spełniają 24 gatunki.

Przedmioty ochrony:

Tabela 16. Zestawienie gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony w OSO Dolina Dolnej Noteci PLB080002 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym)

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
1	2	3
Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do Dyrektywy 92/43/EWG		
A056 Płaskonos C	Stawy, jeziora, zalane pola, mokradła i starorzecza lub zbiorniki na otwartej przestrzeni o gęsto zarośniętych mianą, turzycami, trzcina i pałąk brzegach. Zimą pojawia się także na wybrzeżach mórz. Ze względu na sposób żerowania szuka płytkich wód.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A055 Cyranka B	Gęsto zarośnięte zbiorniki wodne. Często są to niewielkie stawy, a nawet rowy melioracyjne.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A051 Krakwa C	Bogato zarośnięte, nizinne zbiorniki stojącej wody o rozległej toni wodnej jak jeziora i stawy.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.

²⁰ Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
A041 Gęś białoczelna C	Zimuje w licznych parotysięcznych koloniach nad zbiornikami wodnymi np. stawami, gdzie nocuje oraz na rozległych polach i pastwiskach.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A043 Gęgawa B	Gatunek zasiedlający bagna, tereny podmokłe i brzegi zbiorników wodnych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A039 Gęś zbożowa C	Zimuje na terenach pokrytych niską roślinnością zielną, szukając nieużytków, odludnych wybrzeży, rozległych pól i pastwisk, jak i wód otwartych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A028 Czapla siwa C	Płytkie wody przy jeziorach, rzekach i estuariach, trzcinowiska.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A371 Dziwonia C	Bujne, gęste zarośla, wikliny nadrzeczne, doliny rzek i stawów (obrzeża olsów), zadrzewienia, zakrzewione torfowiska wysokie, tereny podmokłe, strefy przybrzeżne, mokradła, kępy i pasy zieleni, a niekiedy zaniedbane ogrody. Zamieszkuje siedliska, które sąsiadują z obszarami otwartymi. Istotna jest też dobrze wykształcona warstwa krzewów i pokrywa ziół.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A198 Rybitwa białoskrzydła C	Gniazduje na bagnach otoczonych łąkami, z oczkami otwartej wody oraz kępami wysokiej trawy, w płytkich strefach przybrzeżnych, na mokradłach, zabagnionych dolinach rzecznych, zbiorniki zaporowe porośnięte szuwarami i zalewanych łąkach. Zimą środowiska bardziej zróżnicowane, łącznie z jeziorami. W okresie lęgowym rybitwy są ściśle związane z wodą, ale w czasie przelotów mogą oddalać się od niej.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A197 Rybitwa czarna C	Zasiedla starorzecza i rozlewiska oraz spokojne zatoki, z roślinnością pływającą niezbędną do założenia gniazd.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A031 Bocian biały C	Siedlisko gatunku stanowią osiedla ludzkie w krajobrazie rolniczym, najliczniej w pobliżu terenów podmokłych i dolin rzecznych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	Jako swe żerowiska preferuje trawiaste łąki, pola uprawne i płytkie mokradła.	
A122 Derkacz C	Wilgotne łąki z wysoką roślinnością zielną i kępami krzewów, pola uprawne oraz suchsze miejsca na bagnach.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A038 Łabędź krzykliwy C	W Polsce najczęściej gniazduje na stawach rybnych, rzadziej na starorzeczach. Zimuje na wybrzeżach morskich i w ujściach rzek,	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A036 Łabędź niemy C	Stojące zbiorniki wodne, z reguły z dużą ilością trzciny, w zimie również na wybrzeżu mórz, a na przelotach na wszelkich zbiornikach wodnych, nawet bardzo małych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A153 Kszyk C	Zamieszkuje bagna, mokradła, torfowiska, jeziora, brzegi strumieni, rowy melioracyjne i podmokłe łąki.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A127 Żuraw C	Miejsca lęgowe stanowią siedliska podmokłe. Kluczowym miejscem są śródlądne mokradła oraz zabagnione doliny rzeczne i brzegi zbiorników wodnych, w tym jezior i stawów rybnych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa potwierdzono stanowiska gatunku w 1 wydzieleniu.
A290 Świerszczak C	Lasy liściaste o gęstym poszyciu, zakrzewione, bujne łąki typu bielaw nad jeziorami i stawami oraz nad ich wilgotnymi brzegami, tarasy zalewowe rzek z niewielką ilością drzew i krzewów, wilgotne podmokłe łąki, torfowiska niskie i przejściowe, wilgotne ugory i nieużytki z turzycami, polne uprawy i leśne porośnięte trawami	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A272 Podróżniczek B	Preferuje miejsca wilgotne, nadbrzeżne zarośla, zakrzewione, podmokłe łąki, skraje lasów i parki.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A073 Kania czarna C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową. Osiedla się w pobliżu terenów otwartych z dużą ilością zbiorników wodnych; gniazda buduje w niewielkiej odległości od skraju lasu (50-100 m); żeruje głównie nad wodą.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A074 Kania ruda C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową. Preferuje starsze drzewostany	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	liściaste z terenami otwartymi, szczególnie w pobliżu zbiorników wodnych; żeruje głównie poza lasem.	
A119 Kropiatka B	Płytkie, gęsto zarośnięte zbiorniki wodne otoczone podmokłymi łąkami.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A118 Wodnik C	Różnorodne zbiorniki wodne od dużych jezior i bagien po brzegi stawów i starorzeczy, rowy melioracyjne i gliniarki. Wymaga środowisk, w których płytką wodę porasta gęsta roślinność, głównie trzciny.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A307 Jarzębka C	Niewielkie skupiska krzewów i bujnej roślinności zielnej na terenach półotwartych, nadrzeczne łąki, zakrzewione miedze, zagajniki, zadrzewienia śródpolne, rzeczne, jeziorne o wielowarstwowej strukturze z zaroślami, często kolczaste zakrzaczenia, skraje lasów mieszanych, młode uprawy leśne, nasłonecznione i zakrzaczone zbocza, okolice dróg, ekstensywnie użytkowane tereny zielone i nieużytki.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.

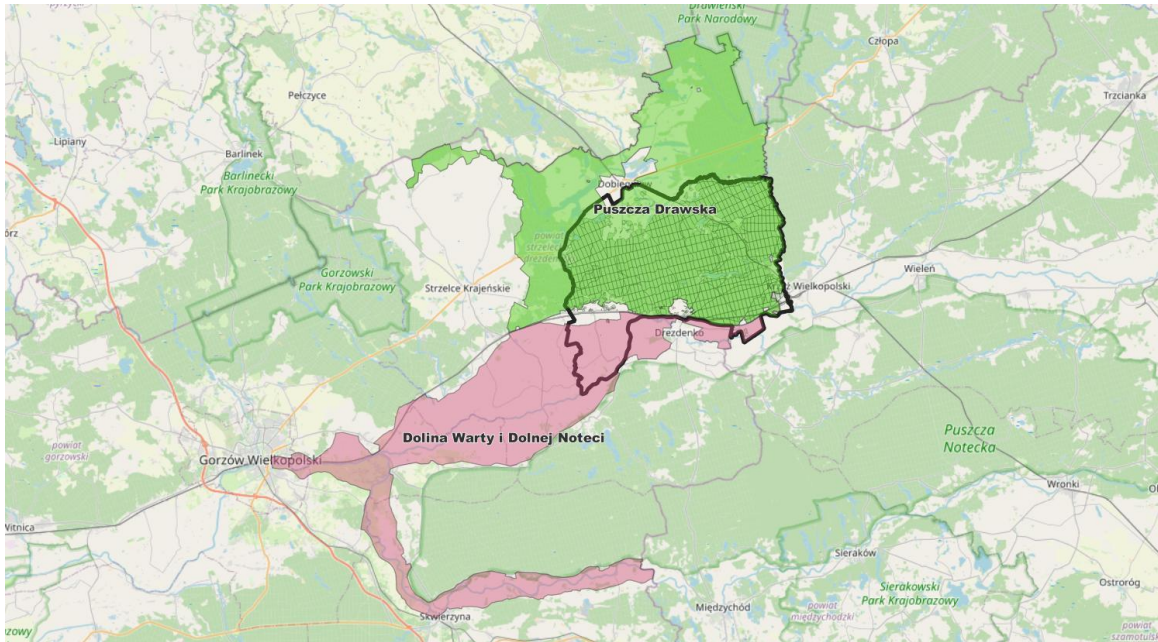
Plan ochrony:

Obszar posiada plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14 stycznia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002 (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2014 r., poz. 188).

5. Obszary chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz znajdują się dwa obszary chronionego krajobrazu.

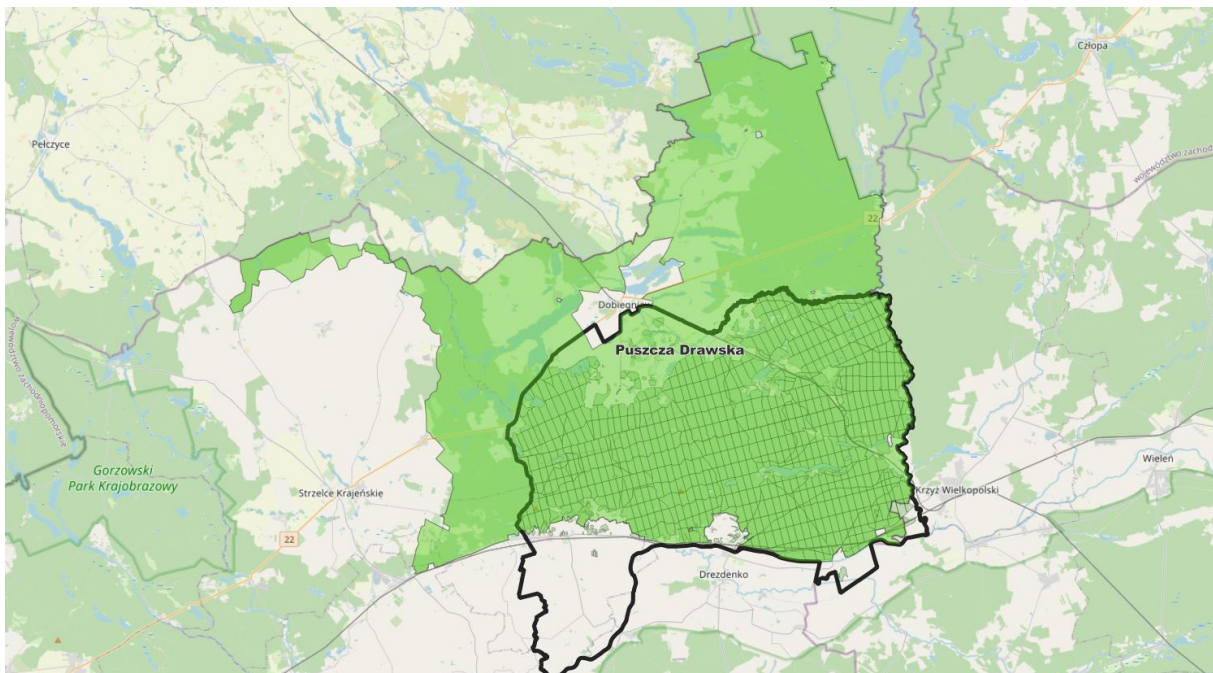

Rysunek 22. Położenie N-ctwa Smolarch na tle obszarów chronionego krajobrazu

➤ **OChK „Puszcza Drawska”**

Obszar ustanowiony w 2003 r. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr L/795/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 29 października 2018 r. zmieniająca uchwałę w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Puszcza Drawska” (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r., poz. 2530).

Obszar o powierzchni ogólnej 46256,86 ha położony jest w województwie lubuskim, na terenie powiatu strzelecko-drezdeneckiego oraz w województwie wielkopolskim, na terenie powiatu czarnkowsko-trzcianieckiego.

Rysunek 23. Położenie N-ctwa Smolarch na tle OChK „Puszcza Drawska”

Czynna ochrona ekosystemów obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych kompleksów leśnych Równiny Drawskiej.

Tabela 17. Zestawienie powierzchni OChK „Puszcza Drawska”

OChK „Puszcza Drawska”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
	46256,86	23147.33	19046,56 ²¹	98,9
Nadleśnictwo Smolarz	<p>Leśnictwo Dębogóra oddz.: 20a-p; 21a-d, ~a; 22a-y; 44a-k, ~a; 45a-l, ~a, ~b, ~c; 46a-k, ~a, ~b, ~c; ~d; 47a-i, ~a, ~b; 48a-f, ~a, ~b; 49a-h, ~a, ~b; 50a-k, ~a, ~b; 51a-g, ~a, ~b; 52a-h; 91a-n, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 92a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 93a-f, ~a, ~b; 94a-j, ~a; 95a-j, ~a, ~b; 96a-l, ~a, ~b; 97a-f, ~a, ~b; 98a-m, ~a; ~b, ~c; 99a-l, ~a; 132a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 133a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 134a-m, ~a, ~b; 135a-g, ~a, ~b; 136a-h, ~a, ~b; 137a-c, ~a, ~b; 138a-j, ~a, ~b; 139a-m, ~a, ~b; 140a-p, ~a, ~b; 141a-h, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 142a-i, ~a; 143a-l, ~a, ~b, ~c; 144a-d, ~a, ~b; 180a-g, ~a, ~b, ~c; 181a-l, ~a, ~b; 182a-g, ~a, ~b; 183a-h, ~a, ~b, ~c; 184a-k, ~a, ~b, ~c; 185a-j, ~a, ~b; 186a-g, ~a, ~b, ~c; 187a-f, ~a, ~b; 188a-c, ~a, ~b, ~c; 189a-h, ~a, ~b, ~c; 190a, b, ~a, ~b, ~c, ~d; 191a-c, ~a, ~b; 192a-i, ~a, ~b, ~c; 193a-h, ~a, ~b; 194a-i, ~a, ~b; 195a-i, ~a, ~b; 259a-g, ~a, ~b; 260a, ~a, ~b; 261a-d, ~a, ~b; 262a-h, ~a, ~b; 263a-d, ~a, ~b; 264a-l, ~a, ~b, ~c; 265a-m, ~a, ~b, ~c; 266a-c, ~a, ~b; 267a, ~a, ~b; 268a-g, ~a, ~b; 269a-h, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Ługi oddz.: 53a-h, ~a, ~b; 54a-k, ~a, ~b, ~c; 55a-k, ~a, ~b; 56a-o, ~a, ~b, ~c, ~d; 57a-o, ~a, ~b, ~c; 58a-i, ~a, ~b; 59a-r, ~a, ~b, ~c; 60a-n, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, ~g; 61a-o, ~a, ~b; 62a-i, ~a, ~b; 63a-p, ~a, ~b; 64a-k, ~a, ~b; 65a-d, ~a, ~b, ~c; 66a-n, ~a, ~b; 67a-g, ~a; 100a-m; 101a-c, ~a, ~b; 102a-i, ~a, ~b; 103a-k, ~a, ~b; 104a-g, ~a; 105a-h, ~a; 106a-p, ~a, ~b; 107a-j, ~a, ~b; 108a-n, ~a, ~b; 109a-h, ~a, ~b; 110a-i, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 145a-i, ~a, ~b, ~c, ~d; 146a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 147a-f, ~a, ~b; 148a-j, ~a, ~b; 149a-j, ~a, ~b; 150a-j, ~a; 151a-j, ~a, ~b; 152a-g, ~a, ~b; 153a-k, ~a, ~b; 154a-l, ~a, ~b, ~c; 155a-k, ~a, ~b; 156a-g, ~a, ~b, ~c; 157a-g, ~a, ~b; 158a-h, ~a, ~b; 197a-f, ~a, ~b; 198a-d, ~a, ~b; 199a-h, ~a, ~b; 200a-c, ~a, ~b; 201a-i, ~a, ~b; 202a-d, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Czarny Las oddz.: 315a-d, ~a, ~b; 316a-f, ~a, ~b; 317a-j, ~a, ~b, ~c; 318a-i, ~a, ~b; 319a-d, ~a, ~b; 320a-h, ~a, ~b; 321a-i, ~a; 368a-h, ~a; 369a-h, ~a, ~b; 370a-d, ~a, ~b; 371a-g, ~a; 372a-h, ~a, ~b; 373a-g, ~a, ~b; 374a-d, ~a; 420a-d, ~a; 421a-d, ~a, ~b; 422a-f, ~a, ~b; 423a-i, ~a, ~b; 424a-h, ~a; 425a-d, ~a, ~b; 426a-h, ~a, ~b; 427a-f, ~a, ~b; 474a-c, ~a, ~b; 475a-f, ~a, ~b; 476a-i, ~a, ~b; 477a-h, ~a, ~b; 478a-g, ~a, ~b; 479a-f, ~a, ~b; 480a-f, ~a, ~b; 481a-i, ~a; 482a-d, ~a, ~b; 524a-f, ~a, ~b, ~c; 525a-g, ~a, ~b; 526a-i, ~a, ~b; 527a-g, ~a, ~b; 528a-f, ~a, ~b; 529a-d, ~a, ~b; 530a-f, ~a, ~b, ~c, ~d; 531a-r, ~a, ~b, ~c, ~d; 564a-d, ~a; 565a-d, ~a, ~b; 566a-h, ~a, ~b; 567a-g, ~a, ~b; 568a-c, ~a; 569a-c, ~a, ~b; 570a-h, ~a, ~b, ~c, ~d; 571a-f, ~a, ~b, ~c, ~d; 601a-d, ~a, ~b; 602a, b, d, f, g, ~b, ~c; 603a-h, ~a, ~b; 604a-h, ~a, ~b; 605a-d, ~a, ~b; 606a-h, ~a, ~b; 607a-k, ~a, ~b; 639a-z, ax, bx, cx, dx, fx, ~a, ~b, ~c; 640a-i, ~a, ~b, ~c; 641a-k, ~a, ~b, ~c; 642a-k, ~a, ~b;</p>			

²¹ Powierzchnia ze współwłasnością 0,04 ha

OChK „Puszcza Drawska”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
		<p>Leśnictwo Górzyska oddz.: 270a-d, ~a, ~b; 271a-i, ~a, ~b; 272a-k, ~a, ~b, ~c; 273a-f, ~a, ~b, ~c; 274a-l, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, ~g; 275a-l, ~a, ~b, ~c; 276a-i, ~a, ~b, ~c, ~d; 277a-h, ~a, ~b, ~c; 322a-f, ~a; 323a-g, ~a, ~b; 324a-c, ~a; 325a-j, ~a; 326a-d, ~a, ~b, ~c; 327a-g, ~a; 328a-g, ~a; 329a-g, ~a, ~b; 375a-k, ~a; 376a-h, ~a; 377a-f, ~a, ~b; 378a, b, ~a; 379a-i, ~a, ~b, ~c; 380a-l, ~a, ~b; 381a-j, ~a, ~b; 382a-j, ~a; 428a-f, ~a, ~b; 429a, b, ~a, ~b; 430a-i, ~a, ~b; 431a-h, ~a, ~b; 432a-h, ~a, ~b, ~c, 433a-h, ~a, ~b, ~c; 434a-d, ~a, ~b, ~c; 435a-d, ~a, ~b, ~c; 483a-h, ~a, ~b; 484a-i, ~a, ~b; 485a-i, ~a, ~b; 486a-f, ~a, ~b; 487a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 488a-m, ~a, ~b, ~c; 489a-i, ~a, ~b; 490a-s, ~a, ~b, ~c, ~d; 532a-c, ~a; 533a-h, ~a, ~b; 534a-h, ~a, ~b; 535a-f, ~a, ~b; 536a-g, ~a, ~b; 537a-i, ~a, ~b; 572a-c, ~a, ~b; 573a, b, ~a, ~b; 574a-c, ~a, ~b; 575a, b, ~a, ~b; 576a-f, ~a, ~b; 577a-i, ~a, ~b; 608a-k, ~a, ~b; 609a-h, ~a, ~b, ~c; 610a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 611a-g, ~a, ~b; 612a-c, ~a, ~b, ~c; 613a, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Smolarz oddz.: 203a-f, ~a, ~b; 204a-c, ~a; 205a-f, ~a, ~b, ~c; 206a-i, ~a, ~b; 207a-i, ~a, ~b; 278a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 279a-k, ~a, ~b; 280a-g, ~a, ~b, ~c; 281a-l, ~a, ~b; 282a-h, ~a, ~b; 283a-d, ~a, ~b; 284a-h, ~a, ~b, ~c; 285a-f, ~a, ~b, ~c; 286a-g, ~a, ~b, ~c; 330a-g, ~a, ~b; 331a-f, ~a, ~b; 332a-h, ~a, ~b; 333a-g, ~a, ~b; 334a-g, ~a, ~b; 335a, ~a, ~b; 336a-g, ~a, ~b; 337a-g, ~a; 338a-c, ~a, ~b; 383a-j, ~a, ~b; 384a-g, ~a, ~b; 385a-d, ~a, ~b; 386a-g, ~a, ~b; 387a-h, ~a, ~b; 388a-f, ~a, ~b; 389a-g, ~a, ~b; 390a-f, ~a, ~b; 391a-h, ~a, ~b; 436a-d, ~a, ~b; 437a-i, ~a, ~b, ~c; 438a-c, ~a, ~b; 439a-h, ~a, ~b; 440a-h, ~a, ~b; 441a-c, ~a, ~b, ~c, ~d; 442a, b, ~a, ~b; 443a-l, ~a, ~b; 444a-h, ~a, ~b, ~c; 445a-h, ~a, ~b, ~c, ~d; 446a-d, ~a, ~b, ~c, ~d; 491a-i, m-s, ~a, ~b, ~c; 492a-l, ~a, ~b; 493a-n, ~a, ~b, ~c; 494a-r, ~a, ~b, ~c; 495a-k, ~a, ~b; 496a-d, ~a; 497a-k, ~a, ~b; 498a-l, ~a, ~b; 499a-j, ~a, ~b, ~c; 539a, b; 540a-c, h, i, ~a;</p> <p>Leśnictwo Przeborowo oddz.: 7a-i, ~a; 8a-m, ~a, ~b; 23a-i, ~a; 24a-h, ~a, ~b, ~c; 25a-g, ~a, ~b, ~c; 26a-g, ~a, ~b, ~c; 27a-l, ~a, ~b; 28a-j, ~a, ~b; 29a-i, ~a; 68a-k, ~a; 69a-g, ~a, ~b; 70a-f, ~a, ~b; 71a-h, ~a, ~b; 72a, b, ~a, ~b; 73a-f, ~a, ~b; 74a-h, ~a, ~b; 75a-j, ~a, ~b; 111a-o, ~a, ~b; 112a-g, ~a, ~b; 113a-g, ~a, ~b; 114a-j, ~a, ~b; 115a-i, ~a, ~b; 116a-h, ~a, ~b; 117a-k, ~a, ~b; 159a-s, ~a, ~b, ~c; 160a-g, ~a, ~b; 161a-f, ~a; 162a-i, ~a; 163a-i, ~a, ~b; 164a-k, ~a, ~b; 165a-k, ~a, ~b; 166a-h, ~a, ~b; 167a-l, ~a, ~b; : 208a-g, ~a, ~b, ~c; 209a-f, ~a, ~b, ~c; 210a-f, ~a, ~b; 211a-l, ~a, ~b, ~c; 212a-d, ~a, ~b; 213a-l, ~a; 214a-g, ~a; 215a-j, ~a, ~b; 216a-f, ~a, ~b; 217a-i, ~a, ~b; 218a-j, ~a, ~b; 219a-m, ~a, ~b; 220a-i, ~a; 221a-j, ~a; 222a-k, ~a; 223a-h, ~a, ~b; 224a-j, ~a, ~b; 225a-m, ~a, ~b; 226a-i, ~a, ~b; 227a-h, ~a, ~b; 228a-k, ~a; 234a-p, ~a, ~b; 235aa-h, ~a; 236a-j, ~a, ~b; 237a-i, ~a, ~b; 238a-i, ~a, ~b; 239a-h, ~a; 240a-j, ~a, ~b; 241a-j, ~a; 242a-i, ~a, ~b; 243a-x, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 244a-s, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Mierzęcin oddz.: 1g-r, ~a, ~b; 2a-m, ~a, ~b; 3a-h, ~a, ~b; ~c; 4a-l, ~a, ~b; 5a-k, ~a, ~b; 6a-g, ~a, ~b; 9a-f, ~a, ~b; 10a-j, ~a, ~b, ~c, ~d; 11a-n, ~a, ~b, ~c; 12a-k, ~a, ~b; 13a-i, ~a, ~b; 14a-j, ~a, ~b; 15a-j, ~a, ~b; 16a-n, ~a, ~b, ~c; 17a-j, ~a, ~b; 18a-c, ~a; 19a-l, ~a; 30a-j, ~a, ~b, ~c; 31a-n, ~a, ~b, ~c, ~d; 32a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 33a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 34a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 35a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 36a-j, ~a, ~b, ~c; 37a-m, ~a, ~b; 38a-j, ~a, ~b; 39a-i, ~a, ~b; 40a-j, ~a, ~b; 41a-k, ~a, ~b, ~c; 76a-, ~a; 77a-f, ~a; 78a-h, ~a; 79a-g, ~a; 80a-h, ~a, ~b; 81a-h, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 82a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 83a-m, ~a, ~b, ~c, ~d; 84a-m, ~a, ~b, ~c; 118a-k, ~a; 119a-i, ~a; 120a-c, ~a;</p>		

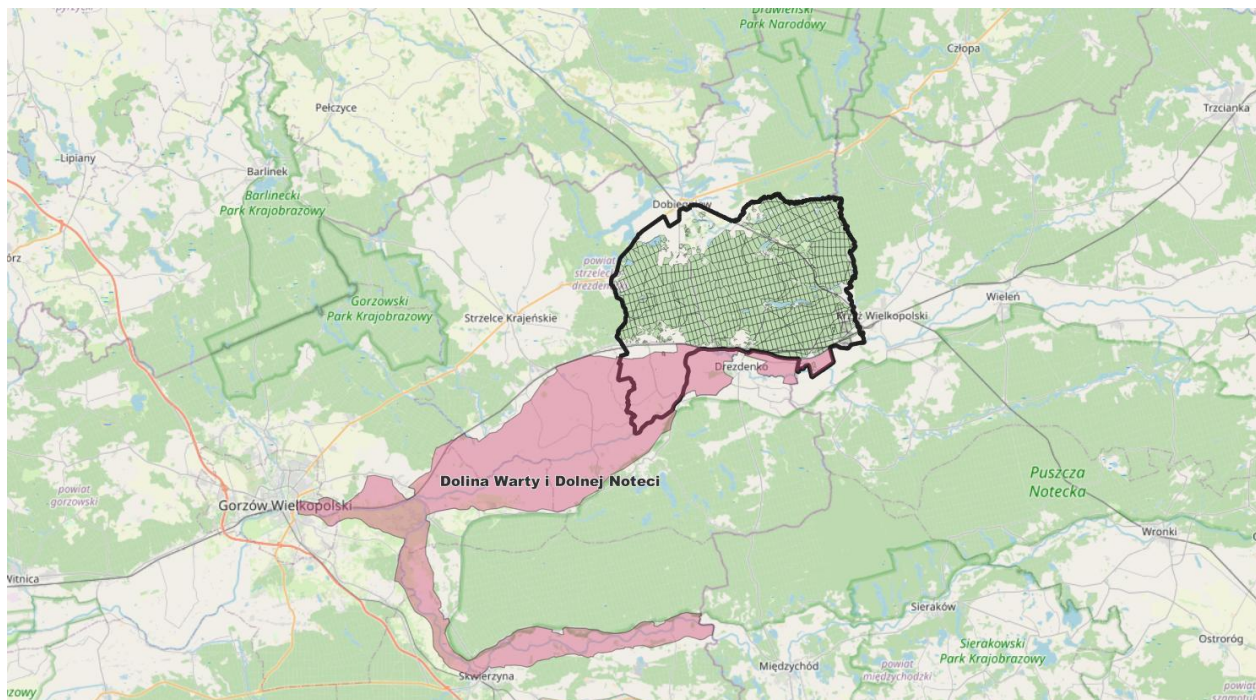
OChK „Puszcza Drawska”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
			<p>Leśnictwo Mierzęcín oddz.: 121a-d, ~a, ~b; 122a-g, ~a; 123a-o, ~a, ~b; 168a-g, ~a, ~b; 169a-l, ~a, ~b; 170a-k, ~a, ~b, ~c, ~d; 171a-p, ~a, ~b, ~c; 229a-i, ~a, ~b; ~c; 230a, b, ~a; 231a-j, ~a, ~b; 232a-d, ~a, ~b, ~c; 233a-h, ~a;</p> <p>Leśnictwo Drawiny oddz.: 287a-z, ~a; 288a-m, ~a, ~b; 289a-k, ~a; 290a-i, ~a; 291a-h, ~a, ~b; 292a-f, ~a; 293a-k, ~a; 294a-j, ~a; 295a-z, ax, bx, ~a, ~b, ~c; 339a-m, ~a; 340a-k, ~a, ~b; 341a-k, ~a, ~b; 342a-h, ~a; 343a-h, ~a; 344a-h, ~a; 345a-g, ~a; 346a-f, ~a, ~b; 347a-r, ~a; 392a-k, ~a; 393a-h, ~a, ~b; 394a-j, ~a, ~b; 395a-i, ~a, ~b; 396a-k, ~a; 397a-k, ~a, ~b; 398a-m, ~a, ~b, ~c; 399a-h, ~a, ~b, ~c, ~d; 400a-l, ~a, ~b, ~c, ~d; 401a-h, ~a, ~b, ~c; 402a-i, ~a, ~b; 403a-p, ~a, ~b; 404a-s, ~a, ~b; 405a-y, ~a, ~b, ~c, ~d; 406a-h, ~a, ~b, ~c; 447a-d, ~a, ~b, ~c; 448a-h, ~a, ~b, ~c; 449a, b, ~a, ~b; 450a-g, ~a, ~b, ~c; 451a-i, ~a, ~b, ~c; 452a-g, ~a, ~b; 453a-p, ~a, ~b, ~c; 454a-j, ~a, ~b; 455a-l, ~a, b, ~c; 456a-n, ~a, ~b, ~c; 457a-k, ~a; 458a-g, ~a; 459a-i, ~a; 460a-d, ~a, ~b; 500a-p; 501a-g, ~a; 502a-h, ~a, ~b; 503a-k, ~a, ~b, ~c; 504a-d, ~a, ~b, ~c; 505a-j, ~a, ~b, ~c; 506a-f, ~a, ~b; 507a-c, ~a, ~b; 508a-g, ~a, ~b; 509a-f, ~a, ~b; 541a-l; ~a; 542a-k, ~a, ~b; 543a-m, ~a, ~b; 544a, j, ~a, ~b, ~c; 578a-s, ~a; ~b, ~c; 579a-t, ~a, ~b, ~c, ~d; 580a-k, ~a, ~b; 581a-g, ~a, ~b; 582a-f, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Sarbinowo oddz.: 42a-g, ~a; 43a-d, ~a, ~b; 85a-d, ~a; 86a-c, ~a, ~b; 87a-j, ~a, ~b; 88a-f, ~a, ~b; 89a-i, ~a, ~b; 90a-j, ~a, ~b; 124a-n, ~a, ~b; 125a-h, ~a, ~b; 126a-h, ~a, ~b; 127a-y, ~a, ~b; 128a-g, ~a, ~b; 129a-l, ~a, ~b; 130a-h, ~a, ~b; 131a-g, ~a, ~b; 172a-g, ~a, ~b; 173a-h, ~a; 174a-s, ~a; 175a-h, ~a; 176a-n, ~a, ~b, ~c; 177a-n, ~a, ~b, ~c; 178a-k, ~a, ~b; 179a-i, ~a, ~b; 245a-g, ~a; 246a-j, ~a, ~b; 247a-k, ~a, ~b; 248a, b, ~a, ~b; 249a-c, ~a, ~b; 250a-n, ~a, ~b, ~c; 251a-f, ~a, ~b; 252a-g, ~a, ~b; 253a-f, ~a, ~b; 254a-j, ~a, ~b; 255a-p, ~a, ~b; 256a-z, ~a, ~b, ~c; 257a-h, ~a, ~b; 258a-g, ~a, ~b; 296a-d, ~a, ~b; 297a-k, ~a, ~b; 298a-k, ~a, ~b; 299a-g, ~a, ~b; 300a-h, ~a, ~b; 301a-d, ~a, ~b; 302a-h, ~a, ~b; 303a-j, ~a, ~b; 304a-f, ~a, ~b; 348a-h, ~a, ~b; 349a-h, ~a; 350a-k ~a, ~b; 351a-l, ~a, ~b; 352a-j, ~a, ~b; 353a-g, ~a, ~b; 354a-c, ~a, ~b; 355a-f, ~a, ~b; 356a, b, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Zagórze oddz.: 305a-l, ~a, ~b; 306a-i, ~a, ~b; 307a-k, ~a, ~b; 308a-k, ~a, ~b; 309a-h, ~a, ~b; 310a-i, ~a, ~b; 311a-h, ~a, ~b; 312a-g, ~a, ~b; 313a-g, ~a; 314a-h, ~a; 357a-i, ~a, ~b; 358a-i, ~a, ~b, ~c; 359a-f, ~a, ~b; 360a-g, ~a, ~b; 361a-c, ~a; 362a-g, ~a, ~b; 363a-g, ~a, ~b; 364a-f, ~a, ~b; 365a-d, ~a, ~b; 366a-d, ~a, ~b; 367a-d, ~a; 407a-h, ~a, ~b; 408a-f, ~a, ~b; 409a, b, ~a, ~b; 410a, b, ~a, ~b; 411a-g, ~a, ~b; 412a-i, ~a, ~b; 413a-h, ~a, ~b; 414a-c, ~a ~b; 415a-d, ~a, ~b; 416a-c, ~a, ~b; 417a-f, ~a, ~b; 418a-g, ~a; 419a-h, ~a, ~b; 461a-k, ~a, ~b, ~c; 462a-k, ~a, ~b; 463a-h, ~a, ~b; 464a-g, ~a, ~b; 465a-j, ~a, ~b; 466a-d, ~a, ~b; 467a-c, ~a, ~b; 468a-g, ~a, ~b; 469a-f, ~a, ~b; 470a-c, ~a, ~b; 471a-h, ~a, ~b; 472a-i, ~a, ~b; 473a-f, ~a, ~b; 510a-h, ~a, ~b, ~c; 511a-d, ~a, ~b; 512a-d, ~a, ~b; 518a-w, ~a, ~b; 519a-d, ~a, ~b; 520a-d, ~a, ~b, ~c, ~d; 521a-f, ~a, ~b; 522a-m, ~a, ~b; 523a-c, ~a, ~b;</p> <p>Leśnictwo Bielice oddz.: 545a-i, ~a, ~b, ~c, ~d; 546a-g, ~a, ~b, ~c, ~d; 547a-m, ~a, ~b, ~c; 548a-k, ~a, ~b; 549a-f, ~a, ~b; 550a-k, ~a, ~b; 551a-c, ~a; 583a-f, ~a, ~b; 584a-m, ~a; 585a-m, ~a; 586a-i, ~a; 587a-j, ~a, ~b; 588a-j, ~a, ~b; 589a-k, ~a; 590a-g, ~a; 591a-j, ~a, ~b; 614a-s, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 615a-t, ~a, ~b, ~c, ~d; 616a-t, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f;</p>	

OChK „Puszcza Drawska”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. Nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
		<p>Leśnictwo Bielice oddz.: 617a-t, ~a, ~b, ~c; 618a-f, ~a; 619a-h, ~a; 620a-g, ~a; 621a, b, ~a, ~b; 622a-g, ~a; 623a-k, ~a, ~b; 624a-f, ~a, ~b; 625a-l, ~a; 626a-f, ~a; 627a-j, ~a; 628a-t, ~a; 643a-d, ~a, ~b, ~c, ~d; 644a-d, ~a; 645c, d, k, m-p, ~a, ~b, ~c; 646a-r, ~a, ~b, ~c; 647a-p, ~a, ~b; 648a-k, ~a, ~b; 649a-j, ~a; 650a-l, ~a; 651a-i, ~a; 652a-g, ~a, ~b; 653a-l, ~a; 654a-l, ~a, ~b; 666a-h, k-x ~a, ~b, ~c; 667a-i, ~a, ~b; 668a-p, ~a, ~b, ~c; 669a-o, ~a, ~b, ~c; 670a-l, ~a, ~b, ~c; 671a-l, ~a; 672a-k, ~a, ~b; 680a-d, ~a, ~b; 681a-h, ~a, ~b; 682a-m, ~a; 683a-j, ~a, ~b, ~c; 684a, b, d-i, ~a;</p> <p>Leśnictwo Radowo oddz.: 513a-l, ~a, ~b; 514a-c, ~a, ~b, ~c; 515a-f, ~a, ~b, ~c; 516a-z, ax, bx, cx, dx, fx, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f; 517a-i, ~a; 552a-n, ~a, ~b, ~c, ~d; 553a-i, ~a, ~b, ~c; 554a-i, ~a, ~b, ~c; 555a-i, ~a; 556a-k, ~a; 557a-g, ~a, ~b; 558a-i, ~a, ~b; 559a-g, ~a, ~b; 560a-f, ~a, ~b; 561a-j, ~a, ~b; 562a-h, ~a, ~b; 563a-c, ~a, ~b; 592a-f, ~a; 593a-h, ~a; 594a, ~a; 595a-d, ~a; 596a-h, ~a; 597a-g, ~a, ~b; 598a-k, ~a, ~b; 599a-m, ~a, ~b, ~c; 600a-f, ~a, ~b; 629a-j, ~a, ~b; 630a-h, ~a; 631a-h, ~a; 632a-g, ~a; 633a-l, ~a; 634a-i, ~a, ~b; 635a-j l-n, ~b, ~c; 636a-f, ~c; ~d, ~f; 655a-i, ~a; 656a-l, ~a; 657a-l, ~a; 658a-k, ~a; 659a-f, ~a; 660a-d, ~a, ~b; 661a-j, ~a; 662a-k, ~a, ~b; 663a-k, ~a, ~b, ~c; 664a-g, ~a, ~b, ~c; 665a-j, m, ~b, ~c, ~d, ~f; 673a-c, ~a, ~b; 674a-i, ~a, ~b; 675a-h, ~a, ~b; 676a-g, ~a, ~b; 677a-h, ~a, ~b, ~c; 678a, b, ~a, ~b, ~c; 679a-i, ~a, ~b, ~c; 685a-d, ~a, ~b; 686a-f, ~a; 687a-l, ~a, ~b; 688a-n, ~a, ~b; 689a-k, ~a, ~b</p>		

➤ OChK „Dolina Warty i Dolnej Noteci”

Obszar ustanowiony w 2003 r. Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr XLII/625/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie Dolina Warty i Dolnej Noteci (Dz. Urz. Woj. Lub. z 2018 r., poz. 505).

Rysunek 24. Położenie N-ctwa Smolarch na tle OChK „Dolina Warty i Dolnej Noteci”

Obszar o powierzchni ogólnej 31766,30 ha położony jest w województwie lubuskim (na terenie powiatów: międzyrzeckiego, strzelecko-drezdeneckiego, gorzowskiego, miasto Gorzów Wielkopolski) oraz województwie wielkopolskim (powiaty: czarnkowsko-trzcianecki, międzychodzki).

Czynna ochrona ekosystemów obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych dolin rzecznych Kotliny Gorzowskiej.

Tabela 18. Zestawienie powierzchni OChK „Dolina Warty i Dolnej Noteci”

OChK „Dolina Warty i Dolnej Noteci”	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa
Nadleśnictwo Smolarz	31766,30	3334,93	30,13	0,2
Oddział, pododdział	Leśnictwo Smolarz oddz.: 538x, y, z; 539h, i Leśnictwo Bielice oddz.: 690a, b, ~a			

6. Pomniki przyrody istniejące

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz znajduje się 5 uznanych pomników przyrody (pojedyncze drzewa i aleja drzew).

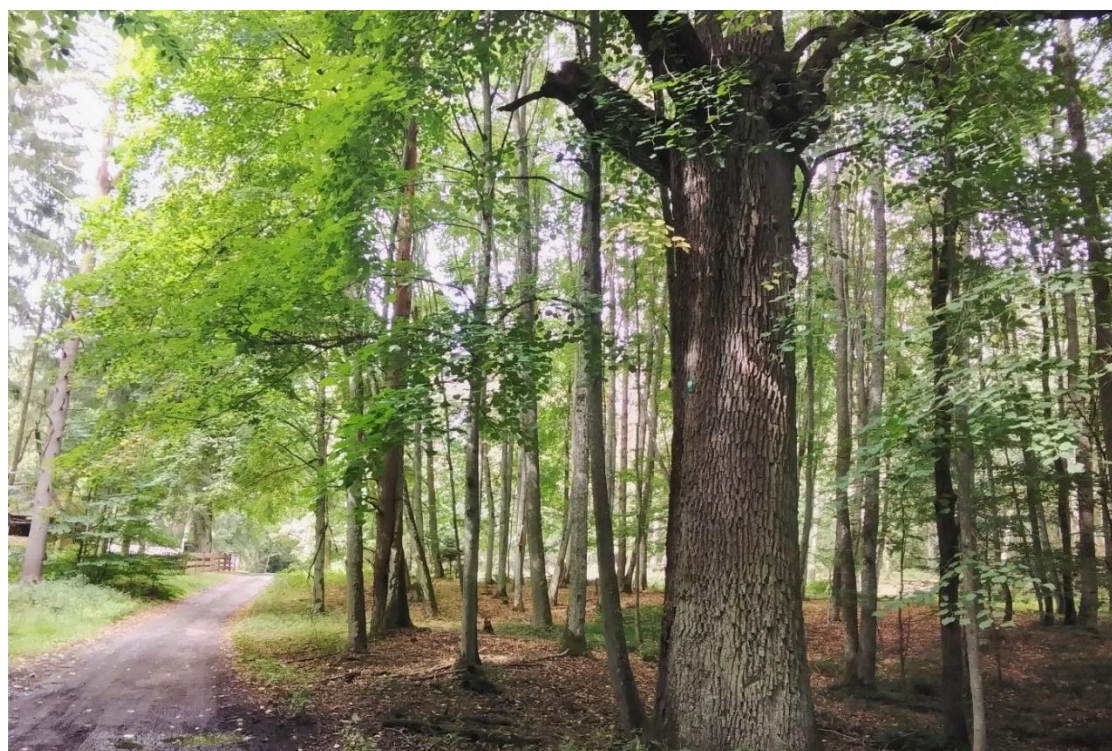
Tabela 19. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach N-ctwa Smolarz (Wzór 5a)

Lp.	Akt prawny	Dz. Urz.	Położenie		Gatunek	Obwód [cm]	Wys. [m]	Wiek	Uwagi
			oddz.	gmina leśnictwo					
1.	Rozporządzenie Nr 37 Wojewody Lubuskiego z dnia 19.05.2006 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 38 z 2006 r., poz. 837	281d	Dobiegiew Smolarz	Dąb szypułkowy	405	26	200	Pierśnica/ wysokość wg. pomiarów z 2021: 156 cm/26 m
2.			2811	Dobiegiew Smolarz	Lipa szerokolistna	304	26	110	Pierśnica/ wysokość wg. pomiarów z 2021: 90 cm/24 m
3.	Rozporządzenie Nr 29 Wojewody Lubuskiego z dnia 19.05.2006 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 38 z 2006 r., poz. 829	265h	Drezdenko Dębogóra	Żywotnik olbrzymi	520	27	110	Pierśnica/ wysokość wg. pomiarów z 2021: 71 cm/22 m
4.	Uchwała Nr LV/345/22 RM w Dobiegniewie z dnia 38.11.2022 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. z 2022 r., poz. 2473	6c	Dobiegiew Mierzęcin	Dąb szypułkowy	585	28	260	-

Lp.	Akt prawny	Dz. Urz.	Położenie		Gatunek	Obwód [cm]	Wys. [m]	Wiek	Uwagi
			oddz.	gmina leśnictwo					
5.	Uchwała Nr XXXVIII/270/09 RM w Drezdenku z dnia 20.08.2009 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 106 z 2009 r., poz. 1416	373c, d, f	Drezdenko Czarny Las	Modrzew europejski	178-300	30-33	-	Skupisko drzew (26 sztuk) o nazwie „Aleja Modrzewiowa”

Rysunek 25. Pomnik przyrody „Aleja Modrzewiowa” oddz. 301c (Fot. Ł. Sikora)

Rysunek 26. Pomnik przyrody – dąb szypułkowy oddz. 281d (Fot. Ł. Sikora)

7. Pomniki przyrody proponowane

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz proponuje się ustanowić kolejny pomnik przyrody.

Tabela 20. Wykaz proponowanych pomników przyrody

Lp.	Położenie		Gatunek/rodzaj	Obwód [cm]	Wys. [m]	Uwagi
	oddz.	Gmina, leśnictwo				
1.	473a	Drezdenko Zagórze	Dąb bezszypułkowy	380	30	Proponowany w POP na lata 2013-2022

8. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania²².

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz znajdują się 3 użytki ekologiczne zajmujące powierzchnię 13,92 ha.

Tabela 21. Wzór 7a. Wykaz istniejących użytków ekologicznych

Lp.	Nr uchwały, data	Dz. Urz. Woj. poz.	Powierzchnia [ha]		Położenie		Nazwa i opis obiektu kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia, cel ochrony	Uwagi
			ogólna	w wydz.	oddz.	gmina, leśnictwo		
1.	Uchwała Nr XXVII/201/04 RM w Drezdenku z dnia 28.09.2004 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 91 2004 r., poz. 1371	0,50	0,50	352h	Drezdenko Sarbinowo	„Jeziro Kosinek” Śródleśne oczko wodne położone nieopodal miejscowości Kosinek. Oczko wodne otacza szuwar kłoci wiechowatej; występują tu torfowce i grzybienie białe.	-
2.	Uchwała Nr XII/168/2004 RM w Dobięgniewie z dnia 30.11.2004 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. z 2013 r., poz. 1535	3,79	3,76	60h 61d	Dobięgniew Ługi	„Grzybieniowy Staw” Zarastający staw śródleśny, położony nieopodal wsi Ługi. W części zachodniej pozostało niewielkie lustro wody z licznie występującym grzybieniem białym. Wokół trzcinowisko, turzycowisko, torfowisko. Stanowiska torfowców, wełnianki pochwowatej, rosiczki okrągłolistnej. Miejsce rozrodu i bytowania płazów i gadów oraz ptactwa wodnego.	-

²² Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916 z późn. zm.)

Lp.	Nr uchwały, data	Dz. Urz. Woj. poz.	Powierzchnia [ha]		Położenie		Nazwa i opis obiektu kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia, cel ochrony	Uwagi
			ogólna	w wydz.	oddz.	gmina, leśnictwo		
3.	Uchwała Nr XII/168/2004 RM w Dobiegniewie z dnia 30.11.2004 r.	Dz. Urz. Woj. Lub. z 2013 r., poz. 1535	9,66	9,66	250k 251f 303c	Dobiegniew Sarbinowo	„Torfowisko Sarbinowo” Jedno z lepiej zachowanych torfowisk-kompleks mszarów i szuwarów nieopodal Sarbinowa. Na mszarze welniakowym stanowiska torfowców, żurawiny błotnej, welniaki pochwowatej i wąskolistnej; na mszarze torfowcowatym stanowiska torfowców, roszki okrągłolistnej bagna zwyczajnego, przygielki białej, żurawiny błotnej i sporadycznie czermień błotna. Na mszarach nalot brzozy i sosny	-

9. Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów. Ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, w których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt, grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowania różnorodności gatunkowej i genetycznej²³.

Listę gatunków podlegających ochronie zawierają: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz.1409), Rozporządzenie MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408) oraz Rozporządzenie MŚ z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183).

²³ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916 z późn. zm.)

Rysunek 27. Rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* (Fot. T. Jerczyński)

- **Ochrona gatunkowa grzybów, w tym porostów.**

Określając listę gatunków grzybów, w tym porostów chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2021/2022), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Smolarz, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Smolarz (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013), waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa.

Tabela 22. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków grzybów, w tym porostów w Nadleśnictwie Smolarz

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	KZ
<u>Porosty</u>				
1.	<i>Cladonia sp.</i>	Chrobotki	OC	
<u>Grzyby</u>				
1.	<i>Sparassis crispa</i>	Siedzuń sosnowy		R

Objaśnienia:

SP – status prawny

OS – ochrona ścisła

OC – ochrona częściowa

KZ – Kategoria zagrożenia – „Czerwona lista roślin i grzybów Polski” (Zarzycki K., Mirek Z. 2006):

Ex – wymarłe i zaginione – gatunki, które nie występują już w Polsce na znanych dawniej stanowiskach i nie znaleziono ich nowych stanowisk.

EW – wymarłe i zaginione – gatunki wymarłe na stanowiskach naturalnych, istniejące w uprawie lub na stanowiskach zastępczych.

E – wymierające – krytycznie zagrożone – gatunki mocno zagrożone wymarciem, których przetrwanie jest mało prawdopodobne, jeśli będą się utrzymywać istniejące czynniki zagrożenia. Zaliczono tu gatunki określone jako CR, czyli krytycznie zagrożone.

[E] – wymierające krytycznie zagrożone – gatunki silnie zagrożone wymarciem na izolowanych stanowiskach poza głównym obszarem swojego występowania.

V – narażone- zagrożone wyginięciem – jeżeli nie znikną czynniki ich zagrożenia, to w najbliższej przyszłości gatunki te przesunięte zostaną do kategorii wymierających.

[V] – narażone – zagrożone na izolowanych stanowiskach poza głównym obszarem swojego występowania.

R – rzadki

I – o nieokreślonym znaczeniu.

- **Ochrona gatunkowa roślin**

Rysunek 28. Pomocnik baldaszkowy *Chimaphila umbellata* (Fot. T. Jerczyński)

Określając listę gatunków roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2021/2022), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Smolarz, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Smolarz (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013), waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa.

Tabela 23. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin w Nadleśnictwie Smolarz

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	Torf.	RCdPZ
Bryophyta - Mchy									
1.	<i>Celliergonella cuspidata</i>	Mokradłozka zaostrzona	OC						
2.	<i>Dicranum polysetum</i>	Widłoząb kędzierzawy	OC						
3.	<i>Dicranum scoparium</i>	Widłoząb miotalsty	OC						
4.	<i>Hylocomium splendens</i>	Gajnik lśniący	OC						

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkip.	Torf.	RCdPZ
5.	<i>Leucobryum glaucum</i>	Bielistka siwa	OC						
6.	<i>Pleurozium cshreberi</i>	Rokietnik pospolity	OC						
7.	<i>Polytrichum commune</i>	Płonnik pospolity	OC						
8.	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	Brodawkowiec czysty	OC						
9.	<i>Ptilium crista-castrensis</i>	Piórosz pierzasty	OC						
10.	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Fałdownik nastroszony	OC						
11.	<i>Rhytidiadelphus triquetrus</i>	Fałdownik szeleszczący	OC						
12.	<i>Sphagnum sp.</i>	Torfowiec	OC						
13.	<i>Thuidium tamariscinum</i>	Tujowiec tamaryszkowaty	OC						
Pteridophyta - Paprotniki									
1.	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	Widlicz spłaszczony	OC		VU	V	V		T
2.	<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	OC		NT		R		T
3.	<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	OC		NT		R		T
Spermatophyta – Nasienne									
1.	<i>Andromeda polifolia</i>	Modrzewnica zwyczajna	OC			V	V	R	T
2.	<i>Chimaphila umbellata</i>	Pomocnik baldaszkowy	OC		NT				T
3.	<i>Cladium mariscus</i>	Kłóć wiechowata	OS		NT	R	R	R	T
4.	<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrągłolistna	OS		NT	I	V		T
5.	<i>Epipactis helleborine</i>	Kruszczyk szerokolistny	OC						T
6.	<i>Galanthus nivalis</i>	Śnieżyczka przebiśnieg	OC			I	I		T
7.	<i>Ledum palustre</i>	Bagno zwyczajne	OC				V		T
8.	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bobrek trójlistkowy	OC						T?
9.	<i>Nymphaea alba</i>	Grzybień białe	OC						T
10.	<i>Pyrola chlorantha</i>	Gruszczyca zielonawa	OC				V		T
11.	<i>Sorbus torminalis</i>	Jarząb brekinia	OS		NT	R	R		T
12.	<i>Taxus baccata</i>	Cis pospolity	OC	VU		R	R		T

Objaśnienia:

OS – ochrona ścisła (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r.)

OC – ochrona częściowa (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r.)

PCKR – Polska Czerwona Księga Roślin (Zarzycki K., Kaźmierczakowa R., Mirek Z., *Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone*. Instytut Ochrony Przyrody PAN, 2014)

Ex – gatunki całkowicie wymarłe w Polsce; Ew – gatunki wymarłe w naturze; CR – krytycznie zagrożone; En – zagrożone; VU – narażone; LR – gatunki niskiego ryzyka; DD – stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych;

PL – Polska Czerwona Lista Paprotników i Roślin Kwiatowych (Kaźmierczakowa R. (red.). *Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych*. Instytut Ochrony Przyrody PAN, 2016)

Ex – takson całkowicie wymarły; EW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach; RE – takson wymarły na obszarze Polski; REW – takson wymarły w stanie dzikim na swoich naturalnych stanowiskach na obszarze Polski; CR – krytycznie zagrożony; EN – zagrożony; VU – narażony; NT – bliski zagrożenia; DD – takson, którego stopień zagrożenia nie może być określony z powodu braku wystarczających informacji

PZ – Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki o zagrożeniu niedostatecznie poznanym

Wlkp. – Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Wielkopolski (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone, R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki o zagrożeniu niedostatecznie poznanym

Torf – Zagrożone Gatunki Flory Torfowisk (Jasnowska J., Jasnowski M. 1977)

Ex – wymarłe; E – gatunki ginące; V – gatunki silnie zagrożone; R – gatunki zagrożone

RCdPZ – „Rośliny cenne dla Pomorza Zachodniego (w granicach województwa zachodniopomorskiego)” (Kujawa – Pawlaczyk J. 2001)

T – gatunki wymarłe, wymierające, narażone, potencjalnie zagrożone i rzadkie, których stanowiska powinny zostać objęte kartowaniem podczas prac terenowych (inventaryzacji i waloryzacji przyrodniczych); T? – gatunki lokalnie rzadkie i zagrożone, które powinny zostać objęte kartowaniem podczas prac terenowych o ile na danym terenie (gmina) znajduje się mniej niż 20 stanowisk danego gatunku

Gatunki, dla których w tabeli nie określono kategorii zagrożenia występują na innych listach gatunków zagrożonych: Rzadkie i zagrożone gatunki flory polskiej (Jasiewicz 1981); Rote Liste der gefährdeten Höheren Pflanzen Mecklenburg-Vorpommerns (Fukarek F., eds. 1991); Rote Liste Farn- und Blütenpflanzen im Land Brandenburg (Benkert D.; Klemm G., eds. 1993).

• Ochrona gatunkowa zwierząt

Określając listę gatunków zwierząt (bezkręgowców i kręgowców) chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2021/2022), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Smolarz, waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa Smolarz, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Smolarz (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013).

Tabela 24. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt (bezkręgowców i kręgowców) w Nadleśnictwie Smolarz

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Uwagi	Status ochronny	Cz/CLPP	Pl	Gat. NAT
Owady							
1.	<i>Cerambyx cerdo</i>	Kozioróg dębosz		OS	VU		TAK
2.	<i>Leucorrhinia caudalis</i>	Zalotka spłaszczona		OS	NT		TAK

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Uwagi	Status ochronny	Cz/CLPP	PI	Gat. NAT
3.	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Zalotka większa		OS			TAK
4.	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Trzepla zielona		OS			TAK
5.	<i>Osmoderma eremita</i>	Pachnica dębowa		OS	VU		TAK
6.	<i>Sympecma paedisca</i>	Straszka syberyjska		OC			
Plazy							
1.	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny		OS			TAK
2.	<i>Bufo bufo</i>	Ropucha szara		OC			
3.	<i>Hyla arborea</i>	Rzekotka drzewna		OS			
4.	<i>Lissotriton vulgaris</i>	Traszka zwyczajna		OC			
5.	<i>Pelobates fuscus</i>	Grzebiuszka ziemna		OS			
6.	<i>Pelophylax esculenta</i>	Żaba wodna		OC			
7.	<i>Pelophylax lessonae</i>	Żaba jeziorkowa		OC			
8.	<i>Pelophylax ridibunda</i>	Żaba śmieszka		OC			
9.	<i>Pseudepidalea viridis</i>	Ropucha zielona		OS			
10.	<i>Rana arvalis</i>	Żaba moczarowa		OS			
11.	<i>Rana dalmatina</i>	Żaba zwinka		OS			
12.	<i>Rana temporaria</i>	Żaba trawna		OC			
13.	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta		OS	NT		TAK
Gady							
1.	<i>Anguis fragilis</i>	Padalec zwyczajny		OC			
2.	<i>Lacerta agilis</i>	Jaszczurka zwinka		OC			
3.	<i>Lacerta vivipara</i>	Jaszczurka żyworodna		OC			
4.	<i>Natrix natrix</i>	Zaskroniec zwyczajny		OC			
Ptaki							
1.	<i>Accipiter gentilis</i>	Jastrząb gołębiarz		OS			
2.	<i>Alcedo atthis</i>	Zimorodek		OS			TAK
3.	<i>Anas platyrhynchos</i>	Krzyżówka					TAK
4.	<i>Anser anser</i>	Gęgawa					TAK
5.	<i>Ardea cinerea</i>	Czapla siwa		OS			TAK
6.	<i>Botaurus stellaris</i>	Bąk		OS	NT	LC	TAK
7.	<i>Bubo bubo</i>	Puchacz		OS			TAK
8.	<i>Bucephala clangula</i>	Gągoł		OS			TAK
9.	<i>Buteo buteo</i>	Myszołów		OS			
10.	<i>Ciconia ciconia</i>	Bocian biały		OS			TAK
11.	<i>Circus aeruginosus</i>	Błotniak stawowy		OS			TAK
12.	<i>Columba oenas</i>	Siniak		OS			TAK
13.	<i>Crex crex</i>	Derkacz		OS	VU		TAK
14.	<i>Cygnus olor</i>	Łabędź niemy		OS			TAK
15.	<i>Dendrocygna media</i>	Dzięcioł średni		OS			TAK
16.	<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny		OS			TAK
17.	<i>Ficedula parva</i>	Muchołówka mała		OS			TAK
18.	<i>Fulica atra</i>	Łyska					
19.	<i>Gallinago gallinago</i>	Kszyk		OS	VU		TAK
20.	<i>Grus grus</i>	Żuraw		OS			TAK
21.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bielik		OS		LC	TAK
22.	<i>Lanius collurio</i>	Gąsiorek		OS			TAK
23.	<i>Lullula arborea</i>	Lerka		OS			TAK
24.	<i>Mergus merganser</i>	Nurogęś		OS			TAK
25.	<i>Milvus migrans</i>	Kania czarna		OS	NT	NT	TAK
26.	<i>Milvus milvus</i>	Kania ruda		OS		NT	TAK
27.	<i>Pandion haliaetus</i>	Rybołów		OS	NT	VU	TAK
28.	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Kormoran		OS			TAK
29.	<i>Picus viridis</i>	Dzięcioł zielony		OS			
30.	<i>Rallus aquaticus</i>	Wodnik		OS			
31.	<i>Scolopax rusticola</i>	Słonka					TAK
32.	<i>Strix aluco</i>	Puszczyk		OS			

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Uwagi	Status ochronny	Cz/CLPP	PI	Gat. NAT
33.	<i>Tringa ochropus</i>	Samotnik		OS			TAK
34.	<i>Upupa epops</i>	Dudek		OS			TAK
35.	<i>Vanellus vanellus</i>	Czajka		OS	EN		TAK
Ssaki							
1.	<i>Bison bonasus</i>	Żubr europejski		OS	EN	EN	TAK
2.	<i>Canis lupus</i>	Wilk		OS			TAK
3.	<i>Castor fiber</i>	Bóbr europejski		OC			TAK
4.	<i>Erinaceus europaeus</i>	Jeż zachodni		OC			
5.	<i>Lutra lutra</i>	Wydra		OC			TAK
6.	<i>Sciurus vulgaris</i>	Wiewiórka		OC			

Objaśnienia:

OS – ochrona ścisła

OC – ochrona częściowa

Kategorie zagrożeń w:

„Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” (Cz) (Red. Głowaciński Z., 2002 r.):

- EX – wymarłe
- CR – krytycznie zagrożone
- EN – silnie zagrożone
- VU – umiarkowanie zagrożone
- NT – bliskie zagrożenia
- LC – najmniejszej troski
- DD – o statusie słabo rozpoznanym

„Czerwona lista ptaków Polski” (CLPP) (Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L., 2020 r.):

- RE – wymarłe regionalnie
- CR – krytycznie zagrożone
- EN – zagrożone
- VU – narażone
- NT – bliskie zagrożenia

„Polska Czerwona Księga Zwierząt” (PL):

- ExP – gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe
- CR – gatunki skrajnie zagrożone
- EN – gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone
- VU – gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie
- NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia
- LC – gatunki najmniejszej troski

Gat. Nat. – gatunki zwierząt wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (TAK)

Rysunek 29. Ropucha szara *Bufo bufo* (Fot. M. Malecka)

- **Ochrona strefowa**

W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunków lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalone strefy ochrony.²⁴

Ostoje, miejsca rozrodu i regularnego przebywania niektórych gatunków zwierząt podlegają ochronie zgodnie z Rozporządzeniem MŚ z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r., poz. 2183).

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz wyznaczono trzy strefy ochrony dla bielika na podstawie:

- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 3 września 2013 r. Znak sprawy: WPN-I.6444.59-1.2013.TK
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 10 listopada 2016 r. Znak sprawy: WOWPN-I.6442.33.2016.JK
- Decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14 czerwca 2021 r. Znak sprawy: WPN-I.6442.30.2021.MJ.

Powierzchnię stref przedstawia tabela.

Tabela 25. Powierzchnia stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Smolarz

Zestawienie powierzchni stref ochrony w Nadleśnictwie Smolarz			
Strefa całoroczna	37,37 ha	Strefa okresowa	138,86 ha
Łącznie: 176,23 ha			

²⁴ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916 z późn. zm.)

- **Projekt ochrony rybołowa**

„Ochrona rybołowa *Pandion haliaetus* na wybranych obszarach SPA Natura 2000 w Polsce”
Nr LIFE15 NAT PL000819 LIFEPandionPL

Gatunek ten umieszczony jest w załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a także w Polskiej Czerwonej Księdze zwierząt, gdzie ma status VU – gatunek narażony na wyginięcie. Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem o ochronie gatunkowej zwierząt rybołów wymaga ochrony czynnej (jest jednym z najrzadszych lęgowych ptaków szponiastych w Polsce). Rybołów jest gatunkiem zasiedlającym duże kompleksy leśne z licznymi jeziorami i zbiornikami wodnymi zasobnymi w ryby. Miejsce rozrodu to bardzo stare drzewostany w wieku około 150 lat, o luźnym zwarciu lub pojedyncze drzewa rosnące na uprawach leśnych oraz na skraju jezior. Ważnym elementem biotopu lęgowego jest obecność bardzo wysokich drzew górujących nad otoczeniem. Jednakże od kilkunastu lat kilka par rybołówów wybiera na miejsca lęgów sztuczne konstrukcje wzniesione przez człowieka (słupy linii energetycznych wysokiego napięcia). Obiekty te wraz gniazdami zlokalizowane są w krajobrazie otwartym, zagospodarowanym rolniczo lub na terenach śródleśnych łąk.

Nadleśnictwo Smolarz uczestniczyło w projekcie „Ochrona Rybołowa *Pandion haliaetus* na wybranych obszarach SPA Natura 2000 w Polsce”, którego celem było objęcie szczegółową i kompleksową ochroną wszystkich stanowisk rybołówów *Pandion haliaetus* w Polsce na obszarach sieci Natura 2000 oraz uzyskanie wzrostu liczebności populacji rybołówów o 20% pomiędzy 2014 a 2021 rokiem. Długofalowym celem projektu jest utrzymanie stałego trendu wzrostu liczebności rybołówów w Polsce do poziomu gwarantującego utrzymanie trwałości zachowania populacji tego gatunku.

W ramach projektu w zasięgu Nadleśnictwa Smolarz zamontowano platformy na słupach: 10 sztuk w 2019 r. i 6 sztuk w 2021 r. W 2020 r. zamontowano jedną platformę na drzewie. W 2022 r. odnotowano zajęcie gniazda przez parę rybołówów, z sukcesem lęgowym (1 pisklę).

II. Ustawa o lasach

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym prowadzenia gospodarki leśnej jest ustawa z dnia 28 września 1991 roku o lasach (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 672 ze zm.). Zawarte są w niej zamierzenia w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej oraz zobowiązania międzynarodowe Polski, zwłaszcza dotyczące zasad ochrony lasu (konferencje ministerialne poświęcone ochronie lasów w Europie: Strasburg 1990 i Helsinki 1993). Zgodnie z ustawą, w Polsce prowadzi się trwale zrównoważoną gospodarkę leśną z uwzględnieniem następujących celów:

- zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowie człowieka oraz na równowagę przyrodniczą,

- ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych cennych przyrodniczo i krajobrazowo,
- ochrony gleb,
- ochrony wód,
- produkcji drewna na zasadzie racjonalnej gospodarki oraz ubocznego użytkowania lasu.

W Nadleśnictwie Smolarz poza ogólnie stosowaną ochroną środowiska przyrodniczego ustanowiono:

1. Gospodarstwo specjalne.
2. Lasy ochronne.

1. Gospodarstwo specjalne

Zgodnie z § 82 Instrukcji Urządzania Lasu i ustaleniami Komisji Założeń Planu, do gospodarstwa specjalnego zaliczono lasy, które pełnią wyjątkowe funkcje pozaprodukcyjne. Są to często drzewostany wyłączone z użytkowania rębego, a wykonywane zabiegi uzależnione są wyłącznie od potrzeb przyrodniczych.

Do gospodarstwa specjalnego zaliczono (zgodnie z IUL i z protokołem z KZP):

- lasy w rezerwatach;
- lasy na siedlisku boru bagiennego, boru mieszanego bagiennego, lasu mieszanego bagiennego, olsu w trzecim wariacie wilgotnościowym, olsu jesionowego;
- wydzielienia, w których zlokalizowano nieczynne cmentarze;
- drzewostany objęte prawnym zakazem pozyskiwania drewna ze względu na szczególne znaczenie dla ochrony przyrody;
- wyłączone powierzchnie badawcze i doświadczalne;
- powierzchnie wyznaczone jako ekosystemy referencyjne;
- lasy stanowiące wyłączone drzewostany nasienne oraz drzewostany zachowawcze.

Tabela 26. Gospodarstwo specjalne

Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona	
Nadleśnictwo Smolarz	
ha	%
1146,62	6,24

2. Lasy ochronne

Ze względu na pełnienie wielu funkcji pozaprodukcyjnych, część lasów Nadleśnictwa Smolarz zaliczono do lasów ochronnych. Gospodarka w nich podlega pewnym ograniczeniom. Większość lasów ochronnych tworzy gospodarstwo lasów ochronnych, część zaliczono do gospodarstwa specjalnego zgodnie z § 82 Instrukcji urządzania lasu (2012).

Tabela 27. Lasy ochronne

Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona lasów ochronnych	
Nadleśnictwo Smolarz	
ha	%
18254,30	99,42

III. Inne formy ochrony przyrody

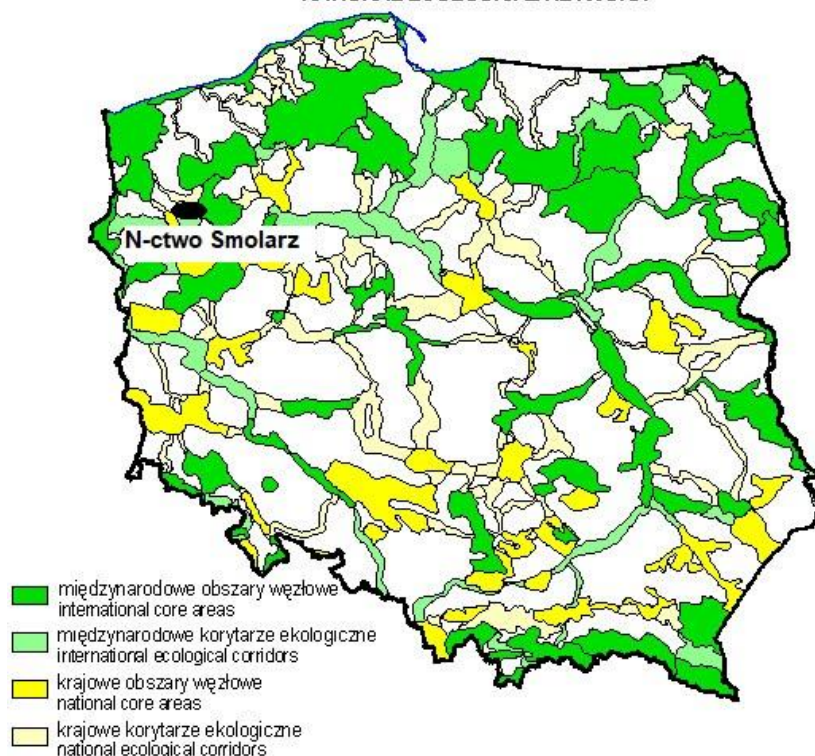
1. Obszary węzłowe i korytarze ekologiczne

Składnikiem europejskiej sieci ekologicznej ECONET, opracowanej w ramach europejskiego programu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody IUCN, jest krajowa sieć ekologiczna ECONET-PL. Sieć tworzona jest w celu zintegrowania obszarów chronionych istniejących w poszczególnych krajach europejskich i obszarów przewidzianych do ochrony, zgodnie z ustanowionymi kryteriami i standardami.

Obszary węzłowe stanowią tereny o złożonej, mozaikowej strukturze krajobrazowej z występującymi obok siebie różnymi ekosystemami. Cechuje je dominacja zbiorowisk naturalnych lub prawie naturalnych, a także obecność ugrupowań związanych z nimi szeregami ekologicznymi bądź sukcesyjnymi. W ich skład wchodzi roślinność z licznymi stanowiskami gatunków prawnie chronionych oraz rzadkich regionalnie. Obiekty te posiadają wysokie walory wizualne, na przykład związane z obecnością wód, panoram i osi widokowych. Wyodrębnione obiekty węzłowe przeważnie są otoczone przestrzenią mocno przeobrażoną – obszarami rolniczymi.

Korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi i przylegającymi do nich terenami.

KRAJOWA SIEĆ EKOLOGICZNA ECONET - POLSKA
NATIONAL ECOLOGICAL NETWORK

Rysunek 30. Mapa krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA²⁵

W ramach ECONET - PL w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa wyróżniono:

- węzłowy **Obszar Drawy-7M** o znaczeniu międzynarodowym obejmujący zwarty kompleks Puszczy Drawskiej (związany z doliną rzek Drawy, Korytnicy i Płocicznej) wraz z Drawieńskim Parkiem Narodowym i licznymi mało przekształconymi fragmentami fitocenoz. Oprócz zróżnicowanych zbiorowisk leśnych o dużej różnorodności siedlisk zwraca uwagę różnorodność zbiorowisk wodnych i torfowiskowych, a także zbiorowisk źródlisk.
- węzłowy **Obszar Puszczy Noteckiej-3K** o znaczeniu krajowym łączący Obszar Drawy z Obszarem Dolnej Warty i Obszarem Międzyrzeckim.
- korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym **Puszcza Drawska- 12 M**, łączący Obszar Drawy z Obszarem Puszczy Noteckiej.

Według prof. Jędrzejewskiego, przez teren Nadleśnictwa Smolarz przechodzą korytarze ekologiczne:

- „Pojezierze Wałęckie – Pojezierze Drawieńskie” GKPn-20,
- „Pojezierze Myśliborskie – Pojezierze Drawieńskie” GKPn-21,
- „Środkowa Dolina Noteci” GKPnC-7B,
- „Zachodnia Puszcza Notecka” GKPnC-7C.

²⁵ Liro A. (red.) 1998. *Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA*. Fundacja IUCN. Warszawa

C. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

Rysunek 31. Drzewostan nad Jeziorem Łubowo (Fot. M. Malecka)

1. Rzeźba terenu

Obszar Nadleśnictwa Smolarz należy do terenów nizinnych. Wysokości nie przekraczają tu 300 m n.p.m. (wartość krytyczna dla nizin). Opisywany teren charakteryzują 3 typy reliefu:

- teren nizinny równy o deniwelacjach nie przekraczających 5 m – ok. 30% powierzchni Nadleśnictwa);
- teren nizinny falisty, którego deniwelacje nie przekraczają 10 – 15 m, a stoki wzniesień mają nachylenia do 5° – zajmuje ok. 40% powierzchni N-ctwa;
- teren nizinny pagórkowaty, którego wyniosłości stanowią pagórki, wały i garby o wysokości względnej do 25 m n.p.m. i nachyleniu stoków w przedziale 6° – 30° – ok. 30% powierzchni Nadleśnictwa.

Rzeźba terenu Nadleśnictwa jest bardzo urozmaicona. Obszar charakteryzuje się dużymi różnicami wysokości. Najniższy punkt znajduje się w części południowej, w pradolinie Noteci – 24,6 m n.p.m, a najwyższy, osiągający 128,8 m n.p.m, to tzw. Kawcza Góra.

Rysunek 32. Kawcza Góra oddz. 444g (Fot. Ł. Sikora)

2. Budowa geologiczna

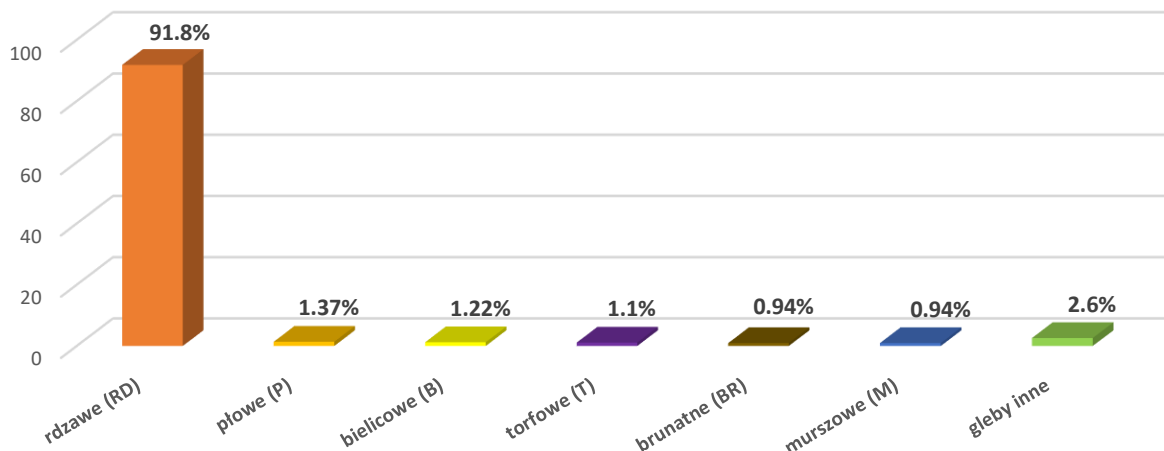
Większość form geomorfologicznych powstało w okresie zlodowacenia północnopolskiego (bałtyckiego), fazy pomorskiej, rzadziej fazy poznańskiej. Występują tu zarówno plejstocenyjskie formy pochodzenia lodowcowego (wysoczyzny morenowe), wodnolodowcowego (równiny sandrowe, ozy, kemy, rynny, zagłębienia po martwym lodzie) jak i młodsze (holocenyjskie) formy pochodzenia eolicznego, rzeczowego, tarasy erozyjne, stożki napływowe.

Wśród utworów geologicznych zdecydowanie dominują piaski wodnolodowcowe zajmujące 91 % powierzchni Nadleśnictwa. Nieznaczną powierzchnię zajmują piaski starych tarasów rzecznych i torfy - po około 2 % oraz gliny zwałowe - około 1 %. Udział pozostałych utworów jest znikomy.

3. Typy gleb

W Nadleśnictwie zdecydowanie dominują gleby rdzawe (RD) stanowiące aż 91,8% wszystkich typów gleb. Pozostałe typy, wyróżniające się jednak znacznie mniejszym udziałem:

- gleby płowe (P) – 1,37%;
- gleby bielcowe (B) – 1,22%;
- gleby torfowe (T) – 1,10%;
- gleby brunatne (BR) – 0,94%;
- gleby murszowe (M) – 0,94%;
- gleby inne – 2,6%.

Rysunek 33. Typy gleb w Nadleśnictwie Smolarz

4. Wody

Wody powierzchniowe

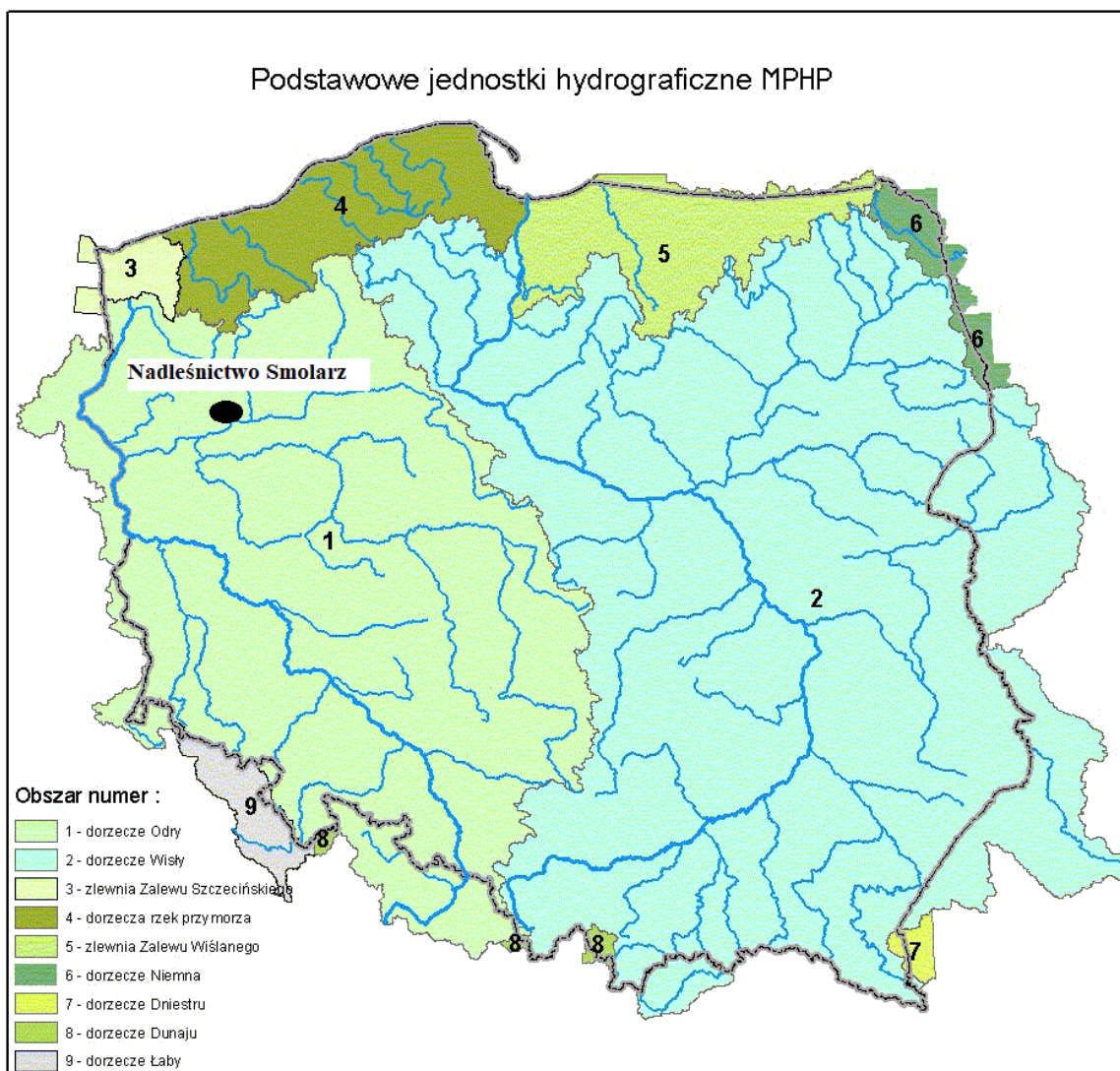
Nadleśnictwo Smolarz położone jest na terenie jednostki hydrograficznej o nazwie:

- Dorzecze Odry (1).

Głównymi ciekami przepływającymi przez Nadleśnictwo, mającymi wpływ na stosunki wodne są rzeki: Noteć (na długim odcinku wyznacza południową granicę N-ctwa), Drawa (wyznaczająca wschodnią granicę N-ctwa), Mierzęcka Struga, Pokrętna.

Oprócz nich dużą rolę spełniają liczne mniejsze ciek i kanały, występujące jeziora (m. in. Kokno, Ostrowica, Słonowo, Mierzęckie, Sarbin, Kosin Duży, Kosin Mały, Łubowo, Łubówko) oraz małe oczka wodne, torfowiska, bagna i mokradła.

Rysunek 34. Podstawowe jednostki hydrograficzne Polski /za MPHP/²⁶

²⁶ Komputerowa Mapa Podziału Hydrograficznego Polski (MPHP). 2001. <http://gridw.pl>

Nadleśnictwo Smolarz położone jest w zasięgu zbiornika wód podziemnych²⁹:

- Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 136 – zbiornik międzymorenowy Dobiegniewo (Dobiegniew): zbiornik porowy o powierzchni 1862,80 km² (do gospodarczego wykorzystania 986,20 km²), położony w utworach czwartorzędowych; dla GZWP nr 136 nie wyznaczono obszaru ochronny (z uwagi na to, że tereny podatne na zanieczyszczenia w granicach tego zbiornika występują na bardzo ograniczonej powierzchni, a obszar zbiornika cechuje się bardzo niewielkim stopniem zagospodarowania terenu, występują tu liczne tereny chronione i nie ma znaczących zagrożeń dla jakości i ilości wód podziemnych poziomu zbiornikowego);
- Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 138 – Pradolina Toruń-Eberswalde: zbiornik porowy o powierzchni 210,10 km², położony w utworach czwartorzędowych; dla GZWP Nr 138 wyznaczono obszar ochronny o powierzchni 1201,90 km².

5. Roślinność

W umiarkowanej strefie klimatycznej lasy obok innych typów zbiorowisk stanowią najbardziej zróżnicowany ekosystem o stosunkowo wysokim poziomie organizacyjnym. Cechuje go wiele współzależności między poszczególnymi jego komponentami jakimi są świat roślinny, świat zwierzęcy oraz biotop. Jest to zarazem końcowy efekt sukcesji, gdzie roślinność drzewiasta stanowi główne tło wszelkich procesów w nim zachodzących, warunkuje je, a jednocześnie podlega wywołanym przez nie zmianom.

Zespoły roślinne w Nadleśnictwie Smolarz i odpowiadające (dla zespołów leśnych) im siedliskowe typy lasu (poniżej nazw zespołów występujących w legendzie mapy potencjalnej roślinności naturalnej podane zostały nazwy naukowe obecnie obowiązujące):

(3) łąg jesionowo – wiązowy – *Ficario - Ulmetum minoris*. Zespół w typie siedliskowym olesu jesionowego (OIJ), lasu wilgotnego (Lw), lasu mieszanego wilgotnego (LMw).

(5) Niżowe łągi olszowe i jesionowo – olszowe siedlisk wodogruntowych, okresowo lekko zabagnionych – *Circaeo-Alnetum*.

- *Fraxino-Alnetum* – łąg jesionowo – olszowy. Zespół w typie siedliskowym olsu jesionowego (OIJ).

(8) Grądy subatlantyckie bukowo – dębowo – grabowe (*Stellario-Carpinetum*), postać pomorska uboga.

- *Stellario holostea-Carpinetum betuli* – grąd subatlantycki. Zespół w typie lasu świeżego (Lśw).

(9) Grądy subatlantyckie bukowo – dębowo – grabowe (*Stellario-Carpinetum*), postać pomorska żyzna.

- *Stellario holostea-Carpinetum betuli* – grąd subatlantycki. Zespół w typie lasu świeżego (Lśw) i lasu wilgotnego (Lw).

(29) Żyzna buczyna niżowa – *Melico-Fagetum*.

- *Galio odorati-Fagetum* – żyzna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym lasu świeżego (Lśw).

---

²⁹ Mikołajków J., Sadurski A. (red.). 2017. *Informator PSH. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce*. Państwowy Instytut Geologiczny; Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa.

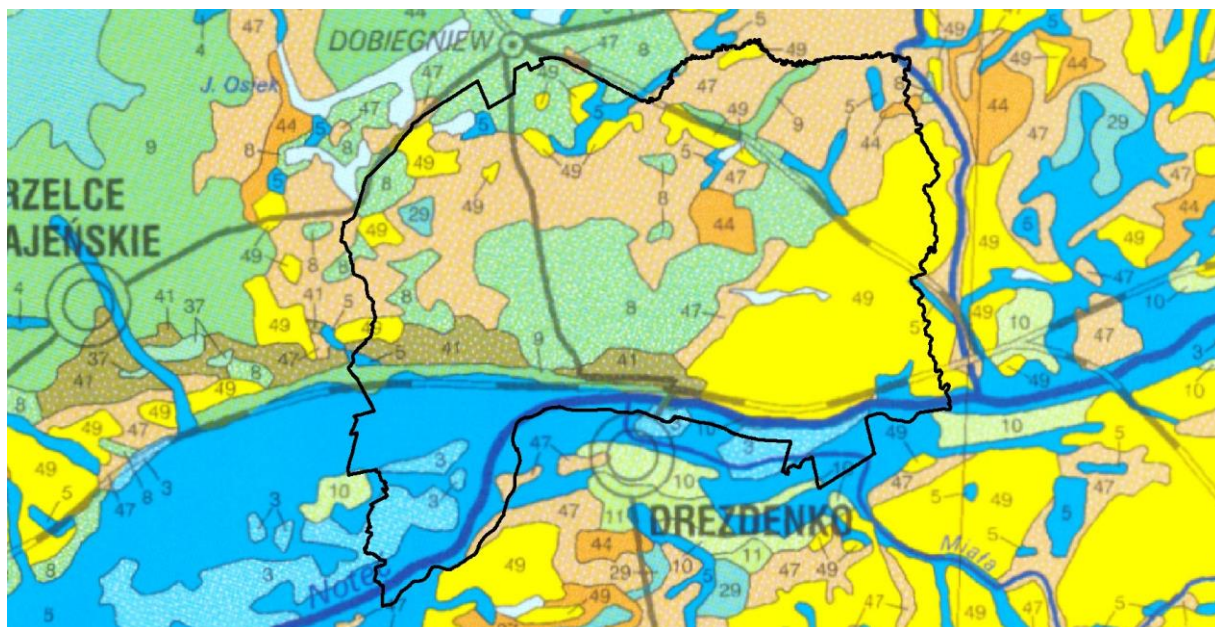

(41) Świetlista dąbrowa subkontynentalna – *Potentillo albae-Quercetum petraeae*. Zespół w typie lasu mieszanego świeżego (LMśw).

(44) Subatlantycki acydofilny las bukowo – dębowy typu pomorskiego – *Fago-Quercetum petraeae*. - *Fago-Quercetum petraeae* – pomorski las dębowo – bukowy. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego (BMśw), boru mieszanego wilgotnego (BMw) oraz lasu mieszanego świeżego (LMśw).

(47) Kontynentalne bory mieszane – *Pino-Quercetum* auct. polon. - *Quercus roboris-Pinetum* – kontynentalny bór mieszany. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego świeżego (BMśw), boru mieszanego wilgotnego (BMw), lasu mieszanego świeżego (LMśw) oraz lasu mieszanego wilgotnego (LMw).

(49) Suboceaniczne śródlądowe bory sosnowe. - *Leucobryo - Pinetum* - subatlantycki bór świeży. Zespół roślinny w typie boru świeżego – Bśw.

Rysunek 36. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski³⁰

Według mapy potencjalnej roślinności naturalnej w Nadleśnictwie dominują: kontynentalne bory mieszane (47), suboceaniczne śródlądowe bory sosnowe (49) i grądy subatlantyckie bukowo-dębowo-grabowe, postać pomorska uboga (8).

Zespół *Quercus roboris-Pinetum* (kontynentalny bór mieszany), chociaż nie ma własnych gatunków charakterystycznych, wyróżnia się od innych swoistym składem florystycznym. Występuje na niżu w środkowej i wschodniej Polsce na słabo zbilicowanych, mezotroficznych glebach gliniasto-piaszczystych. W drzewostanie współpanują sosna i dęby (najczęściej dąb szypułkowy), w domieszkach występuje brzoza brodawkowata, osika (rzadziej świerk i modrzew). Warstwa krzewów jest obficie

³⁰ W. Matuszkiewicz. 1995. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa*. PAN. Warszawa.

rozwinięta, złożona głównie z leszczyny, kruszyny, jarzębiny, jałowca i podrostów gatunków drzewiastych.

Bory sosnowe występują powszechnie na nizinach i wyżynach w zachodniej i środkowej części kraju. Typowe dla tego zespołu są ubogie i świeże siedliska piaszczyste. Drzewostan składa się z sosny z domieszką brzozy brodawkowatej oraz świerka i jodły – w granicach naturalnych zasięgów geograficznych tych drzew. W warstwie krzewów występuje zwykle jarzębina i kruszyna oraz podrost dębów i buka (w suboceanicznym borze świeżym). Warstwa zielna jest zwykle zróżnicowana na postać krzewinkową z borówką czarną, brusznicą i wrzosem oraz trawiastą ze śmiałkiem pogiętym i kostrzewą owczą.

Grądy subatlantyckie występują w północno-zachodniej części kraju. Zajmują wyłącznie obszary młodoglacjalne (fazy pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego). Typowe dla tego zespołu są siedliska eutroficzne, świeże, słabo wilgotne, z płytkim poziomem wód gruntowych i wyraźnymi procesami glejowymi. Głównymi składnikami drzewostanu są: grab, dąb szypułkowy i buk oraz w domieszce – lipa drobnolistna, klon pospolity i jesion. W warstwie krzewów najczęściej występuje leszczyna i suchodrzew pospolity.

6. Świat zwierzęcy

W wyniku inwentaryzacji przyrodniczych przeprowadzonych na terenie gmin, w obszarze których położone jest Nadleśnictwo, stwierdzono występowanie wielu chronionych i rzadkich gatunków zwierząt.

Obszar Nadleśnictwa jest znaczącym w rejonie siedliskiem rzadkich gatunków ptaków, w tym objętych ochroną strefową, takich jak bielik *Haliaeetus albicilla*, rybołów *Pandion haliaetus*. Ciekawym elementem awifauny są także ptaki związane z terenami podmokłymi i zbiornikami wodnymi. Gnieźdzą się tutaj takie cenne gatunki jak żuraw *Grus grus*, gągoł *Bucephala clangula*.

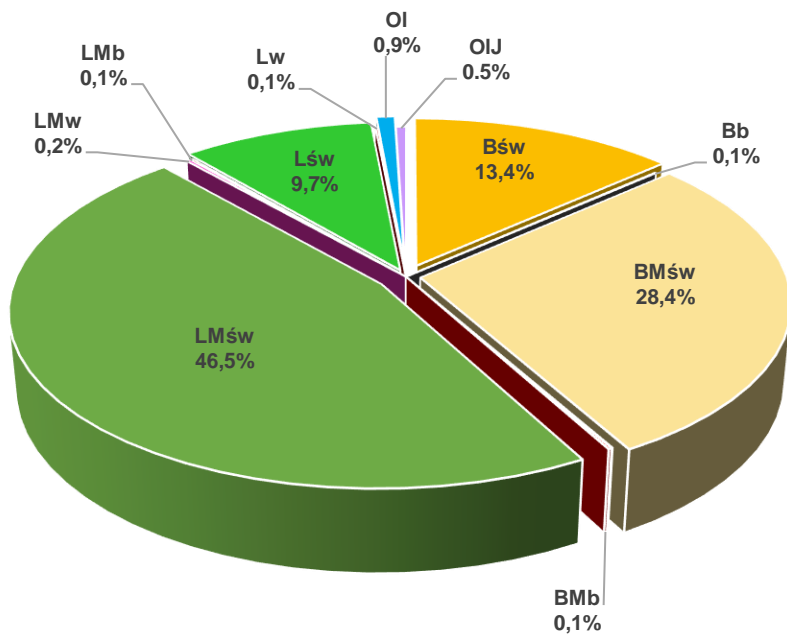
Płazy i gady występują w dość znacznej liczbie gatunków. Stwierdzono stanowiska m. in. kumaka nizinnego *Bombina bombina*, traszki grzebieniastej *Triturus cristatus*.

7. Typy siedliskowe lasu

Typy siedliskowe lasu przyjęto z map glebowo – siedliskowych wykonanych przez Zakład Usług Ekologicznych i Urzędzeniowo-Leśnych w Poznaniu według stanu na 01.01.2000 r.

Dominującymi typami siedliskowymi (według panujących w wydzieleniach leśnych) w Nadleśnictwie są: LMśw (las mieszany świeży) – 46,46 %, BMśw (bór mieszany świeży) – 28,36 %, Bśw (bór świeży) – 13,42 % i Lśw (las świeży) 9,71 %.

Rysunek 37. Udział powierzchniowy typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Smolary

Tabela 28. Zestawienie powierzchni leśnej zalesionej i nie zalesionej wg typów siedliskowych lasu

TSL	01.01.2013 [ha]	1.01.2013 [%]	01.01.2023 [ha]	01.01.2023 [%]
BŚW (bór świeży)	2427.62	13.30	2463.2	13.4
BB (bór bagienny)	6.51	0.10	8.98	0.1
BMŚW (bór mieszany świeży)	5183.16	28.50	5205.39	28.4
BMW (bór mieszany wilgotny)	5.47	0.00	6.84	-
BMB (bór mieszany bagienny)	17.26	0.10	24.82	0.1
LMŚW (las mieszany świeży)	8 506.62	46.70	8529.63	46.5
LMW (las mieszany wilgotny)	37.4	0.20	34.51	0.2
LMB (las mieszany bagienny)	16.80	0.10	25.11	0.1
LŚW (las świeży)	1 763.46	9.70	1783.15	9.7
LW (las wilgotny)	17.25	0.10	20.06	0.1
OL (ols typowy)	145.83	0.80	168.68	0.9
OLJ (ols jesionowy)	78.88	0.40	90.95	0.5
RAZEM	18 206.26	100.00	18 361.32	100,00

8. Drzewostany

Drzewostany stanowią jedno z kluczowych ogniw ekosystemu leśnego, dlatego też w „Programie” przedstawiono je pod kątem:

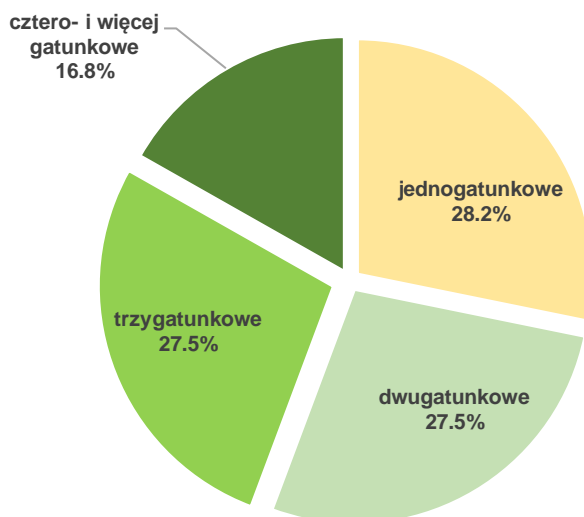
- bogactwa gatunkowego,
- budowy pionowej,
- pochodzenia.

- **Bogactwo gatunkowe**

Bogactwo gatunkowe analizowano pod względem ilości gatunków w składzie gatunkowym I i II piętra. Gatunków występujących w formie domieszek w tych warstwach nie brano pod uwagę (ich udział powierzchniowy lub ilościowy nie przekracza 5 %).

Tabela 29. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Smolarz

Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Smolarz	jednogatunkowe	ha	557,72	2333,15	2249,56	5140,43	28,2
	dwugatunkowe		1857,00	1848,13	1300,52	5005,65	27,5
	trzygatunkowe		1733,11	1397,17	1883,13	5013,41	27,5
	cztero- i więcej gatunkowe		663,68	1692,38	713,55	3069,61	16,8

Rysunek 38. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Smolarz

Z powyższego zestawienia wynika, że w skali Nadleśnictwa Smolarz drzewostany są bardzo zróżnicowane pod względem bogactwa gatunkowego. Największą powierzchnię zajmują drzewostany jednogatunkowe – 28,2% powierzchni ogółu drzewostanów, a minimalnie mniejszy udział mają drzewostany dwugatunkowe i trzygatunkowe (po 27,5%). Drzewostany cztero-i więcej gatunkowe stanowią 16,8%.

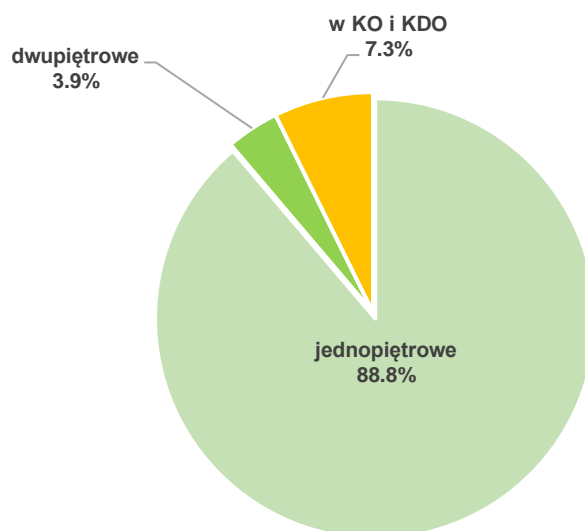
- **Budowa pionowa**

W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą jeden pułap wysokości. W drzewostanach dwupiętrowych warstwa drzew składa się z dwóch wyraźnych pięter różnej wysokości. Do piętra

dolnego zalicza się drzewa, których korony nie przenikają do piętra górnego, nie są też zaliczone do warstwy podrostu lub podszytu, a jednocześnie wskaźnik ich zwarcia wynosi, co najmniej 3b (zwarcie przerywane, zagęszczenie przerywane miejscami luźne). W razie wątpliwości dotyczących kwalifikacji drzewa do danego piętra, należy przyjąć, że drzewo piętra górnego nie powinno wykazywać wysokości niższej niż 2/3 średniej wysokości gatunku panującego w piętrze górnym. Drzewostany w klasie odnowienia (KO) to drzewostany użytkowane rębiami częściowymi i gniazdowymi, gdzie użytkowanie i odnowienie lasu przebiega równocześnie. Drzewostany w klasie do odnowienia (KDO) to drzewostany użytkowane rębiami częściowymi i gniazdowymi, gdzie ilość młodego pokolenia jest niedostateczna, lub go nie ma.

Tabela 30. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Smolarz	jednopiętrowe	ha	4810,85	7180,17	4196,89	16187,91	88,8
	dwupiętrowe		0,66	54,85	654,20	708,71	3,9
	w KO i KDO		0,00	35,81	1295,67	1331,48	7,3

Rysunek 39. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg struktury

W Nadleśnictwie zdecydowanie przeważają drzewostany jednopiętrowe, które zajmują aż 88,8% powierzchni. Drzewostany w KO i KDO stanowią 7,3% powierzchni. Niewielką powierzchnię zajmują drzewostany dwupiętrowe (3,9%).

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz występują 143 wydzielienia, na których zinwentaryzowano podrost o charakterze II piętra, na ogólnej powierzchni 641,60 ha.

- **Pochodzenie**

Określając pochodzenie drzewostanów opierano się na informacjach zawartych w operatach urządzenia lasu z poprzednich okresów gospodarczych i ustalając na gruncie. Pochodzenie

najmłodszego pokolenia lasu, ustalono na gruncie w czasie prac terenowych oraz wykorzystując informacje otrzymane z Nadleśnictwa Smolarz (m.in. baza SILP). Określone w czasie taksacji pochodzenie jest w miarę miarodajne dla drzewostanów pochodzących z lat 1946-2021. Natomiast dla drzewostanów z lat wcześniejszych może być obarczone znacznym błędem z uwagi na brak odpowiednich materiałów.

Aż 97 % powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa pochodzi z odnowienia sztucznego przez sadzenie lub siew. Uwagę zwraca dość duży odsetek drzewostanów powstałych z samosiewu.

Tabela 31. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Smolarz	z panującym gat. obcym	ha	1,95	19,35	3,48	24,78	0,1
	odroślowe		5,18	0,00	6,12	11,30	-
	z samosiewu		98,17	136,82	40,06	275,05	1,5
	z sadzenia		4505,30	7125,62	6082,86	17713,78	97,1
	brak informacji		202,86	8,39	17,72	228,97	1,3

9. Ekologiczna ocena stanu lasu

Na ekologiczną ocenę stanu lasu składa się:

- ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu,
- określenie formy aktualnego stanu siedliska,
- określenie formy degeneracji lasu.

- **Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem**

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem lasu jest jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk. Jest to także wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych. Ocenę zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem dokonano zgodnie z Instrukcją urządzania lasu (2012).

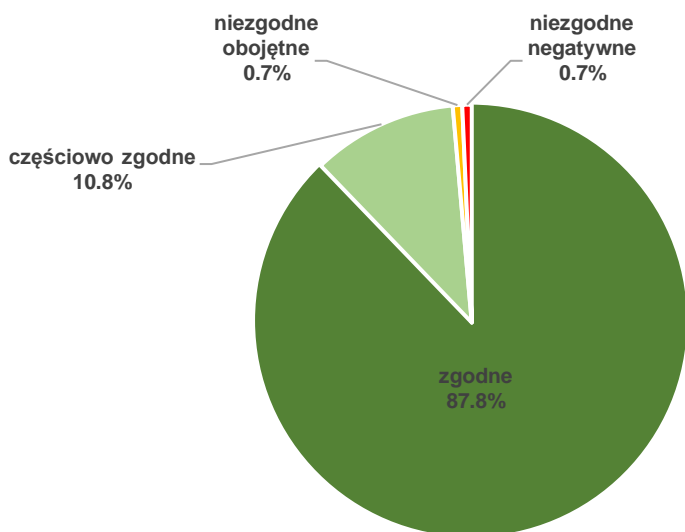
W grupie drzewostanów o składzie niezgodnym wyróżniono dodatkowo za instrukcją sporządzania programu ochrony przyrody (§ 25 ust. 2):

- **niezgodność obojętną**, w przypadku gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty,
- **niezgodność negatywną**, w przypadku gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Tabela 32. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Obręb	Siedlisko	Stopień zgodności							
		Zgodne		Częściowo zgodne		Niezgodne			
		ha	%	ha	%	negatywne		obojętne	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Nadleśnictwo SMOLARZ	Bśw	2416,00	100,0	-	-	-	-	-	-
	Bb	-	-	5,46	100,0	-	-	-	-
	BMśw	5040,28	97,8	110,94	2,2	-	-	-	-
	BMw	5,52	100,0	-	-	-	-	-	-
	BMb	10,03	59,6	6,79	40,4	-	-	-	-
	LMśw	6805,33	79,8	1632,43	19,2	32,30	0,4	53,97	0,6
	LMw	17,85	55,0	7,00	21,6	3,09	9,5	4,49	13,8
	LMb	15,12	60,2	9,33	37,2	-	-	0,66	2,6
	Lśw	1440,60	80,9	187,87	10,5	95,31	5,4	57,13	3,2
	Lw	15,20	75,8	-	-	3,69	18,4	1,17	5,8
	OI	165,18	99,8	-	-	0,38	0,2	-	-
	OIJ	82,71	96,2	3,27	3,8	-	-	-	-

Największą powierzchnię zajmują w Nadleśnictwie drzewostany zgodne z siedliskiem i stanowią aż 87,8 % powierzchni wszystkich drzewostanów. Zdecydowanie mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem (10,8% powierzchni) i drzewostany niezgodne (1,4%).

Rysunek 40. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

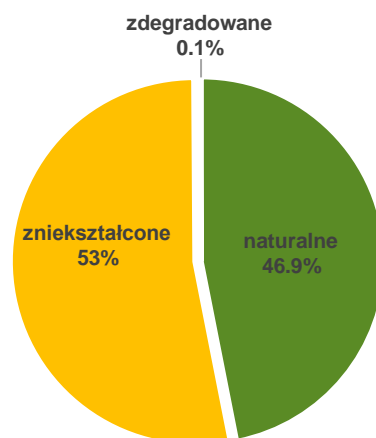
- **Formy aktualnego stanu siedliska**

Formy stanu siedliska zostały określone na podstawie prac glebowo – siedliskowych i bieżącej taksacji w terenie.

Tabela 33. Formy stanu siedliska

Nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Powierzchnia [ha]				
				Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
				≤ 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nadleśnictwo Smolarz	bory	naturalne	ha	564,01	498,50	331,12	1393,63	7,6
		zniekształcone		387,04	365,22	275,57	1027,83	5,6
	bory mieszane	naturalne		516,31	406,22	590,43	1512,96	8,3
		zniekształcone		1087,94	1714,45	848,82	3651,21	20,0
		zdegradowane		0,00	7,34	2,05	9,39	0,1
	lasy mieszane	naturalne		953,70	1096,24	1891,38	3941,32	21,6
		zniekształcone		993,01	2708,83	931,58	4633,42	25,4
		zdegradowane		0,28	6,55	0,00	6,83	-
	lasy	naturalne		169,61	197,93	1165,21	1532,75	8,4
		zniekształcone		57,09	185,86	25,27	268,22	1,5
	ogółem	naturalne		2225,15	2270,65	4058,40	8554,20	46,9
		zniekształcone		2586,08	4986,29	2086,31	9658,68	53,0
		zdegradowane		0,28	13,89	2,05	16,22	0,1

Rysunek 41. Formy stanu siedliska

W Nadleśnictwie Smolarz przeważają siedliska zniekształcone – stanowią 53% powierzchni. Powierzchnia siedlisk naturalnych jest niewiele niższa – 47% powierzchni. Marginalną powierzchnię zajmują siedliska zdegradowane (0,1%). Na terenie Nadleśnictwa nie występują siedliska silnie zdegradowane.

- **Formy degeneracji lasu**

Dokonując oceny form degeneracji ekosystemów leśnych brano pod uwagę trzy elementy:

- borowacenie,
- monotypizację,
- neofityzację.

Borowacenie (pinetyzacja) wyróżnia się na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się:

- **słabe**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi:

- ponad 80 % na siedliskach borów mieszanych
- 50 - 80 % na siedliskach lasów mieszanych
- 10 - 30 % na siedliskach lasowych

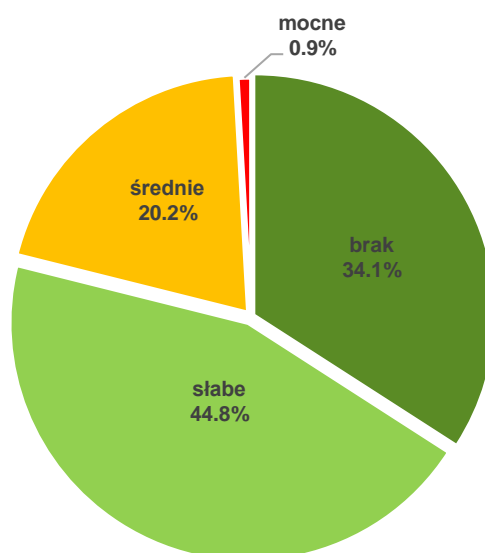
- **średnie**, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi:

- ponad 80 % na siedliskach lasów mieszanych
- 30 - 60 % na siedliskach lasowych.

- **mocne**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym wynosi na siedliskach lasowych ponad 60 %.

Tabela 34. Borowacenie w Nadleśnictwie Smolarz

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Wiek drzewostanu			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80	>80 lat		
Nadleśnictwo Smolarz	brak	2612,34	1359,28	2235,72	6207,34	34,1
	słabe	1798,57	3850,73	2526,82	8176,12	44,8
	średnie	380,29	1944,87	1356,63	3681,79	20,2
	mocne	20,31	115,95	27,59	163,85	0,9

Rysunek 42. Borowacenie w Nadleśnictwie Smolarz

Z zestawień wynika, że 45% powierzchni Nadleśnictwa zajmują drzewostany ze słabym borowaceniem. Nieco mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany, w których zjawisko to nie

występuje (34%). Borowaceni średniemu uległo 20% powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa. Drzewostany z mocnym borowaceniem zajmują znikomą powierzchnię (1%).

Monotypizacja polega na ujednoczeniu składu gatunkowego lub struktury wiekowej. Jest jedną z głównych form degeneracji ekosystemów leśnych. Monotypizację określa się dla kompleksów powyżej 200 ha z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów: 1- 40 lat, 41 - 80 lat, powyżej 80 lat oraz podziału drzewostanów na sosnowe + świerkowe i pozostałe. Monotypizację wyróżnia się, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują w zasadzie na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Formę tą należy wyróżniać głównie dla sosny i świerka oraz rozdzielać na:

- a) monotypizację częściową, gdy:
  - udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50 – 80 %,
  - udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80 %,
- b) monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80 %.

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz monotypizacja nie występuje.

Neofityzacja - sztuczna uprawa lub samoistne wnikanie gatunków drzew i krzewów obcych. Na terenie Nadleśnictwa stwierdzono 17 gatunków drzew i krzewów obcych, występujących w warstwie drzew, podrostów oraz podszytu (zapisane w bazie danych Taksator).

Tabela 35. Wykaz gatunków drzew i krzewów obcego pochodzenia stwierdzonych w Nadleśnictwie

Gatunek	Forma występowania									Razem
	gatunek panujący		ponad 5% w składzie d-stanu (od 1 w udziale)		do 5% składzie d-stanu (poj,mjśc)	w II piętrze	w warstwie podrostu, nalotu, podsadzeń	w warstwie podszytu, samosiewu, zakrzewień	w warstwie przestoi i zadrzewień	
	Liczba wydz.	Pow. wydz. [ha]	Liczba wydz.	Pow. zred. [ha]	Liczba wydzielen					
cyprysik groszkowy	-	-	-	-	-	-	1	1	2	4
cyprysik Lawsona	-	-	-	-	2	1	-	-	3	6
czeremcha późna (amerykańska)	-	-	-	-	51	-	1	972	-	1024
daglezcja zielona	5	12,44	39	18,42	184	2	10	8	10	258
dąb czerwony	3	2,38	22	7,33	177	3	4	-	5	214
kasztanowiec biały	-	-	-	-	45	-	4	1	11	61
klon jesionolistny	-	-	3	0,32	10	-	-	3	4	20
orzech czarny	-	-	-	-	1	-	-	-	3	4

Gatunek	Forma występowania									Razem
	gatunek panujący		ponad 5% w składzie d-stanu (od 1 w udziale)		do 5% w składzie d-stanu (poj,mjsc)	w II piętrze	w warstwie podrostu, nalotu, podsadzeń	w warstwie podszytu, samosiewu, zakrzewień	w warstwie przestoi i zadrzewień	
	Liczba wydz.	Pow. wydz. [ha]	Liczba wydz.	Pow. zred. [ha]	Liczba wydzieli					
orzesznik pięciolistkowy	1	2,37	-	-	3	2	-	3	-	9
robinia akacyjowa	13	9,97	42	11,43	195	1	6	162	34	453
sosna Banksa	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3
sosna czarna	-	-	2	1,21	3	-	-	1	4	10
sosna wejmutka	1	5,32	-	-	26	-	2	3	3	35
śnieguliczka biała	-	-	-	-	-	-	-	28	-	28
żywniak olbrzymi	-	-	-	-	4	-	-	1	1	6
żywniak wschodni	-	-	1	0,13	3	-	-	2	-	6
żywniak zachodni	-	-	-	-	2	-	-	2	4	8

Wśród gatunków panujących w drzewostanach stwierdzono udział daglezi zielonej, robinii akacyjowej, dębu czerwonego, orzesznika pięciolistkowego i sosny wejmutki.

Znaczącym problemem jest występowanie czeremchy amerykańskiej i lokalnie robinii akacyjowej w podszyciu. Na odnawianych powierzchniach gatunek ten może stanowić konkurencję dla pożądanych gatunków. Pozostałe gatunki nie są ekspansywne, przez co nie stanowią zagrożenia w gospodarce leśnej.

10. Inne cenne obiekty przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa Smolarz

- **Drzewostany cenne przyrodniczo.**

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz wytypowano drzewostany, które wyróżniają się swoimi walorami przyrodniczymi – starodrzewy, drzewostany nawiązujące do naturalnych zbiorowisk leśnych, niekiedy ze stanowiskami gatunków rzadkich i chronionych.

Tabela 36. Wykaz drzewostanów cennych przyrodniczo

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
1.	Dębogóra 22m	2,23	Łęg olszowy nad Mierzęcką Strugą na siedlisku olsu jesionowego o składzie: 70I 95, 30I 70 lat, miejscami Bk 130, DB.b 130 lat; podszyt: leszczyna, jarząb, bez czarny – 80%.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
2.	Dębogóra 22p	1,63	Łęg olszowy nad Mierzęcką Strugą na siedlisku olsu jesionowego o składzie: 60I 70, 40I 95 lat, miejscami DB.b 140, So 55 lat; podszyt: leszczyna, grab, bez czarny – 80%.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
3.	Dębogóra 92b	1,47	30-letni drzewostan brzozy na siedlisku boru bagiennego. W podszyciu brzoza, kruszyna (30%); przestoje Db.b, Brz 90 lat.	Brak wskazań SP_91D0_C REF

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
4.	Ługi 60k	1,36	Położony w zagłębieniu drzewostan na siedlisku boru bagiennego tworzą 30-letnie brzozy i sosny, miejscami z olszą. Stanowiska wielu chronionych gatunków roślin.	Brak wskazań SP_91D0_C REF
5.	Ługi 61k	1,44	Położony w zagłębieniu, na siedlisku boru mieszanego bagiennego, drzewostan brzożowo-sosnowy. Stanowiska chronionych gatunków roślin.	Brak wskazań REF
6.	Ługi 66a	2,46	Rosnący nad brzegiem jeziora Kokienko 110-letni łęg olszowy (miejscami Ol, Brz, Gb 70 lat, Św 50 lat).	Brak wskazań SP_91E0_B REF
7.	Ługi 148d	0,78	Położony w zagłębieniu, na siedlisku boru mieszanego bagiennego, 35-letni drzewostan brzożowy. Stanowiska gatunków chronionych roślin.	Brak wskazań REF
8.	Ługi 158a	1,07	Starodrzew położony nad jeziorem, nieopodal miejscowości Długie. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowych, stanowi częste miejsce spacerowe letników. Drzewostan tworzą ponad 100-letnie sosny, dęby bezszypułkowe, wiązy, lipy, olsze, klony, jawory, brzozy, miejscami modrzewie, jesiony, świerki.	Brak wskazań SP_9170_B (oddz. 158a)
9.	Ługi 158c	0,92		
10.	Ługi 158h	1,44		
11.	Czarny Las 639dx	1,12	60-letni łęg olszowo-jesionowy	Brak wskazań SP_91E0_B GDN Ol
12.	Górzyska 329g	6,70	Wielogatunkowy drzewostan położony na stoku, na siedlisku lasu mieszanego świeżego o składzie: 5So, 2Db.b 180, 3Db.b 120 lat, miejscami Bk, So 120, Brz, Św 100, Gb 60, Bk, Św, Dbb 35 lat; podszyt: grab, buk, świerk, dąb – 60%. Drzewostan doświadczalny (d-stan zachowawczy in situ). Jeden z ostatnich istniejących żywicowanych d-stanów sosnowych w N-ctwie.	Do odnowienia naturalnego sosny rębnią IVD
13.	Smolarz 282f	1,02	Drzewostan nad jeziorem, na siedlisku lasu mieszanego bagiennego o składzie: 6Brz, 2So 45, 2Ol 95 lat, miejscami Os 70, Db.b, Gb, Św 45, Brz 70 lat; podszyt: Świerk, sosna, brzoza – 20%. Cenne drzewo – dąb bezszypułkowy 150 lat. Stanowiska chronionych gatunków roślin.	Brak wskazań REF
14.	Przeborowo 7b	0,81	Wielogatunkowy drzewostan na siedlisku lasu świeżego o składzie: 8 Db.s 145, 2Ol 80 lat, miejscami Św, Bk 80, Gb, So 110, Bk 50 lat; podszyt: buk, leszczyna, lipa – 30%.	Brak wskazań SP-9170_B
15.	Przeborowo 7c	0,69	Wielogatunkowy starodrzew na siedlisku lasu świeżego o składzie: 6Db.s 180, 2Gb 130, 2Ol 110 lat, miejscami Bk 180 lat; podszyt: buk, dąb – 20%.	Brak wskazań SP-9170_B
16.	Przeborowo 25b	1,56	Rosnący na stoku nad Mierzęcką Strugą starodrzew bukowy na siedlisku lasu mieszanego świeżego tworzy 140-letni buk, miejscami z sosną (140 lat), brzożą (100 lat) i młodszym bukiem (60 lat).	Brak wskazań SP_9110_B REF
17.	Przeborowo 26a	4,25	Żyżna buczyna na siedlisku lasu świeżego, na stoku nad Mierzęcką Strugą o składzie: 9Bk 150, 1Bk 90 lat, miejscami So 150, Brz 90, Bk 60 lat.	Brak wskazań SP_9130_B REF
18.	Przeborowo 27a	4,52	Żyżna buczyna na siedlisku lasu świeżego, na stoku nad Mierzęcką Strugą o składzie: 8Bk 150, 1So 150 1Bk 110 lat, miejscami Gb 110, Gb 75, Bk 75 lat.	Brak wskazań SP_9130_B REF
19.	Przeborowo 159b	1,47	Bogaty florystycznie grąd na zboczu doliny Drawy na siedlisku lasu świeżego o składzie: 5Lp, 3Dbs 125, 1Gb 90, 1Gb 60 lat, miejscami Lp, Js 60, Bk 90, So,	Brak wskazań SP_9170_B GDN

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
			Bk 125, Bk, Gb 28 lat; podszyt: grab, brzoza, lipa – 50%.	
20.	Przeborowo 166d	3,06	Położony w zagłębieniu wokół bagien i siedlisk bagiennych łęg olszowy o składzie: 6Ol 91, 4Ol 106 lat, miejscami So 110, Brz 110, Św 75, Brz 75, Św 45 lat; podszyt: olsza, buk, bez czarny, głąg – 20%.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
21.	Przeborowo 167j	5,08	Położony w zagłębieniu łęg olszowy o składzie: 5Ol 90, 4Ol 70, 1Ol 105 lat, miejscami Brz 75, So 45, Brz 45, So 105 lat; podszyt: wierzba, olsza, świerk – 30%.	Brak wskazań SP_91E0_B
22.	Przeborowo 218j	3,03	Położony w zagłębieniu na siedlisku boru mieszanego bagiennego 55-letni drzewostan brzozy, miejscami z 75-letnią brzozą, sosną i osiką.	Brak wskazań SP_91D0_B REF
23.	Przeborowo 224b	1,04	Drzewostan położony w zagłębieniu na siedlisku boru mieszanego bagiennego o składzie: 9So 120, 1Brz 80 lat, miejscami So, Brz 50 lat; podrost o charakterze II piętra: 8Brz, 2So 35 lat; podszyt: brzoza, sosna – 30%. Stanowiska gatunków chronionych roślin.	Brak wskazań SP_91D0_C REF
24.	Przeborowo 244p	0,97	85-letni łęg olszowy nad rzeką Pokrętną, miejscami w drzewostanie Db.s, Św 125, So 160, Brz 85, Ol 100, Os, Wb, Db.s, Wz 60 lat.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
25.	Przeborowo 244r	4,11	Łęg olszowy nad rzeką Pokrętną o składzie: 7Ol 85, 3Ol 70 lat, miejscami Brz 85, Ol 100, Os, So, Brz 70, Ol, Św, Gb, JKl, Brz 50 lat.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
26.	Mierzęcín 1a	0,63	Położony w dolinie rzeki Mierzęciska Struga 60-letni łęg. Źródlika w części SW.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
27.	Mierzęcín 10c	4,39	60-letni łęg olszowy w dolinie rzeki Mierzęciska Struga. W części południowej źródlika.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
28.	Mierzęcín 171j	4,16	Położony w dolinie rzeki na siedlisku olsu jesionowego drzewostan o składzie: 10Ol 85 lat, miejscami Brz 85, So 120 lat.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
29.	Mierzęcín 229h	3,82	Położony w dolinie rzeki na siedlisku olsu jesionowego drzewostan o składzie: 9Ol, 1Brz 85 lat, miejscami So, Db.s, Gb, Os 85, So, Brz, Św, Ol, Gb 65 lat.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
30.	Drawiny 403d	0,86	Drzewostan na siedlisku lasu mieszanego bagiennego o składzie: 7Brz 52, 2So 52, 1Św 52 lata, miejscami Ol 52 lata. Stanowiska gatunków chronionych roślin.	Brak wskazań SP_91D0_B REF
31.	Drawiny 404b	0,89	Położony w zagłębieniu na siedlisku lasu mieszanego bagiennego 102-letni drzewostan olszowy, miejscami w drzewostanie również So, Brz 102, Brz, Ol 62 lata.	Brak wskazań SP_91D0_B REF
32.	Drawiny 456i	0,84	Położony w przedłużeniu jeziora Kosin Duży łęg olszowy o składzie: 9Ol 117, 1So 117 lat, miejscami Gb 65, Ol 70, Św 40 lat; podszyt: leszczyna, grab, czeremcha, olsza – 40%. W części południowej źródlika.	Brak wskazań SP_91E0_B REF
33.	Sarbinowo 245g	1,93	Położony w zagłębieniu na siedlisku boru mieszanego bagiennego drzewostan o składzie: 5So 107, 4Brz 40, 1Gb 40 lat, miejscami Brz, Gb, Db.b 107, Db.b, Jb 70, So 60, So 48, Brz.o 40, Brz, Ol, Wb 24 lata; podszyt: wierzba, brzoza, świerk, sosna – 60%. Stanowiska chronionych gatunków roślin.	Brak wskazań SP_91D0_B REF
34.	Sarbinowo 297b	1,64	Drzewostan na siedlisku boru mieszanego bagiennego o składzie: 8So 105, 1Brz 60, 1Brz 40 lat. Stanowiska gatunków chronionych roślin.	Brak wskazań SP_91D0_B REF

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
35.	Sarbinowo 350k	1,14	Drzewostan na siedlisku lasu mieszanego bagiennego o składzie: 5So 102, 2Ol 102, 3Brz 50 lat, miejscami Brz 102 lata. Stanowiska gatunków chronionych roślin.	Brak wskazań SP_91D0_B REF
36.	Sarbinowo 351k	1,10	Położony w zagłębieniu na siedlisku lasu mieszanego bagiennego 102-letni drzewostan o składzie: 8Ol, 2So, miejscami Brz. Stanowiska gatunków chronionych roślin.	Brak wskazań SP_91D0_B REF
37.	Sarbinowo 354a	1,27	Kwaśna dąbrowa (Dbb 112 lat) z największym na terenie N-ctwa skupiskiem okazów jarzębu brekinii w drugim piętrze.	Brak wskazań SP_9190_B
38.	Zagórze 363c	7,31	Dwupiętrowy, wielogatunkowy starodrzew na siedlisku lasu mieszanego świeżego o składzie: IP 4Db.b 250, 3Bk 190, 1So 190, 2Bk 85 lat, miejscami Db.b, Brz 85, Bk 140, Db.b 190, Bk 250 lat; IIP 8Gb 45, 2Gb 85 lat, miejscami Gb, Db.b, Brz, Bk 65 lat; podszyt: buk, grab – 10%.	Brak wskazań SP_9170_A REF
39.	Zagórze 417b	5,70	Starodrzew dębowo-sosnowy, jeden z najstarszych drzewostanów sosnowych w N-ctwie.	Brak wskazań WDN
40.	Zagórze 417c	11,75		
41.	Zagórze 417f	3,40		

Poza wyżej wymienionymi drzewostanami na terenie Nadleśnictwa Smolarz znajdują się inne, których nie sposób wymienić, a które mają duże znaczenie przyrodnicze (są to w szczególności pozostałe siedliska bagienne). Są też drzewostany pozostawione jako pasy ochronne nad brzegami wód, drogami publicznymi, które mają ważne znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe.

- **Drzewostany o charakterze parkowym.**

Tabela 37. Wykaz drzewostanów o charakterze parkowym

Lp.	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Rodzaj pow., TSL	Opis	Zabieg
Nadleśnictwo Smolarz					
1.	Ługi 55a	3,30	D-STAN LMśw	Pozostałości po prawdopodobnie dawnym parku. Drzewostan położony wokół nieczynnego już cmentarza, nieopodal wsi Ługi. Starodrzew tworzą ponad 100-letnie sosny, świerki, klony, akacje, dąglezje, sosna wejmutka. Obok nich w drzewostanie rosną młodsze (50-75 lat) kasztanowce, brzozy, graby, lipy, dęby. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowych.	BRAK WSK
2.	Smolarz 281d	0,20	D-STAN Lśw	Drzewostan położony nieopodal „Domku Myśliwskiego” i niemieckiej „Spalonej Leśniczówki” tworzą 80-letnie lipy i dąglezje, miejscami z bukiem, dębem, sosną, brzozą i kasztanowcem. W drzewostanie pomnik przyrody – dąb szypułkowy. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowych.	BRAK WSK
3.	Mierzęcín 19i	0,21	D-STAN LMśw	Drzewostan znajdujący się w pobliżu pałacu w Mierzęcínie tworzą jesiony, klony i akacje, miejscami z dębem.	BRAK WSK

Lp.	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Rodzaj pow., TSL	Opis	Zabieg
4.	Mierzęcín 83l	0,46	D-STAN LW	Pozostałości parku dworskiego przy folwarku w Podleścu. Drzewostan tworzą 77-letnie olsze i klony, pojedynczo ze świerkiem. Miejscami Js, Lp 55 lat, Dbs 110 lat. W podszytcie dereń, śnieguliczka, bez czarny, grab.	BRAK WSK
5.	Drawiny 295d	0,25	D-STAN LMśw	Drzewostan położony w sąsiedztwie miejscowości Lipowo tworzą 100-letnie lipy z 25-letnim klonem jesionolistnym i miejscami 100-letnim dębem czerwonym. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowych.	BRAK WSK
6.	Sarbinowo 232d	3,98	D-STAN LMśw	Drzewostan dębowy przy leśniczówce Sarbinowo z pojedynczymi starymi (ok. 260 lat) dębami oraz licznie występującym cisem w podszytcie.	TP
	Sarbinowo 233a	10,38	D-STAN LMśw		TP

- **Siedliska przyrodnicze podlegające ochronie**

Wykaz typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony (Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia MŚ w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713) zinwentaryzowanych w Nadleśnictwie Smolarz przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38. Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Smolarz podlegających ochronie

Siedlisko		Powierzchnia [ha]
Kod	Nazwa	
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i>	7,70
3160	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	0,40
6120*	Cieplolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	0,52
6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	1,60
6510	Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	19,70
7110*	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	7,40
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	19,53
7210*	Torfowiska nakredowe	0,63
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	17,30
Razem siedliska nieleśne:		74,78

Siedlisko		Powierzchnia [ha]
Kod	Nazwa	
9110	Kwaśne buczyny	132,06
9130	Żyzne buczyny	201,97
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	1213,19
9190	Kwaśne dąbrowy	936,36
91D0*	Bory i lasy bagienne	28,71
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe olszowe i jesionowe	103,38
91T0	Bory chrobotkowe	32,20
Razem siedliska leśne:		2647,87
Razem siedliska przyrodnicze:		2722,65

* - siedliska priorytetowe

Fakultatywne wskazania ochronne³¹:

3150 – zarządzanie siedliskiem wymaga działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej. Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się jego ochronę poprzez: oczyszczanie ścieków zanieczyszczających, ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów, ograniczanie zamulania i rozwoju halofitów (roślin bagiennych częściowo zanurzonych w wodzie).

3160 – utrzymanie możliwie stabilnego optymalnego poziomu wód gruntowych, zaniechanie wyrębu rębni zupełną w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska przyrodniczego, dążenie do ograniczenia wydeptywania brzegów zbiorników wodnych poprzez budowę kładek i pomostów dla wędkarzy, zaniechanie stosowania nawozów lub innych związków fizyko-chemicznych powodujących zmiany właściwości fizyko-chemicznych wody na obszarze zlewni bezpośredniej i w strefie otwartej wody.

6120 – metody ochrony ciepłolubnych muraw napiaskowych w praktyce obejmują zarówno ochronę bierną, jak też czynną. Bierna ochrona jest wystarczająca w przypadku, gdy zasoby siedliska znajdują się w dolinach naturalnych rzek (o nieuregulowanym biegu), w których oddziaływanie rzeki wpływa na trwałość siedlisk (podmywanie zboczy, erozja stoków), obecny stan jest stabilny, na co istnieją dowody (naukowe lub wieloletnie obserwacje). Ochrona czynna ciepłolubnych muraw możliwa jest m. in. poprzez usuwanie nalotu drzew i krzewów, karczowanie drzew i krzewów, kontrolowany wypas, wykaszanie, kontrolowane wypalanie jako czynnik odnawiający.

6430 – należy dążyć do zachowania naturalnych procesów przyrodniczych przebiegających w kompleksie siedlisk, najlepiej poprzez ochronę zachowawczą. Należy umożliwić cykliczne wezbrania wód mające bezpośredni wpływ na odnawianie się siedliska. Dążyć do utrzymania

³¹ Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000- podręcznik metodyczny.

szerokich aluwiiów nadrzecznych o naturalnej dynamice poziomu wody. Wszelkie prace przeciwpowodziowe powinny być prowadzone tak, aby minimalizować zaburzenie procesów przyrodniczych w dolinach rzek.

6510 – siedlisko to powinno być obejmowane ochroną czynną. Należy je kosić, najlepiej ręcznie lub lekkim sprzętem, maksymalnie dwa razy w roku. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie i intensywne wypasanie. Siano powinno być usuwane z łąki. Użytki zielone powinny być umiarkowanie nawożone. Wysokość dawek nawozów zależy od żyzności siedliska.

7110 – kluczowym elementem ochrony torfowisk wysokich jest zapewnienie optymalnych warunków hydrologicznych, tj. stanu silnego i stabilnego uwodnienia, dlatego wszelkie zalecenia dotyczące ochrony torfowisk wysokich powinny uwzględniać możliwości zachowania istniejących korzystnych warunków hydrologicznych lub ich poprawy. Metody ochrony torfowisk wysokich obejmują zarówno ochronę bierną, jak też czynną.

7140 – działania ochronne powinny zmierzać przede wszystkim do podniesienia poziomu wód gruntowych do stanu pierwotnego, m. in. przez stopniowe zmniejszanie oddziaływania istniejącej infrastruktury melioracyjnej aż do jej likwidacji, jak również sukcesywne wycinanie pojawiających się krzewów i podrostów drzew, niekiedy także koszenie (głównie trzciny).

7210 – metody ochrony powinny być dobrane do indywidualnych cech konkretnych obiektów. Decydującym czynnikiem, od którego zależy ich właściwe funkcjonowanie jest odpowiednie uwilgotnienie (uwodnienie). Zabezpiecza ono siedlisko pośrednio przed eutrofizacją (murszenie torfu), ekspansją gatunków niepożądanych, zmian struktury gatunkowej i przestrzennej fitocenozy.

7230 – podstawowymi działaniami ochronnymi są: ekstensywne koszenie (zbieranie pokosu i usuwanie go poza obręb torfowiska) oraz sukcesywne wycinanie pojawiających się krzewów i podrostów drzew. Na odwodnionych torfowiskach konieczne jest ponowne podniesienie poziomu wód gruntowych do stanu pierwotnego. Wykonuje się to przez stopniowe zmniejszanie oddziaływania istniejącej infrastruktury melioracyjnej aż do jej likwidacji.

9110, 9130 – w lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni złożonych, oraz pozostawienie do naturalnej śmierci wybranych drzew czy też fragmentów ekosystemu siedliska. Z punktu widzenia ochrony kwaśnych buczyn niekorzystne jest wprowadzanie do nich gatunków obcych.

9170 – w lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych. Ograniczyć wprowadzanie buka na siedliskach grądowych i promować na nich drzewostany dębowo-grabowe.

9190 – w lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania – w tym nawet rębni zupełnych – jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia unaturalniającej przebudowy:

przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych i odstąpienia od preferowania świerka.

91D0 – podstawą wszystkich działań ochronnych jest zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska. Zaleca się wyłączenie najlepiej zachowanych fragmentów z gospodarki leśnej (włączenie do gospodarstwa specjalnego). Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych.

91E0 – podstawą zachowania lasów łęgowych jest przede wszystkim zapewnienie warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, przede wszystkim poprzez utrzymanie właściwych warunków wodnych. W lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni złożonych, oraz pozostawienie do naturalnej śmierci wybranych drzew czy też fragmentów siedliska. Z punktu widzenia ochrony niekorzystne jest wprowadzanie do siedliska gatunków obcych.

91T0 – w obszarach, gdzie zachowane są jeszcze fragmenty boru chrobotkowego, należy w celu ich ochrony wybierać całość drewna pozostałego po zabiegach hodowli lasu. W przyszłości zabiegi te, w połączeniu z usuwaniem naturalnych odnowień sosnowych i dębowych przyczynią się do aktywnej ochrony borów chrobotkowych.

Przytoczone wskazania ochronne są wskazaniem ogólnym o charakterze kierunkowym. Zapisy odnoszą się do siedlisk wykształconych prawidłowo, z optymalnym poziomem uwilgotnienia.

Zaplanowane zabiegi powinny mieć na celu zachowanie ciągłości istniejących siedlisk.

Dla siedlisk przyrodniczych zinventaryzowanych w obszarach Natura 2000 z Dyrektywy Siedliskowej (SOO), oraz dla części siedlisk przyrodniczych poza tymi obszarami przyjęto TD, orientacyjne składy upraw oraz rodzaje rębni przedstawione w tabeli poniżej (zgodnie z aneksem Nr 3/2014 z dnia 27 sierpnia 2014 r. do Porozumienia nr 1/2010 z dnia 15.01.2010 r. zawartego pomiędzy Dyrektorem RDLP w Szczecinie, a Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim).

Tabela 39. Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw, oraz rodzaje rębni dla poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych

Kod Siedliska	Siedlisko Przyrodnicze	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
9110-1	<i>Kwaśna buczyna niżowa</i>	BMśw	So Bk**	Bk 60 So 30 Db i inne 10	II/III/IV/V	Orientacyjne składy gatunkowe z So zaleca się stosować w przypadku odnawiania powierzchni, na których w składzie d-stanu macierzystego
			Bk	Bk 90 Db i inne 10		
		LMśw LMw	Bk**	Bk 70 Db, So i inne 30		
			So Bk**	Bk 50 So 30 Db i inne 20		
		Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		
	Db Bk**	Bk 70 Db i inne 30				

Kod Siedliska	Siedlisko Przyrodnicze	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
						występowała So, w udziale min. 30%. Gatunki domieszkowe – Dbb, So (na uboższych siedliskach LM), Dbs
9130-1	Żyzna buczyna niżowa	BMśw	So Bk**	Bk 60 So 30 Db i inne 10	II/III/IV/V	Orientacyjne składy gatunkowe z So zaleca się stosować w przypadku odnawiania powierzchni, na których w składzie d-stanu macierzystego występowała So, w udziale min. 30%. Gatunki domieszkowe – Dbb, Dbs, Js, Ol, Wz, Gb, Czeresnia ptasia
		LMśw	Bk	Bk 80 Db i inne 20		
		Lśw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		
		Lw	Db Bk**	Bk 60 Db 30 Wz i inne 10		
		Lw	Bk	Bk 90 Db i inne 10		
9160	Grąd subatlantycki	BMśw	Db	Db 80 Gb i inne 20	II/III/IV/V	Grab wprowadzić w zmieszaniu grupowym lub kępowym. Dopuszcza się udział Gb w późniejszych fazach rozwojowych d-stanu. Gatunki domieszkowe – Js, Os, Brz, Jw., Lpd, Czeresnia ptasia, Jrz brekinia, Ol, Wz
		BMw	So Db Bk**	Bk 50 Db 30 So i inne 20		
		LMśw	So Gb Db**	Db 40 Gb 30 So i inne 30		
		LMw	Db	Db 80 Gb i inne 20		
			Gb Db	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10		
		Lśw	Db	Db 80 Gb i inne 20		
			Gb Db	Db 50 Gb 30 Lp i inne 20		
			Gb Bk	Bk 50 Gb 30 Lp i inne 20		
			Lp Db	Dbs 50 Lp 30 Gb i inne 20		
			Gb Bk Db	Db 40 Bk 30 Gb i inne 30		
			Gb Db Bk	Bk 40 Db 30 Gb i inne 30		
			Db Gb	Gb 50 Db 30 Lp i inne 20		
		Lw	Bk Gb	Gb 50 Bk 30 Lp i inne 20		
			Db	Db 80 Gb i inne 20		
Gb Db	Db 60 Gb 30 Lp i inne 10					
		Lw	Gb Db	Gb 50 Db 30 Wz i inne 20		
9170-1	Grąd środkowoeuropejski	LMśw	GbDb	Db 50 Gb 30 Bk, Lp i inne 20	III/IV/V	Grab wprowadzić w zmieszaniu grupowym lub kępowym. Dopuszcza się udział Gb w późniejszych fazach rozwojowych d-stanu. Gatunki domieszkowe – Klp, Lpd, Wz, Js, Ol, Brz, Os, Jw., Jrz brekinia
		LMw	Gb Db	Db 50 Gb 30 Bk, Lp i inne 20		
		Lśw	LpGbDb	Db 40 Gb 30 Lp 20 Kl.P i inne 10		
		Lw	LpGbDb	Db 40 Gb 30 Lp 20 Wz i inne 10		
9190-1	Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy	Bez względu na TSL	Brz Db	Db 60 Brz 30 So i inne 10	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Bk, Ol, Os, Brz omszona
			SoDbBrz	Brz 40 Db 30 So 30		
			Db Brz	Brz 60 Db 30 i inne 10		
			So Db	Db 60 So 40		

Kod Siedliska	Siedlisko Przyrodnicze	TSL	TD	Orientacyjny skład upraw	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
			SoBrzDb	So 30 Brz 30 Db 30 i inne 10		
			Bk Db	Db 60 Bk 30 Brz i inne 10		
9190-2	Śródłądowa kwaśna dąbrowa	BMśw	Db So **	So 50 Db 30 Bk i inne 20		Gatunki domieszkowe – Bk, Ol, Os, Brz, Jw
			So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
		LMśw	Bk Db	Db 50 Bk 30 So i inne 20		
			So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
		LMw	So Db	Db 50 So 30 Bk i inne 20		
			Bk Db	Db 50 Bk 30 So i inne 20		
			Lśw	Db		
			Db Bk	Bk 50 Db 30 Jw. I inne 20		
91D0-1*	Brzezina bagienna	BMb	So Brz	Brzom 60 So 40	-	-
		LMb	So Brz	Brzom 60 So 30 Ol i inne 10		
91D0-2*	Sosnowy bór bagienny	Bb	So	So 90 Brzom i inne 10		
		BMb	Brz So	So 60 Brzom i inne 40		
91D0-3	Ols torfowcowy	Bez względu na TSL	Brz Ol	Ol 70 Brz i inne 30		
			SoBrzOl	Ol 60 Brz 30 So i inne 10		
91E0-1*	Nadrzeczny łęg wierzbowy	Bez względu na TSL	Wb	Wb 70 Ol i inne 30		
91E0-2*	Nadrzeczny łęg topolowy	Bez względu na TSL	Tp	Tp 70 Ol i inne 30	-	-
91E0-3*	Niżowy łęg jesionowo-olszowy	LMw	Ol Js	Js 50 Ol 30 Brz i inne 20	I/II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Wz, Dbs, Brz, Js, Ol, Gb, Bk
			Js Ol	Ol 50 Js 30 Brz i inne 20		
		Lw	Ol Js	Js 50 Ol 30 Brz i inne 20		
			Js Db	Db 50 Js 30 Wz i inne 20		
			Db Js	Js 50 Db 40 Ol i inne 10		
			Db Ol	Ol 50 Db 30 Wz i inne 20		
			Ol Db	Db 50 Ol 30 Wz i inne 20		
		OlJ	Js Ol	Ol 60 Js 30 Brz i inne 10		
			Ol Js	Js 60 Ol 30 Brz i inne 10		
Ol	Ol	Ol 90 Js i inne 10				
91E0-4*	Źródłiskowy las olszowy na niżu	OlJ	Ol	Ol 90 Js i inne 10	-	-
91E0-5*	Podgórski łęg jesionowy	Bez względu na TSL	Js	Js 90 Ol i inne 10	-	-
91F0-1	Łęg dębowo-wiązowo-jesionowy typowy	Lw	JsWzDb	Db 40 Wz 30 Js i inne 30	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Ol, Gb
91F0-2	Łęg dębowo-wiązowo-jesionowy śleziennicowy	LMw	Js Wz	Wz 40 Js 30 Db i inne 30		
		Lw				
91I0-1*	Świetlista dąbrowa	Bez względu na TSL	So Db	Dbb 50 So 30 Brz i inne 20	IV/V	Gatunki domieszkowe – So, Jrz brekinia, Wz
			Db	Dbb 90 Lp i inne 10		
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy	Bśw	So	So 90 Brz 10	I/IV	-
9180*	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach	Lśw Lw	Wz Jw	Jw. 60 Wz 20 Lp i inne 20	II/III/IV/V	Gatunki domieszkowe – Lp, Db, Bk

* - siedliska przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym

** - TD dopuszczone do zastosowania dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „C”

1. w przypadkach uzasadnionych uwarunkowaniami terenowymi dla wszystkich TD wymienionych w w/w tabeli dopuszcza się zmiany w składach gatunkowych upraw w granicach +/- 10%.

2. Na siedliskach przyrodniczych zlokalizowanych na stokach o stromym nachyleniu odstąpić od użytkowania rębego, natomiast w obrzeżach wód i cieków wodnych, obrzeżach źródlisk, torfowisk przejściowych, wysokich, nakredowych oraz alkalicznych kształtować strefy przejściowe – zwane ekotonami.

3. W przypadku TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych upraw, w których występuje Js, do czasu ustąpienia choroby tego gatunku należy zastępować go innymi gatunkami, takimi jak, np. Db, Wz, Jw., Ol.

4. w przypadku, gdy dane siedlisko przyrodnicze przypisane jest dla całego wydzielenia, a występuje tylko na jego części (w płatach na powierzchni co najmniej 0,25 ha) zaleca się stosowanie TD oraz orientacyjnych składów gatunkowych tylko dla płatów tego siedliska przyrodniczego.

• Drzewa cenne

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz znajdują się cenne drzewa, których ze względu na swe położenie (oddalone od dróg, rosnące wewnątrz drzewostanów) nie przedstawia się, jako proponowanych pomników przyrody.

Tabela 40. Wykaz cennych drzew znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Smolarz

Lp.	Oddz., pododdz.	Leśnictwo	Gatunek	Lokalizacja	Liczba
1.	132a	Dębogóra	Dąb bezszypułkowy	N	1
2.	194d	Dębogóra	Sosna zwyczajna	NE	1
3.			Sosna zwyczajna	SE	1
4.			Sosna zwyczajna	NW	1
5.			Sosna zwyczajna	SW	1
6.			265h	Dębogóra	Żywotnik olbrzymi
7.	60c	Ługi	Dąb bezszypułkowy	C	1
8.	317b	Czarny Las	Lipa	S	2
9.	368g	Czarny Las	Żywotnik zachodni	C	40
10.	526b	Czarny Las	Buk zwyczajny	E	1
11.	270c	Górzyska	Buk zwyczajny	W	1
12.	282d	Smolarz	Dąb bezszypułkowy	S	1
13.	282f	Smolarz	Dąb bezszypułkowy	NE	1
14.	29a	Przeborowo	Lipa	NE	1
15.	211a	Przeborowo	Dąb bezszypułkowy	SW	1
16.	4c	Mierzęcin	Buk zwyczajny	N	1
17.	123o	Mierzęcin	Dąb bezszypułkowy	N	1
18.	579j	Drawiny	Żywotnik zachodni	C	2
19.	232a	Sarbinowo	Dąb bezszypułkowy	S	1
20.	233a	Sarbinowo	Dąb bezszypułkowy	C	1
21.			Dąb bezszypułkowy	S	1
22.			Dąb bezszypułkowy	S	2
23.			Dąb bezszypułkowy	S	1
24.			Dąb bezszypułkowy	C	1
25.			Dąb bezszypułkowy	C	1
26.			Dąb bezszypułkowy	NW	1
27.			247c	Sarbinowo	Buk zwyczajny
28.	248a	Sarbinowo	Sosna zwyczajna	SE	1
29.			Dąb bezszypułkowy	N	1
30.			Dąb bezszypułkowy	N	1
31.			Buk zwyczajny	N	1

Lp.	Oddz., pododdz.	Leśnictwo	Gatunek	Lokalizacja	Liczba
32.			Grab pospolity	N	1
33.			Dąb bezszypułkowy	N	9
34.			Buk zwyczajny	C	1
35.			Buk zwyczajny	SE	1
36.	249b	Sarbinowo	Dąb bezszypułkowy	C	1
37.			Dąb bezszypułkowy	W	1
38.	473a	Zagórze	Dąb bezszypułkowy		1
39.			Cyprysik groszkowy	C	33
40.	520a	Zagórze	Cyprysik groszkowy	S	12
41.	520b	Zagórze	Cyprysik groszkowy	SW	15
42.	522h	Zagórze	Dąb	W	1
43.	522i	Zagórze	Dąb	N	3
44.	523b	Zagórze	Cyprysik groszkowy	C	10
45.	689f	Radowo	Jesion wyniosły	S	1

- **Zadrzewienia i remizy**

Zadrzewienia i remizy pełnią ważną funkcję biocenotyczną. Jako nie użytkowane enklawy stanowią spokojne miejsca bytowania zwierząt oraz miejsca spontanicznego rozwoju roślinności.

W Nadleśnictwie Smolarz zgodnie z ewidencją stwierdzono 11 zadrzewień o łącznej powierzchni 6,28 ha.

Tabela 41. Zestawienie zadrzewień

Oddz., pododdz.	Pow. [ha]	Rodzaj powierzchni*	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]	Rodzaj powierzchni*
228j	0,40	LZ	687l	0,40	LZ
256i	0,38	LZ	689k	0,12	LZ
405i	0,22	LZ	642i	0,72	LZ
541a	0,20	LZ	642j	1,25	LZ
665j	0,42	LZ	494o	0,38	LZR-R
680c	1,79	LZ			

* rodzaj powierzchni:

LZR-R – zadrzewienia i zakrzewienia na rolach

LZ – zadrzewienia pozostałe

W Nadleśnictwie stwierdzono 26 szt. remiz, jako powierzchni nie tworzących osobnych wydzieleń, o łącznej powierzchni 6,11 ha.

Tabela 42. Zestawienie remiz jako powierzchni nie tworzących wydzieleń

Lp.	Oddz., pododdz.	Lokalizacja	Pow. [ha]
1.	1c	NE	0,35
2.	34c	NE	0,12
3.	82b	SW	0,30
4.	83h	C	0,50
5.	184a	S	0,09
6.	184a	SW	0,15
7.	101b	S	0,10

Lp.	Oddz., pododdz.	Lokalizacja	Pow. [ha]
8.	238i	NW	0,20
9.	98c	NE	0,20
10.	317a	W	0,30
11.	542a	N	0,08
12.	428f	E	0,23
13.	578n	C	0,15
14.	614l	NW	0,09
15.	539c	SW	0,20
16.	495i	SE	0,25
17.	499f	S	0,47
18.	686d	S	0,08
19.	689j	N	0,22
20.	689j	NW	0,37
21.	538r	W	0,20
22.	638a	W	0,12
23.	639s	W	0,35
24.	640d	E	0,25
25.	641a	SE	0,25
26.	641h	N	0,49

- **Grunty pozostawione do naturalnej sukcesji**

W Nadleśnictwie Smolarz pozostawiono grunty do naturalnej sukcesji w 23 wydzieleniach o łącznej powierzchni 22,00 ha. Obejmują one grunty, gdzie nie planuje się zabiegów gospodarczych z uwagi na ich rolę w ekosystemie oraz uwarunkowania lokalne. Wykaz takich powierzchni przedstawia poniższa tabela.

Tabela 43. Zestawienie gruntów przeznaczonych do naturalnej sukcesji

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis
1.	Czarny Las 567b	0,42	OI, na 10% pow. wierzba; przes. Brz 2 m ³ , So 1 m ³
2.	Przeborowo 8m	0,89	OIJ, pokrywa zadarniona
3.	Przeborowo 26f	0,80	BMb, pokrywa silnie zadarniona
4.	Przeborowo 111a	1,02	LMw, pokrywa zadarniona; na 20% pow. leszczyna, grab, wierzba; przes. OI 30 m ³ , Gb 2 m ³ , Brz 8 m ³ , Wb 5 m ³
5.	Przeborowo 111m	1,06	LMw, pokrywa zadarniona; na 20% pow. grab, świerk, leszczyna; przes. OI 8 m ³ , Gb 7 m ³
6.	Przeborowo 167f	1,10	BMb, pokrywa zadarniona
7.	Mierzęcín 10a	1,02	OIJ, pokrywa zadarniona
8.	Mierzęcín 10b	1,30	OIJ, pokrywa zadarniona; przes. OI 8 m ³
9.	Mierzęcín 171k	1,25	OIJ, pokrywa silnie zadarniona; na 20% olsza; przes. OI 25 m ³ , So 2 m ³

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis
10.	Drawiny 453i	1,07	Ol, pokrywa zadarniona; przes. Ol 20 m ³ , Brz 2 m ³
11.	Drawiny 456g	1,63	Ol, pokrywa zadarniona; na 20% pow. iwa; przes. Ol 25 m ³ , So 5 m ³ , Brz 2 m ³
12.	Drawiny 543d	0,90	Bb, pokrywa zadarniona; przes. So 5 m ³
13.	Sarbinowo 250j	0,80	BMb, pokrywa zadarniona; na 70% pow. sosna, brzoza, wierzba
14.	Sarbinowo 255k	1,07	BMb, pokrywa zadarniona; na 40% pow. brzoza
15.	Sarbinowo 255o	1,37	BMb, pokrywa zadarniona; na 40% pow. brzoza; przes. So 30 m ³ , Brz 10 m ³
16.	Sarbinowo 297j	0,72	Bb, pokrywa zadarniona; na 20% pow. iwa, brzoza; przes. So 1 m ³ , Brz 2 m ³
17.	Sarbinowo 298k	0,48	Bb, pokrywa zadarniona; na 30% pow. brzoza; przes. So 2 m ³ , Brz 5 m ³
18.	Sarbinowo 350c	1,42	Bb, pokrywa zadarniona; na 30% pow. sosna, brzoza; przes. So 2 m ³ , Brz 5 m ³
19.	Sarbinowo 350d	1,39	BMb, pokrywa zadarniona; na 30% pow. brzoza, modrzew, sosna; przes. Brz 20 m ³ , So 1 m ³ , Św 1 m ³ , Brz 1 m ³
20.	Bielice 616d	0,69	BMb, pokrywa zadarniona; na 30% pow. brzoza; przes. So 3 m ³
21.	Bielice 616g	0,78	BMb, pokrywa zadarniona; na 60% pow. brzoza, wierzba; przes. So 3 m ³ , Brz 1 m ³ , Os 1 m ³
22.	Radowo 635k	0,51	OlJ, pokrywa silnie zadarniona; na 30% pow. olsza, leszczyna; przes. Ol 30 m ³ , Os 1 m ³ , Ol 3 m ³
23.	Radowo 637b	0,31	BMśw, pokrywa zadarniona; przes. So 25 m ³

- **Bagna**

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz występuje 106 osobno wydzielonych ewidencyjnych bagien. Tereny bagienne zajmują ogólną powierzchnię **161,61 ha**. Prócz bagien ewidencyjnych występują bagna nie tworzące wydzielen taksacyjnych. Bagna najczęściej położone są w nieckach terenowych, w przedłużeniach rynien jeziornych itp. stanowią enklawy wśród leśnych siedlisk świeżych.

Tabela 44. Wykaz bagien ewidencyjnych w Nadleśnictwie Smolarz

Nadleśnictwo Smolarz							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
1b	0,59	44j	1,26	114g	0,83	274h	0,55
1d	0,21	49g	0,38	114i	0,35	274j	1,34
1i	1,33	53g	0,56	115c	4,68	288l	0,36
1j	1,51	53h	0,22	115d	0,81	299f	0,70
2a	1,25	55d	0,52	116a	6,98	347l	0,70
3b	0,73	56i	1,84	117j	0,25	351i	1,01
4a	1,54	59c	1,16	123f	0,48	376f	3004
4b	0,46	61l	0,56	127k	1,62	377b	1,06
5a	4,26	62b	0,28	127r	0,50	382i	2,48
7h	1,56	64h	0,40	127t	0,31	383d	1,82
13g	5,15	66j	0,42	127y	0,79	398d	2,56

Nadleśnictwo Smolarz							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
14d	1,35	68a	1,49	159d	0,57	405f	1,20
14g	5,61	68j	0,57	159h	0,25	431f	0,49
15f	11,10	73a	1,77	159o	0,91	502b	13,75
16h	2,45	73b	0,51	159r	0,63	525f	5,75
20k	0,28	73d	5,23	165c	0,86	526h	0,52
20m	0,19	74h	1,49	167g	0,28	538y	0,87
20o	0,05	82c	6,98	167i	0,47	538z	0,64
23a	1,10	87c	0,35	167l	2,20	566f	0,45
23c	3,51	91n	1,12	168d	1,99	616f	0,54
24a	0,89	92k	1,18	216f	1,01	617d	0,96
25a	1,38	96j	0,39	217i	0,64	625h	0,31
26g	0,61	98d	0,42	218i	1,49	629d	0,41
28c	0,47	110b	0,54	226a	0,68	629h	1,18
31c	6,14	110h	0,90	227b	1,54	639bx	0,60
42f	0,50	113d	0,61	227d	0,31		
44c	0,68	113g	0,32	243j	0,52		

- **Źródłiska**

Źródłiska, naturalne wycieki wodne występują w formie enklaw na olsach, olsach jesionowych, lasach wilgotnych, na zboczach, skarpach itp.

W Nadleśnictwie Smolarz źródłiska zinwentaryzowano w następujących wydzieleniach:

- leśnictwo Mierzęcin; oddz. 1a, 1f, 10c, 11a;
- leśnictwo Drawiny; oddz. 456i;
- leśnictwo Sarbinowo; oddz. 176i;
- leśnictwo Zagórze; oddz. 466c;
- leśnictwo Radowo; oddz. 689h.

- **Nasiennictwo i selekcja**

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz bazę nasienną stanowią:

- WDN;
- GDN;
- bloki upraw pochodnych i uprawy pochodne;
- bloki upraw zachowawczych;
- drzewostan zachowawczy;
- plantacja nasienna;
- źródła nasion;
- drzewa mateczne;
- szkółka leśna.

Szczegółowe zestawienia i wykazy bazy nasiennej leśnego materiału podstawowego zamieszczone są w Elaboracie.

- **Ekosystemy referencyjne**

Ekosystemy referencyjne to reprezentatywne przykłady istniejących ekosystemów zachowane w stanie naturalnym bądź zbliżonym do naturalnego.

Wykaz ekosystemów referencyjnych przedstawia Załącznik Nr 4.

- **Arboretum**

Arboretum położone przy siedzibie Nadleśnictwa Smolarz w Kleśnie powstało w latach 1997 – 2002. Zajmuje powierzchnię 1,08 ha w wydzieleniach 639x,y.

Rysunek 43. Widok na arboretum (Fot. z archiwum N-ctwa Smolarz)

Obecnie obiekt stanowi część Leśnego Centrum Przyrodniczo – Edukacyjnego. Oprócz arboretum LCPE obejmuje także ogród i część rekreacyjną (m. in. plac zabaw). Ogród został otwarty w czerwcu 2005 r., a inicjatorem jego powstania był ówczesny nadleśniczy Andrzej Jeżyk i ówczesny zastępca nadleśniczego Zofia Potyralska. Przechadzając się po specjalnie przygotowanych ścieżkach, można podziwiać rośliny zielne, krzewy i drzewa reprezentowane przez ponad **150 gatunków i odmian**. Są to rośliny pochodzące z różnych rejonów świata, kwitnące w różnych porach roku, wyróżniające się ciekawym pokrojem i ulistnieniem. Układ przestrzenny założenia, z uwzględnieniem mozaiki siedlisk (wilgotnych i suchych) umożliwia ukazanie zależności roślin i siedlisk. W ogrodzie znajdują się także rzeźby nawiązujące tematyką do związku człowieka z przyrodą, pracy leśników i myślistwa. Serce ogrodu stanowią dwa stawy z wyspą, natomiast na brzegu ogrodu rozciąga się aleja dębowa.

Rysunek 44. Jedna z rzeźb w arboretum (Fot. M. Malecka)

Rodzaje/gatunki roślin rosnących na terenie ogrodu przy siedzibie Nadleśnictwa Smolarz w Kleśnie³² zestawiono w tabeli 45.

Tabela 45. Rodzaje/gatunki roślin rosnących na terenie ogrodu przy siedzibie N-ctwa Smolarz

Rodzaje/gatunki		
Nagonasienne		
Miłorząb dwukłapowy <i>Ginkgo biloba</i>	Jodła <i>Abies sp.</i>	Cypryśnik błotny <i>Taxodium distichum</i>
Cis <i>Taxus sp.</i>	Świerk <i>Picea sp.</i>	Mamutowiec olbrzymi <i>Sequoiadendron giganteum</i>

³² Kazimierzczak S., Nowak G. 2013. Ogród przy siedzibie Nadleśnictwa Smolarz w Kleśnie[w: 65 lat Leśnictwa Północno-Zachodniej Polski 1945-2010 w administracji RDLP w Szczecinie]. RDLP w Szczecinie: 413-424

Rodzaje/gatunki		
Choina kanadyjska <i>Tsuga canadensis</i>	Modrzew <i>Larix sp.</i>	Cyprysik Lawsona <i>Chamaecyparis lawsoniana</i>
Daglezja zielona <i>Pseudotsuga menziesii</i>	Sosna <i>Pinus sp.</i>	Jałowiec <i>Juniperus sp.</i>
Okrytonasienne		
Berberys <i>Berberys sp.</i>	Porzeczka krwista <i>Ribes sanguineum</i>	Trzmielina <i>Euonymus sp.</i>
Oczar omszony <i>Hamamelis mollis</i>	Pęcherznica kalinolistna <i>Physocarpus opulifolius</i>	Hortensja <i>Hydrangea sp.</i>
Buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	Tawuła <i>Spiraea sp.</i>	Jaśminowiec <i>Philadelphus sp.</i>
Dąb <i>Quercus sp.</i>	Głóg <i>Crataegus sp.</i>	Żylistek <i>Deutzia sp.</i>
Brzoza <i>Betula sp.</i>	Grusza wierzbolistna <i>Pyrus salicifolia</i>	Dereń <i>Cornus sp.</i>
Olsza <i>Alnus sp.</i>	Jabłoń <i>Malus sp.</i>	Kalina <i>Viburnum sp.</i>
Grab pospolity <i>Carpinus betulus</i>	Jarząb <i>Sorbus sp.</i>	Kolkwiczja chińska <i>Kolkwitzia amabilis</i>
Leszczyna <i>Corylus sp.</i>	Dębik ośmiopłatkowy <i>Dryas octopetala</i>	Krzewuszka <i>Weigela sp.</i>
Aktinidia pstrolistna <i>Actinidia kolomikta</i>	Pięciornik <i>Potentilla sp.</i>	Suchodrzew chiński <i>Lonicera pileata</i>
Brukentalia ostrolistna <i>Bruckenthalia spiculifolia</i>	Róża pomarszczona <i>Rosa rugosa</i>	Wiciokrzew <i>Lonicera sp.</i>
Kiścień wawrzynowy <i>Leucothoë fontanesiana</i>	Wiśnia <i>Prunus sp.</i>	Forsycja <i>Forsythia sp.</i>
Pieris japoński <i>Pieris japonica</i>	Glicynia <i>Wisteria sp.</i>	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>
Różanecznik <i>Rhododendron sp.</i>	Janowiec <i>Genista sp.</i>	Lilak pospolity <i>Syringa vulgaris</i>
Wrzos <i>Calluna sp.</i>	Szczodrzeniec <i>Cytisus 'Hollandia'</i>	Surmia bignoniowa <i>Catalpa bignonioides</i>
Wrzosiec <i>Erica sp.</i>	Szczodrzeniec purpurowy <i>Chamaecytisus purpureus</i>	Lawenda wąskolistna <i>Lavandula angustifolia</i>
Wierzba <i>Salix sp.</i>	Szczodrzeniec wczesny <i>Cytisus praecox</i>	Dziewięciśl bezłodygowy <i>Carlina acaulis</i>
Lipa <i>Tilia sp.</i>	Złotokap pospolity <i>Laburnum anagyroides</i>	Trzcina pospolita <i>Phragmites communis</i>
Ketmia syryjska <i>Hibiscus syriacus</i>	Klon <i>Acer sp.</i>	Tatarak zwyczajny <i>Acorus calamus</i>
Wiąz <i>Ulmus sp.</i>	Kasztanowiec biały (odmiana stożkowata) <i>Aesculus hippocastanum 'Pyramidalis'</i>	
Wawrzynek <i>Daphne sp.</i>	Perukowiec podolski <i>Cotinus coggygria</i>	

11. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie Nadleśnictwa Smolarz

Rysunek 45. Pozostałości bunkrów w d-stanie (Fot. M. Malecka)

Tabela 46. Wzór nr 19. Wykaz obiektów kultury materialnej

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Uwagi
1.	Drogowskazy kamienne i słupki oddziałowe	Dębogóra, Czarny Las, Górzyska, Smolarz, Przeborowo, Mierzęcín, Sarbinowo, Zagórze, Bielice, Radowo	Granitowe, przedwojenne drogowskazy przydrożne oraz kamienne słupki oddziałowe rozmieszczone miejscami na terenie całego Nadleśnictwa.	-
2.	Bunkry	Czarny Las, Górzyska, Przeborowo, Drawiny, Zagórze, Bielice, Radowo	Pozostałości bunkrów wybudowanych w okresie bezpośrednio poprzedzającym II wojnę światową oraz w czasie wojny. Stanowiły część tzw. Wału Pomorskiego. Zlokalizowane na skarpach prawego brzegu Drawy oraz na skarpach doliny Noteci.	-
3.	Miejsca pamięci	Zagórze	Kamienny krąg	-
		Dębogóra	Kamień upamiętniający nauczyciela z Ostrowca – Willi'ego Retzowa	-
		Górzyska	Krzyż z kamieni	-

Lp.	Nazwa obiektu	Łeśnictwo	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Uwagi
		Ługi	Nieczynny cmentarz niemiecki położony w pobliżu wsi Ługi. Nagrobki częściowo zniszczone. Zadrzewiony (świerk, akacja, lipa, klon, jawor, cis) i zakrzewiony (bez czarny, śnieguliczka).	-
		Dębogóra	Pozostałości dawnego cmentarza ewangelickiego z XIX wieku położonego nieopodal nieistniejącej już osady Słonówek.	-
		Dębogóra	Pozostałości dawnego cmentarza, zachowane mogiły	-
		Sarbinowo	Poniemiecki cmentarz z XIX w. położony przy kwaterze myśliwskiej Koła Łowieckiego „Ryś”.	-
		Drawiny	Pozostałości dawnego cmentarza	-
		Drawiny	Dawny cmentarz niemiecki z XIX w. nieopodal wsi Drawiny. Zachowane fragmenty nagrobków i tablic pamiątkowych.	-
		Drawiny	Dawny cmentarz niemiecki z XIX w. nieopodal wsi Drawiny.	-
		Smolarz	Nieczynny cmentarz poniemiecki położony w pobliżu wsi Modropole. Zadrzewiony (dąb bezszypułkowy, sosna, akacja).	-
		Górzyska	Przedwojenny cmentarz niemiecki nieopodal miejscowości Górzyska. Pomnik – granitowy słup poświęcony niemieckim żołnierzom poległym w czasie I wojny światowej.	-
		Bielice	Pozostałości cmentarza	-
4.	Hutniki – huta szkła	Przeborowo	Historyczna huta szkła. Pozostałości huty szkła założonej na przełomie XVIII i XIX wieku. Odnaleziono tu spieki szkła, pozostałości donic, masę szklaną, fragmenty szyb, spieki ceramiczne, naczynia szklane, odpady szklane.	-
5.	Stanowisko archeologiczne	Przeborowo, Mierzęcín	Osadnictwo mezolityczne	-

Szczegółowa lokalizacja obiektów kultury materialnej na gruntach N-ctwa zamieszczona została w wykazie stanowiącym osobny tom.

Rysunek 46. Dawny cmentarz w leśnictwie Ługi (Fot. Ł. Sikora)

Rysunek 47. Dawny kamienny drogowskaz (Fot. Ł. Sikora)

12. Obiekty kultury materialnej i inne przyrodnicze w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Smolarz

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Drezdeneckie Uroczyska”

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Drezdeneckie Uroczyska” ustanowiono Uchwałą Nr XVIII/128/03 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 18 grudnia 2003 r. w sprawie uznania za zespół przyrodniczo-krajobrazowy pn. „Drezdeneckie Uroczyska”. Obiekt obejmuje obszar gruntów o powierzchni 1184,30 ha położonych w gminie Drezdenko.

Celem ochrony zespołu jest zachowanie cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego na terenach bezpośrednio przylegających do zachodnich granic miasta Drezdenko, wraz z florą i fauną – dla potrzeb edukacyjnych, naukowych, turystycznych i wypoczynkowych.

Chroniony teren obejmuje łąki i zbiorniki wodne, a w szczególności malownicze, ukryte wśród zarośli starorzecza Noteci, które są doskonałym schronieniem i miejscem rozrodu wielu gatunków zwierząt, głównie ptaków wodnych i błotnych. Zespół położony jest na szlaku wędrownym licznych gatunków ptaków migrujących w okresie wiosennych i jesiennych przelotów, stanowi bardzo ważny „Punkt przystankowy”.

Pomniki przyrody

- ✓ Wiąz polny *Ulmus minor* – ustanowiony Uchwałą Nr XXXVII/320/05 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30.06.2005 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 101 z 2005 r., poz. 1818). Drzewo o pokaźnych rozmiarach i szczególnych walorach krajobrazowych, rośnie w Przeborowie (przy drodze w parku w otoczeniu starego kościoła).
- ✓ Klon zwyczajny *Acer platanoides* – ustanowiony Uchwałą Nr XXXVII/320/05 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30.06.2005 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 101 z 2005 r., poz. 1818). Drzewo o pokaźnych rozmiarach i szczególnych walorach krajobrazowych, rośnie w Przeborowie (przy drodze w parku w otoczeniu starego kościoła).
- ✓ Kasztanowiec biały *Aesculus hippocastanum* – ustanowiony Uchwałą Nr XXXVII/320/05 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30.06.2005 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 101 z 2005 r., poz. 1818). Drzewo rośnie w Przeborowie, na terenie prywatnej posesji.
- ✓ Jesion wysniosły *Fraxinus excelsior* – ustanowiony Uchwałą Nr XXXVII/320/05 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30.06.2005 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 101 z 2005 r., poz. 1818). Drzewo rośnie na terenie prywatnej posesji w Drawinach, za torami.
- ✓ Dąb bezszypułkowy *Quercus petraea* – ustanowiony Uchwałą Nr XXXVII/320/05 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30.06.2005 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 101 z 2005 r., poz. 1818). Drzewo wiekowe o pokaźnych, imponujących rozmiarach rośnie na skarpie przy drodze asfaltowej Drezdenko - Strzelce Krajeńskie.
- ✓ Grupa drzew (cis pospolity *Taxus baccata*) – ustanowiony Uchwałą Nr XXXVII/320/05 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 30.06.2005 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 101 z 2005 r., poz. 1818).

Drzewiaste formy rosną w miejscowości Klesno w postaci szpaleru na terenie dwóch sąsiadujących ze sobą posesji po wewnętrznej stronie ogrodzenia.

- ✓ Skupisko 6 wydmy – ustanowiony Uchwałą Nr XII/81/2007 Rady Miejskiej w Drezdenku z dnia 24.08.2007 r. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 95 z 2007 r., poz. 1313). Wydmy Znajdują się na południowym brzegu jeziora Łubowo.

Rysunek 48. Pomnik przyrody klon zwyczajny *Acer platanoides* w Przeborowie (Fot. M. Malecka)

Błotnica – do rejestru zabytków wpisany został kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. św. Michała Archaniola z końca XIX w. (nr rej.: L-334/A z 20.07.2009 r.).

Głębozec – we wsi znajduje się zabytkowy kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. św. Barbary z początku XX w. (nr rej.: L/333A z 14.07.2009 r.).

Lubiewo – do rejestru zabytków wpisano kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. Matki Boskiej Szkaplerznej z 1908 r. (nr rej.: L-354/A z 25.11.2009 r.).

Mierzęcín – według rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa za zabytki uznano:

- kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. Wniebowzięcia NMP z 1715 r. wraz z przykościelnym cmentarzem (nr rej.: L-128/A z 2.02.2004 r.);
- zespół pałacowy z XIX w. obejmujący neogotycki pałac - obiekt z dwupiętrowym ryzalitem i portykiem zwieńczonym balkonem z balustradą; po lewej stronie dobudowane nieregularne skrzydło z ośmioboczną trzypiętrową wieżą; nad głównym wejściem w ryzalicie, między oknami drugiego piętra, herb rodziny von Waldow (nr rej.: 3 z 21.10.1976 r.) i park przypałacowy (nr rej.: 276 z 5.10.1979 r.).

Nowe Kurowo – do rejestru zabytków wpisano znajdujący się tu kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. Matki Boskiej Szkaplerznej z przełomu XIX i XX w. (nr rej.: L-331/A z 27.10.2009 r.).

Podlesiec – we wsi znajduje się zabytkowy zespół folwarczny (nr rej.: 1924 z 19.04.1971 r.) z XIX w. obejmujący dom, stajnię i spichrz, stodoła i obora.

Przeborowo – do rejestru zabytków wpisano kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki pw. Matki Boskiej Częstochowskiej (nr rej.: KOK-I-1119 z 15.04.1964 r. oraz 196 z 1.12.1976 r.). Świątynia szachulcowa, wybudowana w 1715 r.; zniszczona przez Rosjan w wyniku działań wojennych (podczas wojny siedmioletniej), odbudowana w 1763 r. (przy odbudowie wykorzystano elementy poprzedniej świątyni). Salowy kościół wzniesiono na planie prostokąta, a konstrukcję szkieletową wypełnia cegła. Obiekt kryty jest dachem trójspadowym, a niewielka wieża wychodząca z kalenicy zachodniej – dachem dwuspadowym. W bocznych elewacjach wieży umieszczono otwory wentylacyjno-akustyczne. Zachowana jest oryginalna stolarka (drzwi i okna). Drewniany portal istniejący od południa jest unikatem dla szkieletowej architektury regionu. Obok kościoła stoi otwarta drewniana dzwonnica z XIX wieku, pokryta dachem dwuspadowym. Obecnie kościół w ruinie, dzwonnica przewrócona.

Rysunek 49. Pozostałości zabytkowego kościoła w Przeborowie (Fot. M. Malecka)

Przynotecko – według rejestru Narodowego Instytutu Dziedzictwa na listę zabytków wpisany jest kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. Matki Boskiej Częstochowskiej, z dobudowaną później wieżą, wzniesiony w 1728 r. (nr rej.: 1124 z 15.04.1964 r.). Korpus obiektu jest szachulcowy, a wieża od zachodu z muru pruskiego. Przy boku południowym dobudowana jest kruchta. Dachy kryte blachą: nad korpusem – trójspadowy, na wieży – czterospadowy, a nad dobudówkami – dwuspadowe. Ekspozycja elewacji po wojnie została zmieniona (część kościoła otynkowano). Przy kościele znajdują się pozostałości dawnego cmentarza ewangelickiego z licznymi nagrobkami, w tym dużymi grobowcami.

Słonów – we wsi znajduje się zabytkowy kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki, pw. Matki Bożej Różańcowej z XIX w. wraz z przykościelnym cmentarzem (nr rej.: L-130/A z 3.02.2004 r.).

D. ZAGROŻENIA

Rysunek 50. Działalność bobrów (Fot. L. Sikora)

Lasy narażone są na ujemne oddziaływanie kilku czynników, które mają pochodzenie:

- biotyczne,
- abiotyczne,
- antropogeniczne.

1. Czynniki biotyczne

Spośród czynników przyrody ożywionej największe szkody wyrządzają:

- grzyby,
- owady,
- zwierzyzna płowa.

- **Grzyby**

W odniesieniu do chorób infekcyjnych największe powierzchnie notuje się w związku z wystąpieniem:

- osutki igieł sosny;
- opieńkowej zgnilizny korzeni.

Podczas prac taksacyjnych szkody wywołane przez grzyby zinwentaryzowano na 27,44 ha lasu (4 wydzielenia).

- **Owady**

Na terenie Nadleśnictwa odnotowuje się występowanie szkód z tytułu obecności następujących owadów:

- brudnicy mniszki;
- strzygoni choinówki;
- miernikowców, w tym głównie piędzika przedzimka;
- kornika drukarza;
- kornika ostrozębego;
- przypłaszczka granatka;
- opiętków, głównie opiętka dwupłamkowego;
- szeliniaka sosnowca.

Na terenie Nadleśnictwa Smolarz wyznaczono obszary ognisk gradacyjnych na powierzchni 4233,60 ha. Dokonano aktualizacji liczby partii kontrolnych (PK) do jesiennych poszukiwań szkodników pierwotnych sosny, która wynosi dla całego obszaru Nadleśnictwa 100 szt. (85 szt. w obszarach ognisk gradacyjnych i 15 szt. poza obszarem ognisk gradacyjnych).

Podczas prowadzenia prac terenowych na terenie Nadleśnictwa zainwentaryzowano szkody spowodowane przez owady na powierzchni 16,37 ha (5 wydzieleni).

- **Zwierzyna**

Zwierzyna płowa wyrządza największe szkody w lasach w wieku do 20 lat, polegające na zgryzaniu sadzonek i spałowaniu drzew.

Głównymi sprawcami szkód są jeleniowate. Szkody powodowane przez zwierzynę płową w ostatnich latach maleją ze względu na redukcję liczebności populacji.

Szkody powodowane przez bobry utrzymują się na poziomie gospodarczo znośnym (w 2022 r. 0,02 ha)

2. Czynniki abiotyczne

Spośród czynników przyrody nieożywionej największe zagrożenia wywołują silnie wiejące wiatry (huragany, trąby powietrzne), opady śniegu, zmiany stosunków wodnych, susze wiosenno-letnie, w mniejszym stopniu zagrożenia związane z ekstremami temperatur (przymrozki wczesne, późne, listwy mrozowe itd.).

- **Wiatry**

W ostatnich latach bardzo zauważalne są zmiany klimatyczne będące następstwem zakłócenia bilansu dwutlenku węgla w atmosferze. Zmiany te przyczyniają się do powstania licznych fal huraganowych wiatrów: gwałtownych burz połączonych z bardzo silnymi wiatrami i gradobiciem.

Rysunek 51. Drzewostan uszkodzony przez silny wiatr (Fot. Ł. Sikora)

- **Opady śniegu**

Śnieg najgroźniejsze szkody wyrządza w postaci okiści. Okiść powstaje podczas bezwietrznej pogody i przy temperaturze powyżej 0° C, kiedy mokry śnieg pada dużymi płatami i powoduje nadmierne obciążanie koron drzew. Skutkiem okiści jest łamanie wierzchołków i gałęzi, przyginanie drzew cienkich, nadrywanie korzeni, wreszcie łamanie pni i wywracanie drzew. Okiść może spowodować duże szkody zwłaszcza w nie pielęgnowanych młodnikach. Osłabione drzewa stanowią dogodne warunki rozwoju szkodników wtórnych i grzybów patogenicznych. Aby zapobiec okiści korzystniej jest wykonywać trzebieże częściej i o słabszym nasileniu.

- **Zmiany stosunków wodnych**

Głównym czynnikiem wpływającym na kondycję drzewostanów jest ilość opadów. Susza szczególnie niebezpieczna jest na nowo zakładanych uprawach wiosną i wczesnym latem, powodując znaczne ubytki wysadzanych drzew. W starszych drzewostanach susze letnie są bardzo groźne ze względu na zwiększone zagrożenie pożarowe szczególnie w drzewostanach iglastych. Zmiana stosunków wodnych przyczynia się do osłabienia kondycji drzew szczególnie starszych, o mniejszych zdolnościach przystosowawczych, które stają się podatne na ataki ze strony szkodników wtórnych oraz grzybów patogenicznych. Dążyć należy do hamowania spływu i parowania wody z ekosystemów leśnych poprzez wprowadzanie podsadzeń, pozostawianie pasów ochronnych przy

jeziorach, rzekach, bagnach, źródłiskach oraz utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów wód powierzchniowych.

Poziom wody gruntowej, szczególnie na siedliskach wilgotnych i mokrych, ściśle związany jest z prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń wodno-melioracyjnych. Na powierzchniach zagrożonych zbyt dużą ilością wody należy przede wszystkim o właściwe funkcjonowanie urządzeń wodno-melioracyjnych, dbać tak, aby te urządzenia nie zagrażały siedliskom przyrodniczym, a przy doborze gatunków do przyszłych upraw mieć na uwadze ich odporność na niekorzystne warunki (nadmiar wody, huraganowe wiatry, zbyt silne zachwaszczenie).

- **Przymrozki**

Dość poważnym zagrożeniem dla upraw, podrostów i szkółek są późne przymrozki (wiosenne). Powodują obumieranie młodych pędów i liści, szczególnie dębów i buków. Zagrożenie występuje corocznie, ale w ostatnich latach nasila się w związku z przesuwaniem się (w kierunku późnej wiosny, a nawet wczesnego lata) terminów występowania pierwszych i ostatnich przymrozków wiosennych.

3. Czynniki antropogeniczne

- **Pożary**

Najbardziej zagrożone są drzewostany sosnowe, głównie na siedlisku Bśw i BMśw. Zagrożenie znacznie wzrasta na terenach atrakcyjnych wypoczynkowo, przy torach kolejowych, drogach publicznych. Warto wspomnieć, że na obszarach sąsiadujących z lasami dochodzi stosunkowo często, szczególnie w okresie przedwiośnia do wypalania suchej roślinności trawiastej.

Większość pożarów spowodowana była działalnością człowieka (wypalanie nieużytków, nieostrożne posługiwanie się ogniem, podpalenia).

szczególnie w okresie przedwiośnia do wypalania suchej roślinności trawiastej.

W minionym dziesięcioleciu [2013-2022] w Nadleśnictwie Smolarz miało miejsce 39 pożarów na łącznej powierzchni 4,34 ha.

W poszczególnych latach przedstawia się to następująco:

Tabela 47. Pożary w ubiegłym 10-leciu w Nadleśnictwie Smolarz

Rok	Liczba pożarów	Powierzchnia [ha]
2013	4	0,09
2014	3	0,08
2015	5	0,21
2016	3	0,04
2017	-	-
2018	9	0,84
2019	4	1,84
2020	2	0,06
2021	2	0,24
2022	7	0,91

- **Zanieczyszczenie powietrza**³³

Ocenę jakości powietrza dla województwa lubuskiego wykonano na podstawie aktualnych przepisów prawnych oraz zgodnie z „Wytycznymi do wykonania rocznej oceny powietrza w strefach za 2020 rok zgodnie z art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska na podstawie obowiązującego prawa krajowego i UE”.

Przeprowadzone analizy wykazały, że głównym problemem w zakresie zanieczyszczenia powietrza w województwie lubuskim, podobnie jak w latach ubiegłych, są obserwowane wysokie stężenia benzo(a)pirenu, które na wybranych obszarach województwa przekraczają poziomy docelowe określone w przepisach prawa. Dla wszystkich stref w województwie lubuskim ze względu na stężenie benzo(a)pirenu, wskazano klasę C decydującą o konieczności opracowania lub aktualizacji programu ochrony powietrza.

W strefie lubuskiej nie odnotowano przekroczenia poziomu docelowego ozonu w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia. W porównaniu z oceną jakości powietrza sporządzoną w 2020 r. nastąpiła poprawa w tym zakresie. Ponadto w porównaniu do 2020 r., w którym we wszystkich strefach przekroczony został poziom celu długoterminowego, w strefie miasta Gorzów Wielkopolski nie odnotowano przekroczenia tego parametru. W strefie miasta Zielona góra oraz w strefie lubuskiej ponownie odnotowano przekroczenia poziomu celu długoterminowego (ze względu na ochronę zdrowia oraz ze względu na ochronę roślin), którego termin osiągnięcia wyznaczono na 2020 r.

Jako główną przyczynę występowania podwyższonych i wysokich stężeń zanieczyszczeń – zwłaszcza pyłu PM10 i zawartego w nim benzo(a)pirenu wskazuje się tzw. niską emisję pochodzącą z sektora komunalno-bytowego i związanego z indywidualnym ogrzewaniem budynków z wykorzystaniem paliw kopalnych (głównie węgla). Dotyczy to zarówno gospodarstw domowych, jak i niewielkich zakładów produkcyjnych i usługowych. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na podniesienie poziomu koncentracji substancji zanieczyszczających w powietrzu jest komunikacja samochodowa. Istotne znaczenie (w określonych przypadkach) mogą mieć również napływy zanieczyszczonego powietrza z obszaru innych stref, w tym spoza kraju. Wymienione czynniki mogą prowadzić do wystąpienia przekroczeń poziomów normatywnych oraz (zwłaszcza w sytuacjach wyjątkowo niekorzystnych warunków meteorologicznych) powstawania epizodów wysokich i bardzo wysokich stężeń zanieczyszczeń tzw. epizodów smogowych. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych mają one miejsce głównie w okresie jesienno-zimowym.

Należy kontynuować monitoring jakości powietrza, w tym pyłu zawieszonego, dla oceny kształtowania się stężeń zanieczyszczeń na obszarze województwa i określenia efektów podejmowanych działań naprawczych.

---

³³ Praca zbiorowa. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2021*. Zielona Góra, 2022. www.powietrze.gios.gov.pl

- **Stan czystości wód³⁴**

Decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych mają zanieczyszczenia pochodzące z następujących źródeł:

- punktowe zrzuty ścieków komunalnych i bytowo – gospodarczych z miejskich i wiejskich systemów kanalizacyjnych;
- punktowe zrzuty ścieków przemysłowych zrzucanych za pomocą własnych systemów kanalizacyjnych;
- punktowe zrzuty zanieczyszczonych wód opadowych z terenów zurbanizowanych i przemysłowych;
- rozproszone zrzuty ścieków ze zurbanizowanych terenów miejskich i wiejskich nie wyposażonych w systemy kanalizacyjne;
- zanieczyszczenia obszarowe, głównie z rolnictwa, spowodowane spływami powierzchniowymi zanieczyszczeń zawierających związki biogenne, środki ochrony roślin, z niewłaściwego rolniczego zagospodarowania odchodów zwierzęcych, soków kiszonkowych oraz ścieków bytowo – gospodarczych lub produkcyjnych.

W ramach realizacji programu monitoringu wód powierzchniowych województwa lubuskiego zostały zrealizowane badania wód rzek i jezior. Przeprowadzono kolejno klasyfikację poszczególnych elementów jakości wód powierzchniowych (elementów biologicznych, fizykochemicznych, hydromorfologicznych, chemicznych), klasyfikację stanu/potencjału ekologicznego, klasyfikację stanu chemicznego oraz ocenę stanu badanych jednolitych części wód powierzchniowych.

W 2018 r. przeprowadzono klasyfikację stanu chemicznego dla 3 jednolitych części wód powierzchniowych (jcw) rzecznych znajdujących się w zasięgu terytorialnym N-ctwa Smolarz lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie:

- jcw Noteć od Drawy do Rudawy (ppk. Noteć m. Drezdenko): stan chemiczny dobry;
- jcw Mierzęcka Struga od jez. Wielgie do ujścia (ppk. Mierzęcka Struga – m. Łęczyn): stan chemiczny poniżej dobrego; ocena stanu jcw – zły stan wód;
- jcw Pokrętna (ppk Pokrętna – ujście do Drawy, m. Drawiny) : stan chemiczny poniżej dobrego; ocena stanu jcw – zły stan wód.

- **Negatywne oddziaływanie człowieka na las i środowisko przyrodnicze**

- znaczna presja ludzka na lasy;
- istnienie barier ekologicznych, utrudniających migracje zwierząt;
- wypalanie ściernisk, poboczy dróg, łąk, trzcinowisk;
- zaśmiecanie lasu oraz istnienie dzikich wysypisk śmieci;

---

³⁴ WIOŚ w Zielonej Górze. 2019. *Ocena jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych i jeziornych w województwie lubuskim za rok 2018.*

- niepełne skanalizowanie miejscowości, gromadzenie ścieków w szambach o wątpliwej szczelności oraz ich wylewanie do rowów i rzek;
- spływ do wód środków ochrony roślin i nawozów sztucznych;
- niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich zwiększone dawkowanie na polach;
- niszczenie tablic i urządzeń;
- nielegalne pozyskanie drewna;
- kłusownictwo.

E. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC W NADLEŚNICTWIE

Rysunek 52. Drzewostany w leśnictwie Drawiny (Fot. M. Małecka)

1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego

Na podstawie dominujących funkcji pełnionych przez lasy a także przyjętych celów gospodarowania z uwzględnieniem zdolności produkcyjnych siedlisk zastosowano jednostki regulacyjne zwane gospodarstwami (Instrukcja zarządzania lasu, CILP 2012).

Tabela 48. Podział lasów na gospodarstwa (powierzchnia zalesiona i niezalesiona)

Gospodarstwo	Nadleśnictwo Smolarz	
	ha	%
S - specjalne	1146.62	6.24
O - wielofunkcyjnych lasów ochronnych	17168.77	93.51
GZ - wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - zrębowych	32.17	0.18
GPZ - wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - przerębowo-zrębowych	13.76	0.07
Razem	18 361.32	100.00

2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych.

W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych szczególną uwagę należy zwrócić na:

- ✓ wytyczanie i wykorzystywanie stałych szlaków zrywkowych;
- ✓ stosowanie olei biodegradowalnych jako smarów silnikowych oraz do smarowania urządzeń ścinkowych;
- ✓ ochronę stanowisk gatunków wymienionych w Rozporządzeniu MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1408), Rozporządzeniu MŚ z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r., poz. 1409) oraz Rozporządzeniu MŚ z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r., poz. 2183) podczas trzebieży i innych zabiegów, m. in. poprzez zwracanie uwagi na miejsca obalania drzew, przebieg szlaków zrywkowych, pozostawianie kęp starodrzewu;
- ✓ stałe podnoszenie wiedzy przyrodniczej pracowników nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt;
- ✓ prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych;
- ✓ zachowanie wybranych elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego (parki, aleje, cmentarze, groby, itp.);
- ✓ otoczenie opieką istniejących i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych;
- ✓ podjęcie starań o uznanie proponowanych form ochrony przyrody.

F. PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

Rysunek 53. W leśnym runie (Fot. M. Małecka)

I. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody

Szczegółowo przedstawiono w Załączniku nr 2. Tabela XXIII- Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody.

II. Fakultatywne wskazania ochronne

1. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zasad, zarządzeń i instrukcji.

W celu ochrony różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Smolarz zaleca się:

- dla zachowania leśnych zasobów genowych należy ściśle realizować zadania w zakresie ochrony genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych;
- promować gatunki rodzime;
- dostosowywać skład gatunkowy upraw do odpowiednich typów siedliskowych lasu;
- przebudowę drzewostanów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym i typem drzewostanu z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;

- w odpowiednich warunkach siedliskowych dążenie do powstawania drzewostanów zróżnicowanych pod względem wieku, składu gatunkowego i struktury;
- pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu tzw. drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;
- zachowanie w lasach starych, okazałych, często o ciekawych formach drzew lub kęp starodrzewi, drzew owocowych, klonów, lipy drobnolistnej, topól rodzimych, jarzębów, drzewiastych form: głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka;
- w maksymalnym stopniu wykorzystywać w odnowieniach dolne warstwy – naloty, podrosty, także na siedliskach uboższych – jeśli przedstawiają dobrą jakość i są zgodne z założonymi celami hodowlanymi;
- w koniecznych przypadkach usuwanie czeremchy amerykańskiej przy planowanych zabiegach gospodarczych;
- w celu zachowania różnorodności ekosystemów należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- na terenie nadleśnictwa unikać zalesiania śródleśnych łąk, skarp oraz niewielkich otwartych powierzchni (w celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej);
- wywieszanie, w miarę potrzeb, drewnianych budek dla ptaków i nietoperzy;
- nie zalesiać powierzchni pozostawionych do naturalnej sukcesji.

2. Działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody

Zaleca się:

- otoczenie opieką istniejących i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych;
- podjęcie starań o uznanie prawne proponowanych form ochrony przyrody;
- stale podnosić wiedzę przyrodniczą pracowników Nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie chronionych gatunków roślin, zwierząt oraz siedlisk przyrodniczych;
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, siedlisk chronionych, obiektów cennych przyrodniczo;
- proponowanie do wyznaczenia kolejnych stref ochrony dla zwierząt, systematyczne monitorowanie już istniejących.

3. Zalecenia w zakresie ochrony cennych gatunków roślin naczyniowych

W stosunku do gatunków roślin, których stanowiska są wymienione w niniejszym Programie, zaleca się:

- upowszechnienie wiedzy o wymienionych gatunkach roślin, ich wymaganiach ekologicznych, stwierdzonych stanowiskach wśród pracowników służby leśnej w Nadleśnictwie;
- aktualizowanie waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa o nowe stanowiska chronionych gatunków roślin;
- podczas prowadzenia zabiegów gospodarczych sukcesywnie eliminować gatunki ekspansywne (czeremcha amerykańska, tawuła kutnerowata) zagrażające bezpośrednio stanowiskom cennych roślin;
- podczas projektowania szlaków zrywkowych (ciągów technologicznych) na etapie sporządzania szacunków brakarskich uwzględniać wszystkie elementy związane z ochroną przyrody, w tym stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin – ich stanowiska zaznaczyć na szkicu powierzchni manipulacyjnej. Przy użytkowaniu rębnym pozostawiać biogrupy i/lub kępy z wszystkimi warstwami lasu.

4. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych

- Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i drzew biocenotycznych.

5. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew

- Zaleca się zachowywać drzewa cenne o rozmiarach pomnikowych oraz drzewa o szczególnych cechach (tworzące określone układy przestrzenne np. aleje, stanowiące pamiątkę kultury leśnej np. pojedyncze drzewa egzotyczne, uznane za lokalnie rzadkie lub ginące, reprezentujące unikatowe formy oraz będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych np. zrosty drzew).
- Zaleca się monitorowanie stanu zachowania drzew będących uznanymi pomnikami przyrody i w zależności od potrzeb, po uzgodnieniu z organem ochrony przyrody podjęcie odpowiednich działań ochronnych.
- Zakazuje się wprowadzania istotnych zmian w otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, nie składować pozostałości zrębowych i innych odpadów w promieniu 10 m od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawiać na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.
- Należy dążyć do zachowania w lasach nadleśnictwa jak największej liczby drzewiastych form głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka.

6. Zalecenia z zakresu ochrony fauny kręgowców

- Zgłaszanie do służb ochrony przyrody kolejnych stref ochrony dla ujawnionych stanowisk gatunków chronionych.

- Należy przestrzegać regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochronne gniazd). Zabiegi gospodarcze prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Zaleca się pozostawiać drzewa dziuplaste.

7. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców

- Zaleca się pozostawiać wszystkie pozostałości alei śródleśnych. W miarę możliwości, np. w uprawach dochodzących do ważniejszych dróg leśnych, wprowadzić przy tych drogach jedno- lub dwustronne śródleśne zadrzewienia alejowe. Stosować do tego materiał o charakterze zadrzewieniowym. Wprowadzać m. in. Db, Lp, Kl, Wz, Jrz, Js, Wb, Cz.p stosownie do stwierdzonych na gruncie warunków mikrosiedliskowych.
- Zaleca się pozostawiać drzewa owocowe.
- Zapewnienie w ekosystemach leśnych materii organicznej, przede wszystkim ilości martwego i rozkładającego się drewna. Martwe drzewa pozostawia się w celu zapewnienia ciągłości występowania martwego drewna, przy czym jego ilość nie może w szczególności stwarzać zagrożenia pożarowego lub ryzyka wystąpienia szkodliwych czynników biotycznych.
- Pozostawiać drzewa biocenotyczne.

8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach

- Pozostawiać pozostałości dawnych cmentarzy. Obszar cmentarzy wyłączyć z użytkowania. Na ich obszarze można tolerować obecność gatunków egzotycznych (m. in. lilaka, śnieguliczki). Dopuszcza się zabiegi ograniczające rozwój krzewów zarastających mogiły. Uporządkować w przypadku konieczności. Proponuje się oznakowanie tych miejsc przez ustawienie tablic informacyjnych. Wszelkie czynności dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- Zaleca się zbieranie, gromadzenie i propagowanie informacji dotyczących historycznego i zwyczajowego nazewnictwa terenowego (nazwy dróg, alei, fragmentów lasu, jezior), informacje o dawnych leśnikach, właścicielach lasu itp.)
- W waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa zamieszczać informacje o obeliskach, tablicach pamiątkowych, starych słupach podziału powierzchniowego i innych podziałów będących pamiątkami kultury powszechnej i leśnej.
- Pozostawiać stare drzewa owocowe spotykane na terenach leśnych, szczególnie w miejscach dawnych osad.

9. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznych w lasach

Zaleca się:

- poprawę stosunków wodnych na terenie Nadleśnictwa poprzez:

- utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów bagien, jezior, cieków, rzek;
- zachowanie istniejących torfowisk;
- wokół bagien stanowiących osobne wydzielania (o pow. od 0,5 ha) oraz pozostałych bagien, będących siedliskami przyrodniczymi, źródeł, wycieków i wysięków wód podziemnych zaleca się w trakcie wykonywania cięć rębnych zachowywanie lub kształtowanie stref pasa ochronnego (nie stosuje się cięć zupełnych bezpośrednio przy źródłach, rzekach, jeziorach, torfowiskach i źródłiskach; w miejscach tych zaleca się pozostawianie naturalnych stref ekotonowych lub ich tworzenie poprzez sadzenie krzewów – w razie ich braku, oraz pielęgnowanie); z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia;
- wyłączenie z użytkowania rębego drzewostanów na zabagnionych, trudno dostępnych siedliskach Bb, BMb, LMb oraz niektórych Ol i OIj.

10. Kształtowanie strefy ekotonowej

W lasach Nadleśnictwa Smolarz zaleca się w trakcie wykonywania cięć rębnych zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego wokół bagien o powierzchni co najmniej 0,5 ha, oraz pozostałych bagien, będących siedliskami przyrodniczymi, naturalnych zbiorników wodnych, wzdłuż rzek oraz wybranych ciągów komunikacyjnych, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Ponadto zaleca się dążyć do tego, aby strefy ekotonowe były maksymalnie wypełnione przez roślinność zielną, krzewy i drzewa w układzie pionowym i poziomym. Ma to na celu wytworzenie pełnej ściany lasu tzw. ściany okrajkowej ograniczającej wnikanie i penetrację wielu czynników wnętrza lasu, szczególnie z przelotowych tras komunikacyjnych, pól uprawnych oraz terenów zabudowanych.

11. Promocja i edukacja ekologiczna³⁵

1. PROGRAM EDUKACJI LEŚNEJ SPOŁECZEŃSTWA W NADLEŚNICTWIE SMOLARZ

na lata 2023 – 2032 zawiera podsumowanie dotychczasowej działalności edukacyjnej oraz określa zadania pozwalające osiągnąć wyznaczone cele w zakresie rozwoju świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Zgodnie z w/w programem promocję i edukację leśną społeczeństwa na terenie administracyjnym Nadleśnictwa Smolarz należy prowadzić na bazie naturalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych Nadleśnictwa, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury edukacyjnej.

Działalność edukacyjna ukierunkowana jest na następujące grupy odbiorców:

---

³⁵ Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Smolarz na lata 2023-2032

- przedszkolaki, uczniowie szkół podstawowych i średnich, dorośli;
- społeczeństwo lokalne.

Na spotkaniach edukacyjnych, pogadankach, wycieczkach do lasu przedstawia się jak ważny jest las, jak wygląda praca leśnika, jak korzystać z lasu nie czyniąc w nim szkody, ucząc i bawiąc jednocześnie.

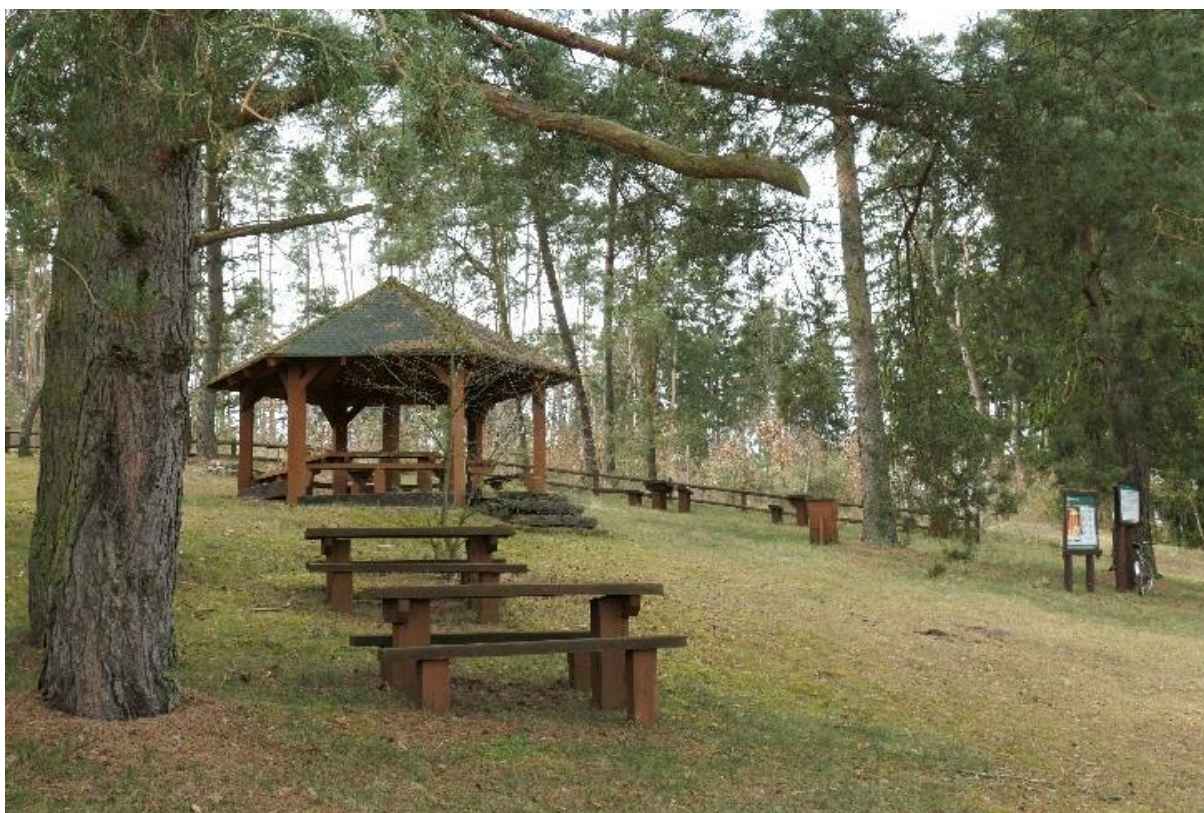
Rysunek 54. Tablica edukacyjna przy „dzikiej plaży” nad Jeziorem Łubowo (Fot. M. Małecka)

W realizacji zadań edukacyjnych bardzo ważna jest współpraca z samorządami, instytucjami oraz organizacjami z terenu działania Nadleśnictwa. Partnerami Nadleśnictwa w zakresie prowadzonej edukacji leśnej społeczeństwa są m. in.: przedszkola, szkoły, samorządy, media (prasa, radio, telewizja), organizacje pozarządowe i inni, m. in. Centrum Promocji Kultury w Drezdenku, Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia w Drezdenku, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Drezdenko, ZHP (Drezdenecki Szczęp Harcerki „Puszcza”).

Obiekty wykorzystywane do prowadzenia edukacji leśnej Nadleśnictwa Smolarz:

1. Leśne Centrum Przyrodniczo-Edukacyjne – przy siedzibie Nadleśnictwa Smolarz, na które składa się arboretum, ogród i część rekreacyjna (m. in. plac zabaw dla dzieci, wiata na wyspie).
2. Sala konferencyjna – w siedzibie Nadleśnictwa.

3. Miejsca postoju pojazdów wyposażone w wiaty, tablice edukacyjne, miejsca na ognisko.
4. Szkołka leśna.

Rysunek 55. Miejsce turystyczne, wyposażone we wiatę i tablice (Fot. z archiwum N-ctwa Smolarz)

Główne założenia i kierunki na lata 2023-2032 (planowane przedsięwzięcia z zakresu edukacji leśnej):

1. Nadleśnictwo nie planuje tworzenia nowych obiektów edukacyjnych. Planowana jest rozbudowa i modernizacja istniejących obiektów edukacyjnych, m.in. aranżacja izby edukacji leśnej – Sali historycznej prezentującej dzieje Nadleśnictwa i gospodarki leśnej na terenie obecnego N-ctwa Smolarz.
2. Dalsza współpraca ze szkołami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami, urzędami miast i gmin działającymi w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa w zakresie działań edukacyjnych. Kontynuowanie i rozwijanie współpracy z miejscowymi mediami.
3. Kontynuacja prowadzenia zajęć terenowych, prowadzenie akcji twórczych np. sadzenie lasu, sprzątanie śmieci.
4. Prowadzenie (kontynuacja) cyklicznych wydarzeń, np.:
  - konkurs plastyczny i fotograficzny „Mój Las”;
  - „Hubertus Drezdenecki” – impreza plenerowa promująca leśnictwo, łowiectwo i zdrowy tryb życia;
  - udział w akcjach ogólnopolskich i innych, m.in.: „Sprzątanie Świata”, „#sadziMY”;
5. Planowane nowe wydarzenia:
  - konkurs w formie gry terenowej organizowany wiosną przy okazji „Święta Niezapominajki”;

- warsztaty kulinarne dla dorosłych (przy dofinansowaniu z programu „Dobre z lasu, czyli natura od kuchni”);
- organizacja konkursu fotografii przyrodniczej, połączonego z plenerem fotograficznym i wystawą poplenerową.

6. Szkolenia dla nauczycieli, które pozwoliłyby im samodzielnie wprowadzać elementy edukacji leśnej do prowadzonych zajęć w szkołach.

Rysunek 56. Tablica edukacyjna w N-ctwie Smolarz (Fot. z archiwum N-ctwa Smolarz)

PIŚMIENNICTWO

- Atlas hydrologiczny Polski*. IMiGW. Wyd. Geolog. Warszawa 1987.
- Czarnecka H. (red.). 2005. *Atlas Podziału Hydrograficznego Polski*. Warszawa.
- Elaborat Nadleśnictwa Smolarz*. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013.
- Elaborat Nadleśnictwa Smolarz*. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2023.
- Głowaciński Z. (red.). *Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce*. PWN. Warszawa 2002.
- Głowaciński Z., Nowacki J. (red.) *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce*. Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu. 2004.
- Jackowiak B., Żukowski W. *Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski*. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań 1995.
- Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie*. Warszawa 1996.
- Instrukcja zarządzania lasu*. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2012.
- Jańczak J. (red.). *Atlas jezior Polski*. Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań 1999.
- Kaczanowska M. (red.). *Przyroda Pomorza Zachodniego*. OFICYNA IN PLUS. Szczecin 2002.
- Kaźmierczakowa R.(red.). *Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych*. Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków.2016.
- Kleczkowski A.S. *Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w Polsce, wymagających szczególnej ochrony*. 1990.
- Kondracki J. . *Geografia regionalna Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa. 2014.
- Kondracki. J. *Polska. Geografia fizyczna Polski*. PWN. Warszawa 1988.
- Kujawa-Pawlaczyk J., Pawlaczyk P. 2014. *Torfowiska obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej. Zasoby-stan-ochrona*. Wydawnictwo Klubu Przyrodników. Świebodzin.
- Liro A. (red.) *Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA*. Fundacja IUCN. Warszawa 1998.
- Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w Polsce, wymagających szczególnej ochrony*. A.S. Kleczkowski. 1990.
- Matuszkiewicz J. M. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w: *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IgiPZ PAN. Warszawa 1994.
- Matuszkiewicz J. M. 2007. *Zespoły leśne Polski*. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Matuszkiewicz W. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa*. PAN. Warszawa 1995.
- Matuszkiewicz W. *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski*. PWN Warszawa 2001.
- Mikołajków J., Sadurski A. (red.). 2017. *Informator PSH. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce*. Państwowy Instytut Geologiczny; Państwowy Instytut Badawczy. Warszawa.
- Mojski J. E. *Objaśnienia do Mapy Geologicznej Polski 1:200000*. Wydawnictwo Geologiczne. Warszawa 1977.
- Ocena jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych i jeziornych w województwie lubuskim za rok 2018*. WIOŚ w Zielonej Górze. 2019.
- Pawlaczyk P. (red.). *Zasady ochrony przyrody w lasach gospodarczych – propozycja społeczna*. 2008. <http://www.kp.org.pl/instrukcja/index.html>.
- Podział hydrograficzny Polski*. IMiGW, Warszawa 1983.
- Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000, Lasy i bory – praca zbiorowa*. Warszawa 2004.
- POP Nadleśnictwa Smolarz na lata 2013-2022*. BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2013.
- Program edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie Smolarz na lata 2023 – 2032*.
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Strzelecko-Drezdeneckiego na lata 2017-2020 z perspektywą do 2024 r.*
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego na lata 2016-2020*

Referat Kierownika Zespołu Ochrony Lasu w Szczecinku z zakresu ochrony lasu na Naradę Techniczno-Gospodarczą dla Nadleśnictwa Smolarz.

Rejestr zabytków województwa lubuskiego. www.kobidz.pl

Solon J. *Physico-geographical mesoregions of Poland: Verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data.* „Geographia Polonica”. 2 (91). s. 143-170

Standardowy Formularz Danych Uroczyska Puszczy Drawskiej.

Standardowy Formularz Danych Lasy Puszczy nad Drawą.

Standardowy Formularz Danych Dolina Dolnej Noteci.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030. Zespół roboczy do spraw Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego pod kierunkiem Macieja Nowickiego (Przewodniczący Zespołu), Magdaleny Balak-Hryńkiewicz (Zastępca Przewodniczącego Zespołu).

Szafer W., Pawłowski B. *Szata roślinna Polski.* PWN. Warszawa.

Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. *Czerwona lista ptaków Polski.* OTOP. Marki. 2020.

Wołejo K., Krauze-Biernaczyk M., Susek P., Błachuta J. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim. Raport wojewódzki za rok 2020.* Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Departament Monitoringu Środowiska. Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Zielonej Górze. Zielona Góra. 2021.

Woś. A. *Klimat Polski.* PWN 1999. Warszawa.

Woś A. *Typy pogody, Regiony klimatyczne (31.8)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa 1994.

www.bdl.lasy.gov.pl

www.wikipedia.pl

www.gdos.gov.pl

www.gios.gov.pl

www.szczecin.lasy.gov.pl/web/Smolarz

Zarzycki K., Kaźmierczakowa R., Mirek Z., *Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone.* Instytut Ochrony Przyrody PAN. 2014.

Zasady Hodowli Lasu. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa 2012.

Zielony R., Kliczkowska A. 2012. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010.* CILP. Warszawa

Spis rysunków

Rysunek 1. Drezdenko i okolice. Mapa: 3160_Driesen _West_kr_1936	7
Rysunek 2. Siedziba Nadleśnictwa Smolarz (Fot. M. Malecka).....	9
Rysunek 3. Położenie N-ctwa Smolarz na tle jednostek RDLP w Szczecinie	10
Rysunek 4. Tablica urzędowa przy rezerwacie przyrody „Jezioro Łubówko” (Fot. Ł. Sikora).....	19
Rysunek 5. Położenie rezerwatu przyrody „Jezioro Łubówko” na tle N-ctwa Smolarz.....	20
Rysunek 6. Położenie rezerwatu przyrody na gruntach N-ctwa Smolarz.....	21
Rysunek 7. Rezerwat przyrody „Jezioro Łubówko” (Fot. A. Sikora)	22
Rysunek 8. Położenie projektowanego rezerwatu przyrody na gruntach N-ctwa Smolarz.....	24
Rysunek 9. Położenie N-ctwa Smolarz na tle obszarów sieci Natura 2000.....	25
Rysunek 10. Położenie N-ctwa Smolarz na tle obszaru Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.....	29
Rysunek 11. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (wg SDF).....	30
Rysunek 12. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących w obszarze PLH320046.....	30
Rysunek 13. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLH320046.....	31
Rysunek 14. Położenie N-ctwa Smolarz na tle obszaru Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.....	41
Rysunek 15. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (wg SDF).....	41
Rysunek 16. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących w obszarze PLB320016.....	42
Rysunek 17. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLB320016	42
Rysunek 18. Położenie N-ctwa Smolarz na tle obszaru Dolina Dolnej Noteci PLB080002	48
Rysunek 19. Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002 (wg SDF).....	48
Rysunek 20. Udział powierzchniowy wg gatunków panujących w obszarze PLB080002.....	49
Rysunek 21. Struktura wiekowa drzewostanów w obszarze PLB080002	49
Rysunek 22. Położenie N-ctwa Smolarz na tle obszarów chronionego krajobrazu	54
Rysunek 23. Położenie N-ctwa Smolarz na tle OChK „Puszcza Drawska”	54
Rysunek 24. Położenie N-ctwa Smolarz na tle OChK „Dolina Warty i Dolnej Noteci”	58
Rysunek 25. Pomnik przyrody „Aleja Modrzewiowa” oddz. 301c (Fot. Ł. Sikora).....	60
Rysunek 26. Pomnik przyrody – dąb szypułkowy oddz. 281d (Fot. Ł. Sikora).....	60
Rysunek 27. Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i> (Fot. T. Jerczyński)	63
Rysunek 28. Pomocnik baldaszkowy <i>Chimaphila umbellata</i> (Fot. T. Jerczyński)	64
Rysunek 29. Ropucha szara <i>Bufo bufo</i> (Fot. M. Malecka)	69
Rysunek 30. Mapa krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA	73
Rysunek 31. Drzewostan nad Jeziorem Łubowo (Fot. M. Malecka)	74
Rysunek 32. Kawcza Góra oddz. 444g (Fot. Ł. Sikora).....	75
Rysunek 33. Typy gleb w Nadleśnictwie Smolarz.....	76
Rysunek 34. Podstawowe jednostki hydrograficzne Polski /za MPHP/.....	77
Rysunek 35. Fragment mapy hydrologicznej	78
Rysunek 36. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski	80

Rysunek 37. Udział powierzchniowy typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Smolarz.....	82
Rysunek 38. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Smolarz	83
Rysunek 39. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg struktury	84
Rysunek 40. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	86
Rysunek 41. Formy stanu siedliska.....	87
Rysunek 42. Borowacenie w Nadleśnictwie Smolarz	88
Rysunek 43. Widok na arboretum (<i>Fot. z archiwum N-ctwa Smolarz</i>)	105
Rysunek 44. Jedna z rzeźb w arboretum (<i>Fot. M. Malecka</i>).....	106
Rysunek 45. Pozostałości bunkrów w d-stanie (<i>Fot. M. Malecka</i>)	108
Rysunek 46. Dawny cmentarz w leśnictwie Ługi (<i>Fot. Ł. Sikora</i>)	110
Rysunek 47. Dawny kamienny drogowskaz (<i>Fot. Ł. Sikora</i>)	110
Rysunek 48. Pomnik przyrody klon zwyczajny <i>Acer platanoides</i> w Przeborowie (<i>Fot. M. Malecka</i>)	112
Rysunek 49. Pozostałości zabytkowego kościoła w Przeborowie (<i>Fot. M. Malecka</i>).....	114
Rysunek 50. Działalność bobrów (<i>Fot. Ł. Sikora</i>).....	115
Rysunek 51. Drzewostan uszkodzony przez silny wiatr (<i>Fot. Ł. Sikora</i>).....	117
Rysunek 52. Drzewostany w leśnictwie Drawiny (<i>Fot. M. Malecka</i>).....	122
Rysunek 53. W leśnym runie (<i>Fot. M. Malecka</i>).....	124
Rysunek 54. Tablica edukacyjna przy „dzikiej plaży” nad Jeziorem Łubowo (<i>Fot. M. Malecka</i>).....	129
Rysunek 55. Miejsce turystyczne, wyposażone we wiatę i tablice (<i>Fot. z archiwum N-ctwa Smolarz</i>).....	130
Rysunek 56. Tablica edukacyjna w N-ctwie Smolarz (<i>Fot. z archiwum N-ctwa Smolarz</i>)	131

Spis tabel

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki klimatologiczne dla stacji synoptycznej w Gorzowie Wlkp. w 30-sto letnim okresie normalnym (1991-2020).....	14
Tabela 2. Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Smolarz	16
Tabela 3. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (Wzór 1b.) ...	16
Tabela 4. Funkcje lasu – zestawienie powierzchni	17
Tabela 5. Kategorie ochronności – zestawienie powierzchni	17
Tabela 6. Liczba i wielkość kompleksów leśnych (wyłącznie powierzchnia własności Skarbu Państwa).....	18
Tabela 7. Ogólna charakterystyka rezerwatów	22
Tabela 8. Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Smolarz.....	26
Tabela 9. Zestawienie wspólnych powierzchni [ha] obszarów Natura 2000	26
Tabela 10. Zestawienie powierzchni SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.....	26
Tabela 11. Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (kolorem zielonym wyróżniono leśne siedliska przyrodnicze).....	32
Tabela 12. Zestawienie gatunków roślin i gatunków zwierząt stanowiących przedmioty ochrony w SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	33
Tabela 13. Zestawienie powierzchni OSO Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.....	37
Tabela 14. Zestawienie gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony w OSO Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym)	43

Tabela 15. Zestawienie powierzchni OSO Dolina Dolnej Noteci PLB080002.....	48
Tabela 16. Zestawienie gatunków ptaków stanowiących przedmioty ochrony w OSO Dolina Dolnej Noteci PLB080002 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym)	50
Tabela 17. Zestawienie powierzchni OChK „Puszcza Drawska”	55
Tabela 18. Zestawienie powierzchni OChK „Dolina Warty i Dolnej Noteci”	59
Tabela 19. Wykaz istniejących pomników przyrody na gruntach N-ctwa Smolarz (Wzór 5a).....	59
Tabela 20. Wykaz proponowanych pomników przyrody	61
Tabela 21. Wzór 7a. Wykaz istniejących użytków ekologicznych	61
Tabela 22. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków grzybów i porostów w Nadleśnictwie Smolarz	63
Tabela 23. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin w Nadleśnictwie Smolarz.....	64
Tabela 24. Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt (bezkęgowców i kręgowców) w Nadleśnictwie Smolarz.....	66
Tabela 25. Powierzchnia stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Smolarz.....	69
Tabela 26. Gospodarstwo specjalne	71
Tabela 27. Lasy ochronne	72
Tabela 28. Zestawienie powierzchni leśnej zalesionej i nie zalesionej wg typów siedliskowych lasu.....	82
Tabela 29. Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Smolarz	83
Tabela 30. Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury	84
Tabela 31. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.....	85
Tabela 32. Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	86
Tabela 33. Formy stanu siedliska.....	87
Tabela 34. Borowacenie w Nadleśnictwie Smolarz	88
Tabela 35. Wykaz gatunków drzew i krzewów obcego pochodzenia stwierdzonych w Nadleśnictwie	89
Tabela 36. Wykaz drzewostanów cennych przyrodniczo.....	90
Tabela 37. Wykaz drzewostanów o charakterze parkowym	93
Tabela 38. Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Smolarz podlegających ochronie.....	94
Tabela 39. Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw, oraz rodzaje rębni dla poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych	97
Tabela 40. Wykaz cennych drzew znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Smolarz	100
Tabela 41. Zestawienie zadrzewień	101
Tabela 42. Zestawienie remiz jako powierzchni nie tworzących wydzieleń	101
Tabela 43. Zestawienie gruntów przeznaczonych do naturalnej sukcesji.....	102
Tabela 44. Wykaz bagien ewidencyjnych w Nadleśnictwie Smolarz	103
Tabela 45. Rodzaje/gatunki roślin rosnących na terenie ogrodu przy siedzibie N-ctwa Smolarz.....	106
Tabela 46. Wzór nr 19. Wykaz obiektów kultury materialnej	108
Tabela 47. Pożary w ubiegłym 10-leciu w Nadleśnictwie Smolarz	118
Tabela 48. Podział lasów na gospodarstwa (powierzchnia zalesiona i niezalesiona).....	122

KRONIKA

Załącznik nr 1

Tabela XXII. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1	2	3	4	5	6
1. SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK – Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046- siedliska przyrodnicze³⁶:					
1.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne B	Oddz.: 56, 376, 377, 159, 82, 256, 352 Pow.: 7,70 ha	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie niezadawalającym (U1) w obrębie co najmniej 75% płatów siedliska w obszarze.	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych; - rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem; - zanieczyszczenie wód powierzchniowych z innych źródeł rozproszonych; - regulowanie (prostowanie koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych); - nieznanne zagrożenie lub nacisk; - susze i zmniejszenie opadów. <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze; - wędkarstwo; - rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych. 	Zgodnie z Tabelą XXIII
2.	3160	Oddz.: 61 Pow.: 0,40 ha	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony siedliska (FV) w obrębie co	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rybołówstwo i zbieranie zasobów 	Zgodnie z Tabelą XXIII

³⁶ Na podstawie PZO obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne B		najmniej 75% płatów siedliska w obszarze.	wodnych; - wędkarstwo; - wydeptywanie, nadmierne użytkowanie; - odpadki i odpady stałe; - susze i zmniejszenie opadów. Potencjalne: - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych.	
3.	6430 Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne C	Oddz.: 159, 23, 25, 7 Pow.: 1,60 ha	Utrzymanie niezadawalającego stanu ochrony (U1) siedliska przyrodniczego lub jego poprawa.	Istniejące: - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk. Potencjalne: - intensywne koszenie lub intensyfikacja; - usuwanie osadów (mułu).	Zgodnie z Tabelą XXIII
4.	6510 Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie C	Oddz.: 111, 159, 208, 219, 68, 403, 404, 405, 456, 457 Pow.: 19,70 ha	Utrzymanie niezadawalającego stanu ochrony (U1).	Istniejące: - zmiana składu gatunkowego (sukcesja); - zaniechanie/brak koszenia; - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu; - nagromadzenie materii organicznej; - problematyczne gatunki rodzime. Potencjalne: - intensywne koszenie lub intensyfikacja.	Zgodnie z Tabelą XXIII
5.	7110* Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) B	Oddz.: 115, 116, 73, 74, 250, 251 Pow.: 7,40 ha	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie niezadawalającym (U1). Utrzymanie co najmniej 25% płatów siedliska w stanie właściwym (FV), z uwzględnieniem	Istniejące: - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - obce gatunki inwazyjne.	Zgodnie z Tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
			naturalnych procesów.	Potencjalne: - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych; - wycinka lasu; - zmiana składu gatunkowego (sukcesja); - susze i zmniejszenie opadów.	
6.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska B	Oddz.: 60, 61, 207, 116, 217, 227, 26, 27, 73, 74, 14, 31, 456, 457, 543, 250, 251, 298, 303 Pow.: 19,53 ha	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na poziomie właściwym (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze, z uwzględnieniem naturalnych procesów.	Istniejące: - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - obce gatunki inwazyjne; - zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Potencjalne: - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych; - wycinka lasu; - susze i zmniejszenie opadów	Zgodnie z Tabelą XXIII
7.	7210* Torfowiska nakredowe C	Oddz.: 116 Pow.: 0,63 ha	Przywrócenie właściwego stanu ochrony (FV) w obrębie co najmniej 50% płatów siedliska w obszarze, z uwzględnieniem naturalnych procesów.	Istniejące: - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - zmiana składu gatunkowego (sukcesja). Potencjalne: - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych; - obce gatunki inwazyjne; - susze i zmniejszenie opadów.	Zgodnie z Tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
8.	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk B	Oddz.: 166, 167, 82, 405, 456, 457 Pow.: 17,30 ha	Utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa, z uwzględnieniem naturalnych procesów.	Istniejące: - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych; - zmiana składu gatunkowego (sukcesja); - eutrofizacja (naturalna); - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak. Potencjalne: - obce gatunki inwazyjne; - susze i zmniejszenie opadów.	Zgodnie z Tabelą XXIII
9.	9110 Kwaśne buczyny B	Oddz.: 195, 64, 420, 423, 476, 479, 569, 604, 282, 25, 11, 12, 32, 5, 77, 365, 414, 415, 416, 468, 471, 522 Pow.: 124,48 ha	Utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa.	Istniejące: - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk; - problematyczne gatunki rodzime; - obce gatunki inwazyjne; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew.	Zgodnie z Tabelą XXIII
10.	9130 Żyzne buczyny B	Oddz.: 107, 426, 476, 480, 481, 527, 528, 529, 568, 569, 570, 571, 603, 26, 27, 28, 1, 414, 521, 522, 561, 562, 563, 598 Pow.: 199,20 ha	Utrzymanie stanu ochrony siedliska co najmniej na obecnym poziomie niezadawalającym (U1).	Istniejące: - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk; - obce gatunki inwazyjne; - problematyczne gatunki rodzime; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Potencjalne:	Zgodnie z Tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
				- usuwanie martwych i umierających drzew.	
11.	9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny B	Oddz.: 142, 143, 195, 22, 260, 261, 262, 264, 47, 106, 107, 150, 151, 152, 153, 154, 158, 197, 66, 67, 315, 316, 319, 321, 368, 369, 372, 422, 424, 474, 475, 477, 479, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 565, 570, 601, 639, 641, 272, 273, 274, 275, 276, 322, 323, 324, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 375, 487, 488, 532, 533, 382, 428, 429, 430, 431, 432, 483, 484, 485, 486, 487, 534, 535, 536, 537, 572, 573, 574, 575, 576, 608, 609, 610, 611, 281, 440, 113, 115, 159, 23, 244, 28, 7, 9, 295, 347, 231, 232, 233, 247, 248, 249, 250, 299, 304, 352, 305, 311, 312, 314, 360, 362, 363, 364, 414, 415, 416, 417, 418, 466, 467, 469,	Utrzymanie niezadowolającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa.	Istniejące: - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk; - problematyczne gatunki rodzime; - obce gatunki inwazyjne; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew.	Zgodnie z Tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
		471, 472, 473, 518, 521, 522, 561, 562 Pow.: 1204,80 ha			
12.	9190 Kwaśne dąbrowy B	Oddz.: 133, 132, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 180, 181, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 192, 193, 194, 195, 263, 264, 265, 91, 92, 93, 98, 108, 109, 110, 111, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 196, 199, 201, 202, 316, 373, 420, 474, 475, 477, 478, 479, 531, 564, 567, 271, 272, 274, 277, 326, 327, 328, 377, 379, 329, 382, 430, 203, 278, 279, 333, 439, 440, 441, 442, 124, 129, 130, 131, 173, 178, 179, 233, 246, 247, 258, 302, 303, 354, 356, 42, 305, 306, 307, 309, 357, 358, 359, 362, 408, 409, 410, 411, 412, 418, 463, 464, 472, 473, 522 Pow.: 908,39 ha	Utrzymanie niezadowolającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa.	Istniejące: - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk; - problematyczne gatunki rodzime; - obce gatunki inwazyjne; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Potencjalne: - usuwanie martwych i umierających drzew.	Zgodnie z Tabelą XXIII
13.	91D0* Bory i lasy bagienne	Oddz.: 92, 60, 166, 167, 218, 224,	Utrzymanie niezadowolającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego	Istniejące: - susze i zmniejszenie opadów.	Zgodnie z Tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	B	403, 404, 503, 245, 255, 297, 350, 351, 352, 513 Pow.: 28,71 ha	poprawa z uwzględnieniem naturalnych procesów.	Potencjalne: - wycinka lasu; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych.	
14.	91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe B	Oddz.: 22, 48, 53, 56, 57, 58, 65, 66, 639, 539, 117, 165, 166, 167, 24, 244, 68, 8, 1, 10, 123, 169, 171, 229, 34, 82, 83, 347, 400, 402, 453, 456, 505, 125, 126, 127, 176, 522 Pow.: 94,35 ha	Utrzymanie stanu ochrony siedliska na co najmniej obecnym poziomie niezadawalającym (U1) z uwzględnieniem naturalnych procesów.	Istniejące: - sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze; - odpadki i odpady stałe; - zawlezione choroby (patogeny mikrobowe); - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - obce gatunki inwazyjne; - susze i zmniejszenie opadów. Potencjalne: - usuwanie osadów (mułu).	Zgodnie z Tabelą XXIII
15.	91T0 Bory chrobotkowe C	Oddz.: 290, 291 Pow.: 32,20 ha	Utrzymanie niezadawalającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego z uwzględnieniem naturalnych procesów.	Istniejące: - zmiana składu gatunkowego (sukcesja); - zmiana czynników abiotycznych; - obce gatunki inwazyjne. Potencjalne: - wycinka lasu.	Zgodnie z Tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
2. SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK – Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046³⁷ - gatunki roślin i zwierząt:					
1.	1188 Kumak nizinny B	Oddz.: 189 Liczba wydz.: 1	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.	Istniejące: - nieznane zagrożenie lub nacisk; - susze i zmniejszenie opadów. Potencjalne: - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - drogi, ścieżki, linie kolejowe; - zabudowa rozproszona.	Zgodnie z Tabelą XXIII
2.	1337 Bóbr europejski C	Oddz.: 49, 96, 108, 57, 376, 281, 282, 219, 23, 68, 7, 73, 8, 1, 10, 11, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 541, 614 Liczba wydz.: 25	Utrzymanie we właściwym stanie ochrony gatunku (FV).	Potencjalne: - chwytnie, trucie, kłusownictwo.	Zgodnie z Tabelą XXIII
3.	1088 Kozioróg dębosz C	Oddz.: 303 Liczba wydz.: 1	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.	Istniejące: - nieznane zagrożenie lub nacisk; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Potencjalne: - chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych; - wycinka lasu; - usuwanie martwych i obumierających drzew.	Zgodnie z Tabelą XXIII
4.	1042	Oddz.: 250	Uzupełnienie stanu wiedzy	Istniejące:	Zgodnie z Tabelą XXIII

³⁷ Na podstawie PZO obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	Zalotka większa B	Liczba wydz.: 1	o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.	- nieznane zagrożenie lub nacisk. Potencjalne: - nieznane zagrożenie lub nacisk.	
5.	1355 Wydra C	Oddz.: 57, 23, 68, 73 Liczba wydz.: 6	Utrzymanie właściwego stanu ochrony gatunku (FV), w tym przeprowadzenie działań edukacyjnych przeciwdziałających negatywnemu odbiorowi społecznemu gatunku.	Istniejące: - drogi, ścieżki, linie kolejowe; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji. Potencjalne: - chwywanie, trucie, kłusownictwo.	Zgodnie z Tabelą XXIII
6.	1037 Trzepla zielona B	Oddz.: 111 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie we właściwym stanie ochrony siedliska gatunku (FV) poprzez utrzymanie naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto poprzez prowadzenie prac utrzymaniowych i konserwacyjnych w sposób umożliwiający utrzymanie charakteru cieków w stanie zbliżonym do naturalnego. Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000 poza Drawieńskim Parkiem Narodowym.	Istniejące: - usuwanie osadów; - nieznane zagrożenie lub nacisk. Potencjalne: - nieznane zagrożenie lub nacisk.	Zgodnie z Tabelą XXIII
7.	1084 Pachnica dębowa C	Oddz.: 363, 522 Liczba wydz.: 2	Osiągnięcie postawionych celów, w tym utrzymanie i poprawienie stanu potencjalnych siedlisk, jest procesem długofalowym, niemożliwym do realizacji w ciągu 10 lat. W okresie realizacji pzo można i trzeba stworzyć do tego podstawy. Ocena szans osiągnięcia stanu FV będzie możliwa dopiero po uzupełnieniu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku. Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze	Istniejące: - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - nieznane zagrożenie lub nacisk. Potencjalne: - chirurgia drzewna, ścinanie na potrzeby bezpieczeństwa, usuwanie drzew przydrożnych; - wycinka lasu; - usuwanie martwych i zamierających	Zgodnie z Tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
			Natura 2000.	drzew.	
8.	1166 Traszka grzebieniasta B	Oddz.: 189, 61, 525, 9 Liczba wydz.: 4	Uzupełnienie stanu wiedzy o rozmieszczeniu gatunku w obszarze Natura 2000.	Istniejące: - nieznane zagrożenie lub nacisk; - susze i zmniejszenie opadów. Potencjalne: - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - drogi, ścieżki, linie kolejowe; - zabudowa rozproszona.	Zgodnie z Tabelą XXIII
3. OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW – Dolina Dolnej Noteci PLB080002³⁸ - gatunki ptaków:					
1.	A127 Żuraw C	Oddz.: 538 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie istniejącego właściwego stanu ochrony gatunku w obszarze, na poziomie min. 50-61 par lęgowych.	Potencjalne: - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie; - modyfikowanie funkcjonowania wód; - regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych; - hodowla zwierząt; - obce gatunki inwazyjne; - produkcja energii wiatrowej; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji; - zalesianie terenów otwartych.	Zgodnie z tabelą XXIII
4. OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW –Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016³⁹- gatunki ptaków:					
1.	A229 Zimorodek B	Oddz.: 65, 208, 4, 9 Liczba wydz.: 4	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 70 par	Istniejące: - sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze;	Zgodnie z tabelą XXIII

³⁸ Na podstawie pzo obszaru natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002

³⁹ Na podstawie pzo obszaru natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
			łęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk łęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. Potencjalne: <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. 	
2.	A043 Gęgawa C	Oddz.: 547 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 35 par łęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk łęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	Istniejące: <ul style="list-style-type: none"> - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - susze i zmniejszenie opadów; - drapieżnictwo; - obce gatunki inwazyjne. Potencjalne: <ul style="list-style-type: none"> - produkcja energii słonecznej; - produkcja energii wiatrowej; - napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji; - drapieżnictwo. 	Zgodnie z tabelą XXIII
3.	A028 Czapla siwa C	Oddz.: 82 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 62 par łęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk łęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	Istniejące: <ul style="list-style-type: none"> - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie; - chwytanie, trucie, kłusownictwo; - susze i zmniejszenie opadów; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych Potencjalne:	Zgodnie z tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
				- chwytanie, trucie, kłusownictwo.	
4.	A021 Bąk C	Oddz.: 57 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony (FV). Utrzymanie populacji na poziomie min. 25 odżywiających się samców. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	Istniejące: - obce gatunki inwazyjne; - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - drapieżnictwo; - susze i zmniejszenie opadów; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. Potencjalne: - infrastruktura sportowa i rekreacyjna; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych.	Zgodnie z tabelą XXIII
5.	A215 Puchacz B	Oddz.: 440 Liczba wydz.: 1	Poprawa obecnego niezadawalającego stanu ochrony gatunku (U1) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 6 par lęgowych. Zwiększenie sukcesu lęgowego. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - zaniechanie/brak koszenia; - niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak. Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych; - produkcja energii słonecznej; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - produkcja energii wiatrowej; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji; - zabudowa rozproszona; - usprawniony dostęp do obszaru.	Zgodnie z tabelą XXIII
6.	A067 Gągoł B	Oddz.: 57, 68, 506, 511, 512, 520 Liczba wydz.: 7	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w	Istniejące:	Zgodnie z tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
			obszarze na poziomie min. 170 par łęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk łęgowych i żerowiskowych tego gatunku. Ograniczenie strat w łęgach i zwiększenie sukcesu łęgowego.	<ul style="list-style-type: none"> - sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze; - obce gatunki inwazyjne; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - drapieżnictwo. <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wycinka lasu; - usuwanie martwych i umierających drzew. 	
7.	A081 Błotniak stawowy C	Oddz.: 57 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 70 par łęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk łęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zaniechanie/brak koszenia; - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - obce gatunki inwazyjne; - drapieżnictwo; - susze i zmniejszenie opadów; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zalesianie terenów otwartych; - zabudowa rozproszona; - produkcja energii słonecznej; - produkcja energii wiatrowej; - napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne; - usprawniony dostęp do obszaru; - pozyskiwanie/usuwanie roślin łądowych; 	Zgodnie z tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
				<ul style="list-style-type: none"> - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie. 	
8.	A207 Siniak C	Oddz.: 107, 525, 567, 602, 328, 389, 465, 471, 473, 520, 521, 522, 562 Liczba wydz.: 18	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 270 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	<p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usuwanie martwych i umierających drzew; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. 	Zgodnie z tabelą XXIII
9.	A036 Łabędź niemy B	Oddz.: 20, 82 Liczba wydz.: 3	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 150 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie; - susze i zmniejszenie opadów; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - drapieżnictwo; - obce gatunki inwazyjne. <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - produkcja energii słonecznej; - produkcja energii wiatrowej; - napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji. 	Zgodnie z tabelą XXIII
10.	A236 Dzięcioł czarny C	Oddz.: 180, 47, 107, 474, 475, 525, 564, 566, 567, 602, 328, 389, 115, 159, 166, 4, 130, 415, 418, 419, 468, 510, 518, 520, 522, 523, 546, 562 Liczba wydz.: 33	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 350 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	<p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - usuwanie martwych i umierających drzew; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. 	Zgodnie z tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
11.	A320 Muchołówka mała C	Oddz.: 420, 475, 468, 472, 522 Liczba wydz.: 8	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 200 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	Potencjalne: - wycinka lasu; - usuwanie martwych i umierających drzew; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.	Zgodnie z tabelą XXIII
12.	A127 Żuraw C	Oddz.: 47, 92, 59, 60, 61, 63, 424, 525, 325, 376, 383, 115, 210, 227, 23, 73, 13, 15, 502, 541, 127, 176, 250, 256 Liczba wydz.: 27	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 320 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych frakcji rozrodzkiej, oraz siedlisk żerowiskowych i noclegowisk frakcji migrującej.	Istniejące: - zaniechanie/brak koszenia; - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - susze i zmniejszenie opadów. Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych; - produkcja energii słonecznej; - inne typy zabudowy; - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych.	Zgodnie z tabelą XXIII
13.	A074 Kania ruda C	Oddz.: 327 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 9 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	Istniejące: - zaniechanie/brak koszenia; - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu; - susze i zmniejszenie opadów; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych; - inne typy zabudowy;	Zgodnie z tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
				<ul style="list-style-type: none"> - produkcja energii słonecznej; - produkcja energii wiatrowej; - napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. 	
14.	A075 Bielik B	Informacje wrażliwe – strefa ochrony. Liczba wydz.: 2	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV) w obszarze. Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 19 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	<p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - infrastruktura sportowa i rekreacyjna; - inne typy zabudowy; - usprawniony dostęp do obszaru; - produkcja energii słonecznej; - produkcja energii wiatrowej; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji; - drogi kolejowe (w tym TGV); - napowietrzne linie elektryczne lub telefoniczne; - chwytanie, trucie, kłusownictwo; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - usprawniony dostęp do obszaru. 	Zgodnie z tabelą XXIII
15.	A070 Nurogęś B	Oddz.: 68 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 60 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku. Ograniczenie strat w lęgach i zwiększenie sukcesu lęgowego.	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji uprawiane w plenerze; - obce gatunki inwazyjne; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - drapieżnictwo. <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wycinka lasu; 	Zgodnie z tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
				- usuwanie martwych i umierających drzew.	
16.	A073 Kania czarna B	Oddz.: 6 Liczba wydz.: 1	Utrzymanie stanu ochrony gatunku w obszarze przynajmniej na obecnym poziomie (U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 11 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku.	Istniejące: - zaniechanie/brak koszenia; - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu; - susze i zmniejszenie opadów; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych. Potencjalne: - zalesianie terenów otwartych; - inne typy zabudowy; - produkcja energii słonecznej; - produkcja energii wiatrowej; - napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska.	Zgodnie z tabelą XXIII
17.	A094 Rybołów A	Liczba wydz.: - (stanowisko poza gruntami N-ctwa)	Poprawa stanu ochrony gatunku w obszarze (z U2 na U1). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 7 par lęgowych. Zwiększenie sukcesu lęgowego. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	Istniejące: - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. Potencjalne: - produkcja energii wiatrowej; - chwywanie, trucie kłusownictwo; - napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne; - śmierć lub uraz w wyniku kolizji; - inne typy zabudowy; - usprawniony dostęp do obszaru.	Zgodnie z tabelą XXIII
18.	A155 Słonka	Oddz.: 355, 556, 597	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie	Potencjalne: - obce gatunki inwazyjne;	Zgodnie z tabelą XXIII

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony*.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	B	Liczba wydz.: 3	populacji w obszarze na poziomie min. 300 odżywiających się samców. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> - drapieżnictwo; - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska. 	
19.	A165 Samotnik C	Oddz.: 404, 503 Liczba wydz.: 2	Utrzymanie obecnego właściwego stanu ochrony gatunku (FV). Utrzymanie populacji w obszarze na poziomie min. 80 par lęgowych. Zachowanie w obszarze siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku.	<p>Istniejące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych; - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; - susza i zmniejszenie opadów. <p>Potencjalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wycinka lasu; - usuwanie mułu; - zmniejszanie lub utrata określonych cech siedliska. 	Zgodnie z tabelą XXIII

Załącznik nr 2

Tabela XXIII

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	5	6
1.	<p><u>Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046¹</u></p> <p>Dotyczy przedmiotu ochrony: 7230</p> <p>Obiekt Kosinek (oddz. 456g, 457g)</p>	<p>Działania dotyczące czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych oraz utrzymania lub modyfikacji metod gospodarowania</p>	<p>Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych.</p> <p>Zachowanie siedliska przyrodniczego położonego na trwałych użytkach zielonych.</p>	<p>Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego, ukierunkowanego na ochronę siedliska 7230.</p> <p>W przypadku ekspansji trzciny, okresowe stosowanie koszenia corocznie, w fazie kwitnienia trzciny, do czasu wyeliminowania trzciny.</p>
2.	<p><u>Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046¹</u></p> <p>Dotyczy przedmiotu ochrony: 6510</p> <p>Płaty siedliska przyrodniczego w obszarze Natura 2000 (poza terenem Drawieńskiego Parku Narodowego)</p>	<p>Działania dotyczące czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych oraz utrzymania lub modyfikacji metod gospodarowania</p>	<p>Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych.</p> <p>Zachowanie siedliska przyrodniczego położonego na trwałych użytkach zielonych.</p>	<p>Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego, ukierunkowanego na ochronę siedliska 6510.</p>
3.	<p><u>Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046¹</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: 7110, 7140, 91D0</p> <p>Oddz. 73a, b, d; 74h; 115c</p>	<p>Działania dotyczące czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych oraz utrzymania lub modyfikacji metod gospodarowania</p>	<p>Zwalczanie przez cały okres realizacji planu, tawuły kutnerowatej przez usunięcie i zniszczenie okazów lub ich części, w terminie zależnym od potrzeb.</p>	
4.	<p><u>Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046¹</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: 9110, 9130, 9170, 9190, 91E0</p>	<p>Działania dotyczące czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych oraz utrzymania lub modyfikacji metod gospodarowania</p>	<p>Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i/lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszytem z wyjątkiem zrębów do 1ha, bloków upraw pochodnych,</p>	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	Płaty siedlisk przyrodniczych (płaty 91E0 poza podtypami źródłiskowymi i płatami położonymi wzdłuż cieków naturalnych) w Nadleśnictwie Smolarz		sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach.	
5.	<p><u>Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046¹</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: 9110, 9130, 9170, 9190, 91E0, 1084 pachnica dębowa, 1088 kozioróg dębosz</p> <p>Płaty siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Smolarz</p>	Działania dotyczące czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i gatunków zwierząt i ich siedlisk oraz utrzymania lub modyfikacji metod gospodarowania	Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu tych siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg.	
6.	<p><u>Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046¹</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: 3150, 3160,</p>	Działania dotyczące czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych oraz utrzymania lub modyfikacji metod gospodarowania	Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	7110, 7140, 7210, 7230, 91E0 Strefy buforowe płatów siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Smolarz		szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatorfieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia.	
7.	<u>Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046¹</u> Dotyczy przedmiotów ochrony: 391D0, 91E0 Płaty siedlisk 91D0 i 91E0 (łęgi źródliskowe oraz łęgi położone wzdłuż naturalnych cieków)	Działania dotyczące czynnej ochrony siedlisk przyrodniczych oraz utrzymania lub modyfikacji metod gospodarowania	Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych borów bagiennych, łęgów źródliskowych oraz łęgów we właściwym stanie (FV) położonych wzdłuż naturalnych cieków.	
8.	<u>Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002²</u> Dotyczy przedmiotów ochrony: A073kania czarna; A074 Kania ruda Lasy na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP	Użytkowanie rębne	Wydzielenia wchodzące w skład kompleksów leśnych ≤ 5 ha na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP, wyłączyć z użytkowania rębniami zupełnymi. W pozostałych drzewostanach użytkowanych rębnie, pozostawiać drzewostan w formie biogrup zajmujących co najmniej 5% powierzchni drzewostanu z chwili rozpoczęcia cięć rębnych, do naturalnej śmierci i rozpadu.	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
			Zadanie należy realizować od pierwszego roku obowiązywania pzo, przez okres 10lat.	
9.	<p><u>Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002²</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: A153 Kszyk; A122 Derkacz</p> <p>Trwałe użytki zielone (zgodnie z załącznikiem 5a do zarządzenia)</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: właściciel lub zarządca nieruchomości</p>	Zachowanie siedlisk przedmiotów ochrony	<p>Zachowanie siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru położonych na trwałych użytkach zielonych.</p> <p>Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych we wskazanych obszarach wdrażania.</p>	<p>Użytkować zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.</p> <p>W sytuacji, gdy zaistnieje konieczność przywrócenia siedliska do stanu umożliwiającego użytkowanie rolnicze poprzez wycięcie drzew i/lub krzewów, działanie takie należy wykonać w pierwszej kolejności.</p>
10.	<p><u>Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002²</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: A055 Cyranka; A056 Płaskonos, A051 Krakwa, A119 Kropiatka</p> <p>Trwałe użytki zielone (zgodnie z załącznikiem 5b do zarządzenia)</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: właściciel lub zarządca nieruchomości</p>	Zachowanie siedlisk przedmiotów ochrony	<p>Zachowanie siedlisk gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru położonych na trwałych użytkach zielonych.</p> <p>Ekstensywne użytkowanie kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych we wskazanych obszarach wdrażania.</p>	<p>Użytkować zgodnie z wymogami odpowiedniego pakietu rolnośrodowiskowego w ramach obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.</p> <p>W sytuacji, gdy zaistnieje konieczność przywrócenia siedliska do stanu umożliwiającego użytkowanie rolnicze poprzez wycięcie drzew i/lub krzewów, działanie takie należy wykonać w pierwszej kolejności.</p>
11.	<p><u>Obszar Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016³</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: A094 Rybołów, A215 Puchacz – grunty Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP</p>	Ochrona czynna	<p>1. Określenie aktualnego zapotrzebowania wraz z wyznaczeniem miejsc odpowiednich pod względem wymogów gatunku do umiejscowienia platform lęgowych.</p> <p>2. Montaż platform, a następnie zapewnienie</p>	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	położone w granicach obszaru		ich regularnej kontroli w trakcie obowiązywania pzo. Zadanie związane z wyznaczeniem lokalizacji i montażem platform należy zrealizować do końca 3 roku obowiązywania pzo.	
12.	<p><u>Obszar Natura 2000</u> <u>Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016³</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: A030 Bocian czarny, A072 Trzmielojad, A073 Kania czarna, A074 Kania ruda, A075 Bielik, A089 Orlik krzykliwy, A094 Rybołów, A215 Puchacz, A223 Włochatka, A217 Sóweczka – grunty Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP położone w granicach obszaru</p>	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania	<p>Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi na</p>	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
			powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania pzo.	
13.	<u>Obszar Natura 2000</u> <u>Lasy Puszczy nad</u> <u>Drawą PLB320016³</u> Dotyczy przedmiotów ochrony: A215 Puchacz, A223 Włochatka, A217 Sóweczka – grunty Skarbu Państwa w zarządzie PGL LP położone w granicach obszaru		Pozostawianie w drzewostanach drzew biocenotycznych (drzewa dziuplaste, drzewa z próchnowiskami, drzewa zahubione i z uszkodzeniami pnia, złomy, wykroty), w celu poprawy jakości siedlisk lęgowych i żerowiskowych, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania pzo.	
14.	<u>Obszar Natura 2000</u> <u>Lasy Puszczy nad</u> <u>Drawą PLB320016³</u> Dotyczy przedmiotów ochrony: A067 Gągoł, A070 Nurogęś – obrzeża cieków i zbiorników wodnych stanowiących siedlisko gatunków.		Zapobieganie zmniejszaniu się powierzchni drzewostanów dojrzałych przyległych do zbiorników wodnych i rzek poprzez pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych pasów o szerokości min. 30 m od brzegów jezior i po obu stronach cieków naturalnych. Nie jest konieczne pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych drzewostanów w sytuacjach klęskowych,	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
			<p>w przypadkach zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Dla nurogęsi w obrębie pasów pozostawianie wykrotów i złamanych drzew, jeśli nie stanowią one zagrożenia bezpieczeństwa ludzi.</p> <p>Działanie ciągle realizowane w okresie obowiązywania pzo.</p>	
15.	<p><u>Obszar Natura 2000</u> <u>Lasy Puszczy nad</u> <u>Drawą PLB320016³</u></p> <p>Dotyczy przedmiotu ochrony: A224 Lelek – siedliska łąkowe i żerowiskowe gatunku na terenie leśnictw Radowo, Drawiny</p>		<p>Zachowanie siedlisk gatunku w obszarze: 1. w zagospodarowaniu zrębowym preferowanie cięć o możliwie największej powierzchni; 2. prowadzenie gospodarki leśnej w sposób gwarantujący utrzymanie powierzchni otwartych na terenach leśnych obszaru, w tym m.in. zrębów i upraw w wieku do 5 lat.</p> <p>Działanie ciągle realizowane w okresie obowiązywania pzo.</p>	
16.	<p><u>Obszar Natura 2000</u> <u>Lasy Puszczy nad</u> <u>Drawą PLB320016³</u></p> <p>Dotyczy przedmiotu ochrony: A165 Samotnik – tereny leśne w dolinach rzek Drawy, Płocicznej, Korytnicy, Młynówki</p>		<p>Zachowanie trwałości i jakości siedlisk gatunku poprzez: 1. utrzymanie, w całym okresie realizacji planu, naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto (pozostawianie mielizn, łąk i odsypów brzegowych), za wyjątkiem przeciwdziałania sytuacjom zagrożenia bezpieczeństwa ludzi lub mienia. 2. utrzymanie śródleśnych zbiorników</p>	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
			wodnych, bagien, torfowisk.	
17.	<p><u>Obszar Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016³</u></p> <p>Dotyczy przedmiotów ochrony: A030 Bocian czarny, A043 Gęgawa, A072 Trzmielojad, A073 Kania czarna, A074 Kania ruda, A081 Błotniak stawowy, A089 Orlik krzykliwy, A127 Żuraw, A215 Puchacz – żerowiska i siedliska gatunku w obszarze</p>		<p>Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych – bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.</p> <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania pzo, doprecyzowane w zakresie miejsc wdrażania po wykonaniu ekspertyzy (inventaryzacja żerowisk i siedlisk gatunków oraz wyznaczenie stref kluczowych dla utrzymania ich właściwego stanu ochrony w obszarze – działanie po stronie RDOŚ).</p>	
18.	<p><u>Rezerwat przyrody „Jezioro Łubówko”⁴</u></p> <p>Cały obszar rezerwatu</p>	Ochrona częściowa	<p>Realizacja ochrony częściowej zachowawczej polegającej na osiągnięciu celów ochrony w wyniku przebiegu naturalnych procesów przyrodniczych. Ochrona drzewostanów przed szkodliwym działaniem czynników biotycznych i abiotycznych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) monitorowanie stanu zdrowotnego lasu i występujących szkód; 2. pozostawianie w lesie drzew martwych w ilości nie powodującej zagrożenia dla rezerwatu. 	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
			W okresie obowiązywania planu nie przewiduje się prowadzenia czynnej ochrony na terenie rezerwatu.	
19.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 3150, 3160	Zarządzanie siedliskiem wymaga działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej.	Brak	Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się jego ochronę poprzez: ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów.
20.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 6120, 6430, 6510	Zachowanie różnorodności biologicznej właściwej dla siedliska.	Brak	Zapobieganie sukcesji (koszenie), nie zalesianie płatów siedliska.
21.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 7110, 7140, 7210, 7230	Uzyskanie efektu regeneracji roślinności torfowiskowej z reguły wymaga stymulacji procesu poprzez zabiegi ochrony czynnej. Rodzaj i sposób ich przeprowadzenia musi być każdorazowo opracowany dla konkretnego obiektu, na podstawie jego aktualnej sytuacji hydrologicznej i stanu roślinności.	Brak	Zachowywać i/lub tworzyć strefy ekotonowe wokół siedlisk przyrodniczych.
22.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9110, 9130	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania	Brak	Zalecane jest stosowanie rębni złożonych. Dla zachowania pełni zróżnicowania ekosystemu zaleca się pozostawiać podczas cięć rębnych fragmentów drzewostanu do naturalnej śmierci w postaci kęp i/lub grup. Z punktu widzenia ochrony kwaśnych buczyn niekorzystne jest do nich wprowadzanie gatunków obcego pochodzenia.

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
		ekosystemu leśnego ilością starych drzew.		
23.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9170	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	Brak	W lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych. Ograniczyć wprowadzanie buka na siedliskach grądowych i promować na nich drzewostany dębowo-grabowe.
24.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9190	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	Brak	W lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych. Odstąpienie od sztucznego odnowienia świerka na płatach siedliska.
25.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91D0*	Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska.	Brak	Zaleca się wyłączenie z gospodarki leśnej. Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych oraz zmniejszeniu zwarcia podszytu.

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
26.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91E0*	Ochrona warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, przede wszystkim ochrona warunków wodnych	Brak	Korzystne jest zastępowanie rębni zupełnej rębniami złożonymi. Unikać należy wprowadzania gatunków obcych siedliskom łągowym.
27.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91T0	Zachowanie właściwej, charakterystycznej kompozycji gatunkowej.	Brak	- Usunięcie obecnie zalegających skupisk biomasy w formie obumarłych konarów, gałęzi, czubów i pozostałości potrzebieżowych, poza obręb płatów siedliska przyrodniczego wskazanych w obszarze wdrażania; - modyfikacja obecnego postępowania gospodarczego poprzez stworzenie i utrzymywanie odpowiednich warunków świetlnych (przerywanego i luźnego zwarcia drzewostanów) w ramach wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych (czyszczenia i trzebieże) o dużej intensywności, w razie potrzeby wykonywanych w dwóch nawrotach.
28.	Wszystkie bagna ewidencyjne.	Zachowanie enklaw wśród leśnych siedlisk świeżych	Brak	<ul style="list-style-type: none"> nie odwadnianie; wokół bagien stanowiących osobne wydzielenia (o pow. od 0,5 ha) oraz pozostałych bagien, będących siedliskami przyrodniczymi, źródeł, wycieków i wysięków wód podziemnych zaleca się w trakcie wykonywania cięć rębnych zachowywanie lub kształtowanie stref pasa ochronnego (nie stosuje się cięć zupełnych bezpośrednio przy źródłach, rzekach, jeziorach, torfowiskach i źródłiskach, a także

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
				w miejscach pamięci narodowej i kultu religijnego; w miejscach tych zaleca się pozostawianie naturalnych stref ekotonowych lub ich tworzenie poprzez sadzenie krzewów – w razie ich braku, oraz pielęgnowanie)
29.	Wszystkie źródliska	Zachowanie źródlisk	Brak	<ul style="list-style-type: none"> wokół źródlisk zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego. ochrona w czasie zrywki drewna
30.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona różnorodności biologicznej	Brak	Część F, pkt. 1 POP
31.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona prawnych form ochrony przyrody	Brak	Część F, pkt. 2 POP
32.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona cennych gatunków roślin naczyniowych	Brak	Część F, pkt. 3 POP
33.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona cennych gatunków roślin naczyniowych	Brak	Część F, pkt. 4 POP
34.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona starych i cennych drzew	Brak	Część F, pkt. 5 POP
35.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona fauny kręgowców	Brak	Część F, pkt. 6 POP
36.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona fauny bezkręgowców	Brak	Część F, pkt. 7 POP
37.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach	Brak	Część F, pkt. 8 POP
38.	Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznnych w lasach	Brak	Część F, pkt. 9 POP
39.	Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie strefy ekotonowej.	Brak	Część F, pkt. 10 POP

¹ Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (Dz. Urz. Woj. Zach. z dnia 24.11.2022 r., poz. 5136)

² Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14 stycznia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Noteci PLB080002 (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 21.01.2014 r., poz. 188)

³ Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 października 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (Dz. Urz. Woj. Zach. z dnia 3.11.2021 r., poz. 4596)

⁴ Rozporządzenie Nr 11 Wojewody Lubuskiego z dnia 15 marca 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody o nazwie „Jezioro Łubówko” (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr 17 z 2004 r., poz. 306).

Załącznik nr 3.

Wykaz siedlisk przyrodniczych zajmujących powierzchnię całego wydzielenia oraz siedlisk punktowych w Nadleśnictwie Smolarz

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne	3150	C	56j	2,00
		C	159h	0,25
		B	82d	1,82
		C	256b	1,22
		C	256c	0,65
		C	352h	0,50
Ciepielubne, śródłądowe murawy napiaskowe*	6120	C	538h	0,52
Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	6430	C	159d	0,57
Nizowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	6510	C	159g	0,67
		C	159j	2,12
		C	208d	0,39
		C	68j	0,57
		C	68k	1,06
		C	403k	0,41
		C	403n	1,10
		C	403o	0,24
		C	403p	0,38
		C	404g	3,22
		C	404l	2,00
		C	456b	0,92
		Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	7140	C
C	227b			1,54
C	26f			0,80
B	543d			0,90
A	250j			0,80
Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	7230	C	166h	4,06
		C	167k	2,49
		C	167l	2,20
		C	82c	6,98
Kwaśne buczyny	9110	B	195g	4,16
		B	64i	1,17
		C	420c	3,10
		C	423f	3,13
		C	423i	3,68
		C	476a	5,35
		C	476f	2,97
		C	476g	5,26
		C	479b	6,60
		C	479c	5,84
		B	569c	5,57
		B	604a	1,80
		B	282b	3,02
		B	25b	1,56
		B	11b	1,31
		B	11c	3,69
		C	11m	2,91
		C	11n	2,40
		C	12i	1,15
		B	32a	2,85
B	32c	1,91		
B	5c	2,46		

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		B	77c	1,66
		C	365c	4,08
		B	414c	0,67
		B	415a	7,75
		C	415d	6,73
		B	416c	4,77
		C	468b	9,24
		B	471b	3,96
		B	522j	3,61
		B	522k	6,37
		B	522l	3,75
		B	619a	2,74
		B	628i	4,84
		Żyzne buczyny	9130	B
C	426h			5,00
C	476c			5,38
B	480a			8,21
B	480b			5,26
B	480c			4,71
B	481a			5,75
C	527c			1,47
C	527f			0,71
B	528a			2,23
B	528c			4,43
B	528d			10,46
C	529b			8,24
B	529d			3,22
B	568a			0,82
B	568b			24,30
B	569a			14,32
B	569b			7,32
C	570c			6,17
B	570d			8,29
C	570f			8,93
C	571a			6,58
B	571b			2,61
C	571c			5,86
B	571f			6,62
C	603c			2,10
B	284g			2,77
B	26a			4,25
B	27a			4,52
C	28g			1,16
B	1k			1,45
B	414b			0,84
B	521a			4,44
B	521d			1,59
B	521f			0,71
B	522c			3,26
B	561c			2,71
B	561g			2,38
B	561j			1,36
B	562d			4,56
C	563b	2,03		
B	598d	2,69		
Grądy środkowoeuropejskie i subkontynentalne	9170	B	142i	11,30

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		B	143j	7,71
		B	195h	1,83
		C	22r	0,69
		B	260a	27,63
		B	261c	11,33
		B	262a	3,56
		C	264i	2,28
		B	47a	1,16
		C	98b	1,66
		B	106i	2,22
		C	106k	3,46
		B	107h	1,55
		B	107i	3,61
		C	150d	7,35
		C	151i	2,61
		C	152b	5,20
		C	152d	17,92
		C	153a	17,19
		C	153b	1,18
		C	154a	2,08
		B	158a	1,07
		C	197f	1,83
		C	66i	2,81
		B	67g	1,79
		B	315b	7,52
		C	316a	4,73
		B	319c	8,00
		B	321d	7,06
		B	321f	1,28
		B	321i	2,76
		B	368f	7,25
		C	368g	3,55
		C	368h	3,11
		B	369a	6,30
		B	372b	2,13
		B	422f	4,15
		B	424a	2,21
		B	474b	8,85
		C	475a	4,09
		C	475c	14,66
		C	477b	1,63
		B	479d	5,48
		B	524f	1,14
		B	525g	7,23
		B	526i	0,83
		C	527g	1,23
		C	528f	4,42
		B	529c	8,98
		C	530d	4,09
		C	530f	7,40
		B	531d	1,03
		C	531g	3,43
		B	531h	6,47
		B	531j	1,48
		C	531k	2,89
		B	531l	5,54

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		B	531m	0,89
		C	531n	0,84
		C	531o	1,75
		B	531r	1,78
		B	565a	2,85
		C	570a	1,24
		B	601a	3,15
		B	601c	2,25
		B	639a	1,14
		B	639cx	3,23
		C	641k	0,25
		B	272i	5,20
		C	273c	6,15
		C	273d	16,20
		B	274b	2,50
		C	274c	3,51
		C	275f	0,81
		B	275h	0,57
		B	275k	2,08
		B	276g	0,75
		C	322f	5,62
		C	322g	12,35
		C	324c	17,23
		C	375d	3,03
		C	376a	1,28
		C	376b	1,62
		C	376c	8,68
		C	376d	3,65
		C	376h	9,05
		B	377c	19,16
		B	377f	0,91
		B	378a	15,43
		B	378b	10,43
		B	379a	1,78
		B	379b	0,67
		B	379d	1,35
		B	379f	3,87
		C	379g	6,22
		B	379h	5,76
		C	380d	4,17
		B	375a	2,64
		C	487i	3,96
		B	488i	0,15
		B	532b	11,40
		B	533a	2,38
		B	533d	5,39
		C	533g	14,46
		B	382h	0,87
		C	428a	6,83
		C	428b	6,17
		C	428c	5,42
		C	428d	0,56
		C	428f	5,63
		B	429a	25,24
		C	430c	1,79
		C	430g	3,34

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		C	431b	10,28
		C	431c	0,99
		C	431d	7,64
		C	432a	2,71
		C	432b	1,64
		C	432c	11,10
		B	483a	0,99
		B	484b	2,62
		C	484d	2,99
		B	484g	5,49
		B	484i	5,15
		C	485a	1,99
		B	485c	9,82
		C	485h	1,79
		B	485i	7,97
		B	486f	7,02
		C	487d	9,09
		C	534a	6,00
		B	534d	10,44
		B	535a	18,97
		C	536a	5,17
		B	536c	3,65
		B	537a	2,44
		B	537d	6,54
		C	572a	27,59
		C	572c	4,68
		B	573b	7,88
		C	574b	9,16
		C	574c	12,90
		B	575a	10,17
		B	575b	13,13
		C	576a	5,97
		C	576b	6,59
		B	576c	5,29
		B	576d	4,57
		B	608b	10,52
		B	608d	3,60
		B	608f	1,18
		B	609a	18,79
		B	609b	4,65
		B	610a	19,14
		B	610c	1,02
		B	610f	0,85
		B	611a	11,35
		B	281d	0,20
		B	389c	2,54
		B	440b	3,64
		B	440d	0,64
		B	113f	1,22
		B	115f	0,41
		B	159b	1,47
		B	23d	0,61
		B	244s	3,36
		B	28b	0,93
		B	28h	0,86
		B	7b	0,81

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		B	7c	0,69
		C	7f	6,28
		C	9c	4,65
		C	9f	2,61
		B	295d	0,25
		B	347l	0,70
		B	231j	2,75
		B	232a	16,10
		B	232d	3,98
		B	233a	10,38
		B	247g	2,67
		B	247h	1,33
		B	248a	18,30
		B	249b	17,20
		B	250a	1,40
		C	299d	1,48
		C	304d	6,70
		C	304f	6,09
		B	352c	4,00
		B	352f	3,43
		C	305i	2,96
		C	311a	1,10
		C	311f	0,81
		B	312a	2,80
		B	312c	1,36
		C	314a	1,23
		C	314f	0,92
		B	360g	4,48
		B	362b	7,73
		B	362c	3,51
		C	362d	2,52
		C	363a	4,16
		B	363b	3,44
		A	363c	7,31
		B	363d	1,05
		B	364d	4,30
		B	414a	22,41
		B	415c	8,73
		B	416a	23,14
		B	417a	6,34
		B	418d	1,06
		B	466a	12,07
		B	466b	7,90
		C	466c	1,43
		B	467b	1,95
		B	469b	2,47
		B	471h	1,84
		B	472g	2,95
		B	472h	7,23
		B	473c	0,74
		B	473d	3,52
		B	518a	0,93
		B	518r	1,97
		B	521b	4,94
		B	522g	0,75
		B	619c	2,54

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		B	620c	1,11
		B	561d	7,56
		B	562a	12,62
		B	600g	0,54
Kwaśne dąbrowy	9190	B	133b	1,07
		C	133f	2,28
		C	133j	1,26
		B	132a	9,30
		B	132b	1,42
		B	132c	2,99
		C	134d	2,79
		C	134f	7,50
		B	135d	4,38
		B	136d	7,64
		B	136f	2,17
		B	137c	1,15
		C	138d	9,02
		C	139l	3,57
		B	180a	3,52
		B	181a	1,49
		B	181k	0,81
		B	184g	0,79
		C	185i	3,26
		B	185j	1,15
		B	186c	2,97
		B	186f	8,47
		B	187f	13,08
		B	188a	19,95
		B	189f	3,22
		B	192a	9,78
		C	192i	2,37
		B	193f	3,98
		B	193g	3,74
		B	194h	1,15
		B	195d	1,30
		C	263c	2,33
		C	263d	2,94
		C	264c	8,68
		C	264g	3,13
		B	265a	1,32
		B	91d	1,84
		B	91l	2,48
		B	91m	2,81
		B	92f	5,62
		B	92g	4,72
		B	92j	5,60
		C	93c	10,33
		B	98l	2,31
		B	108m	0,70
		B	109f	0,78
B	109g	3,52		
B	109h	2,03		
C	110c	8,45		
C	110g	3,32		
C	150c	4,93		
B	150j	0,80		

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		B	151b	1,29
		B	151c	4,36
		B	151g	12,87
		C	153d	2,15
		B	153f	3,61
		C	153g	1,18
		B	153k	1,28
		C	154b	3,74
		B	154f	1,33
		C	155g	3,44
		C	156a	2,63
		B	196c	0,99
		B	196h	1,16
		B	199h	1,91
		C	201d	3,27
		C	201f	5,02
		C	202c	5,82
		C	316b	5,76
		C	373b	3,21
		B	373c	13,70
		C	420a	17,13
		C	420b	3,08
		C	420d	2,48
		C	474a	4,21
		B	475b	1,02
		C	477g	0,74
		C	477h	0,59
		C	478a	12,63
		C	478c	4,37
		B	478d	4,73
		B	479f	5,57
		B	531f	2,01
		B	564a	0,78
		C	567d	3,23
		B	271a	1,73
		B	272a	0,79
		B	272b	1,18
		B	272c	2,24
		B	272h	0,88
		B	274k	3,02
		C	274l	0,80
		C	277c	0,94
		B	326b	13,36
		C	326d	2,00
		B	327a	1,76
		B	327c	1,97
		C	327f	18,03
		C	327g	1,73
		C	328a	1,98
		C	328b	2,81
		C	328f	9,97
		C	328g	1,84
		B	377d	2,29
		B	379c	1,94
		B	379i	6,45
		C	329d	5,68

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		C	382a	6,39
		C	430f	4,19
		B	203a	8,34
		B	203b	5,53
		C	203d	3,30
		C	278g	2,20
		B	279b	3,71
		C	279h	3,32
		B	389d	6,80
		B	389f	2,38
		B	390c	7,75
		B	390d	0,92
		B	391a	10,12
		C	333a	4,69
		B	439c	2,15
		B	439f	6,40
		C	439g	2,62
		B	439h	1,94
		C	440a	5,89
		B	440g	7,62
		B	441a	25,79
		B	442a	20,17
		B	124g	0,65
		C	129d	6,55
		C	129h	3,09
		C	129i	1,50
		C	129k	2,00
		B	130c	8,02
		B	130g	4,79
		C	130h	15,16
		C	131b	19,49
		B	173d	3,50
		B	178b	1,42
		B	178c	1,58
		B	179f	1,16
		B	179h	3,58
		B	233f	2,05
		B	247c	2,46
		C	247d	2,85
		B	258a	1,51
		B	302h	2,14
		B	303d	5,18
		B	303g	3,57
		B	303h	1,57
		B	303i	5,23
		B	303j	5,62
		B	354a	1,27
		C	356a	24,44
		B	42a	1,14
		B	305d	2,60
		C	305g	2,45
		B	306f	16,24
		B	306i	9,26
		B	307g	3,31
		B	307i	9,69
		C	309g	1,36

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		B	357b	11,63
		B	357i	8,51
		B	358a	1,00
		B	358d	5,34
		C	358g	6,34
		B	358h	7,20
		B	359b	15,32
		B	359d	5,76
		C	362a	1,75
		C	362f	11,39
		C	408a	10,65
		B	408d	6,87
		B	409a	25,26
		B	410a	25,72
		C	411a	4,62
		B	411b	4,41
		B	412a	2,21
		B	412i	2,20
		B	418b	0,98
		B	463a	8,60
		B	464a	2,85
B	472b	2,52		
C	472d	2,01		
B	473b	1,02		
B	522d	0,95		
Bory i lasy bagienne*	91D0	C	92b	1,47
		C	60k	1,36
		B	166f	6,31
		B	167f	1,10
		B	218j	3,03
		C	224b	1,04
		B	403d	0,86
		B	404b	0,89
		B	503a	1,61
		B	245g	1,93
		B	255k	1,07
		B	255o	1,37
		B	297b	1,64
		B	350k	1,14
		B	351k	1,10
		C	352g	2,26
		B	513i	0,53
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe*	91E0	B	20i	0,2
		B	20j	0,35
		B	20l	0,29
		B	20n	0,55
		B	20p	0,27
		B	22m	2,23
		B	22p	1,63
		B	48a	1,28
		B	53c	5,34
		B	56d	0,60
		B	57f	1,16
		B	58a	1,71
		B	65d	1,41
B	66a	2,46		

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
		B	639dx	1,12
		B	539i	0,67
		B	117k	0,65
		B	165h	2,80
		B	166d	3,06
		B	167j	5,08
		B	24c	0,78
		B	244c	1,17
		B	244p	0,97
		B	244r	4,11
		B	68b	1,26
		B	8b	0,62
		B	8j	1,11
		B	1a	0,63
		B	1f	2,64
		B	10b	1,30
		B	123o	2,00
		B	169j	0,72
		B	171i	1,47
		B	171j	4,16
		B	171k	1,25
		B	229h	3,82
		B	229i	1,02
		B	34i	2,71
		B	34m	0,20
		B	82a	1,40
		B	83l	0,46
		B	347c	0,75
		B	347k	2,00
		B	400f	2,26
		B	400g	3,31
		B	400l	1,29
		B	402i	1,59
		B	453g	1,46
		B	453i	1,07
		B	453k	0,32
		B	453o	0,82
		B	456a	2,23
		B	456i	0,84
		B	505g	0,34
		B	125g	5,01
		B	126g	1,11
		B	127l	3,30
		B	176l	0,76
		B	522h	0,38
		B	666x	0,90
		B	682d	0,40
		B	684i	2,44
		B	635d	2,28
		B	635i	0,56
		B	290f	3,65
		B	290g	4,97
		B	290i	4,00
		B	291d	3,78
		B	291f	3,83
		B	291g	11,97
Bory chrobotkowe	91T0			

Nazwa siedliska	Kod	Stan	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
Siedliska punktowe (nie obejmujące powierzchni całego wydzielenia)				
Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne	3150	C	376f	1,23
		C	377b	0,03
Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	3160	C	61d	0,40
Ziółorośla górskie i ziółorośla nadrzeczne	6430	A	23a	0,27
		C	25a	0,31
		C	7d	0,45
Niżowe i górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie	6510	C	111m	0,81
		C	219g	0,57
		C	403h	0,15
		C	403l	0,15
		C	403m	0,28
		C	405b	1,94
		C	405n	0,12
		C	457a	2,61
Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)*	7110	A	115c	1,02
		A	116a	1,73
		A	73d	0,28
		A	74h	0,45
		A	250k	3,70
		A	251f	0,22
Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	7140	C	60h	1,07
		C	61d	1,47
		C	207d	0,21
		C	116a	0,53
		C	217i	0,07
		C	26g	0,40
		C	27l	0,77
		C	73d	1,32
		C	74h	0,12
		C	14g	0,33
		B	31c	1,16
		C	456g	0,66
		C	457c	1,37
		A	250k	3,03
		A	251b	0,32
		A	251f	1,32
		C	298j	0,41
		A	303c	0,37
Torfowiska nakredowe*	7210	C	116a	0,63
Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	7230	C	405b	0,52
		C	456g	0,82
		B	457a	0,07
		B	457c	0,16
Kwaśne dąbrowy	9190	B	150f	0,75
		B	246b	0,96
Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe, jesionowe i olsy źródliskowe*	91E0	B	10c	1,18

Załącznik nr 4

Wykaz ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Smolarz

Oddział pododdz.	Rodzaj powierzchni	TSL	Pow. [ha]	Oddział pododdz.	Rodzaj powierzchni	TSL	Pow. [ha]
1a	D-STAN	OLJ	0,63	286a	D-STAN	BB	0,53
1f	D-STAN	OLJ	2,64	286f	D-STAN	BB	2,10
1k	D-STAN	LMŚW	1,45	297b	D-STAN	BMB	1,64
1r	D-STAN	OL	1,07	297j	SUKCESJA	BB	0,72
6a	D-STAN	LMŚW	1,59	298k	SUKCESJA	BB	0,48
8b	D-STAN	OL	0,62	303a	D-STAN	LMŚW	0,43
10a	SUKCESJA	OLJ	1,02	347c	D-STAN	LMW	0,75
10b	SUKCESJA	OLJ	1,30	347k	D-STAN	OL	2,00
10c	D-STAN	OLJ	4,39	350c	SUKCESJA	BB	1,42
10d	D-STAN	LŚW	1,58	350d	SUKCESJA	BMB	1,39
11a	D-STAN	OLJ	1,53	350k	D-STAN	LMB	1,14
11b	D-STAN	LŚW	1,31	351g	D-STAN	LMB	0,98
20i	D-STAN	OL	0,32	351k	D-STAN	LMB	1,10
20l	D-STAN	OL	0,29	363c	D-STAN	LMŚW	7,31
20n	D-STAN	OL	0,55	382j	D-STAN	LMŚW	1,28
20p	D-STAN	OL	0,27	383c	D-STAN	LMB	0,66
22m	D-STAN	OLJ	2,23	400f	D-STAN	OL	2,26
22p	D-STAN	OLJ	1,63	400g	D-STAN	OL	3,31
22r	D-STAN	LMŚW	0,69	400l	D-STAN	OL	1,29
23d	D-STAN	LŚW	0,61	403d	D-STAN	LMB	0,86
23i	D-STAN	OL	1,39	403f	D-STAN	LMB	0,88
25b	D-STAN	LMŚW	1,56	404b	D-STAN	LMB	0,89
26a	D-STAN	LŚW	4,25	450g	D-STAN	BMŚW	0,86
27a	D-STAN	LŚW	4,52	451h	D-STAN	LMŚW	1,12
44k	D-STAN	LMŚW	0,53	453g	D-STAN	OL	1,46
47a	D-STAN	LMŚW	1,16	453i	SUKCESJA	OL	1,07
48a	D-STAN	LW	1,28	453k	D-STAN	OL	0,32
49f	D-STAN	LW	0,62	453o	D-STAN	OL	0,82
56a	D-STAN	LW	4,11	453p	D-STAN	OL	0,68
56c	D-STAN	OLJ	3,27	455h	D-STAN	LMŚW	2,20
56d	D-STAN	OLJ	0,60	456g	SUKCESJA	OL	1,63
56h	D-STAN	LW	1,06	456i	D-STAN	OLJ	0,84
57m	D-STAN	LW	1,17	456j	D-STAN	LMŚW	1,45
57n	D-STAN	LMW	0,18	457c	D-STAN	BMB	1,91
60k	D-STAN	BB	1,36	501g	D-STAN	BMŚW	1,31
61k	D-STAN	BMB	1,44	502f	D-STAN	LMŚW	1,39
63h	D-STAN	OL	3,33	502g	D-STAN	LMŚW	1,20
65d	D-STAN	OLJ	1,41	503a	D-STAN	OL	1,61
66a	D-STAN	OLJ	2,46	503g	D-STAN	LMŚW	0,72
82a	D-STAN	OL	1,40	503h	D-STAN	OL	2,53
82b	D-STAN	OL	0,96	504b	D-STAN	LMŚW	2,81
82h	D-STAN	OL	1,54	505g	D-STAN	OLJ	0,34

Oddział pododdz.	Rodzaj powierzchni	TSL	Pow. [ha]	Oddział pododdz.	Rodzaj powierzchni	TSL	Pow. [ha]
82i	D-STAN	OL	0,62	505h	D-STAN	LMŚW	1,04
92b	D-STAN	BB	1,47	512d	D-STAN	LMŚW	4,67
98b	D-STAN	LMŚW	1,66	513a	D-STAN	LMŚW	2,01
111a	SUKCESJA	LMW	1,02	513i	D-STAN	BMB	0,53
111m	SUKCESJA	LMW	1,06	520c	D-STAN	OLJ	0,69
117k	D-STAN	OLJ	0,65	520d	D-STAN	LŚW	16,70
123o	D-STAN	OL	2,00	521a	D-STAN	LŚW	4,44
124a	D-STAN	OL	2,09	521b	D-STAN	LŚW	4,94
124m	D-STAN	OL	2,34	521c	D-STAN	LŚW	3,35
125g	D-STAN	OLJ	5,01	521d	D-STAN	LŚW	1,59
125h	D-STAN	OL	0,85	521f	D-STAN	LŚW	0,71
126f	D-STAN	OL	2,66	522a	D-STAN	LŚW	3,15
126g	D-STAN	OLJ	1,11	522b	D-STAN	LŚW	1,02
127l	D-STAN	OLJ	3,30	522c	D-STAN	LŚW	3,26
148d	D-STAN	BMB	0,78	522d	D-STAN	LŚW	0,95
164f	D-STAN	BMB	1,78	522f	D-STAN	LŚW	2,22
164g	D-STAN	BMŚW	0,31	522g	D-STAN	LŚW	0,75
165h	D-STAN	OLJ	2,80	522h	D-STAN	OLJ	0,38
166d	D-STAN	OLJ	3,06	522i	D-STAN	LŚW	1,33
166f	D-STAN	LMB	6,31	522j	D-STAN	LŚW	3,61
166h	D-STAN	OL	4,06	522k	D-STAN	LŚW	6,37
167f	SUKCESJA	BMB	1,10	522l	D-STAN	LŚW	3,75
171i	D-STAN	OLJ	1,47	522m	D-STAN	LŚW	1,88
171j	D-STAN	OLJ	4,16	538x	D-STAN	OL	4,72
171k	SUKCESJA	OLJ	1,25	541c	D-STAN	OL	0,22
176c	D-STAN	LMŚW	0,87	541d	D-STAN	OL	2,82
176m	D-STAN	LMŚW	0,16	543d	SUKCESJA	BB	0,90
206i	D-STAN	OL	0,88	616d	SUKCESJA	BMB	0,69
207d	D-STAN	LMB	1,81	616g	SUKCESJA	BMB	0,78
207g	D-STAN	LMW	1,78	624d	D-STAN	BMW	1,06
207i	D-STAN	LMB	0,33	635d	D-STAN	OLJ	2,28
218j	D-STAN	BMB	3,03	635i	D-STAN	OL	0,56
224b	D-STAN	BMB	1,04	635j	D-STAN	OLJ	0,93
225a	D-STAN	BMB	1,54	635k	SUKCESJA	OLJ	0,51
229h	D-STAN	OLJ	3,82	638c	D-STAN	LMŚW	0,80
229i	D-STAN	OLJ	1,02	638d	D-STAN	BMŚW	0,89
244a	D-STAN	OLJ	2,43	638f	D-STAN	LMŚW	1,72
244c	D-STAN	OLJ	1,17	639cx	D-STAN	LŚW	3,23
244p	D-STAN	OLJ	0,97	642g	D-STAN	LŚW	4,30
244r	D-STAN	OLJ	4,11	682c	D-STAN	OLJ	0,52
245g	D-STAN	BMB	1,93	682d	D-STAN	LW	0,40
250j	SUKCESJA	BMB	0,80	682f	D-STAN	LŚW	0,67
250m	D-STAN	LMŚW	0,81	682l	D-STAN	LŚW	1,13
255k	SUKCESJA	BMB	1,07	682m	D-STAN	LMŚW	3,37
255o	SUKCESJA	BMB	1,37	683h	D-STAN	BMŚW	0,90

Oddział pododdz.	Rodzaj powierzchni	TSL	Pow. [ha]	Oddział pododdz.	Rodzaj powierzchni	TSL	Pow. [ha]
281j	D-STAN	LMŚW	0,57	683j	D-STAN	LŚW	1,34
282f	D-STAN	LMB	1,02	687k	D-STAN	LMŚW	1,49
285a	D-STAN	BMB	1,20	689f	D-STAN	LMŚW	2,68